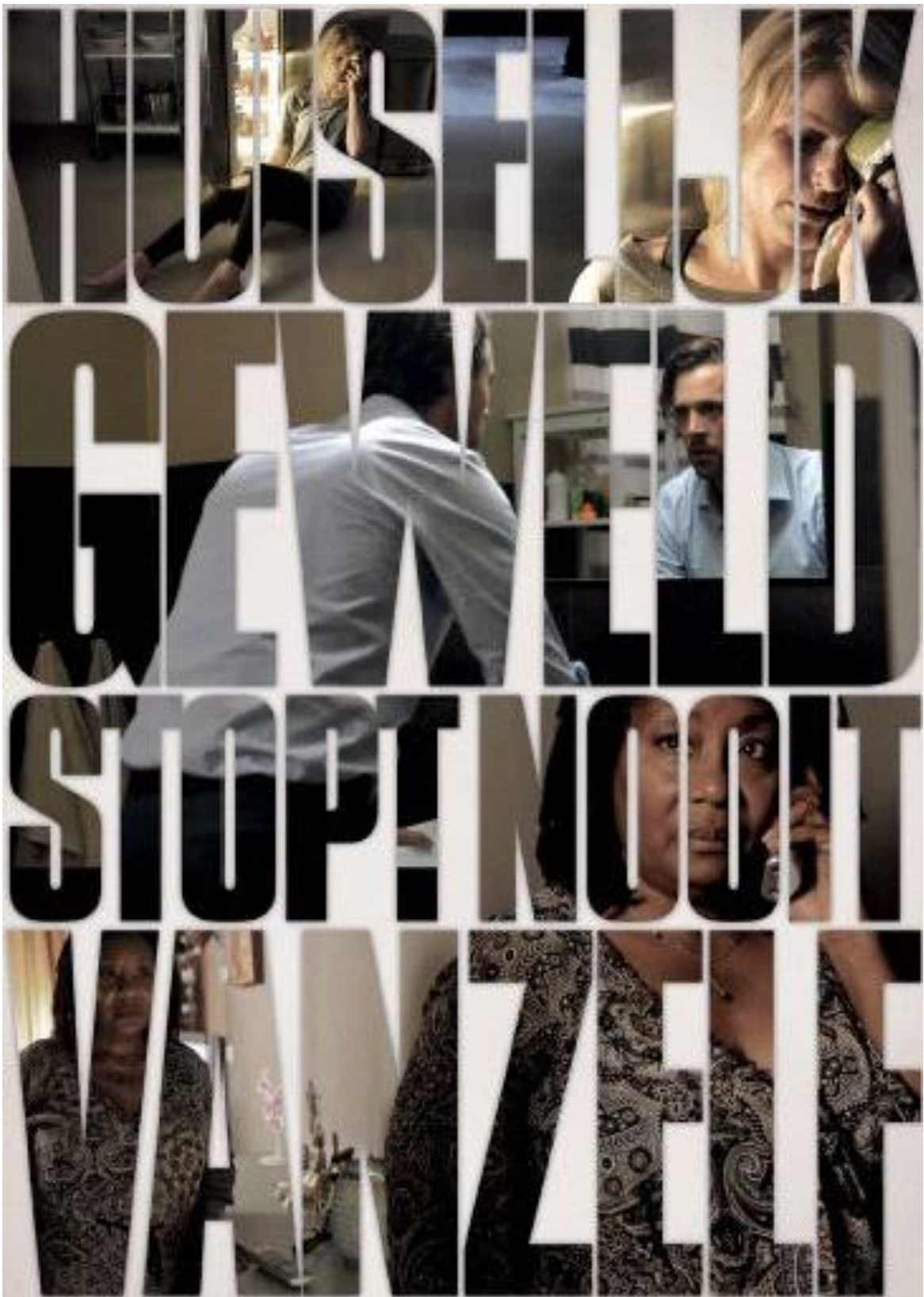

Klarien Lakerveld | Jannemarie Mans

‘Huiselijk geweld stopt *nooit* vanzelf!’

Mei 2013

Christelijke Hogeschool Ede

Studenten

Klarien Lakerveld - 090859

Jannemarie Mans - 090701

Begeleidend docent Christelijke Hogeschool Ede

Hans Bakker

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	6
Hoofdstuk 1 – Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Probleemstelling.....	7
1.3 Hypothese.....	7
1.4 Deelvragen.....	7
1.4.1 Theorievragen:.....	8
1.4.2 Praktijkvraag:.....	8
1.5 Uitleg begrippen.....	8
1.6 Doelstellingen.....	9
1.6.1 Theoriedoelstellingen	9
1.6.2 Praktijkdoelstellingen.....	9
1.7 Taakverdeling.....	9
1.8 Opzet van het onderzoek.....	10
Hoofdstuk 2 – Wat is huiselijk geweld?.....	11
2.0 Inleiding.....	11
2.1 Feiten	11
2.2. Definitie	12
2.3 Vormen van huiselijk geweld.....	12
2.3.1 Partnergeweld.....	12
2.3.2 Kindermishandeling.....	12
2.3.3 Geweld tegen ouders	13
2.3.4 Geweld tegen ouderen	14
2.3.5 Uiting van huiselijk geweld.....	14
2.4 Afbakening begrip ‘huiselijk geweld’	15
2.5 Risicofactoren.....	15
2.5.1 Problemen en persoonlijkheid van de ouder	15
2.5.2 Psychiatrische of psychische problemen	15
2.5.3 Nare Jeugdervaringen	16
2.5.4 Gebrek aan pedagogisch besef.....	16
2.5.5 Sociaal- economische omstandigheden	16
2.5.6 Sociaal culturele context	16
2.5.7 Alleenstaand ouderschap en gezinsgrootte	16
2.5.8 Kwetsbare kinderen.....	17
2.6 Gevolgen van huiselijk geweld	17
2.6.1 Fysieke gevolgen	19
2.6.2 Conclusie.....	19

Hoofdstuk 3 - Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben voor de neurologische ontwikkeling van het slachtoffer?	20
3.0 Inleiding.....	20
3.1 Neurologie	20
3.1.1 Ontwikkeling van de hersenen.....	21
3.1.2 Hersenen en omgeving.....	21
3.1.3 Schade in de hersenen.....	24
3.1.4 Diagnosestelling	25
3.1.5 Conclusie.....	27
Hoofdstuk 4 - Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben voor de (christelijke) geloofsontwikkeling van het slachtoffer?	28
4.0 Inleiding.....	28
Casus.....	28
4.1 Geloofsontwikkeling.....	28
4.1.1 Definitie van geloof.....	28
4.1.2 Geloofsontwikkeling van een kind.....	28
4.2 Godsbeeld.....	30
4.2.1 Definitie.....	30
4.2.2 Ontwikkeling van het godsbeeld	30
4.3 Gevolgen van het geweld op de ontwikkeling van het geloof	31
4.4 Conclusie	32
Hoofdstuk 5 - Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het slachtoffer?	33
5.0 Inleiding.....	33
5.1 Verloop sociaal-emotionele ontwikkeling.....	33
5.1.1 Fasen sociale ontwikkeling.....	34
5.1.2 Ontwikkeling van het zelfbeeld.....	35
5.2 Invloed van het gezin op de sociaal-emotionele ontwikkeling.....	36
5.2.1 Invloed van ouders.....	36
5.2.2 Invloed van broers en zussen	38
5.3 Conclusie	38
Hoofdstuk 6 - Analyse van onderzoeksdata	40
6.0 Inleiding.....	40
6.1 Aanpak data-analyse	40
6.2 Definitie	41
6.3 Casuïstiek.....	43
6.4 Preventie	45
6.5 Meldcode	47
6.5.1 Meldcode binnen de politie.....	47
6.5.2 Meldcode binnen het ziekenhuis	47

6.5.3 Meldcode binnen Schoolmaatschappelijk werk.....	48
6.5.4 Meldcode binnen onderwijs	49
6.6 Wens.....	50
6.6.1 Wens(en) van de politie.....	51
6.6.2 Wens(en) van het ziekenhuis	51
6.6.3 Wens(en) van Schoolmaatschappelijk werk.....	52
6.6.4 Wens(en) van de intern begeleiders	52
6.6.5 Wens(en) van de groepsleerkrachten	53
Hoofdstuk 7 – Samenvatting, conclusie en aanbeveling	55
7.1 Samenvatting.....	55
7.2 Conclusie	56
7.2.1 ‘Wat is huiselijk geweld?’	56
7.2.2 ‘Gevolgen voor de neurologische ontwikkeling’	56
7.2.3 ‘Gevolgen voor de (christelijke) geloofsontwikkeling’	56
7.2.4 ‘Gevolgen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling’	56
7.2.5 ‘Ernst en implementatie van de aanpak huiselijk geweld’	56
7.2.6 Conclusie centrale vraagstelling	57
7.3 Aanbevelingen.....	57
Bijlagen.....	60
Bijlage 1 - Bibliografie	61
Boeken/Artikelen.....	61
Websites.....	62
Interviews.....	63
Bijlage 2: Uitgewerkte interview 1	64
Bijlage 3: Uitwerking interview 2.....	75
Bijlage 4: Uitwerking interview 3.....	84
Bijlage 5: Uitwerking interview 4.....	97
Bijlage 6: Uitwerking interview 5.....	104
Bijlage 7: Uitwerking interview 6.....	114
Bijlage 8: Uitwerking (schriftelijk) interview 7	119
Bijlage 9: Uitwerking (schriftelijk) interview 8.....	122
Bijlage 10: Verwerking interviews Atlas TI.....	125
Bijlage 11: Uitwerking enquêtes in Excel.....	161
Bijlage 12 Voorbeeld-enquête.....	168

Voorwoord

Voor u ligt het afstudeeronderzoek 'Huiselijk geweld stopt *nooit* vanzelf!' Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van de afronding van de bachelor opleiding Pedagogisch Academie Basisonderwijs aan de Christelijke Hogeschool Ede. In dit onderzoek is gekeken naar de gevolgen van huiselijk geweld voor de ontwikkeling van het kinderlijk slachtoffer. Daarnaast is onderzocht wat basisschoolleerkrachten nodig hebben om doordrongen te worden van de ernst van huiselijk geweld en bovengenoemde slachtoffers op een meelevende en professionele wijze de juiste hulp te bieden.

We hebben met plezier aan dit project gewerkt en kijken terug op een goede samenwerking met betrokkenen. Zowel inhoudelijk als procesmatig was het onderzoek voor ons zeer leerzaam en mogen we tevreden terugkijken op het eindproduct waarmee we onze opleiding afronden.

De volgende personen willen we bedanken, omdat zij een belangrijke bijdrage hebben geleverd gedurende het onderzoek. Hierbij denken we aan Hans Bakker, begeleidend docent vanuit de Christelijke Hogeschool Ede. We willen hem bedanken voor de fijne samenwerking en zijn kritische en opbouwende feedback. Gedurende het onderzoek, stond hij altijd klaar voor het geven van advies en het beantwoorden van vragen. Verder willen we degenen bedanken door wie het onderzoek mede mogelijk gemaakt is. Hierbij denken we aan alle betrokken personen die tijd hebben afgestaan voor interviews en enquêtes. Ook bedanken we de familie die met een kritische blik hebben gekeken in het onderzoek.

We hopen en verwachten dat de resultaten vanuit dit onderzoek zullen leiden tot een aansporing om binnen het onderwijs plaats te maken voor het trainen van leerkrachten zodat de aanpak van huiselijk geweld meer en meer in het onderwijs geïntegreerd zal worden. In het bijzonder hopen we met dit onderzoek bij te dragen aan de aanpak en preventie van huiselijk geweld en daarmee op te komen voor kinderen die slachtoffer van huiselijk geweld zijn of dreigen te worden, want: 'huiselijk geweld stopt *nooit* vanzelf!'

Ede, mei 2013

Klarien Lakerveld
Jannemarie Mans

Hoofdstuk 1 – Inleiding

1.1 Aanleiding

‘Het houdt niet op, niet vanzelf... het houdt niet op, totdat je iets doet’, zo luidt de reclamecampagne van SIRE. Door deze reclame probeert de overheid burgers aan te sporen om iets te doen wanneer je getuige of slachtoffer bent van huiselijk geweld. Daarnaast richt de overheid zich op professionals door het verplicht stellen van de Meldcode. Deze maatregel zal per 1 juli 2013 gelden. Dit heeft ook voor het onderwijs gevolgen.

Zorg in het onderwijs is een thema waar onze interesse naar uitgaat. Binnen dit thema zijn we op zoek gegaan naar een afstudeeronderwerp, wat actueel, inspirerend en nuttig is. Wij werden beiden geraakt door de geluiden dat kinderen slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Als toekomstig leerkracht voelen wij onze eigen verantwoordelijkheid hierin. Dit alles is voor ons reden geweest om ons afstudeeronderzoek hier op te richten.

Door het onderzoek willen we kennis vergaren met betrekking tot de aanpak van huiselijk geweld. We hopen een beeld te vormen van de gevolgen van huiselijk geweld voor de ontwikkeling van het kinderlijke slachtoffer. En hiermee de ernst van deze gevolgen aan te tonen. Vervolgens hopen we de koppeling te maken naar het werkveld door te onderzoeken in hoeverre scholen doordrongen zijn van de ernst van huiselijk geweld en zich verantwoordelijk voelen in de aanpak hiervan.

Voor dit onderzoek hebben we een probleemstelling en deelvragen opgesteld die in de volgende paragrafen worden uiteengezet.

1.2 Probleemstelling

Het onderzoek berust op de volgende vraag:

‘Wat hebben leerkrachten nodig om doordrongen te worden van de ernst van huiselijk geweld en daadwerkelijk tot handelen te komen?’

1.3 Hypothese

Wij verwachten dat leerkrachten kennis nodig hebben over de kenmerken van huiselijk geweld om de signalen bij slachtoffers te herkennen. Daarnaast verwachten wij dat leerkrachten over vaardigheden moeten beschikken om stappen te ondernemen, ten behoeve van het slachtoffer.

Ook verwachten wij dat de aanwezigheid van expertise, in de vorm van een professional en een protocol over de aanpak van huiselijk geweld binnen een basisschool, bepalend is voor de keuze van de leerkracht om wel of geen actie te ondernemen.

1.4 Deelvragen

Uitgaande van de probleemstelling zijn we tot de volgende deelvragen gekomen. Deze zijn onderverdeeld in theorievragen en praktijkvragen.

1.4.1 Theorievragen:

1. Wat is huiselijk geweld?
2. Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben voor de neurologische ontwikkeling van het slachtoffer?
3. Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben voor de (christelijke) geloofsontwikkeling van het slachtoffer?
4. Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het slachtoffer?

1.4.2 Praktijkvraag:

5. In hoeverre zijn leerkrachten doordrongen van de ernst van huiselijk geweld op het werkveld en in welke mate is de aanpak van huiselijk geweld geïmplementeerd in het onderwijs?

1.5 Uitleg begrippen

AMK:	Advies- & Meldpunt Kindermishandeling. Het AMK geeft advies en onderzoekt (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling en brengt zo nodig de juiste hulp op gang. Het AMK is de instelling voor iedereen met vragen, zorgen of meldingen over kindermishandeling.
Huiselijk geweld:	Is geweld dat – vanuit een diversiteit aan mogelijke oorzaken – door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer gepleegd wordt. Het kan daarbij gaan om fysiek geweld, seksueel geweld, psychisch geweld, fysiek en psychische of emotionele verwaarlozing of economische delicten. Wij hebben voor het begrip huiselijk geweld i.p.v. kindermishandeling gekozen, omdat wij van mening zijn dat kinderen ook slachtoffer zijn van partnergeweld.
Meldcode:	De Meldcode schrijft een professional voor welke stappen zij moeten nemen als zij een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling willen doen
Meldplicht:	Een meldplicht legt de professional de verplichting op om huiselijk geweld op kindermishandeling te melden, wanneer zij het vermoeden of signaleren.
Preventie:	Activiteiten die gericht zijn op het beperken van de problematiek rondom huiselijk geweld, voor het kinderlijk slachtoffer.
Slachtoffer(s):	Iemand die door de gevolgen van bepaalde handelingen of gebeurtenissen wordt getroffen. In ons onderzoek richten we ons voornamelijk op slachtoffers in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar.

1.6 Doelstellingen

Uitgaande van de deelvragen komen wij tot de volgende doelstellingen. We hebben hierbij onderscheid gemaakt in theoriedoelen en praktijkdoelen.

1.6.1 Theoriedoelstellingen

Aan het einde van het onderzoek weten wij wat het begrip 'huiselijk geweld' inhoudt, kennen we de cijfers rondom huiselijk geweld van slachtoffers binnen het basisonderwijs en hebben we een goed onderbouwde basis waaruit we ons onderzoek voortzetten.

Aan het eind van het onderzoek hebben we kennis van de gevolgen van huiselijk geweld op verschillende ontwikkelingsgebieden. Namelijk de neurologische ontwikkeling, geloofsontwikkeling en sociaal- emotionele ontwikkeling.

1.6.2 Praktijkdoelstellingen

Aan het eind van het onderzoek hebben wij in kaart gebracht wat leerkrachten, in het basisonderwijs, nodig hebben om doordrongen te worden van de ernst van huiselijk geweld en daadwerkelijk tot handelen te komen. Daarnaast hebben we mogelijkheden herkend om het verschijnsel huiselijk geweld van meerdere kanten te operationaliseren. We hebben zicht op de multidisciplinaire praktische aanpak van huiselijk geweld en hebben zicht op de werkwijze van individuele hulpverleners door de interviews die we uitvoeren.

1.7 Taakverdeling

Dit onderzoek zullen wij samen uitvoeren. Daarom willen wij hieronder vermelden wie welk gedeelte zal uitwerken.

Het tweede hoofdstuk waarin we antwoord geven op de vraag: 'Wat is huiselijk geweld', zullen we samen opzetten in verschillende paragrafen en beiden een aantal van deze paragrafen schrijven. In het derde hoofdstuk neemt Jannemarie de geloofsontwikkeling voor haar rekening en Klarien werkt de neurologische ontwikkeling, vierde hoofdstuk, uit. Het hoofdstuk over de sociaal-emotionele ontwikkeling schrijven we samen.

Om antwoord te geven op deze vragen zijn interviews en enquêtes nodig. We hebben er voor gekozen om het praktische deel van het onderzoek veelal samen uit te voeren zodat we elkaar kunnen aanvullen en we beiden de informatie in ons op kunnen nemen. We verdelen hierbij wel de verantwoording. Jannemarie zal verantwoordelijk zijn voor het praktijkdeel op haar stageschool in Haaften en het ziekenhuis in Den Bosch, voor Klarien geldt dit voor haar stageschool in Groot- Ammers en de Rivas onderdeel Schoolmaatschappelijk werk. Voor een overzicht van de werkverdeling, zie tabel

Tabel 1: *Werkverdeling Klarien Lakerveld en Jannemarie Mans.*

Hoofdstuk	Paragraaf	Samen	Klarien	Jannemarie
1	1.1	X		
	1.2			X
	1.3		X	
	1.4			X
	1.5		X	
	1.6			X
	1.7		X	

	1.8	X		
2	2.0			X
	2.1			X
	2.2		X	
	2.3.1 - 2.3.4		X	
	2.3.5			X
	2.4		X	
	2.5			X
	2.6		X	
3			X	
4				X
5	5.1		X	
	5.2			X
	5.3		X	
6		X		
7	7.1			X
	7.2			
	7.3		X	
	7.4			
	7.5			X
8		X		
9		X		
Bijlage 1		X		
Bijlage 2				X
Bijlage 3				X
Bijlage 4		X		
Bijlage 5			X	
Bijlage 6				X
Bijlage 7			X	
Bijlage 8				X
Bijlage 9			X	
Bijlage 10				X
Bijlage 11				X
Bijlage 12		X		

1.8 Opzet van het onderzoek

Het onderzoek is voornamelijk kwalitatief (interviews), maar we zullen ook gebruikmaken van enquêtes waardoor het voor een deel ook een kwantitatief karakter krijgt. Daarnaast maken we gebruik van verschillende casussen en wordt het deels een case- studie.

In hoofdstuk 2 wordt uiteengezet wat huiselijk geweld inhoudt, in welke vormen het voorkomt, wat de oorzaken en gevolgen daarvan zijn. Hoofdstuk 3 geeft een weergave van de eventuele gevolgen van huiselijk geweld op de neurologische ontwikkeling. In hoofdstuk 4 de gevolgen voor de (christelijke) geloofsontwikkeling en in hoofdstuk 5 de gevolgen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling.

In hoofdstuk 6 wordt de aanpak van de data analyse en de analyse uiteengezet. Van hieruit wordt in hoofdstuk 7 de samenvatting, conclusie en aanbeveling gegeven.

Hoofdstuk 2 – Wat is huiselijk geweld?

2.0 Inleiding

Om dit hoofdstuk in te leiden beginnen we met een sprekende casus die de problematiek van ons onderzoek weergeeft.

Casus

Wanneer mijn vader uit zijn werk thuis kwam, ging hij altijd naar mijn moeder in de keuken. Ze zei dan tegen hem: 'Willem, hij is weer vervelend geweest. 'Ik probeerde me te herinneren wat ik verkeerd zou hebben gedaan. Misschien had ik niet goed afgewassen of was ik iets vergeten. Mijn vader had de gewoonte mij in zulke gevallen naar het toilet te schoppen en te slaan. Hij pakte een gummiknuppel die je helemaal dubbel kunt buigen. Hij mepte mij net zo lang, totdat ik met mijn hoofd tussen de muur en de toiletpot klem kwam te zitten. Daar genoot hij van, dat kon ik zien. Daarna schopte hij mij de trap op. In de trap zat een hoek. Hij sloeg me altijd zo, dat ik klem kwam te zitten tussen twee traptreden. Ik denk echt dat je nog een deuk in die traptrede kunt zien. Hij bleef maar schoppen. Ik werd dan zo bang voor hem dat ik, in plaats van mezelf los te rukken uit die traptrede, mijn hoofd juist verder duwde totdat ik geen kant meer op kon. Wanneer ik eindelijk de moed had gevonden om weg te lopen, kwam hij me altijd achterna, naar het balkonkamertje, en mepte me nog een aantal keer. Zodra ik los kon komen, sprong ik vanaf het balkon drie meter naar beneden, op de grond. En dan was ik weg. Dit herhaalde zich vrijwel iedere dag (Timmerman, 2005, p. 107).

Voorafgaand aan de uiteenzetting van de mogelijke gevolgen van huiselijk geweld voor de ontwikkeling van het slachtoffer, is het van belang te weten wat huiselijk geweld inhoudt. In dit hoofdstuk willen we dit verder toelichten door allereerst de percentages in kaart te brengen (par. 2.1) en de definitie uiteen te zetten. Daarnaast worden de verschillende vormen van huiselijk geweld, de afbakening (par. 2.4) en de risicofactoren (par. 2.5) beschreven. De mogelijke gevolgen beschrijven we tot slot (par. 2.6).

2.1 Feiten

Wat zijn de percentages rondom slachtoffers van huiselijk geweld in Nederland? Hieronder enkele gegevens op een rij:

- Ruim 9 % van de Nederlandse bevolking was in de jaren de voorgaande vijf jaren (onderzoek over de jaren 2007-2010) slachtoffer van huiselijk geweld (NJI, 2010).
- Elk jaar zijn er ruim 200.000 personen slachtoffer van huiselijk geweld. Met de lichtere vormen van huiselijk geweld gerekend lopen de schattingen op tot bijna één miljoen (Janssen, 2012).
- Van de slachtoffers is 40% man en 60% vrouw (NJI, 2010).
- Bij huiselijk geweldincidenten is er in 58% sprake van een gezinssituatie met kinderen tot 18 jaar. Daarbij gaat het veelal om jonge kinderen. Meer dan 7% van de kinderen is zelf slachtoffer van huiselijk geweld, meestal seksueel (Ferwerda, 2007).
- In 2006 waren er naar schatting 15.340 kinderen tot 18 jaar getuige van huiselijk geweld en 4480 kinderen daadwerkelijk slachtoffer van huiselijk geweld (Ferwerda, 2007).
- In 2010 zijn er ruim 118.000 kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 tot 18 jaar, blootgesteld aan de gevolgen van kindermishandeling (NJI, 2010).

- Naar schatting overlijden ongeveer 40 tot 80 kinderen aan de gevolgen van kindermishandeling (NJI, 2010).
- In 2011 is er 65.993 maal contact opgenomen met een Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) over een vermoeden van kindermishandeling. AMK medewerkers gaven 46.739 keer advies en ondersteuning. Ze constateerden in 19.254 gevallen dat er een onderzoek door het AMK nodig was. In 2004 was er 34.061 maal contact opgenomen met een AMK, waarvan 24.241 adviezen en 9.820 onderzoeken uit zijn gekomen (Kenniskbank, 2011).

2.2. Definitie

Huiselijk geweld. Een term die tegenwoordig steeds vaker in de mond wordt genomen. Maar wat wordt hier nu daadwerkelijk mee bedoeld? In de literatuur wordt het als volgt omschreven: *Huiselijk geweld is geweld dat – vanuit een diversiteit aan mogelijke oorzaken – door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer gepleegd wordt. Het kan daarbij gaan om fysiek geweld, seksueel geweld, psychisch geweld, fysiek en psychische of emotionele verwaarlozing of economische delicten* (Janssen, 2012, p. 49). Een opmerking die we hierbij willen plaatsen is dat het woord 'huiselijk' niet direct een plaats aanduidt, maar de relatie tussen slachtoffer en pleger (MOVISIE, 2011).

2.3 Vormen van huiselijk geweld

Geweld binnen de huiselijke sfeer kan verschillende vormen aannemen. Allereerst heeft dit te maken met de positie van personen die betrokken zijn bij het geweld. Er worden vier soorten van huiselijk geweld onderscheiden, namelijk partnergeweld, kindermishandeling en geweld tegen ouders en ouderen. Deze vier zullen we hieronder uitwerken waarbij we de meeste aandacht schenken aan kindermishandeling, omdat wij ons in dit onderzoek vooral op kinderen richten.

2.3.1 Partnergeweld

Vrouwen zijn veelal het slachtoffer van partnergeweld. Volgens professor Römken, hoogleraar huiselijk geweld (zoals geciteerd in Janssen, 2012) gaat het om een percentage van 80%. Toch hoor je steeds meer dat ook mannen slachtoffer zijn van partnergeweld. Jaarlijks zouden er 3500 mannen door hun partner mishandeld worden waar dit bij 30 leidt tot de dood. Bij partnergeweld kan het om eenzijdig geweld gaan, waarbij de ene partner slachtoffer en de ander de pleger is. Het kan ook tweezijdig geweld zijn waarbij beide partners elkaar uitdagen en fysiek of psychisch geweld aandoen.

2.3.2 Kindermishandeling

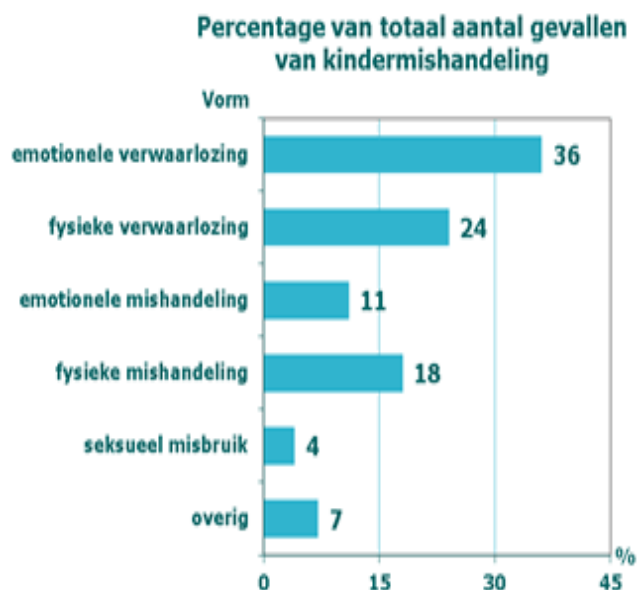
De Wet op Jeugdzorg (2005) formuleert de definitie van kindermishandeling als volgt:

‘Onder kindermishandeling wordt verstaan: elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel’ (Janssen, 2012, p. 71).

Bovenstaande definitie is erg breed. Om een duidelijk beeld te krijgen van kindermishandeling zullen we verschillende aspecten belichten.

- 'elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie(...)'
Bedreigend. Dit kan van alles zijn. Er kan dan ook geen vast criterium worden opgesteld. Het uitgangspunt is de beleving van het kind. Wat het kind als bedreigend ervaart, is bepalend.
- '(...)van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat(...)'
Bij kindermishandeling heeft de pleger altijd een machtspositie. Dit kan een van de ouders zijn, maar ook een leerkracht, jeugdwerker of sportleider.
- '(...) actief of passief opdringen(...)'
Onder passief geweld wordt verwaarlozing verstaan. Een kind wordt niet actief mishandeld met bijv. een klap of schop, maar goede zorg wordt onthouden waardoor kinderen alsnog schade oplopen in hun ontwikkeling.
- '(...) waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend(...)'
Voor een deel zijn de gevolgen van kindermishandeling gelijk merkbaar, maar heel vaak blijkt de schade pas later, bijvoorbeeld wanneer het kind volwassen is. Iemand kan zijn leven lang met de gevolgen van kindermishandeling geconfronteerd worden.

In de definitie wordt gesproken van verschillende soorten geweld zoals fysiek, psychisch en seksueel. Dit onderdeel willen we zeker niet laten liggen en hiervoor verwijzen we naar paragraaf 2.3.1 waarin we hier uitgebreid op in zullen gaan. We willen wel wat zeggen over de cijfers met betrekking tot deze vormen. Het Nederlands Jeugd Instituut geeft de volgende cijfers weer (NJI, 2010). In 2010 worden ruim 118.000 kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar blootgesteld aan een vorm van kindermishandeling. Emotionele verwaarlozing is hierbij de grootste. Daarbij moet ook gedacht worden aan verwaarlozing van onderwijs en het getuige zijn van huiselijk geweld. Fysieke verwaarlozing volgt daarop met 24% van de gevallen. Seksueel geweld wordt met 4% het minst gemeld. In figuur 1 is goed te zien wat de verhoudingen zijn tussen de verschillende vormen.

Figuur 1: Percentage van totaal aantal gevallen van kindermishandeling (NJI, 2010, p. 1).

2.3.3 Geweld tegen ouders

Bij deze vorm van geweld hebben we het over jongeren die hun ouders terroriseren, treiteren, kleineren en chanteren (Janssen, 2012). Dit geweld kan voortkomen uit de haat van de kinderen naar de ouders toe, maar ook door psychiatrische problemen waar deze jongeren mee rondlopen. Hierbij valt ook te denken aan jongeren met een verslaving aan drugs of drank. Het percentage van meldingen van oudermishandeling, was binnen de politieregistraties in 2006

10%. Hieruit blijkt dat, ondanks de pijnlijke taak van ouders om dit te melden, oudermishandeling niet moet worden onderschat (Ferwerda, 2007).

2.3.4 Geweld tegen ouderen

Ouderenmishandeling is het handelen of nalaten van iedereen die in een persoonlijke of professionele relatie staat tot een persoon van 65 jaar of ouder, waardoor deze persoon (herhaaldelijk) lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade lijdt, dan wel vermoedelijk zal lijden en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid (Janssen, 2012, p. 83).

De ouderen die het meest kwetsbaar zijn voor geweld zijn thuiswonend en dementerend. 30% van deze mensen wordt slachtoffer van een vorm van ouderenmishandeling. Opvallend is dat bij ouderenmishandeling er bijna net zoveel mannen als vrouwen slachtoffer worden.

2.3.5 Uiting van huiselijk geweld

Huiselijk geweld kan zich in verschillende gedragingen uiten. Deze verschillende gedragingen zijn te verdelen onder termen fysiek-, seksueel- en psychisch geweld en fysieke- en psychische/emotionele verwaarlozing. In tabel 2 zijn deze termen zoveel mogelijk uiteengezet, maar is niet compleet.

Tabel 2: Uiteenzetting van de verschillende vormen van huiselijk geweld en de mogelijke gedragingen (Janssen, 2012, p. 73) (Factsheet 2011-3, 2011).

Fysiek geweld	Seksueel geweld	Psychisch geweld	Fysieke verwaarlozing	Psychische /emotionele verwaarlozing
Voorwerp gooien	Verkrachting*	Bedreigen	Onthouden van goede voeding	Onthouden van aandacht
Slaan of steken met voorwerp*	Seks opdringen*	Bespotten/ kleineren door woord en gebaar	Onthouden van voldoende kleding	Onthouden van respect
Duwen/ grijpen/ aan haar trekken	Dwingen tot ontkleden*	Geen afspraken mogen maken	Onthouden van slaap	Onthouden van veiligheid
Slaan/knijpen/ schoppen/ bijten/ stompen/ klap geven	Seksuele handelingen onder dwang*	Afnemen van paspoort en bankpas	Onthouden van goede hygiëne	Onthouden van scholing
Verstikken/ wurgen/ branden*		Afnemen van communicatiemogelijkheden	Onthouden van medische verzorging	Onthouding van contact en warmte
Dreigen/ verwonden met mes of wapen*		Eigendommen van slachtoffer vernielen/ stelen		Onthouding van liefde en genegenheid
Opsluiten/ buitensluiten		Martelen of doden van een huisdier van het slachtoffer		Onthouden van bevestiging
Overgieten met een hete vloeistof*		Mishandelen of bedreigen van kinderen of andere familieleden van het slachtoffer		
Een meisje laten besnijden*		Stalking of belaging*		
Doodslag/dood door schuld*				
Moord*				

*De (ernstige) voorvallen die direct worden aangemerkt als evident huiselijk

In de hier bovenstaande uiteenzetting (tabel 2) is niets vermeld over de mogelijke achtergronden en achterliggende bedoelingen van de gedragingen rondom geweld. Het maakt nogal een verschil wanneer iemand in een opwelling een duw geeft zodat het kind zijn gewicht verliest, of uit voorbedachte rade het kind een duw geeft dat boven aan de trap staat. In het eerste geval is er hooguit sprake van een eenvoudige mishandeling door een duw, in het tweede geval kan de duw een regelrechte poging tot moord zijn (Janssen, 2012).

2.4 Afbakening begrip 'huiselijk geweld'

In voorgaande paragrafen hebben we het begrip huiselijk geweld in het algemeen uiteengezet. Om te voorkomen dat dit onderzoek te breed wordt, kiezen wij ervoor om vanaf nu een toespitsing te maken op die vormen van huiselijk geweld waar kinderen mee in aanraking kunnen komen. Dit betekent dat we ons allereerst zullen richten op kindermishandeling, waarbij kinderen direct slachtoffer zijn. Hierbij hebben we het wel over kindermishandeling binnen de huiselijke sfeer. De voorwaarde hierbij is dat de relatie tussen slachtoffer en pleger vertrouwelijk is.

Naast kindermishandeling behandelen we ook partnergeweld. Kinderen zijn hierbij niet direct slachtoffer, maar in 80% horen en zien ze wat er aan de hand is (Janssen, 2012). In 2006 waren naar schatting 15.340 kinderen tot 18 jaar getuige van huiselijk geweld (Ferwerda, 2007). De gevolgen die dit met zich meebrengt zijn zo ernstig dat we dit ook in ons onderzoek mee willen nemen. Om deze reden kiezen we dan ook voor het begrip 'huiselijk geweld' en niet alleen 'kindermishandeling'.

2.5 Risicofactoren

Het is moeilijk te zeggen of er in een gezin gevaar bestaat op huiselijk geweld, waarbij kinderen direct of indirect het slachtoffer zijn. Als het zover gekomen is, blijkt de oorzaak altijd te liggen in een combinatie van verschillende factoren die aan directe of indirect kindermishandeling bijdragen. Dit zijn de zogenoemde risicofactoren, die de kans op het ontstaan of de herhaling van kindermishandeling vergroten. Het is niet zo dat er altijd sprake is van kindermishandeling als een van de factoren zich voordoen. Dit heeft te maken met de zogenoemde beschermingsfactoren.

2.5.1 Problemen en persoonlijkheid van de ouder

Ouders die hun kind mishandelen of verwaarlozen, onderscheiden zich van andere ouders op een drietal aspecten: persoonlijk functioneren, opvattingen over kind en opvoeding en ontwikkelingsgeschiedenis. Problemen op deze gebieden komen niet bij alle mishandelende of verwaarlozende ouders voor. Er is hier sprake van een unieke combinatie van kenmerken bij individuele ouders (Rooijen, 2010).

2.5.2 Psychiatrische of psychische problemen

Ouders die hun kind verwaarlozen of mishandelen, hebben relatief vaak last van psychische of psychiatrische problemen zoals depressie, emotionele instabiliteit en een gebrek aan zelfwaardering (Berger, 2004). Deze problemen kunnen ouders beperken in hun mogelijkheden om voldoende ouderlijke zorg te geven. Uit onderzoek blijkt dat depressie van de moeder één van de meest voorkomende risicofactoren is voor kindermishandeling (Landweer, 2006). Daarnaast komt ook verslaving aan alcohol en drugs vaak voor als risicofactor. Naar schatting 30

tot 90 procent van de verwaarlozende en 50 procent van de fysiek mishandelende ouders heeft te maken met een verslavingsprobleem (Rooijen, 2010).

2.5.3 Nare Jeugdervaringen

Ook kunnen nare jeugdervaringen van ouders een risicofactor zijn voor het mishandelen van hun kind. Wanneer ouders in hun verleden mishandeld zijn, hebben ze vaker problemen met het reguleren en uitdrukken van hun emoties. Geschat wordt dat ongeveer een derde van deze ouders later zelf hun kind mishandelt (Berger, 2004).

2.5.4 Gebrek aan pedagogisch besef

Met het pedagogische besef wordt het geheel van verwachtingen, belevingen, sensitiviteit en empathie van de ouders tegenover het kind bedoeld. Ouders die hun kind mishandelen, zijn meer dan andere ouders ertoe geneigd om het gedrag en het karakter van hun kind negatief te interpreteren (Rooijen, 2010). Wanneer een kind iets laat vallen of hen aanstoot, vatten ze dit eerder op als opzettelijk. Ook kunnen ouders zeer hoge verwachtingen van hun kind hebben, die voor het kind onrealistisch zijn. Wanneer deze verwachtingen vanuit de ouders niet wordt bijgesteld, verhoogt dit de spanning tussen ouders en kind wat op een conflict of geweld uit kan lopen (Janssen, 2012).

2.5.5 Sociaal- economische omstandigheden

Werkloosheid van ouders of armoede en slechte huisvesting kunnen risicofactoren voor kindermishandeling zijn. Ouders kunnen namelijk door deze omstandigheden erg gestrest zijn en kan daardoor het ontstaan en voortbestaan van kindermishandeling bevorderen. Ook het inkomen en opleidingsniveau van ouders kunnen risicofactoren zijn voor kindermishandeling. Zo concludeert Euser op basis van een analyse van gegevens uit de Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2005) dat het risico op kindermishandeling bijna zeven keer zo groot is in gezinnen met zeer laag opgeleide ouders en dat werkloosheid van de beide ouders het risico hierop ruim vijf keer vergroot (Euser, 2009).

Ook kan een allochtone achtergrond een risicofactor zijn voor kindermishandeling, maar hierover zijn de meningen verdeeld.

2.5.6 Sociaal culturele context

Naar aanleiding van een etnische cultuur, religie of sociale achtergrond kan er verschil zijn in opvattingen over wat acceptabel opvoedingsgedrag is. Als een sociale achtergrond geweld meer tolereert dan neemt het fysiek geweld toe.

Daarnaast blijkt dat het ontbreken van een sociaal netwerk, verband heeft met kindermishandeling. Ouders/ opvoeders missen praktische of emotionele steun vanuit het sociaal netwerk, komen in een sociaal isolement dat de kans op kindermishandeling vergroot.

2.5.7 Alleenstaand ouderschap en gezinsgrootte

Alleenstaand ouderschap en het hebben van een groot gezin kan voor de ouder een grote bron van stress zijn, wat het functioneren als opvoeder beïnvloedt. Een onderzoek in Nederland heeft uitgewezen dat niet alleen alleenstaand ouderschap het risico op kindermishandeling vergroot,

maar dat kindermishandeling ook vaker voorkomt in grotere gezinnen en in stiefgezinnen (Euser, 2009). Daarnaast vergroot ongewenst ouderschap het risico op kindermishandeling (Rooijen, 2010).

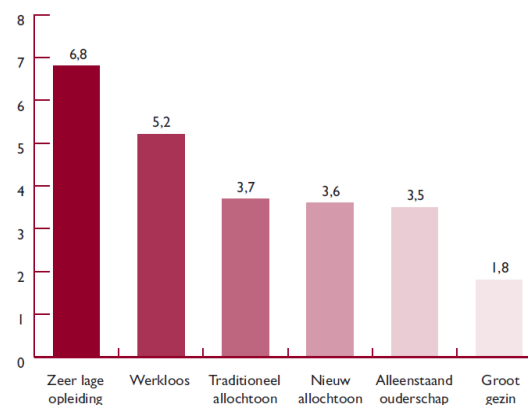
2.5.8 Kwetsbare kinderen

Sommige kinderen lopen meer risico om mishandeld of verwaarloosd te worden dan andere. Ze kunnen kwetsbaarder zijn doordat ze aangeboren en lichamelijke klachten hebben, zoals een verstandelijke handicap, een moeilijk temperament/gedrag of vaak ziek zijn. Voor ouders betekent dit dat ze de kinderen extra zorg of aandacht moeten geven en geduldig moeten zijn. Bij het opvoeden kan het de ouders meer stress en het gevoel van onkunde geven. Ze kunnen teleurgesteld raken, omdat het kind niet voldoet aan hun verwachtingen. Dit maakt kinderen extra kwetsbaar voor kindermishandeling.

Daarnaast zijn jonge kinderen extra kwetsbaar voor kindermishandeling of verwaarlozing, omdat ze erg afhankelijk zijn van hun ouders/verzorgers (NJI, 2010).

Op basis van het onderzoek van Van IJzendoorn, Prinzie, Euser, Groeneveld, Brilleslijper-Kater, van Noort-van der Linden, Bakermans-Kranenburg, Juffer, Mesman, Klein Velderman en San Martin Beuk (2007) kunnen we concluderen dat de belangrijkste risicofactoren voor kindermishandeling zijn:

- Zeer laag opleidingsniveau van de ouders;
- Werkeloosheid van de ouders;
- Een allochtone achtergrond;
- Een groot gezin (meer dan 3 kinderen);
- Alleenstaand ouderschap.

Figuur 2: Risicofactoren voor mishandelde kinderen (IJzendoorn, 2007, p. 118).

2.6 Gevolgen van huiselijk geweld

Huiselijk geweld, in welke vorm dan ook, laat altijd zijn sporen achter. Hoe ernstig de gevolgen zijn, hangt van allerlei factoren af, zoals de ernst en de duur van het geweld, de mate van intimidatie, de frequentie van het geweld, de mate van macht en dwang van de pleger, de mate van opgelegde geheimhouding, de leeftijd van het slachtoffer, de relatie van het slachtoffer met de pleger en de opvang na het geweld (Janssen, 2012). Er zijn verschillende typen van gevolgen te onderscheiden:

- Fysieke gevolgen

Hierbij valt te denken aan verwondingen die uiteenlopen van blauwe plekken, brandwonden en botbreuken tot (ernstige) schade aan inwendige organen. Seksueel misbruik kan verwondingen aan de geslachtsorganen of anus tot gevolg hebben. In veel gevallen zijn deze verwondingen niet goed zichtbaar waardoor het bewijzen van seksueel misbruik lastig is (NJI, 2008).

▪ Psychische gevolgen

Laag zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, gevoelens van schaamte, schuld, wanhoop, angst, machteloosheid en woede. Dit zijn zomaar een aantal psychische gevolgen van huiselijk geweld. Het geweld brengt slachtoffers in een isolement. Om te overleven ontwikkelen slachtoffers overlevingstechnieken. Dit kunnen gezonde, niet bewust gebruikte manieren zijn, maar in sommige gevallen kan het een gezonde groei juist in de weg staan. Een voorbeeld hiervan is dissociatie. Dit houdt in dat slachtoffers gedachten en gevoelens wegstoppen en 'zichzelf even weg maken'. Dit kan helpen in bepaalde pijnlijke situaties, maar wanneer er een patroon gaat ontstaan, belemmert het de sociale ontwikkeling.

Al deze gevolgen kunnen leiden tot psychiatrische problemen zoals psychoses, persoonlijkheidsstoornissen, zelfbeschadiging, suïcidaal gedrag en posttraumatische stressstoornissen.

Kinderarts B. Rensen (1990) heeft specifiek de psychische gevolgen van kindermishandeling beschreven. Dit geeft hij op de volgende wijze weer (Janssen, 2012, p. 31):

- Fysieke kindermishandeling leidt volgens Rensen tot psychisch isolement en een verstoorde sociale en intellectuele ontwikkeling;
- Psychische mishandeling, zoals afwijzing van kinderen, kan tot gevolg hebben dat kinderen zich ontwikkelen tot 'klampers' of tot angstige, vermijdende mensen;
- Psychische verwaarlozing kan leiden tot 'een onstilbare honger naar affectie';
- Seksueel misbruik kan, afhankelijk van de aard, de duur en de context, leiden tot schaamte- en schuldgevoelens, verminderd gevoel van eigenwaarde, angstreacties, psychosomatische klachten, relatieproblemen, twijfels over de seksuele identiteit, 'verseksualiseerd gedrag' en exhibitionisme.

▪ Psychosociale gevolgen

Huiselijk geweld heeft ook gevolgen voor de samenleving. Uit het onderzoek van Van Dijk, Flight, Oppenhuis en Duesmann (zoals geciteerd in Janssen, 2012) blijkt dat 11% van de slachtoffers uiteindelijk besluit te scheiden van de pleger (hun partner). 3% van de slachtoffers verliest hun baan en 2% is vaak verhinderd om naar het werk te gaan. Er wordt geschat dat 10-15% van het ziekteverzuim in het bedrijfsleven gevolg is van huiselijk geweld. Daarnaast zouden slachtoffers van huiselijk geweld hun werk minder geconcentreerd doen en meer fouten maken.

▪ Transgenerationale overdracht

In Nederland zijn naar schatting ieder jaar 100.000 kinderen getuige van huiselijk geweld. Van Dijkstra (Janssen, 2012) concludeert dat 40% van deze kinderen een verhoogd risico heeft voor emotionele problemen of gedragsproblemen. Dit betekent dat er een goede kans is dat deze kinderen op latere leeftijd zelf gewelddadig of slachtoffer worden. Geweld en slachtoffer worden van de ene generatie op de andere overgedragen. Wanneer dit gebeurt, wordt gesproken van transgenerationale overdracht.

- Maatschappelijke gevolgen

De gevolgen voor de maatschappij zijn vooral gericht op de kosten die gemaakt moeten worden. Hierbij moet je denken aan de kosten die gemaakt worden voor hulp en opvang zoals medische kosten, kosten voor de geestelijke gezondheidszorg en jeugdzorg. Ook het bedrijfsleven maakt kosten omdat slachtoffers minder werken en ook nog eens minder productief zijn. Korf, Mot, Meulenbeek en Van den Brandt (1997)(zoals geciteerd in Janssen, 2012) hebben een schatting gemaakt van de kosten die in Nederland gemaakt worden en kwamen uit op het bedrag van 332 miljoen gulden, dit betekent dat huiselijk geweld de gemeenschap nu zo'n 150 miljoen euro kost. Een kanttekening die we hierbij moeten maken, is dat dit onderzoek verouderd is en een nieuw onderzoek nodig is.

In het volgende hoofdstuk gaan we verder in op de gevolgen die huiselijk geweld met zich meebrengt. We zullen ons dan richten op vijf verschillende ontwikkelingsgebieden.

2.6.1 Fysieke gevolgen

De mogelijke fysieke schade als gevolg van lichamelijke mishandeling loopt uiteen van blauwe plekken, brandwonden en botbreuken, tot schade aan inwendige organen. Het heftig heen en weer schudden van een baby – het shakenbabysyndroom - veroorzaakt hersenbeschadiging, wat onder meer kan leiden tot blindheid, doofheid of zelfs tot de dood van het kind. Bij verwaarloosde kinderen zien we groeiachterstanden en problemen in de motorische ontwikkeling. Seksueel misbruik kan leiden tot lichamelijke verwondingen aan de geslachtsorganen of de anus. Vaak ontbreken deze lichamelijke sporen, wat het bewijzen van seksueel misbruik bemoeilijkt. Het seksueel (NJI, 2008).

2.6.2 Conclusie

Huiselijk geweld is geweld wat binnen huiselijke kring plaatsvindt, dit geweld kan zich in verschillende vormen voordoen namelijk fysieke, psychische, seksuele, emotionele of economische verwaarlozing of mishandeling. In 58% van deze huiselijk geweldincidenten is er sprake van een gezinssituatie met kinderen tot 18 jaar. Gezien de jaarcijfers is huiselijk geweld een maatschappelijke zaak. Het treft iedere laag van de samenleving ongeacht afkomst en sociaal- economische omstandigheden. Wel kunnen we spreken van risicogroepen. De gevolgen van huiselijk geweld hangt van velerlei factoren af, zoals de ernst en de duur van het geweld, de mate van intimidatie, de frequentie van het geweld, de mate van macht en dwang van de pleger, de mate van opgelegde geheimhouding, de leeftijd van het slachtoffer, de relatie van het slachtoffer met de dader en de opvang na het geweld.

Hoofdstuk 3 - Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben voor de neurologische ontwikkeling van het slachtoffer?

3.0 Inleiding

Dit hoofdstuk start met een krantenartikel die weergeeft wat onderzoekers steeds meer gaan inzien, namelijk de schade die mishandeling en hiermee ook huiselijk geweld aanricht in de hersenen. In dit hoofdstuk worden de gevolgen behandeld die huiselijk geweld kan hebben voor de neurologische ontwikkeling van het slachtoffer. We beginnen met een algemene uiteenzetting over de ontwikkeling van de hersenen (par. 3.1.1). Daarna zullen we ingaan op de hersenen de omgeving (par. 3.1.2), vervolgens benoemen we welke schade in de hersenen kan worden toegedaan (3.1.3), in paragraaf 3.1.4 gaan we in op foutieve diagnosestelling als gevolg van huiselijk geweld en tot slot eindigen we met een conclusie (par. 3.1.5).

LEIDEN - Mensen die aangeven in hun jeugd emotioneel mishandeld te zijn, lijken een kleinere mediale prefrontale cortex in hun brein te hebben. Dat concluderen onderzoekers van onder meer de Universiteit Leiden, de Amsterdamse VU en de Groningse Rijksuniversiteit in een onderzoek dat vrijdag is gepubliceerd. ANP

Het bovengenoemde gebied in het voorste deel van de hersenen is gevoelig voor stress.

De Onderzoekers vergeleken via een hersenscan de breinen van 84 mensen die zeiden in hun jeugd emotioneel verwaarloosd te zijn met die van 97 personen die, naar eigen zeggen, nooit zijn mishandeld. De mediale prefrontale cortex bleek bij de eerste groep gemiddeld 7,2 procent kleiner te zijn dan bij de andere groep.

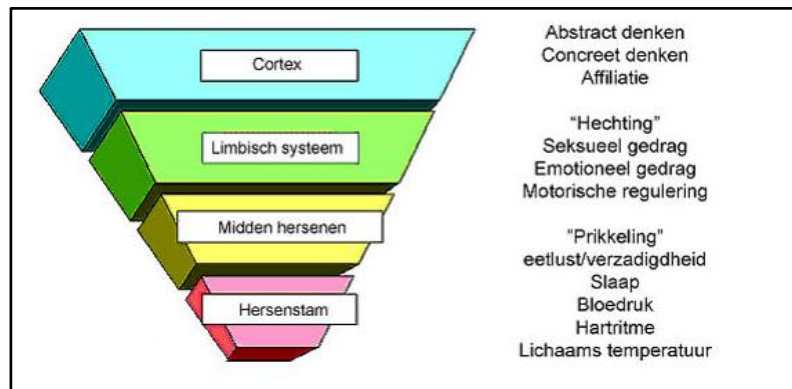
Figuur 3: Emotionele mishandeling leidt tot kleiner voorste deel hersenen (ANP, 2010).

3.1 Neurologie

In de Van Dale wordt het begrip 'hersenen' als volgt omschreven: *'zenuwmassa die het bovendeel van het hoofd vult'* (Van Dale organisatie, 2012). Dit begrip doet gevoelsmatig te kort aan de impact die deze 'zenuwmassa' op ons lichaam en leven heeft. Perry beschrijft het als volgt: *'It allows us to think, act, feel, laugh, speak, create and love'* (Perry & Marcellus). In dit hoofdstuk besteden we een paragraaf aan de neurologie. Hierbij kijken we vooral naar de gevolgen die huiselijk geweld heeft op de hersenen. Om dit te kunnen doen, volgt eerst een korte uiteenzetting van de wijze waarop de hersenen zich op een gezonde manier ontwikkelen.

3.1.1 Ontwikkeling van de hersenen

De vorming van de hersenen begint al gedurende de groei van de foetus. Tijdens de geboorte is de basisstructuur al intact en in de daarop volgende jaren gaat de hersengroei verder. Dit gebeurt in volgorde en van 'de grond af'. Perry en Marcellus hebben dit in een piramide schematisch weergegeven, zie figuur 4.

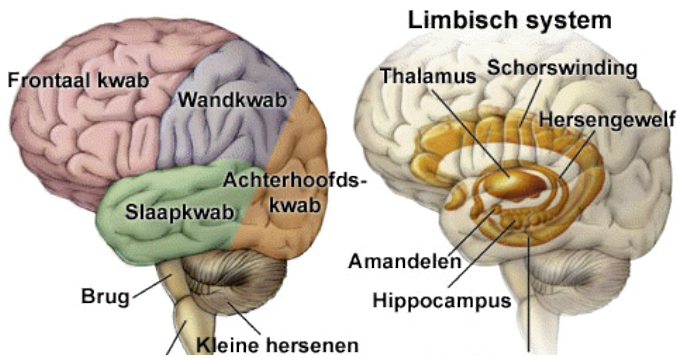
Figuur 4: Schematische weergave ontwikkeling hersenen
(US Department of Health and Human Services, 2001).

De hersenstam en de middenhersenen zijn de eerste gebieden die zich gaan ontwikkelen. Deze zijn gericht op de levensfuncties die ieder mens nodig heeft. Dit worden de autonome functies genoemd. Wanneer deze voldoende zijn ontwikkeld, komt de ontwikkeling van het limbisch systeem op gang. In dit gebied vindt de regulatie van emoties plaats. Ook de cortex gaat zich ontwikkelen. Dit betekent dat het abstract denken op gang begint te komen. Wanneer hersenen zich ontwikkelen worden synapsen (connecties) tussen de neuronen gecreëerd, versterkt en sommigen sterven af. Synapsen zorgen ervoor dat neurale netwerken delen van onze hersenen verbinden en op deze manier alles besturen. Bij de geboorte van een kind zijn alleen de synapsen aanwezig die de lichamelijke functies aansturen. Hierbij valt te denken aan hartritme, ademhaling, eten en slapen. De eerste levensjaren van een kind zijn ontzettend belangrijk voor de ontwikkeling van de andere functies. Wanneer een kind drie jaar oud is, hebben hun hersenen ongeveer 1000 triljoen synapsen. Dit zijn er veel te veel. In de jaren daarna worden sommige synapsen versterkt, maar heel veel gaan ook afsterven. Dit is niet erg, omdat er dan rond de adolescentie ongeveer nog 500 triljoen synapsen over zijn die het kind voor de rest van zijn leven zal gebruiken. Het versterken en afsterven van synapsen betekent dat hersenen de mogelijkheid hebben om zich aan te passen. Een voorbeeld: kinderen die opgroeien op de Noordpool leren hoe ze moeten overleven in zo'n klimaat. Er worden dan andere synapsen in de hersenen versterkt dan bij een kind die in een veel warmer klimaat leeft. Dit geeft wel aan dat de omgeving van invloed is op de ontwikkeling van de hersenen. Deze omgeving is niet alleen het klimaat of plaats waar het kind opgroeit, maar ook de mensen om hem heen en hun gedrag ten opzichte van het kind. Het gegeven dat hersenen zich aanpassen, betekent ook dat ze zich even snel aanpassen aan een negatieve omgeving als aan een positieve omgeving. Deze negatieve omgeving kan bestaan uit huiselijk geweld wat in de omgeving van het kind plaatsvindt of tegen het kind zelf gericht is.

3.1.2 Hersenen en omgeving

Door de interactie met de omgeving groeien en ontwikkelen de hersenen van baby's. Ze leren te functioneren binnen die omgeving. Wanneer huilen voedsel en troost brengt, zullen de synapsen die dit in de hersenen verbinden, versterken. Zo leren kinderen hun behoeftes kenbaar te maken. Door het 'antwoord' van de omgeving zullen ze hiermee gaan experimenteren. Maar als ditzelfde huilen mishandeling oplevert, heeft dit juist andere gevolgen voor de verbindingen die in de hersenen worden gemaakt. De verbindingen die dan versterkt worden, zijn gericht op

Anatomie van de hersenen

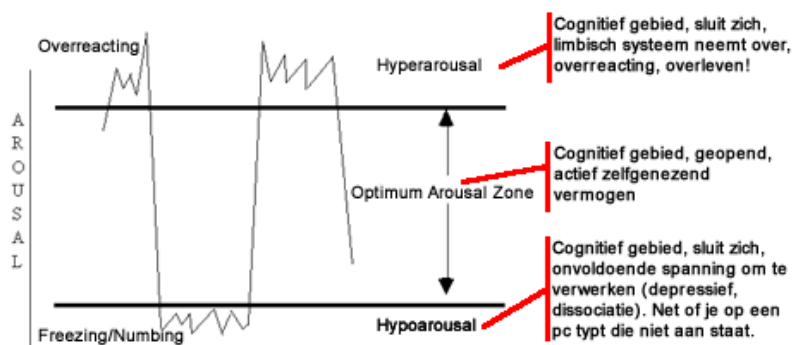

Figuur 5: Anatomie van de hersenen (Bureau voor Toegepaste Sociale Gerontologie, 2013).

overleving en handhaving in een negatieve omgeving. Dit kan verstrekken gevolgen hebben voor de andere verbindingen die de hersenen gaan maken.

Wanneer er gevaar dreigt, reageren de hersenen hier op door de basale hersenendelen in te schakelen. Dit zijn de overlevingsmechanismen. De amandelkern, ook wel amygdala genoemd, speelt hier een grote rol in. Dit gebied zit in het limbische

systeem (zie figuur 5) en regelt emoties zoals angst en ongerustheid. Deze basale hersengebieden worden in de tijd van dreiging veel sterker ontwikkeld. Dit zijn met name de hersenstam, kleine hersenen en de middenhersenen. De 'hogere' hersengebieden worden als het ware stilgezet. Daarin vindt bijna geen ontwikkeling meer plaats. Alle verbindingen die gelegd worden vinden hun oorsprong in de dreigende situatie.

Figuur 6: Arousal. (Duprez, 2013).

In zulke situaties worden de zintuigen op scherp gezet. De hartslag en bloeddruk gaan omhoog en de adrenaline wordt verhoogd. Het lichaam maakt zich klaar om zich te verdedigen tegen de dreiging van buitenaf. Dit doet het in samenwerking met de hersenen door middel van de 'fight- flight response' ofwel 'vecht- vlucht reactie'. Dit is één van de diepe, ingewortelde psychische en mentale reacties op dreiging waar mensen over beschikken. Bij deze reactie staan, wat al af te leiden is uit de naam, de overlevingstechnieken voorop. Wanneer kinderen te maken krijgen met een of meerdere bedreigende situaties heb je te maken met nog twee andere reactie patronen die zij afgeven. Er wordt bij kinderen vaak een staat van continue hyperarousal gezien met mogelijk ook dissociatie. In de bovenstaande schematische weergave (figuur 6) is duidelijk te zien hoe deze staat zich in de praktijk laat zien. Wanneer een kind angstig is kan het een 'freeze' (verstijven) reactie laten zien (hyperarousal onder). Het kind sluit zich af en reageert niet meer op wat volwassenen vragen. Dit wordt ook wel dissociatie genoemd. Hoe meer een slachtoffer zich hulpeloos, machteloos en onbekwaam voelt des te meer zal het zich gaan dissociëren. Het kind stopt zijn gevoel als het ware in een vakje, los van zijn verstand. Ze voelen zich bedreigd door aandringen van volwassene en kunnen hierdoor exploderen en wanneer het helemaal escaleert kan er dissociatie optreden. Dit gedrag wordt vaak foutief als oppositioneel gedrag bestempeld. Dit is voor hen een manier van overleven. Om het op huiselijk geweld te betrekken: wanneer kinderen mishandeld worden, gaan ze zich dissociëren om de pijn en de angst niet meer te voelen. Wanneer dit vaak nodig is, gaan ze dit gedrag ook vertonen in situaties waarin de dreiging er niet is. In de hersenstam worden andere hersenfuncties geactiveerd en ontregeld zoals de fysiologische-, cognitieve-, emotionele- en gedragsfuncties. Je kunt zien dat het kind veel

stemmingswisselingen heeft, zichzelf niet tot rust kan brengen, niemand durft te vertrouwen en reageert met veel agressie op kleine voorvallen. Deze reacties komen voort uit het feit dat de hersenen zich hebben aangepast aan een wereld die onvoorspelbaar en gevaarlijk is. Perry (in US Department of Health and Human Services, 2001) geeft een aantal voorbeelden:

- *Een 8-jarige jongen die extreem geagiteerd, ontroostbaar (snikken) en hysterisch werd, toen de staf van zijn groep weigerde om zijn hotdog te snijden voor hij deze opat. Het kind was seksueel misbruikt door zijn vader en andere mannen. Voedsel zoals hotdogs, bananen en ijslolly's lokte de angstrespons uit in zijn hersenen en tot het 'signaal' gewijzigd of veranderd was,ervaarden zijn hersenen het als een bedreiging.*
- *Een kind heeft een impulsieve vijandige daad verricht en legt het uit door te zeggen: 'ik wist dat hij me zou bespringen, hij keek mij in mijn ogen'. In zijn denkwereld, in zijn hersenen werd het simpele van 'in zijn ogen kijken' opgevat als een dreiging die een defensieve respons vereiste.*

Dit tweede voorbeeld geeft wel aan dat kinderen die slachtoffer zijn geworden van geweld zelf ook dreigende acties kunnen uitvoeren. Door dit te doen, houden ze zelf de controle over de dreiging. Zij bepalen het en die voorspelbaarheid geeft hen rust. Voor buitenstaanders zijn dit signalen van oppositioneel en onhandelbaar gedrag. Er wordt dan vaak een negatieve respons gegeven terwijl er veiligheid en vertrouwen gegeven moet worden om de overlevingsdrang van deze kinderen te doorbreken.

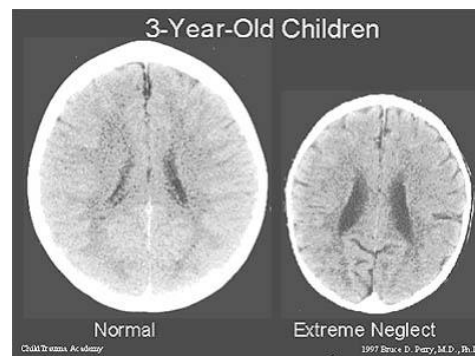
Een klein experiment wat door onderzoekers werd uitgevoerd, laat goed zien dat de hersenen van mishandelde kinderen een andere focus hebben. In het onderzoek werden elf mishandelde kleuters van vier en vijf jaar met 22 leeftijdgenootjes die niet werden mishandeld vergeleken. De kinderen mochten een computerspelletje spelen waar ze hun aandacht echt bij nodig hadden. Bij verschillende figuren op het scherm moesten ze verschillende toetsen indrukken. Tijdens het spelen van het spel werd er in de kamer naast hen een ruzie in scène gezet. Deze ruzie duurde zeven minuten en verliep in vier fasen. Twee mensen ontmoeten elkaar en beginnen te praten; ze worden heel boos op elkaar; er valt een stilte en één van de twee loopt boos de kamer uit; uiteindelijk komt die ene terug en bieden ze elkaar verontschuldigingen aan. Tijdens dit hele gebeuren werd de hartslag en de zweetafscheiding bij de kleuters gemeten. Een verlaagde hartslag betekent dat iemand op zijn hoede is voor wat er gaat komen. Meer gaan zweten wijst op emotionele opwindning. Ook betekent het dat je wordt afgeleid met waar je mee bezig bent. De twee groepen kleuters reageerden duidelijk anders. Bij het begin van de ruzie werd bij allebei de groepen de hartslag lager, maar bij de mishandelde kinderen véél lager. Zij waren dus meteen meer op hun hoede. Alle kleuters gingen zweten, maar de niet-mishandelde kinderen méér. Zij werden dus emotioneel meer geprikkeld, hun schrik was groter. Waarschijnlijk is dit zo, omdat mishandelde kinderen aan ruzie gewend zijn en hier minder van schrikken. Dus wel minder schrik, maar meer op hun hoede voor wat komen gaat.

Het volgende verschil werd door de onderzoekers het meest interessant gevonden. Tijdens het moment van stilte trokken bij de niet-mishandelde kinderen de reacties weg, ze konden zich weer beter op hun spel richten. Bij de mishandelde kinderen was dit echter niet zo. De onopgeloste ruzie bleef hen bezig houden. Door de ervaringen die zij thuis hadden wisten ze dat dit het angstigste moment is, je weet nooit wat er nog kan komen. Nadat de ruzie weer was bijgelegd, werden ook deze kinderen pas rustiger. Dit alles zegt veel over de manier waarop de hersenen van mishandelde kinderen informatie opnemen en verwerken. Deze zijn als het ware

zo geprogrammeerd geraakt dat de aandacht constant wordt getrokken naar iets wat bedreigend zou kunnen zijn. Klaar om hier op te reageren. Dit maakt dat mishandelde kinderen moeite hebben om met de ‘gewone’ dingen van het leven om te gaan, bijvoorbeeld met andere kinderen op school. Dit kan weer allerlei gevolgen hebben voor hun gedrag (Kohnstamm, 2009).

3.1.3 Schade in de hersenen

De schade die aan de hersenen wordt aangebracht door mishandeling, verwaarlozing en misbruik is niet gering. Figuur 7 laat zien wat verwaarlozing van een kind met zijn hersenen kan doen. Deze hersenscans zijn gemaakt van twee kinderen van drie jaar. Een ervan is extreem verwaarloosd in de eerste levensjaren. De hersenen van dit kind zijn qua omvang een stuk kleiner dan die van het normale kind. Je hoeft geen neuroloog te zijn om te

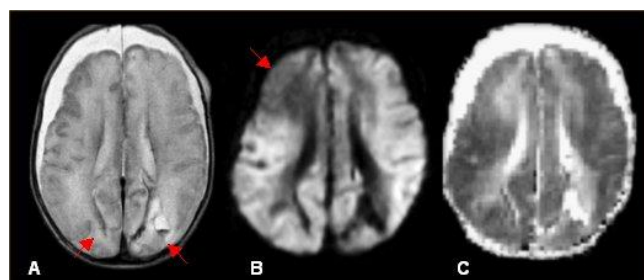
Figuur 7: CT-scan impact verwaarlozing op hersenen (US Department of Health and Human Services, 2001, p. 9).

begrijpen dat dit betekent dat er veel minder groei in de hersenen is geweest. Door gebrek aan prikkeling en stimulatie worden er minder neurale verbindingen gemaakt. Dit kan betekenen dat er voorgoed een intellectuele achterstand zal zijn.

Onderzoekers gaan ervan uit dat er ‘gevoelige perioden’ in de ontwikkeling voorkomen. In deze perioden zijn de hersenen ‘gevoelig’ voor een bepaalde ontwikkeling. De periode tot het 7^e levensjaar is bijvoorbeeld ontzettend belangrijk voor het goed leren spreken van de moedertaal. Daarna wordt dit al veel lastiger. De geschiedenis leert ons dit met het schrijnende verhaal van Kasper Hauser die jarenlang in een kleine kelderruimte leefde met wat stro en een aantal speelgoed dieren zonder contact met mensen (Berding & Pols, 2009). Wanneer kinderen in de gevoelige perioden stimulans en prikkeling wordt ontzegd kan dit blijvende schade opleveren.

Fysieke mishandeling kan ernstig hersenletsel veroorzaken. Een vorm van mishandeling waar dit bij voorkomt is het ‘shaken baby syndroom’ waarbij ouders hun baby’s door elkaar schudden om ze stil te krijgen. De overlevenden van deze mishandeling hebben meestal ernstig hersenletsel en zijn blijvend meervoudig gehandicapt. Harde cijfers zijn niet bekend over hoe vaak dit in Nederland voorkomt. Wel geeft 5% van de ouders aan hun baby weleens door elkaar te hebben gerammeld of geslagen om het stil te krijgen (Swaab & Bouma, 2011).

Figuur 8 laat de hersenen zien van een jongetje van twee maanden oud met het ‘shaken baby syndroom’. Op deze scans is duidelijk te zien waar onherstelbare schade is toegegaan.

Figuur 8: Hersenscans van baby met ‘shaken baby syndroom’ (NER Foundation, 2001-)

Eerdergenoemde maakt meer dan duidelijk dat (huiselijk) geweld invloed heeft op de hersenen van kinderen. Maar wat betekent dit nu concreet voor de dagelijkse praktijk? Teicher (zoals geciteerd in US Department of Health and Human Services, 2001) noemt vier voorkomende zichtbare gevolgen:

- Verminderde groei van de linker hemisfeer kan het risico op *depressie* doen toenemen.
- Geïrriteerdheid van het limbische systeem kan de weg vrij maken voor het aan de dag treden van een *paniek stoornis en post traumatische stress stoornis* (PTSS).
- Verminderde groei in de hippocampus en limbische abnormaliteiten kan het risico op *dissociatieve stoornissen en geheugen beschadigingen* doen toenemen.
- Beschadiging in de connectie tussen de twee hersenhelften is verbonden met symptomen van *attention-deficit/hyperactivity disorder* (ADHD).

Deze gevolgen zijn niet altijd direct terug te leiden tot huiselijk geweld, dit maakt het in veel gevallen lastig om de juiste hulp te kunnen bieden. Er zijn gebieden in de hersenen die stagneren of een verminderende groei laten zien, maar andere gebieden, gericht op overleving, ontwikkelen zich juist sterker. Dit is vaak te zien aan het gedrag wat de kinderen laten zien. De mishandeling, verwaarlozing of het misbruik neemt zo'n grote plaats in binnen de hersenen dat er geen ruimte is om andere gebieden te activeren. Omdat deze niet geactiveerd worden, kunnen andere gebieden ook niet activeren. De hersenen van een kind moeten de staat aannemen van 'oplettende kalmte', wil het kind tot leren komen. Een getraumatiseerd kind kan dit bijna niet bereiken. Dit maakt het leren van nieuwe dingen dan ook heel lastig, zo niet onmogelijk.

3.1.4 Diagnosestelling

Teicher (2000) zegt onder andere dat beschadiging, door (huiselijk geweld), in de connectie tussen de twee hersenhelften is verbonden met symptomen van ADHD. Het gebeurt dan ook regelmatig dat er diagnoses worden gesteld die geen natuurlijke oorzaak hebben. Zo zijn er kinderen die rondlopen met het stempeltje van ADHD terwijl deze kinderen bijvoorbeeld het slachtoffer zijn geworden van incest waardoor ze dezelfde symptomen zijn gaan vertonen. Het feit dat dit gebeurt, geeft aan dat er overeenkomsten zijn in de ontwikkeling van de hersenen bij kinderen met bijvoorbeeld ADHD en kinderen die te maken hebben met geweld.

Dr. Bruce Perry, voormalig hoofd van de Child Trauma Academy in Houston, Texas, geeft dit voorbeeld van dissociatieve en overstromings responsen in hetzelfde kind naar aanleiding van verschillende gebeurtenissen.

'T. is een twaalf jaar oud meisje. Vanaf de geboorte tot op vijfjarige leeftijd leefde ze in een gezin dat gekarakteriseerd werd door huiselijk geweld. Gedurende die tijd, werd ze gezien als stil, meegaand, "tuned out," dagdromend en in het algemeen als "een lief klein meisje." Ze heeft weinig herinneringen aan het vechten, maar haar moeder beschrijft dat ze haar in bed vond, schommelend, met dekens over haar hoofd na sommige vechtpartijen in het huis. Op 12-jarige leeftijd is de moeder hertrouwd maar episodes van huiselijk geweld bleven ongelukkig genoeg bestaan in dit gezin. Deze keer echter, was T luidruchtig, strijdlustig, boos en rende elke keer van huis weg als deze gebeurtenissen plaats vonden. Men zag dat ze 'concentratie' problemen had op school wat voort bleek te komen uit "hyper waakzaamheid". Liever dan "tuning out" en terugtrekken in een dissociatieve cocon, was dit kind overgevoelig geworden voor vechten en had een dramatisch, uitgesproken en langdurig conflict met affectregulatie (hyper-arousal)' (US Department of Health and Human Services, 2001, p. 6).

Bovenstaande laat zien dat de hersenen een bepaalde staat gaan aannemen en het kind hier vanuit reageert. De concentratieproblemen, de overgevoeligheid voor vechten, en de hyperwaakzaamheid is het gedrag wat zichtbaar is voor de omgeving en dus kan resulteren in een foutieve diagnose. Een aantal gedragssignalen die kinderen kunnen uitzenden:

- somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd
- eetproblemen
- slaapstoornissen
- schrikken bij aanraking
- hyperactief
- agressief
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer, agressief)
- vastklampen of abnormaal afstand houden
- isolement tegenover leeftijdgenoten
- zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, praten over dood willen, suïcidepoging)
- geheugen en concentratiestoornissen
- achteruitgang van leerprestaties
- overijverig
- zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
- extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag
- verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)
- geseksualiseerd ("verleiden") gedrag, seksueel getint taalgebruik
- opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)
- verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen
- geen spontaan bewegingsspel
- moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym
- spijbelen, weglopen van huis
- stelen, brandstichting
- verslaving aan alcohol of drugs

Om een beeld te geven van de overlap van deze bovenstaande gedragskenmerken volgen verschillende kenmerken van twee veel voorkomende gedragsstoornissen, namelijk ADHD en PDD NOS (autisme). We beperken ons hierbij bewust tot twee omdat deze al voldoende aanwijzingen geven (Lieshout, 2009).

ADHD (pp. 208-212)

- aandacht- en concentratieproblemen
- hyperactiviteit- impulsiviteit
- snel afgeleid
- zwak in plannen, organiseren
- moeilijk taken kunnen afmaken
- veel motorische onrust
- omgangsproblemen: opgewonden, impulsief en druk gedrag

PPD NOS(pp. 297-302)

- 'sociaal snapvermogen' afwijkend en vertraagd
- onvoldoende afstemming op ander
- vaak angstig,
- moeilijk gevoelens kunnen reguleren
- moeite met nieuwe situaties
- wegduiken, wegdromen ('aloofness')
- veel problemen met andere kinderen
- ongewoon spelgedrag, geen fantasiespel
- dominant gedrag
- cognitieve vaardigheid om gevoelens, ideeën, emoties en gedachten aan anderen toe te schrijven mist

Wanneer de gedragssignalen en de kenmerken van bovengenoemde gedragsstoornissen naast elkaar worden gelegd, zien we daar meerdere overeenkomsten in. Als er alleen naar de uiterlijke gedragssignalen wordt gekeken, is het niet verwonderlijk dat er foutief gediagnosticeerd wordt. Wat uiteindelijk echt zichtbaar kan maken of de gestelde diagnose juist is, is een hersenscan. Op dit moment worden diagnoses, zoals ADHD en autisme alleen vastgesteld aan de hand van de uiterlijke kenmerken. Het blijkt uit onderzoek dat er hersenscans gemaakt kunnen worden die met 80 tot 90% zekerheid aangeven of iemand autisme heeft of niet (Ecker, 2010). Om foute diagnoses te voorkomen moet er verder gekeken worden dan de uiterlijke kenmerken alleen en moet geprobeerd worden de achterliggende oorzaak voor het gedrag aan het licht te brengen.

3.1.5 Conclusie

Nu we aan het eind gekomen zijn van dit hoofdstuk kunnen we concluderen dat (huiselijk) geweld zeker invloed heeft op de neurologische ontwikkeling van het slachtoffer. Deze schade is ernstig van aard en kan levenslange gevolgen hebben. Uit onderzoek blijkt dat nieuwe verbindingen in de hersenen niet worden gemaakt omdat de focus ligt op de basale gebieden, zoals overlevingsmechanismen. Dit leidt ertoe dat het gedrag van slachtoffers kan afwijken van een 'normaal' gedragspatroon. Hierdoor kan de omgeving op het verkeerde been worden gezet en dit als oppositioneel gedrag bestempelen of een foutieve diagnose trekken. Het is daarom van groot belang om de oorzaak van zulk gedrag proberen te achterhalen en geen overhaaste conclusies te trekken.

Hoofdstuk 4 - Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben voor de (christelijke) geloofsontwikkeling van het slachtoffer?

4.0 Inleiding

Om dit hoofdstuk in te leiden beginnen we met een sprekende casus die de problematiek m.b.t. de gevolgen van huiselijk geweld op de geloofsontwikkeling van het slachtoffer, weergeeft.

Casus

Machteld is 18 jaar en wordt al jarenlang geslagen door haar vader. Haar vader is in hun kerkgemeenschap gedurende een aantal jaren ouderling geweest. Thuis preekt hij een strenge moraal, waarbij hij met woorden altijd zegt dat liefde het belangrijkste is. Zodra echter de kinderen, onder wie Machteld, iets ter discussie stellen of niet luisteren, wordt vader witheet en slaat er op los. Moeder is niet opgewassen tegen vader en laat het gebeuren. Voor Machteld is dit niet te rijmen met elkaar. (...) Als er over liefde van God als die van een Vader voor zijn kinderen wordt gesproken, begrijpt Machteld daar niets van (Timmerman, 2005, p. 107).

Huiselijk geweld gaat de christelijke gezinnen niet voorbij. Dat geweld heeft dan ook grote impact op het christelijk geloof. Dat geldt zowel voor ouders als (Timmerman, 2005). In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de gevolgen van huiselijk geweld op de christelijke geloofsontwikkeling van het kind. Allereerst staan we stil bij de reguliere ontwikkeling van het geloof en het godsbeeld (par. 4.1 en 4.2). Vandaar uit wordt er een toepassing gemaakt naar de impact van huiselijk geweld op deze ontwikkeling (par. 4.3).

4.1 Geloofsontwikkeling

4.1.1 Definitie van geloof

Hebreeën 11:1: Het geloof nu is een vaste grond van de dingen die men hoopt, en een bewijs van de zaken die men niet ziet (Herziene Statenvertaling, 2010).

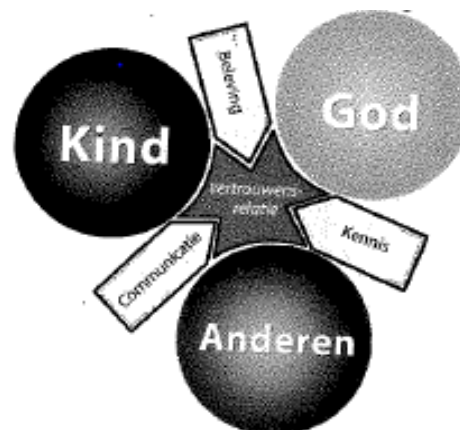
Paulus, schrijver van de brief Hebreeën, geeft hier een definitie van het christelijk geloof. Hij gebruikt daarvoor in de oorspronkelijke Griekse grondtekst het woord πίστις of 'pistis' (Peels, 2009). Dit kun je vertalen naar trouw, betrouwbaarheid, vertrouwen en geloof. Deze woorden worden in het Grieks in één woord aangeduid en komen samen in de eigenschappen van God de Vader en zijn kernwoorden in een 'relatie' met God. Omdat geloof en vertrouwen de basis is voor het geloof neem ik dit als speerpunt in het verdere onderzoek.

4.1.2 Geloofsontwikkeling van een kind

Voordat we in hopen te gaan op de gevolgen van huiselijk geweld op de christelijke geloofsontwikkeling van het slachtoffer, is het belangrijk te weten hoe de geloofsontwikkeling van een kind loopt.

De kern van godsdienstontwikkeling van kinderen wordt ontwikkeld en gevormd door vertrouwensrelaties. De eerste en belangrijkste vertrouwensrelatie is die met de ouders. Deze relatie ervaart een kind voordat het een relatie met God ervaart.

Kinderen geloven in belangrijke mensen in hun leefwereld en in de waarden die ze met hen delen (Vreugdenhil, 2008, p. 13).

Figuur 9 Model van godsdienstige ontwikkeling (Vreugdenhil, 2008, p. 13).

Dit is een proces waarin, door bindingen en vertrouwensrelaties aan te gaan, hun identiteit wordt gevormd met geïnternaliseerde waarden en normen. Van daaruit ontwikkelen ze een vertrouwensrelatie met God. Binnen die vertrouwensrelatie met de ander en God ontwikkelen zich beleving, kennis en communicatie.

De ontwikkeling van deze factoren hebben invloed op de vertrouwensrelatie. Zowel de kennis, beleving, communicatie als de vertrouwensrelatie hebben invloed op de geloofsontwikkeling van het kind (zie figuur 9). Deze geloofsontwikkeling is, op basis van de cognitieve ontwikkeling van Piaget, de morele ontwikkeling van Kohlberg, de ontwikkeling van spiritueel denken van Goldman, de geloofsontwikkelingstheorie van Fowler en Stephens, te categoriseren op leeftijden. In tabel 3 geef ik eigenstandig een compilatie van de literatuur waarvan Vreugdenhil (2008) de bron is.

Tabel 3: Geloofsontwikkeling van het kind (creatief proces van de auteur).

Leeftijd (in jaren)	0-6	6-12	12
Vertrouwensrelatie	• Behoeftte aan liefde en acceptatie.	• Identificatiefiguren spelen een belangrijke rol; • Kinderen nemen gedrag over; • Antropomorf beeld (sprookjesfiguur) van God met concrete eigenschappen; • Beeld van God gekoppeld aan fysieke behoeften; • God is Degene die orde handhaaft, die straft en belooft.	• Ontwikkeling tot zelfstandiger en onafhankelijker geloof in God.
Beleving	• Intuïtie, fantasie en projectie staat centraal; • Dromen zijn werkelijkheid en alles leeft; • Geen verschil tussen religieuze en niet religieuze ervaringen.	• Geloof groeit door zintuiglijke ervaringen en gevoelens uit interacties met mensen en omgeving; • Bijbelverhalen worden letterlijk genomen en krijgen betekenis. • Ontwikkeling van scheiding tussen Bijbelse werkelijkheid en de eigen wereld; • Geen reflectie op eigen behoeften en verlangens • Gevoelig voor symboliek en drama.	• Ontwikkelen een eigen reflectie op Bijbelverhalen; • Minder letterlijk geloven; • Kritische houding en mogelijkheid tot afzetting tegen religieuze gewoontes; • Behoeftte aan een spiegel, in de vorm van anderen.
Kennis en denken	• Ontwikkeling van denken en taal; • De verbeelding groeit sterk; • Nog niet religieus	• Concreet en niet in abstractie denken; • Veel details worden opgeslagen; • Verbalisme (: begrippen)	• Begin van formeel en operationeel denken; • Naast concreet ook abstract denken; • Begint logische verbanden te

	denken; • Denkt intuïtief en symbolisch; • Concrete en symbolische betekenissen worden met elkaar verward; • Kent nog geen religieuze begrippen; • Egocentrisch (geen beeld van eigen innerlijk of dat van een ander).	gebruiken zonder juiste betekenis); • Kan rangorde en classificering aanbrengen; • Begin van logisch denken; • Zich meer kunnen verplaatsen in het standpunt van de ander.	zien;
Communicatie	• Openheid	• Openheid – minder openheid door schaamte of ze zich bewust zijn dat ze iets niet weten. • Begin discussies over geloofsvragen	• Deels open, deels gesloten; • Meer discussie over geloofsvragen;

Zo komt in dit model naar voren dat een kind, in de leeftijdsfase van 0 tot 6, behoefte heeft aan liefde en acceptatie. Fowler zegt in zijn theorie 'Stages of Faith' dat de fundering van deze ontwikkeling al gelegd wordt voordat een kind op de basisschool komt (tot vier jaar). Hij noemt dat het funderingsgeloof; *het eerste stadium van een levenslang geloof, waarin het kind leert te vertrouwen en gevoed te worden* (Penny, 2000, p. 34). Wanneer dit vertrouwen al op jonge leeftijd wordt verstoord, heeft dit dus daadwerkelijk gevolgen voor de geloofsontwikkeling van het kind. De fundering is niet ongehavend, waarop het kind het geloof bouwt.

Voordat ik verder in ga op de gevolgen van huiselijk geweld op de geloofsontwikkeling van het kind, wil ik dieper ingaan op de ontwikkeling van het godsbeeld.

4.2 Godsbeeld

4.2.1 Definitie

'Godsbeeld is een beeld dat weergeeft wie en wat God voor een mens is' (Swetselaar, 2006, p. 154). Dit beeld is vaak een optelsom van een variatie aan beelden. Dit kunnen persoonlijke beelden; zoals herder, koning of vader, of minder persoonlijke beelden; zoals een eenvoudig geestelijk Wezen zijn. Daarnaast kunnen het ook beelden, weergegeven in eigenschappen; zoals liefde en kracht zijn.

4.2.2 Ontwikkeling van het godsbeeld

Vanuit de ontwikkelingspsychologische modellen komt het godsbeeld nauwelijks aan de orde. Dit in tegenstelling tot de theologische modellen. Enkele personen die de ontwikkeling van godsbeelden onderzochten zijn Deconchy (1967), Ludwig (1974), Grimmitt (1973) en Ter Avest (2003). Deze zal ik nader beschrijven.

Deconchy (Vreugenhil, 2008) onderzocht de associatie bij het woord God onder kinderen vanaf acht jaar. Zijn resultaten geeft hij in drie fases weer namelijk; fase 1 is de personalisatiefase. Kinderen van 8 tot 10 jaar zien God als een sprookjesfiguur, ook wel een antropomorf godsbeeld genoemd. Fase 2 is de attributiefase. Kinderen van 11 tot 14 jaar zien de niet- fysieke eigenschappen van God, zoals schoonheid en kracht. Fase 3 is de interiorisatiefase.

Het godsbeeld van de kinderen vanaf 15 jaar wordt persoonlijker, de relatie met God wordt verwoord met twijfel, vertrouwen en liefde.

Ludwig e.a. (Vreugenhil, 2008) onderzochten het godsbeeld van kinderen in de leeftijd van 6, 9 en 12 jaar. Hij kwam tot de conclusie dat het godsbeeld van kinderen, in de leeftijd van 6 jaar, wordt bepaald door persoonlijke en fysieke behoeften. Kinderen in de leeftijd van negen jaar, zich voornamelijk toespitsen op de gehoorzaamheid aan godsdienstige regels en bij kinderen in de leeftijd van 12 jaar wordt God gezien als iemand bij wie je, met je problemen en emoties, terecht kunt.

Grimmit (Vreugenhil, 2008) concludeert in zijn onderzoek dat kinderen in de leeftijd van 7 – 9 jaar een concreet Godsbeeld hebben. Kinderen nemen de verhalen letterlijk en beschouwen het bidden tot God als magisch. Wanneer de kinderen in de leeftijd komen van 9 – 11 komt de daadkracht van God naar de voorgrond. Kinderen in de leeftijd van 11 – 13 jaar ontgroeien, volgens Grimmit, het ‘oude’ Godsconcept. Kinderen vormen een persoonlijker Godsbeeld, waarin het gebed een zelf reflecterend karakter krijgt.

Tot slot het onderzoek van Ter Avest. In haar onderzoek komt naar voren dat kinderen in de leeftijd van 6 – 8 jaar vanuit hun fysieke behoeften aan God denken. Ze hebben een antropomorf Godsbeeld en maken gebruik van verschillende begrippen zonder de definitie er van te weten. Kinderen in de leeftijd van 8 – 11 jaar zien God als iemand die orde handhaaft, straft en beloont. God krijgt in deze leeftijdsfase concrete eigenschappen. Pas in de puberteit ontstaat er een persoonlijke relatie met God en wordt Hij gezien als iemand die luistert.

Naar aanleiding van deze verschillende onderzoeken kan ik concluderen dat kinderen in de leeftijd van 6 – 8 jaar een Godsbeeld hebben vanuit de fysieke behoeften. Fowler voegt daar het volgende aan toe: ‘God is eerder als een ‘vuur’ of de ‘wind’, dan een ‘Big Brother is watching you’ of ‘grootvader’. Kinderen zien God in de concrete dingen. Daarnaast zien ze God als een sprookjesfiguur (antropomorf godsbeeld), dit komt doordat de kinderen het verschil tussen verzinzel en realiteit nog niet duidelijk voor ogen hebben. Deze beelden lopen nog door elkaar heen. Ook spreken, kinderen in deze leeftijd, over begrippen waaraan ze de juiste betekenis nog niet kunnen koppelen (verbalisme). De kinderen imiteren personen uit hun omgeving, met name volwassenen, en nemen, naast hun gedragingen, ook hun woorden over.

Wanneer kinderen in de leeftijd van 8 – 11 jaar komen, krijgt God concretere eigenschappen. God wordt gezien als, zoals Fowler zegt: *‘een almachtige controleur’* (Penny, 2000, p. 33), degene die orde handhaaft, straft en beloont. Vanaf 12 jaar ontwikkelen de kinderen een persoonlijke relatie met God. Kinderen worden in deze fase geconfronteerd met de vraag: ‘Wie ben ik?’ In deze zoektocht dringt ook de vraag door: ‘Wie ben ik voor God en wie is God voor mij?’

4.3 Gevolgen van het geweld op de ontwikkeling van het geloof

Vanwege de complexiteit in onderzoek naar connecties tussen geweld en religie/geloofsontwikkeling zijn er nauwelijks wetenschappelijke onderzoeksresultaten omtrent dit onderwerp te vinden. Dit beperkt mij in het uiteenzetten van de gevolgen van huiselijke geweld op de geloofsontwikkeling. Wanneer ik de ontwikkelingspsychologie er op na sla; wat een kind nodig heeft voor de geloofsontwikkeling, dan kan ik daar wel conclusies uit opmaken.

Zoals al eerder is aangestipt, benadrukt Fowler in zijn geloofsontwikkelingstheorie dat in de eerste fase de fundering wordt gelegd voor de gehele geloofsontwikkeling. Dat is de fase waarin

het kind leert vertrouwen op, en gevoerd wordt door de ouder(s). Dit komt overeen met de basisbehoeften voor de ontwikkeling van een mens, naar de piramide van Maslow. Daarin rangschikt hij de, volgens hem universele behoeften, van een mens die allereerst in de lichamelijke behoefte voorzien moet worden (om in leven te blijven) en daarna in de behoefte aan veiligheid en zekerheid, om uiteindelijk tot zelfontplooiing te komen. Ook Van der Ploeg benadrukt dat een kind warmte, veiligheid, affectie en geborgenheid van de ouders nodig heeft om zich te kunnen ontwikkelen. Vanuit die warmte en geborgenheid leert het kind op de ouders te vertrouwen en vanuit die vertrouwensrelatie kan het kind een vertrouwensrelatie aangaan met de ander en God.

Vanaf 12 jaar ontwikkelen kinderen een persoonlijk geloof, waarin ze zelf nadenken over wie God voor hen is. Het godsbeeld bestaat uit persoonlijke eigenschappen van God, zoals liefde. Huiselijk geweld kan daarin verschillende gevolgen veroorzaken. Kinderen kunnen door het geweld het vertrouwen in hun ouders zijn kwijtgeraakt, omdat vader hen structureel vernederde en moeder het niet voor hen opnam. *Daardoor zijn ze het vertrouwen in mensen en ook in God kwijt geraakt* (Timmerman, 2005, p. 107), want ‘Hij bestuurde toch alle dingen, waarom deed Hij er dan niets aan?’ *‘Soms kan het anders lopen en hebben mensen, ondanks verschrikkelijke ervaringen in hun jeugd, een rotsvast geloof en vertrouwen in God gekregen* (Timmerman, 2005, p.108). Dit blijkt uit een interview met twee slachtoffers van huiselijk geweld; Remco en Michiel. Hun vader was voorganger in een kerkelijke gemeente en veranderde van een liefhebbende vader in een agressief man die Remco zwaar mishandelde en zijn andere kinderen bedreigde. Zijn moeder was vaak de aangever van het geweld en toeschouwer. De reacties van de broers m.b.t. het geloof waren verschillend:

Remco heeft altijd kunnen vertrouwen op God. Hij ervaart het als geschenk van God, dat Hij hem kracht gaf om vol te houden. Remco vond rust en ruimte om de dingen bij God neer te leggen, ook al begreep hij niets van zijn ouders. Michiels geloof daarentegen was gebaseerd op angst, waar hij op latere leeftijd niet mee uit de voeten kon (Timmerman, 2005, pp. 15, 108).

Onderzoek toont aan dat een positieve relatie met ouders een positief godsbeeld tot gevolg heeft. Een negatieve relatie kan het omgekeerde effect hebben maar dat hoeft niet zo te zijn. Negatieve ouderrelatie kan het zoeken naar troost in religie tot gevolg hebben (Hessel, 2009).

4.4 Conclusie

De kern van geloofsontwikkeling van kinderen wordt ontwikkeld en gevormd door vertrouwensrelaties. De eerste en belangrijkste vertrouwensrelatie is die met de ouders. Deze relatie ervaart een kind voordat het een relatie met God ervaart. Wanneer de vertrouwensrelatie met de ouders beschadigd is, is dat een blokkade voor de geloofsontwikkeling. Dat kan ook gevolgen hebben voor het godsbeeld, omdat: ‘Een positieve relatie met ouders een positief godsbeeld tot gevolg heeft. Een negatieve relatie kan het omgekeerde effect hebben maar dat hoeft niet zo te zijn. Negatieve ouderrelatie kan ook het zoeken naar troost in religie tot gevolg hebben (Hessel, 2009).’ Daarom betekent het niet dat een kind, door geweld in de huiselijke kring, het geloof in God verlaat, maar wel dat ze vaak een lange weg hebben te gaan om het vertrouwen terug te winnen en het geloof in God als liefdevolle Vader terug te winnen. *‘We (ouders) kunnen ze nooit, nooit, nooit de liefde van God afscheuren. Dat is voor mij Bijbels een hele belangrijke zaak’* (IW1, 2012, p. bijlage 2).

Hoofdstuk 5 – Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het slachtoffer?

5.0 Inleiding

Om dit hoofdstuk in te leiden beginnen we met een sprekende casus die de problematiek m.b.t. de gevolgen van huiselijk geweld op de sociaal- emotionele ontwikkeling van het slachtoffer, weergeeft.

Casus

Het hele gezin vond het heel erg naar wat er gebeurde, maar niemand heeft ooit geholpen. Ik werd ook door de anderen als buitenbeentje behandeld. Mijn oudere broers en zussen waren meesters in het onderduiken en ontwijken van mijn vader. (...) Ik lag met drie broers op één kamer en 's avonds in bed waren we wel eens aan het donderjagen. Mijn vader kwam dan naar boven met een stoffer of een gummiknuppel. Hij begon altijd mij te meppen, omdat ik het gedaan zou hebben. Mijn broers lieten dit gebeuren. Zelfs als het niet zo was, zeiden zij dat ik het gedaan had. Ik was er op een bepaalde manier ook wel aan gewend. Het klinkt raar, maar ik neem het hun niet kwalijk. Ze waren gewoon bang. Hij pakte mij toch altijd al. Ik weet niet waarom. Dat is een vraag die me nog altijd bezighoudt (Timmerman, 2005, p. 19).

In dit hoofdstuk worden de gevolgen aangestipt, die huiselijk geweld kan hebben op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kinderlijk slachtoffer. Allereerst beginnen we met een uiteenzetting van het verloop van de sociaal- emotionele ontwikkeling (par. 5.1) en de ontwikkeling van het zelfbeeld (par. 5.1.2). Vervolgens kijken we naar de invloed van het gezin op de sociaal- emotionele ontwikkeling (par. 5.2). Daarin richten we ons op de invloed van ouders (par. 5.2.1) en de broers en zussen (par. 5.2.2) op deze ontwikkeling. Vandaar uit wordt er een toepassing gemaakt naar de gevolgen van huiselijk geweld op de sociaal- emotionele ontwikkeling (par. 5.3).

5.1 Verloop sociaal-emotionele ontwikkeling

Het begrip 'sociale competentie' is de laatste jaren steeds vaker het uitgangspunt voor onderzoek. Dit is niet zo verwonderlijk wanneer je bedenkt dat dit begrip het gedrag van kinderen en volwassenen ontzettend bepaald. De groei naar de eigen persoonlijkheid voltrekt zich in vier verschillende milieus (Brakenhoff, 1995, p. 23):

- Het nulmilieu: dit is het embryonale milieu van moeder en kind. Het begin van de persoonlijkheidsontwikkeling begint al in de baarmoeder.
- Het eerste milieu is het gezin: dit is de plek waar het kind de meeste tijd van zijn eerste levensjaren doorbrengt, de thuisbasis.
- Het tweede milieu is de school: hier brengt het kind minstens duizend uur per jaar door.
- Het derde milieu is de buurt en omgeving: waar de kinderen spelen en waar ze omgaan met andere mensen.
- Het vierde milieu is het lezen: door lezen nemen kinderen kennis van de wereld om hen heen.

De kern van sociale ontwikkeling is te vangen in drie aspecten:

- participeren in en initiatief nemen tot sociale interacties;
- oog hebben voor wat andere(n) (kinderen) beweegt;
- zich houden aan regels en afspraken (Van der Ploeg, 2011, p. 16)

5.1.1 Fasen sociale ontwikkeling

Er zijn verschillende fasen in de sociale ontwikkeling te onderscheiden. Deze fasen zijn verbonden aan de leeftijd van het kind. In het eerste levensjaar speelt operante conditionering een grote rol. Ofwel het bestraffen of belonen van gedrag. Kinderen herhalen gedrag wanneer dit positieve interactie (beloning) oplevert. Dit proces van indirecte versterking, door gedrag in de omgeving te observeren, wordt '*vicarious reinforcement*' genoemd (Delfos, 2003, p. 66). In deze periode wordt de relatie met anderen gekenmerkt door een fundamenteel egocentrisme. Het is voor het kind nog onmogelijk om zich in de gedachten van anderen in te leven. Andere(n) (kinderen) worden dan ook als objecten beschouwd.

Tijdens het tweede en derde levensjaar gaan kinderen steeds beter lopen en praten. De mogelijkheden om de omgeving zelfstandig te verkennen en interactie te hebben met de omgeving wordt hierdoor vergroot. De sociale druk op het gedrag neemt toe. De Deens- Duitse wetenschapper Erikson (1959) verwoordt het als volgt: 'deze fase is een gerichtheid op het verwerven van autonomie'. De omgeving gaat beginnen met het socialiseren van het kind. Naast de operante conditionering gaat het geven van instructie en het aangeven van het hoe en waarom (normen), een rol spelen bij het leren.

Na het derde levensjaar neemt het spelelement een steeds grotere rol in. Kinderen gaan volwassenen imiteren, denk aan het spelen van 'vadertje en moedertje'. Het doen-alsof-spel is ontzettend belangrijk voor de sociale ontwikkeling. De sociale interactie wordt hierdoor versterkt (Delfos, 2003). Bandura (1925) stelt in zijn sociale leertheorie dat kinderen voor een belangrijk deel leren door modelgedrag, ook wel voorbeeldgedrag. Het kind observeert de mensen om hem heen en leert het gedrag wat hij bij die modellen, bijvoorbeeld de ouders, ziet. Hij gaat het gedrag onder bepaalde omstandigheden ook vertonen (Delfos, 2003).

Omdat de kinderen steeds meer gaan ontdekken dat anderen ook wensen en gedachten hebben waar rekening mee gehouden moet worden, neemt het egocentrisme af. Kinderen beginnen steeds meer te begrijpen dat gedrag een communicatieve functie heeft.

Tijdens de schoolperiode krijgt een kind steeds meer een conventioneel oordeel over zichzelf en anderen. Dit houdt in dat het kind steeds meer leert de consequenties van zijn gedrag te doorzien, individuele verschillen bij anderen te onderscheiden en zich in de omgang met anderen te laten leiden door sociale goedkeuring en morele normen en regels die gehanteerd worden. (Alblas, Heinstra, & Sande, 2001).

Tijdens de ontwikkeling maken kinderen zich een aantal vaardigheden eigen. De volgende zeven vaardigheden hebben kinderen in de basisschoolleeftijd nodig om te kunnen spreken van een geslaagde sociale ontwikkeling (Van der Ploeg, 2011, pp. 16-17):

1. oog hebben voor de ander;
2. overleggen met de ander;
3. de ander aanvoelen;
4. beheersen van eigen emoties;
5. controleren van eigen gedragingen;
6. oplossen van problemen;
7. respecteren van regels.

Het gebruik van deze vaardigheden hangt samen met verschillende aspecten:

- situatie: in verschillende situaties wordt ook verschillend gedrag verwacht. Op een bruiloft gedraag je je anders dan op een begrafenis.
- nieuwe, onverwachte, gespannen situaties: niet in huilen uitbarsten, maar je emoties kunnen beheersen.
- integraal begrip: sociale competentie is één ondeelbaar geheel waarin ook emotionele en cognitieve kanten aanwezig zijn. Dit komt naar voren in het reguleren van emoties en het nadenken over oplossingen.
- perspectief betrokken personen: voor de ene persoon ben je wel sociaal competent, voor de ander niet.
- relatie: je kunt niet in je eentje sociaal competent zijn, je staat altijd in relatie met anderen.

Wanneer je bovenstaande leest komt opnieuw naar voren hoezeer de sociaal-emotionele ontwikkeling invloed heeft op het algehele functioneren. Uit onderzoek van Berry en O'Connor (2009) is gebleken dat sociale ontwikkeling bij kinderen zich niet in een stijgende lijn voltrekt, maar juist een grillig verloopt heeft. De eerste jaren is het sterk stijgend, daarna verloopt de ontwikkeling in een veel lager tempo. Het is zelfs zo dat de ontwikkeling dan even afneemt. In de laatste twee jaar van de basisschool gaat deze ontwikkeling weer verder. De korte stop van de ontwikkeling is het gevolg van de nadruk die in die tijd gelegd wordt op de cognitieve ontwikkeling. De aandacht moet dan een tijdje verlegd worden. Een opmerking die we hier bij willen plaatsen is dat bij ieder kind de ontwikkeling anders kan verlopen. Er zijn veel differentiaties mogelijk in de sociale ontwikkeling van kinderen (Van der Ploeg, 2011). De sociale ontwikkeling van een kind heeft ook alles te maken met de ontwikkeling van het zelfbeeld. De manier waarop een individu naar zichzelf kijkt bepaalt namelijk ook de manier waarop hij met een ander omgaat. In de volgende paragraaf wordt daarom ingegaan op de ontwikkeling van het zelfbeeld.

5.1.2 Ontwikkeling van het zelfbeeld

Door ervaringen krijgt een kind ideeën, opvattingen en verwachtingen over zichzelf en hoe hij en zijn omgeving met elkaar omgaan. Dit wordt voor een groot deel bepaald door de sociale omgeving en de goedkeuring die ze hier wel of niet aan geven (Brakenhoff, 1995).

Een besef van identiteit is erg belangrijk voor iemands functioneren. Iemand met een zwak of weinig ontwikkeld identiteitsgevoel loopt tegen veel problemen aan in zijn functioneren. Er zijn twee aspecten die belangrijk zijn wanneer we het hebben over identiteit:

- Continuïteit: je kunt er op rekenen dat je morgen dezelfde persoon bent als vandaag. De veranderingen die je doorgaat gaan zo geleidelijk dat je je toch 'dezelfde persoon' blijft voelen.
- Contrast: identiteit is iets unieks, het onderscheidt je van anderen (Woltjer & Janssens, 2006, pp. 26-27)

Erikson (zoals geciteerd in Beemen, 2010) voegt hier de volgende voorwaarden aan toe:

- Wederzijdsheid: we verwachten dat de manier waarop wij onze eigen identiteit zien en beleven, klopt met hoe anderen ons zien.
- Zelfacceptatie: wanneer een persoon een stevig identiteitsbesef heeft, accepteert hij zichzelf zoals hij is. Hij weet wat zijn capaciteiten en beperkingen zijn en kan zijn leefsituatie aanvaarden.
- Idealen: deze geven het identiteitsbesef toekomstbesef. Ze geven verwachtingen en doelen waarop gerichte keuzes gemaakt kunnen worden.

Naarmate een kind zichzelf beter leert kennen, zichzelf kan onderscheiden van zijn sociale omgeving, kan het een volledig beeld ontwikkelen. Het proces van kijken naar anderen en naar onszelf, om te zien hoe we het er in vergelijking met die anderen vanaf brengen noemt Festinger (zoals geciteerd in Hooijmaaijers, Stokhof, & Verhulst, 2012) sociale vergelijking. Ook dit speelt mee in de ontwikkeling van het zelfbeeld. De ene persoon is hier gevoeliger voor dan de ander, maar onbewust wordt er altijd onderling vergeleken.

De fase waarin het ontwikkelen van een eigen identiteit het meeste op de proef wordt gesteld is de adolescentie. Ouders en ook leerkrachten verwachten van adolescenten een bepaalde zelfstandigheid en verantwoordelijkheid die steeds groter wordt. De jongere eist dit ook van zichzelf. Dit kan zorgen voor spanning en onbegrip aan kant van de opvoeder en adolescent (Beemen, 2010). Er moet tijdens deze periode ruimte worden geboden om te experimenteren. Dan alleen kan er uiteindelijk van een geïntegreerde persoonlijke identiteit gesproken worden (Hooijmaaijers, Stokhof, & Verhulst).

5.2 Invloed van het gezin op de sociaal-emotionele ontwikkeling

Het gezin is van grote invloed, op de sociaal- emotionele ontwikkeling van het kind. Binnen het gezin leert het kind letterlijk, evenwel figuurlijk de eerste stappen. Stappen die het kind, zonder de hulp van ouders of opvoeders niet had kunnen zetten. Dit brengt ons bij het schrijnende verhaal van Kasper Hauser (Berding & Pols, 2009), wat reeds in het kader van de neurologische ontwikkeling is geciteerd. Dit kind beschikte over veel vermogen, maar werd door zijn omgeving niet geprikkeld of gestimuleerd. Daardoor bleven veel capaciteiten onbenut en kon hij zich niet volledig ontplooien. Zo kon Kasper Hauser na tien jaar niet lopen, praten of schrijven. Kortom hij miste vaardigheden waarover zijn leeftijdsgenoten al (lang) beschikten. Ondanks de vele inspanningen hield hij achterstand in zijn ontwikkeling op zowel cognitief, als sociaal-emotioneel gebied. Mede hieruit blijkt dat een kind, een sociale omgeving nodig heeft om zich te kunnen ontwikkelen. Deze sociale omgeving wordt, met name in de eerste levensjaren, gevormd door het eerste milieu; het gezin (zie paragraaf 5.1). Binnen het gezin hebben we te maken met relaties die samenhangen en elkaar onderling beïnvloeden. Zo is, voor de ontwikkeling van een kind, de relatie tussen ouder en kind belangrijk, evenals de relatie tussen de kinderen en ouders onderling.

Wanneer een moeder zich negatief over haar partner uitlaat en openlijk kritiek op hem heeft, zal dit invloed hebben op de wijze waarop de kinderen tegenover hun vader staan. Een jong kind dat erg aan zijn moeder hangt, zal zijn moeder vaak volgen in die negatieve houding. Een ouder kind zou er juist voor kunnen kiezen om loyaal te zijn aan de bekritiseerde vader en voor hem opkomen (Bil & Bil, 2007, pp. 179-180).

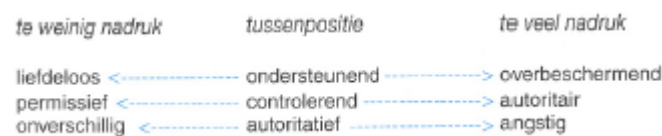
Ouders hebben dus, in een zekere mate, invloed op de sociaal- emotionele ontwikkeling van hun kind. In paragraaf 5.2.1 wordt hier verder op ingegaan.

5.2.1 Invloed van ouders

Ouder zijn de belangrijkste personen op wie, met name het jonge kind zich richt. *De wijze waarop ouders met hun kinderen omgaan is sterk bepalend voor hun verdere ontwikkeling* (Van der Ploeg, 2007, p. 28). Het kind neemt het gedrag van de ouders als voorbeeld en identificeert zich daar aan (modeling). Het gedrag wat hun ouders vertonen is van grote invloed op hun eigen gedrag en maakt onderdeel uit van het socialisatieproces. *Dit sociaal leren verloopt voor een*

groot deel via het rolmodellen (Bil & Bil, 2007, p. 180). In het kader van het gezin, zijn er verschillende rolmodellen voor handen, waaronder de ouders. Zo kan het kind een idee krijgen hoe papa's en mama's met elkaar omgaan. Doordat meisjes zich met hun moeder identificeren, heeft de manier waarop moeder met vader omgaat invloed op hoe een meisje vervolgens tegenover jongens en mannen staat. Ook de wijze van communiceren van de ouders, dient als voorbeeld voor het kind. Wanneer de moeder boos tegen haar kind schreeuw, toont zij een agressieve houding. Als deze wijze van communiceren vaak, met veel machtsvertoon, voorkomt, leert het kind dat je zo je mening kenbaar maakt. Dit zal het kind toepassen op zijn broertje en zusje of vriendje en vriendinnetje.

Ook de opvoedingsstijl, die de ouders hanteren, heeft invloed op de sociaal- emotionele ontwikkeling van het kind. Uit onderzoek, naar de wijze van opvoeden, komen de drie basiskkenmerken van opvoeden naar voren. Namelijk: ondersteunen, controleren en autoritair opvoeden. Elk van deze basisdimensie heeft twee polen. De ene pool verwijst naar een 'tekort' aan het basiskkenmerk. De andere pool verwijst naar een 'overmaat' aan het basiskkenmerk.

Figuur 10: Schema Basiskkenmerken van het opvoeden (Van der Ploeg, 2011, p. 32).

De drie basiskkenmerken vormen de middenpositie en zijn daarmee het meest ideaal. Waar deze basiskkenmerken worden toegepast, is de kans groot op de ontwikkeling van sociaal gedrag en zullen de kinderen zich ook emotioneel goed ontwikkelen. Wanneer een situatie ontstaat waarin de positie meer naar een uiterste pool verschuift, ontstaat er een ongunstige situatie, met als reden dat de negatieve kenmerken overheersen. In de praktijk is het onderscheiden van opvoedingsstijlen niet altijd gemakkelijk. Dit kan veroorzaakt worden doordat er overlap is. Daarnaast kan dit veroorzaakt worden doordat de invulling en accentuering van de opvoedingsstijlen verschillen per leeftijdsfase (Van der Ploeg, 2011).

Vanuit de literatuur, zijn er naast basiskkenmerken, ook drie opvoedingskenmerken die de sociale ontwikkeling van het kind bevorderen. Warmte: het kind voelt zich volledig geaccepteerd, veilig en geborgen. Responsiviteit: de opvoeder houdt rekening met het kind. Regulering: opvoeders stellen eisen, brengen grenzen aan en hanteren regels. Deze drie opvoedingskenmerken leveren een positieve bijdrage aan de sociale ontwikkeling van het kind. Daarnaast zijn er ook drie negatieve opvoedingskenmerken, die de sociale ontwikkeling belemmeren namelijk: agressief, permissief en liefdeloos opvoeden.

De manier waarop ouders omgaan met hun kinderen, heeft altijd een achtergrond. Wil men het opvoedgedrag van ouders begrijpen, dan zal men ook met dit gegeven rekening moeten houden (Van der Ploeg, 2007, p. 91).

Welke opvoedingsstijl ouders toepassen, wordt beïnvloed door verschillende factoren. Zoals hun persoonskenmerken en sociaal- economische positie, maar daarnaast ook de cultuur en de tijdgeest waarin ze hun kind opvoeden.

In het kader van de tijdsgeest willen we nog één aspect aanstippen, namelijk de invloed van relatieconflicten en echtscheiding op de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind. 36,5% van de huwelijken in Nederland zijn, in het jaar 2011, ontbonden door echtscheiding (Centraal Bureau voor Statistiek, 2012). De conflicten tussen ouders in de nabijheid van, en vaak over het

hoofd van kinderen, zijn uitermate ongunstig en schadelijk voor alle verhoudingen in het gezin (Bil & Bil, 2007). Wanneer ouders kinderen bij hun conflicten betrekken, veroorzaakt dit loyaliteitsproblemen bij de kinderen. Kinderen voelen zich soms gedwongen om partij te kiezen, waardoor ze één ouder verliezen. Kinderen van gescheiden ouders hebben dan ook een verhoogd risico op psychische klachten en minder functioneren op school. Deze gevolgen gelden voor de eerste jaren na de scheiding. De conflicten tussen ouders veroorzaken veel spanning in gezin. Het gezin is geen veilig en warm nest meer, wat behoort tot de negatieve opvoedingskenmerken welke een negatieve uitwerking hebben op de sociaal- emotionele ontwikkeling van het kind.

Zo is, voor de ontwikkeling van een kind, de relatie tussen ouder en kind belangrijk, evenals de relatie tussen ouders onderling. In paragraaf 5.2.2 wordt verder ingegaan op de invloed van de kinderen onderling, op de sociaal-emotionele ontwikkeling.

5.2.2 Invloed van broers en zussen

In het gezin heeft de aanwezigheid van broers en zussen ook invloed op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Oudere broers en zussen zijn vaak een rolmodel. Een meisje leert in de omgang met haar broer hoe jongens in elkaar zitten en hoe je ze kunt benaderen. Dit geldt andersom voor een jongen met een oudere zus. Dit helpt hen in latere vriendschappen en relaties. In de relatie met hun broers en zussen kunnen kinderen in een veilige omgeving sociale vaardigheden ontwikkelen. Voorbeelden hiervan zijn het hebben van een conflict en deze ook oplossen, het kibbelen onderling, het ruzie maken en weer bijleggen. Hierbij moet wel duidelijk zijn dat wanneer een broer of zus de ander stelselmatig pest en kleineert dit zeker schadelijk is en ook ingegrepen moet worden.

Broers en zussen kiezen elkaar niet uit. Het is een relatie die gegeven is en die heel lang duurt. Nog langer dan de relatie met ouders en vaak ook (toekomstige) partners. Broers en zussen kunnen heel veel aan elkaar hebben, maar het elkaar ook juist moeilijk maken. Er kan rivaliteit onderling zijn. Uit onderzoek blijkt dat dit juist in grotere gezinnen meer speelt.

Wanneer kinderen terecht of onterecht het gevoel krijgen dat ze in de schaduw staan van hun broer(s) of zus(sen) heeft dit een negatieve invloed op hun zelfbeeld en de waarde die ze aan zichzelf hechten. De plaats in de kinderrij speelt ook een rol. De oudste voelt vaak een bepaalde verantwoordelijkheid die zijn ontwikkeling beïnvloedt, de jongste wordt vaak wat langer jong gehouden. Zijn zelfstandigheid en daarbij ook verantwoordelijkheidsgevoel kan zich daardoor ook langzamer ontwikkelen. Middelste kinderen hebben geen 'bijzondere positie' in het gezin en richten zich meer op leeftijdsgenootjes wat tot gevolg heeft dat ze op sociaal gebied sterker zijn. In ieder gezin zal dit ook anders zijn, maar het is wel duidelijk dat de samenstelling van het gezin zeker ook invloed heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind (Bil & Bil, 2007).

5.3 Conclusie

De sociaal-emotionele ontwikkeling is complex en wordt beïnvloed door vele factoren. Deze factoren komen grotendeels uit de omgeving van het kind. Wij hebben ons gericht op het eerste milieu, het gezin. Ook wel de plek waar het kind de eerste vier jaar van zijn leven de meeste tijd doorbrengt en wat de thuisbasis is voor de jaren daarna. Om tot een goede sociaal-emotionele ontwikkeling te komen is het van wezenlijk belang dat kinderen de ruimte krijgen om hun eigen identiteit te ontwikkelen. Ze hebben voorbeelden nodig van rolmodellen, sturing en bevestiging.

Wanneer dit gemist wordt en het kind op zichzelf is aangewezen of te maken heeft met verkeerde voorbeelden van de rolmodellen, mist het kind een belangrijke basis. Kinderen hebben bovenal liefde, warmte en aanraking nodig. Wanneer ouders daarin niet tegemoet komen is het gevolg dat kinderen niet gehecht raken en zo de basis missen om van daaruit de 'wereld te verkennen' (Van der Ploeg, 2011).

Het gedrag van ouders heeft veel invloed op de sociale ontwikkeling van kinderen. Uit onderzoek van het Trimbos- instituut (2004) bleek dat ruim 850.000 ouders te maken hebben met een psychische stoornis zoals depressie, schizofrenie, angststoornis, eetstoornis of problemen met alcohol en drugs. Een berekening liet zien dat in dat geval één op de drie kinderen kans heeft op problemen en dat wanneer beide ouders problemen hebben de kans oploopt tot twee van de drie kinderen (Van der Ploeg, 2011, pp. 38-39).

Kinderen zijn vooral de eerste jaren sterk afhankelijk van hun omgeving, in het bijzonder de ouders. De wijze waarop ouders met hun kinderen omgaan is sterk bepalend voor hun verdere ontwikkeling. De effecten van de opvoeding blijken tot ver in de volwassenheid nog terug te vinden (Van der Ploeg, 2011, p. 28).

Hoofdstuk 6 - Analyse van onderzoeksdata

6.0 Inleiding

Na onderzoek te hebben gedaan naar de gevolgen van huiselijk geweld op verschillende ontwikkelingsgebieden van het kinderlijke slachtoffer is de ernst van huiselijk geweld sterk zichtbaar geworden. Dit heeft ons ertoe aangespoord om in het werkveld ons onderzoek voort te zetten. Wij willen ons hierin richten op de vraag in hoeverre leerkrachten doordrongen zijn van de ernst van huiselijk geweld en in welke mate de aanpak van huiselijk geweld in het onderwijs is geïmplementeerd. Hierbij was het volgende citaat leidend: *‘Een protocol ergens neerzetten, dat heeft helemaal geen zin. Dat moet gedragen worden, mensen moeten bewerkt worden, die moeten voelen: het is echt een groot probleem. (...) want kindermishandeling stopt nooit vanzelf’* (IW3, 2012, p. bijlage 4).

We beginnen in dit hoofdstuk met een beschrijving van de aanpak data-analyse (par. 6.1), gevolgd door een uiteenzetting van de data-analyse waarvan de indeling gebaseerd is op de ‘sensitizing concepts’ (par. 6.2).

6.1 Aanpak data-analyse

We hebben interviews afgenomen van deskundige respondenten¹. Deze zijn afkomstig uit verschillende werkvelden namelijk: onderwijs, zorg en veiligheid. Intern begeleiders en groepsleerkrachten vertegenwoordigen het onderwijs, de aandachtsfunctionaris kindermishandeling van het Jeroen Bosch Ziekenhuis en de Schoolmaatschappelijk werker vertegenwoordigen de zorg. Veiligheid wordt vertegenwoordigd door een onderzoeker zedenzaken en hulpofficier van Justitie. Uit de jaarcijfers van het AMK (NJ, 2011) komt naar voren dat zowel de politie als het ziekenhuis een grote rol spelen in het melden van huiselijk geweld. Het onderwijs is daaraan ondergeschikt. Daarom hopen we middels deze interviews inzichtelijk te krijgen welke lering het onderwijs hier uit kan trekken.

Om deze interviews te verwerken hebben we als ‘sensitizing concepts’ labels geplakt op quotes uit de interviews. De gekozen labels zijn: definitie, casuïstiek, Meldcode, preventie en wens. De labels die voortkomen uit de theorie, ook wel gesloten codes genoemd, zijn ‘Meldcode’ en ‘preventie’. In paragraaf 1.5 is het begrip ‘Meldcode’ uiteen gezet. Vanaf 1 juli 2013 zijn beroepskrachten verplicht deze Meldcode te gebruiken bij het signaleren van geweld (Rijksoverheid, 2012). Dit gegeven brengt ons ertoe, in ons onderzoek mee te nemen in hoeverre scholen de Meldcode reeds hebben geïmplementeerd. Het label ‘preventie’ is voortgekomen uit ons theorieonderzoek, waarin we de problematiek rondom huiselijk geweld voor het kinderlijk slachtoffer in kaart hebben gebracht. Aangezien huiselijk geweld een ernstig maatschappelijk probleem is, zijn activiteiten nodig om deze problemen te voorkomen of te verminderen (Janssen, 2012, p. 154).

De overige labels zijn ter sprake geweest in de afgenomen interviews, deze noemen we open codes uit de praktijk. Het gaat om de volgende codes: ‘casuïstiek’ en ‘wens’. De code ‘definitie’ komt voort uit voortschrijdend inzicht. Gaandeweg bleken we deze code nodig te hebben. Bij het afnemen van de enquêtes bleek, dat enkele leerkrachten geen volledig beeld hadden van het

¹ Tijdens de interviews zijn alle gesprekken opgenomen. Dit met toestemming van de geïnterviewde personen. Deze zijn in de oorspronkelijke spreektaal uitgewerkt.

begrip 'huiselijk geweld'. Dit had tot gevolg dat ze signalen niet konden herleiden tot een vermoeden van huiselijk geweld. Genoemd voorbeeld was voor ons reden om in het contact met respondenten allereerst na te gaan wat hun definitie van huiselijk geweld is. Daarom hebben we besloten dat dit label noodzakelijk is om in ons onderzoek mee te kunnen nemen of de aanwezigheid van kennis van het begrip 'huiselijk geweld', gevolgen heeft voor het signaleren en eventueel handelen omtrent huiselijk geweld. Wanneer deze kennis er is, kunnen respondenten voorbeelden uit de praktijk noemen waarin ze in aanraking zijn gekomen met huiselijk geweld. Ook hierin kunnen we afleiden hoe ver dit begrip voor hen reikt. Deze voorbeelden zijn gecodeerd onder de label 'casuïstiek'. Het label 'wens' geeft aan wat de respondenten eventueel nodig hebben of verlangen om daadwerkelijk tot handelen te komen. Met deze gegevens hopen we antwoord te geven op de vraag wat leerkrachten nodig hebben om doordrongen te worden van de ernst van huiselijk geweld en daadwerkelijk tot handelen te komen, want huiselijk geweld stopt nooit vanzelf.

Naast interviews hebben we enquêtes uitgezet onder basisschoolleerkrachten van school A en B. Door dit instrument hopen we in beeld te krijgen in hoeverre leerkrachten bekend zijn met huiselijk geweld en de preventie en aanpak hiervan.

In het vervolg van dit hoofdstuk zullen we de data, verzameld vanuit de verschillende onderzoeksinstrumenten, analyseren.

6.2 Definitie

Respondenten omschrijven huiselijk geweld als volgt:

'Dat is erg veel. Alles wat een kind in zijn ontwikkeling belemmert, denk ik. Dat is natuurlijk zowel lichamelijk als psychisch. Niet alleen als het kind geslagen of mishandeld wordt, maar ook hoe er met een kind omgegaan wordt. Ik heb wel eens gesprekken met ouders als hun kind een negatief zelfbeeld heeft. Ook dat vind ik huiselijk geweld (...) Omdat dat het kind ook niet ten goede komt en het de ontwikkeling van het kind belemmert. Dus dan zijn ze niet gelukkig, omdat ze niet snel het idee hebben dat ze iets goed doen en dat kan ook niet. Maar aan de andere kant is het ook als iemand weigert om zijn kind medicijnen te geven. Dat vind ik ook huiselijk geweld. Het is dus heel breed. (...) ook verwaarlozing' (IW5, 2013, p. bijlage 6).

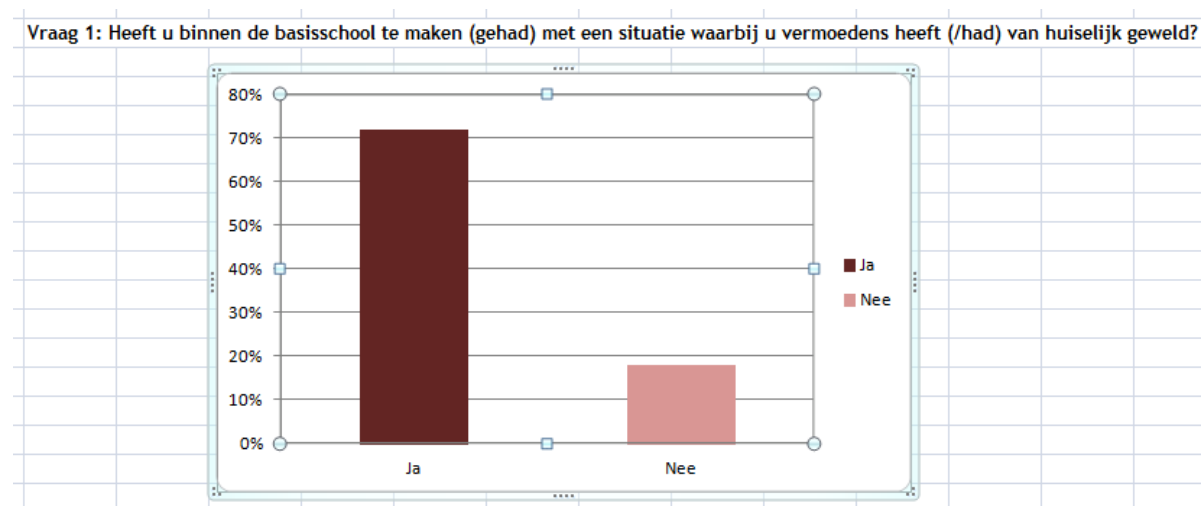
'Bij huiselijk geweld denk ik sowieso aan iets wat een ander lichamelijk bij een ander toebrengt. Dat niet alleen. Ik vind ook huiselijk geweld... de geestelijke benadering. Het negeren..., de verzorging vind ik ook een stukje huiselijk geweld wanneer dit niet goed gaat en schade toebrengt. (...) Eigenlijk heel breed wat er binnenshuis kan gebeuren' (IW6, 2013, p. bijlage 7).

'Huiselijk geweld zie ik als alle vormen van fysiek en psychisch geweld: slaan, schoppen, kleineren, uitschelden. Getuige zijn van huiselijk geweld of ruzie tussen ouders' (IW4, 2013, p. bijlage 5).

'Elke vorm van fysiek en psychisch geweld in een huiselijke situatie. Dus van ouders naar elkaar, ouders naar kinderen, kinderen onderling of kinderen naar ouders. En dus ook seksueel misbruik is een vorm van geweld' (IW7, 2013, p. bijlage 8).

'Huiselijk geweld is relationeel geweld. Het gaat niet alleen om mensen die onder één dak wonen maar ook om ex-partners. Ook als men al uit elkaar is kan er nog sprake zijn van huiselijk geweld. Dit geweld kan gericht zijn op de persoon (lichamelijk), maar op goederen van een persoon. Bijvoorbeeld het vernielen van een auto of woning' (IW8, 2013, p. bijlage 9).

In de hierboven beschreven uiteenzettingen van het begrip 'huiselijk geweld, zien we overlapping. Alle respondenten geven aan dat huiselijk geweld, geweld omvat in de brede zin van het woord, zowel fysiek als psychisch. IW7 voegt hier ook het seksueel misbruik aan toe. Huiselijk geweld is van relationele aard, wat zich afspeelt tussen mensen in een huiselijke situatie. 'Ook het getuige zijn van geweld of ruzie tussen ouders behoort tot huiselijk geweld', aldus IW4. IW1 maakt daarbij de kanttekening: 'Hetgeen deze ontwikkeling in de weg staat of schade toebrengt.'

Figuur 11: Aantal groepsleerkrachten van Basisschool A en B die te maken hebben gehad met huiselijk geweld. (N = 15) (Uitwerking enquête, p. bijlage 11).

Uit de enquête komt naar voren dat twaalf van de vijftien (72%) geënquêteerden, leerkrachten van Basisschool de A en B, te maken hebben gehad met een situatie waarbij ze vermoeden hadden van huiselijk geweld².

'Verwaarlozing: slordige en vieze kleding, vaak te laat, verhalen over voor zichzelf zorgen (School A, respondent 6, gr 4).'

'Onrustig kind. Vader rook bij ophalen naar Alcohol. Kind vertelde verhalen dat vader boos was (als hij drankjes gedronken had) en hem + moeder pijn deed (School A, respondent 1, gr 2).'

De geënquêteerden geven, in hun beschrijving, zowel voorbeeld van fysiek geweld als fysieke verwaarlozing. Twee van de dertien respondenten beschrijven een voorbeeld van psychische verwaarlozing.

'Kind angstig, afwezig. Sociaal emotioneel teruggetrokken (School B, respondent 15, gr7/8).'

'Meisje in groep 8: geen licht geweld, maar psychisch, sociale verwaarlozing, onder druk zetten, meisje afzonderen (School B, respondent 11, gr 5/6).'

² Tijdens het analyseren van de data was deze codering een discussiepunt waarbij de vraag centraal stond waar de hier genoemde situaties vanuit de enquêtes thuishoorden. Onder de code definitie of onder de code casuïstiek. We hebben besloten dat de voorbeelden relevant zijn voor de code 'definitie' om te bepalen hoe breed de definitie van huiselijk geweld onder de respondenten is. Door er met elkaar over te spreken hebben we gebruik gemaakt van de triangulatiemethode, waardoor de codering in betrouwbaarheid is verhoogd.

Daarentegen hebben de overige drie geënquêteerde leerkrachten (12%) nog nooit te maken gehad met huiselijk geweld. Deze leerkrachten hebben tussen de 5 – 27 jaar werkervaring. Twee van deze leerkrachten geven echter wel aan eens te zijn met stelling 1, die luidt: 'Aanpak huiselijk geweld is (naast de ouder/ verzorger) eveneens een taak van de school.' Dit licht respondent 8 van basisschool A toe met 'Als leerkracht zie je een kind heel veel en vang je ook snel signalen op.' Het tegenstrijdige is alleen dat hij/zij, ondanks deze toelichting aangeeft nog nooit te maken te hebben gehad met huiselijk geweld. Respondent 11, van basisschool B licht de stelling toe met: 'Alleen als het gaat om melden en ouders aanspreken op...' Zij geeft daarmee kaders aan waarin haar taak als leerkracht reikt. Respondent 15 van basisschool B geeft aan het deels eens te zijn met stelling 1 en maakt hierbij de volgende aantekening: 'Invloed van school op ouders is mijns inziens klein op dit gebied. Zijn wij hiervoor opgeleid?' Wellicht is dit tevens de reden dat hij nog nooit te maken heeft gehad met huiselijk geweld.

6.3 Casuïstiek

De respondenten geven de volgende situaties weer die zich in hun werkveld hebben voorgedaan:

'Ja, verschillende situaties rondom huiselijk geweld. Een jongetje (kleuter) dat nooit at voordat hij naar school kwam. Dezelfde kleren aanhad als de dagen ervoor. Zijn haar niet gewassen had. Hij was altijd te laat, werd door zijn eigen broertje naar school gebracht. Het bleek dat hij met zijn kleren aan sliep, omdat hij veel te laat kwam. Hij at niet, als hij iets at dan was het z'n broertje die iets had gesmeerd. En zijn moeder lag in bed. Toen hebben we met de ouders meerdere keren contact gehad. Na de tweede keer hebben we gezegd dat, als het niet zou beteren, we het zouden melden bij het AMK of bij de Jeugdzorg. Toen was het beter.(...) Maar het blijft een ding wat we heel erg in de smiezen houden' (IW5, 2013, p. bijlage 6).

'Bijvoorbeeld een jongetje in groep zes, geen lichamelijke mishandeling of verwaarlozing, maar meer psychisch. Die vader had een angststoornis en drankstoornis. Dat wist ik nooit, maar na elke zomervakantie, herfstvakantie of na het weekend elke maandag moest hij huilen op school. Elke keer hilde hij als hij naar school kwam. Dat zag ik en toen heb ik hem eruit gepikt. Ik heb hem gevraagd: 'Kun je mij vertellen hoe het komt dat je huilt?' Toen zei hij: 'Dan ga ik papa zo missen, want die rijdt op een vrachtwagen.' Ik heb dit met de Schoolmaatschappelijk werker besproken' (IW5, 2013, p. bijlage 6).

'Een ander geval van huiselijk geweld was van een Birmees jongetje die geslagen werd als vader weer dronken was en die sloeg ook moeder. Dat is via de politie bij mij terecht gekomen, maar ook via mij bij de politie en die is toen ook opgepakt. Ik heb dat toen opgegeven bij Meldpunt Bijzondere Zorg van de GGD en bij Bureau Jeugdzorg. Dat loopt nu' (IW5, 2013, p. bijlage 6).

'Ik heb te maken gehad als IB'er, niet als leerkracht, maar als IB'er met vermoedens van huiselijk geweld. Een vermoeden. Dit vermoeden was van buitenaf binnengekomen waarop ik geattendeerd werd. En dan puur gewoon op lichamelijk terrein, de verzorging maar ook een stukje... op het geestelijke terrein meer' (IW6, 2013, p. bijlage 7).

'Een kind zegt tegen de leerkracht dat ze door haar vader misbruikt word. Leerkracht bespreekt dit met vertrouwenspersoon. Die overlegt met AMK en politie. Moeder wordt ingelicht en doet aangifte. Kind wordt in kindvriendelijke verhoorstudio door specialisten van zedenrecherche gehoord.

Verklaringen van leerkrachten worden opgenomen door zedenrecherche. School stelt, t.b.v. het studioverhoor, rapportage ter beschikking wat gebruikt kan worden bij voorbereidingen studio verhoor kind. Officier van justitie beslist dat vader opgepakt mag worden, want de signalen zijn duidelijk. Vader komt vast te zitten en word verhoord en bekent dat hij inderdaad zijn dochtertje misbruikt heeft. Vader komt voor rechter en krijgt veroordeling en ziet zijn kinderen niet meer' (IW7, 2013, p. bijlage 8).

'Maar heh, er komt er van alles binnen, van jonge kinderen met brandwonden, waarvan je denkt nou dit kan gewoon niet kloppen. Een kind trekt altijd terug, zeg maar. En als een kind de handjes echt derdegraads verbrand heeft, bijvoorbeeld de handpalmen, dan weet je al dat er iets niet goed zit. En heh, bijvoorbeeld scherp begrensde brandwonden, heh, door onderdompeling in heet water. Nou, dat soort dingen, dat nou als je bijvoorbeeld een heet water verbranding hebt door bijvoorbeeld koffie dat je over je heen krijgt, dan zie je altijd spat brandwonden, zeg maar, dus altijd nog stipjes, heh en gewoon een heel onregelmatig patroon. En dan weet je van ja dat is echt een ongelukje geweest. Heh, maar zodra het scherp begrensd is, of symmetrisch is, dan ja; dat is gewoon heel verdacht!' (IW3, 2012, p. bijlage 4).

'Bijvoorbeeld jonge kinderen met fractures, alle kinderen onder het jaar met een fractuur dat is ook in principe verdacht, omdat het bijna allemaal kraakbeen is, dat ... een kind onder het jaar breekt bijna nooit iets, of er moet echt heel veel kracht uitgeoefend zijn. En een kind moet al vanaf bijna meer dan anderhalve meter hoogte vallen, wil die überhaupt iets breken. Heh, het kind dat van veertig centimeter van een uuh, stretcher afvalt of van een ander bedje ofzo en hij breekt iets dat is al bijzonder. Dus we hebben de afspraak binnen het Jeroen Bosch Ziekenhuis dat alle kinderen onder het jaar met een fractuur gemeld worden bij het AMK. Dat levert valse positieven op, maarja beter dan vals negatief. Want anders ga je dingen missen. Omdat 70% van de kinderen, onder het jaar, met een fractuur, het gevolg zijn van kindermishandeling' (IW3, 2012, p. bijlage 4).

Bovenstaande casuïstiek geeft een beeld van wat zich in de praktijk voordoet. Dit is heel breed. Er wordt gesproken over fysieke mishandeling in de vorm van slaan, verbranding en geweld wat botbreuken tot gevolg heeft. Ook wordt er gesproken over psychische mishandeling, verwaarlozing en seksueel misbruik. Dit onderstreept het gegeven vanuit de theorie dat huiselijk geweld een heel breed begrip is en in verschillende vormen voorkomt. Deze verschillende vormen worden in het werkveld echt gesignaleerd en vervolgens wordt er actie ondernomen. Vanuit bovenstaande casuïstiek kan gezegd worden dat deze respondenten helder voor ogen hebben wat de term 'huiselijk geweld' in de praktijk betekent.

Vanuit deze casussen komt duidelijk naar voren dat er in de verschillende werkvelden ook verschillend gekeken wordt. IW4 noemt veel observatie gegevens, wat gedurende een periode opviel. Dit geeft aan dat het onderwijs de mogelijkheid heeft om het kind langere tijd te observeren en opvallende zaken te signaleren. IW7 beschrijft daarentegen een voorval waarin sterk naar voren komt welke rol de politie speelt in een onderdeel van een groter geheel. Hieruit kunnen we opmaken dat de politie in staat is om in te grijpen in ernstige situaties en hierbij justitieel kan optreden en over sterke middelen als verhoorrecht beschikt. IW3 geeft voorbeelden die sterk gericht zijn op lichamelijke mishandeling. Dit zijn praktische gegevens die vooral gericht zijn op wat er te zien is aan het lichaam. Dit getuigt van veel kennis over wat verdachte verwondingen kunnen zijn. Op deze manier komt met betrekking tot de aanpak van

huiselijk geweld, de kracht van ieders werkveld naar voren en hoe deze wordt en kan worden ingezet.

6.4 Preventie

De respondenten zeggen het volgende over preventie:

'Het zou wel goed zijn als er in ieder geval binnen scholen/organisaties iemand is die meer van dit onderwerp afweet. Die de juiste stappen weet, die op de hoogte is van actuele dingen. Al vraag ik me wel af, omdat sommige organisaties zo groot zijn, of iedereen er dan gebruik van zal gaan maken. We gaan toch vaak eerst naar de IB'er, die zou dan de lijntjes kunnen leggen. Dat de IB'er contact opneemt met een aanspreekpunt. Maar dan ben je al weer een aantal stappen verder. (IW4, 2013, p. bijlage 5).

'Ik denk dat je als leerkracht, als je dingen ziet die je opvallen je daar wel iets mee doet. Je bent verantwoordelijk. Als je er van afweet ben je gewoon medeplichtig. Kijk als je zelf niet wilt of niet durft te melden, dat kan, maar zoek dan hulp om het wel te gaan doen. Niets doen is geen optie. Je hoeft niet alles zelf te doen als leerkracht, je bent geen hulpverlener. Dus ik snap wel dat er dan beperkingen zijn. Maar zoek dan iemand die het wel kan doen.' (IW4, 2013, p. bijlage 5).

'Ik denk als je een signaleringslijst hebt, dan ga je dingen weten en als je iets niet weet dan zoek je het even op. Dat zou ik doen' (IW5, 2013, p. bijlage 6).

'Je bent verantwoordelijk voor het kind, het kind zit hier. Als je ziet dat het met het kind niet goed gaat, ja dan ben je verantwoordelijk. Officieel misschien niet, maar het voelt wel zo' (IW5, 2013, p. bijlage 6).

'Echt de ernst ervan inzien. En daarbij betrek ik ook de directie, de directeur. Omdat ik het heel belangrijk vind dat het echt breed gedragen moet worden en dat hij daar ook vanaf weet en daarin meegaat' (IW6, 2013, p. bijlage 7).

'De leerkrachten weten zeker de weg en naarmate ik hier ben merk ik ook dat leerkracht hier ook mij weten te vinden en op dezelfde wijze gebeurt dit ook hier. Daarom vind ik het ook heel belangrijk dat een IB'er, maargoed dat is niet altijd haalbaar denk ik, niet alleen komt om dit soort dingen even te regelen, maar ook in de school is, in het werkveld, hoort en proeft en ja toch wel er is' (IW6, 2013, p. bijlage 7).

'(...) In feite moet je ze een houvast bieden. En dat wil zeggen dat je, dat als ze iets zien of denken te zien, dan dat ze weten waar ze ermee naar toe kunnen. Dat is het allerbelangrijkste, dat je een soort uhm, telefoonnummer of uhm, weet- ik- wat biedt, zeg maar, of een soortement back-up geeft, van joh als je ook maar enigszins denkt aan... BEL DIE EN DIE. Of bel mij, of weet ik wat. En, je zorgt dat je zelf goed geschoold bent, dan kun je meedenken. Want dat is echt de eerste stap. En een protocol ergens neerzetten, dat heeft helemaal geen zin. Dat moet gedragen worden dat protocol, mensen moeten bewerkt worden, die moeten voelen van goh zeg, het is echt een groot probleem. Straks sta ik hier op de spoedeisende hulp en dan wil ik wel weten wat ik moet doen' (IW3, 2012, p. bijlage 4).

'Vanuit de politie is er, volgens mij, geen preventie beleid. Zou ook niet weten hoe. Vanuit de overheid zijn er de SIRE spotjes waarin de meldingsbereidheid bevorderd wordt. Wel is het zo dat

een wijkagent gezinnen waar HG plaats heeft gevonden in de gaten houd d.m.v. bezoeken ed.’ (IW7, 2013, p. bijlage 8).

‘De politie doet hier niet veel aan’ (IW8, 2013, p. bijlage 9).

Vanuit bovenstaande uitspraken van de respondenten komt heel sterk naar voren dat ieder van mening is dat niets doen geen optie is. Ze zien allemaal het grote belang van preventie. IW4 maakt hierbij de opmerking dat je dit niet alleen hoeft te doen, maar wel de hulp moet inschakelen. IW5 en IW6 voelen de ernst van de zaak en zien hierin ook hun eigen verantwoordelijkheid waarin ze wel de voorwaarde stellen dat er steunmiddelen zijn, zoals een signaleringslijst en leidinggevend die weet hebben van de ernst. IW3 geeft een prachtig voorbeeld hoe er in de zorg wordt omgegaan met preventie. De woorden ‘houvast’ en ‘back-up’ zijn hierbij opvallend. Preventie begint volgens IW3 met deze woorden. Dan pas kun je verder komen en gaan handelen.

IW7 en IW8 doen een ontluikende uitspraak. Namelijk dat er binnen de politie zelf niet veel gedaan wordt aan preventie. Alleen wanneer er al sprake is van huiselijk geweld wordt een wijkagent ingeschakeld uit ‘voorzorg’. Hiermee geven zij aan dat naar huns inziens de politie niet veel aan preventie doet. Of dit daadwerkelijk zo is, vereist een ander onderzoek.

Vanuit de enquête onder leerkrachten komen de volgende uitspraken naar voren:

‘Het is goed als de kennis omtrent het oppakken van signalen af en toe opgefrist wordt, maar dat is voor meerdere thema’s het geval. Prioriteiten’ (School B, respondent 12, gr. 1).

‘Pas als het speelt’ (School B, respondent 13, gr. 5/6).

‘We zouden het eens kunnen bespreken op teamvergadering’ (School B, respondent 14, gr. 3).

‘Helemaal ideaal zou het zijn als ik het uit mijn hoofd zou weten’ (School A, respondent 5, gr.2).

‘Als het speelt lijkt me dit erg belangrijk’ (School A, respondent 4, gr. 5).

‘Invloed van school op ouders is mijns inziens klein op dit gebied. Zijn wij hiervoor opgeleid’ (School B, respondent 14, gr. 3).

Leerkrachten geven aan open te staan voor informatie over de aanpak van huiselijk geweld, maar uit bovenstaande uitspraken blijkt ook wel dat het naar hun inzicht echt nodig is wanneer er pas sprake is van een kind wat te maken heeft met huiselijk geweld. Ze staan er niet negatief tegenover, maar geven niet zozeer de indruk dat ze, ook wanneer het misschien niet speelt, aan de slag willen gaan met de preventie van huiselijk geweld. Voorzichtig kunnen we hier ook uit concluderen dat leerkrachten geen parate kennis hebben wanneer het gaat om preventie. Daarnaast bemerk je ook iets van de vraag of het überhaupt wel een taak van de school is om iets te doen met preventie.

6.5 Meldcode

De respondenten hebben we de vragen gesteld in hoeverre ze bekend zijn met de Meldcode, welke stappen ze nemen met betrekking tot de aanpak van huiselijk geweld en wat hun ervaringen hierin zijn.

6.5.1 Meldcode binnen de politie

In het interview met de afgevaardigden van de politie hebben we de vraag voorgelegd of ze bekend zijn met de Meldcode en op welke manier zij handelen met betrekking tot de aanpak van huiselijk geweld.

'De Meldcode zegt me zo niks. Wel is het zo dat als ik een melding maak in het computersysteem, dat ik automatisch iets in moet vullen m.b.t. HG' (IW7, 2013, p. bijlage 8).

'In de acute situatie wordt de verdachte opgepakt. In een wat sluimerende situatie schakelen we AMK/jeugdzorg in. Soms maken we ook gebruik van de 10 dagen huisuitzetting' (IW7, 2013, p. bijlage 8).

'Als een moeder of school iets bij de politie meld en het heeft te seksuele aspecten, krijg ik de melding en onderneem de benodigde actie' (IW7, 2013, p. bijlage 8).

'Ja, ik weet dat er een Meldcode is. Inhoudelijk weet ik er niet zoveel van. De politie komt meestal vanuit een melding van de direct betrokkenen (of de burens) ter plaatse' (IW8, 2013, p. bijlage 9).

'Ik heb dit zelf niet meegemaakt, los van de seksueel misbruikzaken. In dat laatste geval meldt de school het aan BJZ of AMK (Advies en Meldpunt Kindermishandeling) en die doen bij de politie aangifte' (IW8, 2013, p. bijlage 9).

De respondenten vanuit de politie geven aan inhoudelijk niet veel van de Meldcode te weten. Ze maken hierbij ook de opmerking dat de politie vaak pas na een melding betrokken wordt bij een bepaalde zaak. Hieruit blijkt dat de politie niet zozeer een rol speelt in de eerste stappen van de Meldcode, maar steun biedt na een melding.

6.5.2 Meldcode binnen het ziekenhuis

In het gesprek met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling hebben wij naar de werkwijze op de Spoedeisende hulp met betrekking tot de aanpak van huiselijk geweld gevraagd.

'Kijk en als professional is het eigenlijk 'not done' om anoniem te melden, dat doe je bijna nooit. Heh, want je moet natuurlijk wel een beetje 'guts' hebben als je in een ziekenhuis werkt. Zeker op een spoedeisende hulp, dan wordt wel van je verwacht dat je die stappen kunt zetten' (IW3, 2012, p. bijlage 4).

'Wij hebben in het Jeroen Bosch Ziekenhuis de stelregel dat degene die zorgen heeft dat die met ouders in gesprek gaat. Want je gaat niet voorlezen uit andermans werk. Dat komt niet over, dan ga je voor een ander zitten bedenken en praten. Dat werkt niet. Als je zorgen hebt, dat moet je dan bespreken met ouders. Dat is de eerste stap die je zet' (IW3, 2012, p. bijlage 4).

'Ja en het samenwerken met het AMK is gewoon heel erg geïntensiveerd. Het AMK komt gewoon één keer in de maand bij ons. En uhm, dan houden we casuïstiek bespreking. Dat wil zeggen dat we alle verdachte formulieren daarin besproken worden, maar ook de kinderen die op de poli's komen met

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

mogelijk 'iets' wat niet klopt of een vermoeden van... heh, dus die worden door mij verzameld en die gaan we bespreken. En daar zit de radioloog bij, daar zit de spoedeisende hulp arts bij, 2 kinderartsen, spoedeisende hulp verpleegkundigen, kinderverpleegkundigen, maatschappelijk werk, psycholoog, uhm, chirurg. Er zit eigenlijk uit alle hoeken en gaten hier in het ziekenhuis zit er een vertegenwoordiger. (...)Dus je hebt eigenlijk alle expertise nodig in huis die er is, om daar een goed plan voor te kunnen maken. – ja- en dat uhm, ja dat loopt echt ontzettend goed. En daarnaast hebben we ook nog een commissie, he dus commissie kindermishandeling. Daar zitten ook weer een aantal afgevaardigden in. Revalidatie is er ook bij betrokken. Trouwens ook bij de casuïstiekbespreking. Dus, uuh, dat is met name voor het bepalen van beleid (IW3, 2012, p. bijlage 4)'

De uitspraken van de respondent vanuit het ziekenhuis laten een grote daadkracht zien. Daadkracht in handelen van werknemers, maar ook in het opstellen van een beleid. Sterk zijn de maandelijkse casuïstieke besprekingen. Heel duidelijk het overleg met collega's en daarmee ook professionals. Er spreekt heel veel duidelijkheid en snelheid uit de manier van omgaan met de Meldcode.

6.5.3 Meldcode binnen Schoolmaatschappelijk werk

In het interview met de Schoolmaatschappelijk werker, hebben we haar gevraagd wat haar ervaring is met het gebruik van de Meldcode.

'Wij hebben ook een Meldcode die we volgen. We doen dan soms ook een advies of aanbod. Als de situatie niet verandert dan kunnen we er een melding van maken. Tenzij er aan het begin al dingen zo heftig zijn dat je geen tijd hebt om al die stappen uit te voeren. Ik hoef geen toestemming te hebben van de ouders om te melden' (IW4, 2013, p. bijlage 5).

'Er wordt in het onderwijs weinig gemeld. Nou hoeft het ook niet altijd tot melden te komen. Dat is natuurlijk de laatste stap. Ik denk dat er meer kan' (IW4, 2013, p. bijlage 5).

'School heeft wel geprobeerd om hulp in te zetten maar dat weigeren ouders. Nu zijn ze wel zover dat ze misschien andere stappen overwegen, want dit verandert niet' (IW4, 2013, p. bijlage 5).

'Ik kan niet namens de leerkrachten melding doen. Als ik het gezin niet ken kan ik niet namens derden gaan melden. Als ouders en kinderen een hulpvraag hebben en ik dan in het gezin kom, kan ik een melding doen. Maar als een leerkracht naar me toe komt met van dit en dit zie ik, kan ik dit niet melden. Dat moet de school echt zelf doen' (IW4, 2013, p. bijlage 5).

De Schoolmaatschappelijk werker ziet in de praktijk ook dat er op school wel stappen worden ondernomen en er hulp wordt ingeschakeld, maar maakt wel de kanttekening dat er volgens haar wel meer kan. De vraag die hierbij boven komt drijven is dan of het onderwijs uiteindelijk genoeg doorpakt en de stappen van de Meldcode allemaal doorloopt. Het lijkt dat het werken met de Meldcode in het onderwijs nog wat vrijblijvend is, zonder grote stappen en daarbij ook zonder grote veranderingen.

6.5.4 Meldcode binnen onderwijs

'Daar maak ik de terugkoppeling elke keer mee. Waarin ik vraag hoe het gaat of er iets veranderd is. Ze moeten ook een logboek bijhouden over hoe het met het kind gaat. Daarnaast moeten ze het in Parnassys noteren' (IW5, 2013, p. bijlage 6).

'In een gesprek begin ik altijd om de zorg van het kind. Ik vertel altijd dat er dingen zijn die niet zo lekker lopen, dat er zorgen zijn. Dan zeg ik dat we allebei het beste willen voor... (noem ik de naam). Dan benoem ik wat ik zie, wat ik denk en waar ik bang voor ben' (IW5, 2013, p. bijlage 6).

'Als ze niets willen, als maatschappelijk werk ook geen optie is. Als ze dat niet willen, dan ga ik melden' (IW5, 2013, p. bijlage 6).

'Zelf leg ik ook weleens bepaalde zorg neer die ik heb rondom een kind. Dan doe ik een anonieme melding en kan ik gewoon sparren met die gasten, met die mensen daar. Wat ook heel fijn is en dan wordt ik ook gestuurd en in een bepaalde richting gebracht' (IW6, 2013, p. bijlage 7).

'Ik heb zelf niet echt een melding gedaan rondom een kind m.b.t. huiselijk geweld op of seksueel gebied noem maar op' (IW6, 2013, p. bijlage 7).

'Onze weg, hoe wij verder gegaan zijn is dat wij SMW ingeschakeld hebben En dat is een traject wat nu nog loopt en wat heel fijn is, is dat er een stukje begeleiding is gekomen. Vanuit het Schoolmaatschappelijk werk' (IW6, 2013, p. bijlage 7).

'Bijvoorbeeld die leerkracht van groep 2 die naar me komt en aangeeft van: joh ik merk gewoon dit en dat en dan gaan we even in gesprek over hoe te handelen. Maar ik wil eerst voordat het tot handelen komt, wil ik eerst weten van waarom kom je bij me. Wat heb je gemerkt, je gezien, wat heb je gehoord, heeft het kind zich bij jou ook uitgelaten. Dat vind ik wel heel belangrijk voordat wij gaan handelen want je kunt veel kapot maken. Eerst goed luisteren, eerst toch wel goed observeren en horen' (IW6, 2013, p. bijlage 7).

'Het is wel zo dat ik regelmatig contact heb met het Schoolmaatschappelijk werkster en dat we dat kortsluiten. Wij zijn ook open geweest naar het gezin, naar beide kanten. Want het was dus een gezin waarbij papa en mama niet meer samenwoonden waarvan de onderlinge communicatie gewoon heel erg slecht was. We zijn open geweest, we hebben dat ook gezegd dat het kind zich gewoon niet kon uiten. Wat is dat (...) wat is er gebeurd in dat weekend? Is er boosheid geweest, huiselijk geweld? En dat koppelen we terug' (IW6, 2013, p. bijlage 7).

De respondenten vanuit het onderwijs beschrijven op welke wijze ze te werk gaan. Ze signaleren, ze overleggen met collega's en ook met het AMK en SMW. Ze gaan in sommige situaties ook in gesprek met de cliënt en ouders/ verzorgers. Ze spreken hun zorg uit. Er wordt ook gesproken over het doen van een melding. Opvallend is dat IW6 aangeeft nog nooit een echte melding te hebben gedaan. Positief is dat er hulp wordt georganiseerd, veel in samenwerking met het Schoolmaatschappelijk werk.

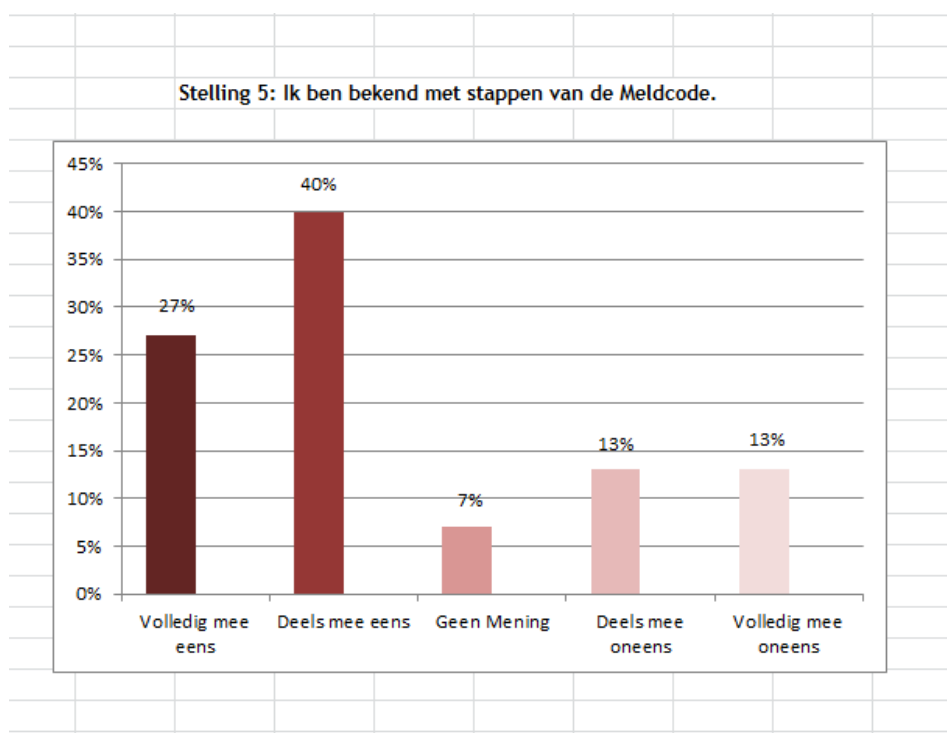
Vanuit de enquête onder leerkrachten komen de volgende uitspraken en percentages met betrekking tot de Meldcode naar voren:

'Niet bekend' (School B, respondent 15, gr. 3).

'Ik ken de term 'Meldcode' niet' (School B, respondent 11, gr. 5/6).

'Niet precies. Kan het wel navragen/ opzoeken' (School A, respondent 5, gr.2).

Hieruit kunnen we opmaken dat er onder leerkrachten weinig parate kennis is over de inhoud van de Meldcode.

Figuur 12: Aantal groepsleerkrachten van Basisschool A en B die aangeven wel of niet bekend te zijn met de stappen van de Meldcode(N=15) (Uitwerking enquête, p. bijlage 11).

Op de vraag of de leerkrachten bekend zijn met de stappen van de Meldcode, geeft 27% van de geënquêteerden aan bekend te zijn met de stappen, 40% geeft aan deze kennis ongeveer paraat te hebben en 33% van de leerkrachten geeft een wat twijfelachtige indruk. Van deze 33% kent 13% de stappen van de Meldcode niet. Zelfs de term is bij sommigen niet bekend.

6.6 Wens

Alle respondenten hebben we de vraag voorgelegd wat het onderwijs eventueel nodig heeft of verlangt met betrekking tot de aanpak huiselijk geweld. In deze paragraaf worden deze wensen, kenbaar gemaakt welke zijn onderverdeeld in de wens(en) van veiligheid (politie), zorg (ziekenhuis) en het onderwijs (Schoolmaatschappelijk werker, intern begeleider, groepsleerkrachten). Met deze gegevens hopen we antwoord te geven op de vraag wat leerkrachten nodig hebben om doordrongen te worden van de ernst van huiselijk geweld en daadwerkelijk tot handelen te komen, want huiselijk geweld stopt nooit vanzelf.

6.6.1 Wens(en) van de politie

Onderstaande citaten zijn afkomstig van een schriftelijk interview met een tweetal afgevaardigden van de zedenpolitie. Hieruit blijkt wat volgens hen een basisschool nodig heeft voor de aanpak huiselijk geweld en wat zij graag zien veranderen binnen het onderwijs, wanneer het gaat over huiselijk geweld en de preventie hiervan.

'Het signaleren van sporen van huiselijk geweld en vooral de durf om op je intuïtie af te gaan dat er iets niet goed zit. Niet te lang wachten totdat het onomstotelijk is. Vroegtijdig melden. Die durf (en de ruggengraat die dat vraagt) kan m.i. verder ontwikkeld worden bij leerkrachten en directie'(IW8, bijlage 9).

'Korte lijnen met het AMK en de politie. En deskundigheid om signalen van HG/ seksueel misbruik te herkennen. En het zou goed zijn als scholen rustig reageren op dergelijke situaties. Het gebeurt regelmatig dat de school bang is voor haar naam en voor onrust op school, met als gevolg een hele heisa, die niemand helpt. Vertrouwenspersonen op scholen weten vaak wel hoe om te gaan met kinderen. Hierbij is het zeker van belang dat de leerkracht er is voor het kind en/of ouder, maar er mag niet te diep doorgevraagd worden. Dit om foutieve/ valse aangiften te voorkomen. Als je kritiekloos het verhaal van bijvoorbeeld een moeder volgt en ze is bijvoorbeeld bezig met een scheiding, kan er veel onnodig leed veroorzaakt worden'(IW7, bijlage 9).

Nog meer doen aan signalenherkenning. Dus deskundigheid vergroten. En vaak merken wij, de politie, dat leerkrachten huiverig zijn om een verklaring af te leggen. Dat is jammer, want vaak is een uitlating van een kind t.o.v. de leerkracht het begin van het strafrechtelijke onderzoek. Als dat niet gebruikt kan worden bij het vervolg, doe je het kind tekort (IW7, bijlage 9).'

Uit deze citaten blijkt, dat zij graag meer durf willen zien m.b.t. het volgen van onderbuikgevoelens en het afleggen van verklaringen door leerkrachten. Dit omdat zij een nauwe band hebben met het kind. Daarnaast moet de deskundigheid van leerkrachten vergroot worden, op het gebied van signalenherkenning.

6.6.2 Wens(en) van het ziekenhuis

Onderstaande citaten zijn afkomstig van een interview met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling van een regionaal ziekenhuis. Hieruit blijkt wat volgens haar leerkrachten nodig hebben voor de aanpak huiselijk geweld om de ernst van huiselijk geweld in te zien en daadwerkelijk tot handelen te komen.

In gesprek gaan met ouders. Zorgen bespreekbaar maken' (IW3, bijlage 4).

'Beter laten signaleren.. in feite moet je ze een houvast bieden. Dat wil zeggen dat je, als ze iets zien of denken te zien, weten waar ze naar toe kunnen. Dat is het allerbelangrijkste, dat je een soort telefoonnummer of weet-ik-wat biedt. Dat je ze een back-up geeft, van als je ook maar enigszins denkt aan ... bel die en die. Daarnaast zorg je dat je zelf goed geschoold bent, dan kun je meedenken, want dat zijn echt de eerste stappen'(IW3, bijlage 4).

'Als je een vermoeden hebt, ga er ergens mee naar toe. Praat erover, daar begint het er mee. Dan gaat het balletje rollen, maar er moet niet alleen over gepraat worden. Dat werkt ook niet. Er moet ook een keer doorgepakt worden. Dat die drempel omlaag gaat, van die persoonlijke belemmeringen. (...) Een functionaris, die kan daarvoor zorgen. Die heeft daar tijd voor, want

anders blijft het een afschuifstelsel. Iemand moet de kar trekken.(...) Een zorgcoördinator, dat kan ook een spreekbuis zijn... ' (IW3, bijlage 4).

'Zorgvuldig handelen, daar gaat het om, dat je het niet zomaar aan de grote klok hangt, dat een kind mishandeld wordt. Je moet wel zorgvuldig handelen, maar je moet wel handelen. (...) Je kunt het niet zomaar laten, want je moet het kind als het later terug komt, wel recht in de ogen kunnen kijken'(IW3, bijlage 4).

'In feite is het ook belangrijk dat je mensen informeert hoe vaak het voorkomt'(IW3, bijlage 4).

'En een protocol ergens neerzetten, dat heeft helemaal geen zin. Dat moet gedragen worden dat protocol. Mensen moeten bewerkt worden, die moeten voelen van 'het is een echt groot probleem'(IW3, bijlage 4).

De citaten geven een beeld van het gesprek. In dit gesprek benadrukte de functionaris met name dat binnen het onderwijs gehandeld moet worden. Niets doen is geen optie. Om de handelingsverlegenheid te verminderen moet de leerkracht houvast geboden worden. Dit kan bijvoorbeeld zijn door een aandachtsfunctionaris of zorgcoördinator, aan te stellen. Iemand moet de kartrekker zijn, anders blijft het een afschuifstelsel.

6.6.3 Wens(en) van Schoolmaatschappelijk werk

Onderstaande citaten zijn afkomstig van een interview met de Schoolmaatschappelijk werker. Ook haar is de vraag voorgelegd, wat zij denkt dat basisscholen nodig hebben m.b.t. de aanpak huiselijk geweld, aangezien haar expertise ligt op het gebied van voorlichting m.b.t. kindermishandeling. Dit in de brede zin van het woord.

'Dat zou het mooiste zijn, intern. Het zou goed zijn als de scholen goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen, daar wel alert op zijn. Kijk, elke leerkracht moet dingen kunnen zien en herkennen, maar ik denk dat er nog te weinig rekening mee gehouden wordt. Ook in leerling besprekingen bijvoorbeeld. Dan wordt er vaak al een bepaalde selectie gemaakt, wie er besproken worden en wie niet. Vooral zorgleerlingen. Dan vraag ik me af of het dan benoemd wordt. Of er sprake van mishandeling of huiselijk geweld kan zijn. Er wordt nog heel veel vooral naar andere dingen gekeken. Echt de leerprestaties of puur op gedrag. Ik vraag me af of er ook weleens wordt gekeken naar zaken zoals huiselijk geweld. Hoe die besprekingen gaan weet ik ook niet goed. Maar soms zou het goed zijn als er ook gesproken wordt over hoe de situatie thuis is' (IW4, bijlage 5).

'Er wordt in het onderwijs weinig gemeld. Nou hoeft het ook niet altijd tot melden te komen. Dat is natuurlijk de laatste stap. Ik denk dat er meer kan' (IW4, bijlage 5).

Uit dit gesprek kan geconcludeerd worden dat er ze haar twijfels heeft of zaken als huiselijk geweld wel voldoende aandacht krijgt bij het volgen van de ontwikkeling van het kind.

6.6.4 Wens(en) van de intern begeleiders

Tijdens onze stageperiode zijn we in gesprek gegaan met de intern begeleiders van zowel basisschool A als B. Vanwege hun cruciale rol in de zorg van de school, hebben wij hen de vraag voorgelegd wat zij, als intern begeleiders nodig hebben in de aanpak huiselijk geweld en wat de basisschoolleerkrachten nodig hebben. De onderstaande citaten geven een beeld van hun wens.

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

'(...) ze hebben een signalenlijst nodig, omdat ze nog niet allemaal in de gaten hadden wat nou huiselijk geweld allemaal was. Dat huiselijk geweld ook verwaarlozing is, bijvoorbeeld een kind dat de hele week dezelfde kleren draagt' (IW5, bijlage 6).

'De hulpverlening is niet verplicht om terug te koppelen aan school. Ik denk dat dat het is. Dat is jammer en moet eigenlijk een verplichting worden. Het is te hopen dat dat ooit komt. Het is toch belachelijk dat ik melding gedaan heb en dan hoor ik vervolgens zes weken niets' (IW5, bijlage 6).

'Die terugkoppeling in de zorg. Die is slecht en dat zou moeten veranderen. En natuurlijk, werkt het één niet, dan probeer ik het wel via een andere weg. Liever dubbel dan helemaal niet, maar dat is gewoon snert' (IW5, bijlage 7).

'Een stukje professionaliteit. Weten de signalen te herkennen. Zowel hier als bij ons. De kennis. Wat zijn de signaleren, dat je daar alert op bent. Een stukje verdieping. Pure kennis' (IW6, bijlage 7).

'Ik denk dat dit schoolteam al best goed op weg is in het signaleren. Het communiceren mag nog wel wat uitgebreid kan worden (...) en dat sommigen hier nog wat meer kunnen doorpakken' (IW6, bijlage 7).

'Nou, zulk soort dingen kosten altijd heel veel energie. Zulk soort dingen, zulk soort zaken moet ik los van de emotie die ik ook gewoon ken en los van de zorg die ik ook gewoon ken, en een hart wat ook best heel hard klopt bij mij moet ik gewoon wel het echte bovenhouden en goed aan de gang gaan en de wegen zoeken. Ja, wat heb ik daar voor nodig? Ja... ook wel een stukje luisterend oor van iemand die hier buiten staat dus mijn directie die mij daar sterk in houdt en mij spiegelt. Maar ook wel een stukje... doorgang, drive om door te blijven gaan' (IW6, bijlage 7).

In deze citaten komt naar voren dat IW5 denkt dat de leerkrachten op school A een signaleringslijst nodig hebben. Zodat ze inzicht krijgen wat allemaal tot huiselijk geweld behoort. IW6 geeft juist aan dat bij de leerkrachten op school B het signaleren goed gaat, alleen kunnen ze nog meer doorpakken, zodat het niet bij signaleren blijft (een stuk verdieping). In dit doorpakken ervaart de IB'er van basisschool A veel hinder, doordat de zorg slecht terugkoppelt, waardoor er soms onnodig tijd verloren gaat en er niet snel gehandeld kan worden.

6.6.5 Wens(en) van de groepsleerkrachten

Als laatste hebben we de leerkrachten, doormiddel van een enquête, de vraag voorgelegd wat zij nodig hebben om op een 'juiste' wijze te handelen bij vermoedens van huiselijk geweld. Hierop kregen we de volgende, praktische, wensen. Deze hebben we geclusterd en worden hieronder weergegeven.

'Een protocol waarin staat wat je moet doen bij zo'n situatie' (School B, respondent 14, gr. 5/6).

Ik denk dat het goed is dat de IB'er goed weet welke signalen serieus genomen moeten worden en welke stappen dan ondernomen kunnen worden. De leerkrachten bespreken de leerlingen met de IB'er' (School B, respondent 13, gr. 1).

'Een protocol, goede IB'er -> een passende hulp op achtergrond, Schoolmaatschappelijk werk o.i.d.' (School B, respondent 16, gr. 7/8).

'Checklist en stappenplan' (School A, respondent 7, gr. 3/4).

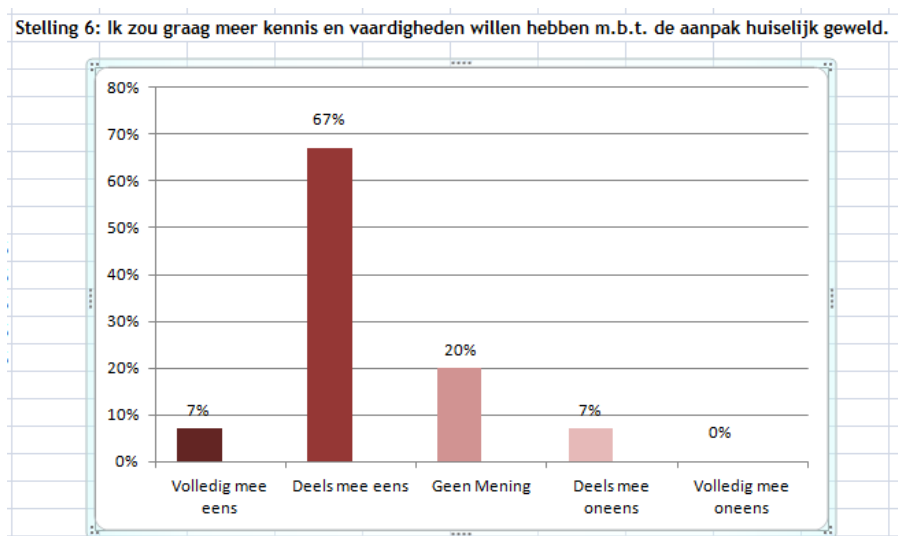
'Steun van team en kennis van IB'er' (School A, respondent 5, gr. 2).

'Concrete stappen' (School A, respondent 3, gr. 5).

'Duidelijk stappenplan opgesteld samen met IB'er' (School B, respondent 15, gr. 3).

'Wijsheid, iedere situatie is verschillend' (School A, respondent 5, gr. 5).

Uit de hierboven genoemde wensen komt naar voren, dat leerkrachten de steun van de IB'er erg hard nodig hebben. Iemand met wie ze kunnen overleggen. Daarnaast wordt vele malen een checklist of stappenplan benoemd. Een praktisch documenten wat hen inzicht geeft in de signalen van huiselijk geweld en wat te doen als er vermoeden is van huiselijk geweld.

Figuur 13: Aantal groepsleerkrachten van Basisschool A en B die aangeven meer kennis en vaardigheden te willen hebben m.b.t. aanpak huiselijk geweld. (N=15) (Uitwerking enquête, p. bijlage 11).

Op de vraag of ze meer kennis en vaardigheden willen hebben m.b.t. de aanpak huiselijk geweld, geeft de meerderheid, 10 van de 15 leerkrachten aan hier deels mee eens te zijn. Hierbij wordt door respondent 2 van basisschool A de kanttekening bij gemaakt: 'Als ik er alleen voorstond wel, maar nu kunnen we een beroep doen op de IB'er (School A, respondent 2).'

Hoofdstuk 7 – Samenvatting, conclusie en aanbeveling

In dit hoofdstuk zal allereerst een samenvatting gegeven worden van dit onderzoek (par. 7.1). Vervolgens zullen we overgaan tot het trekken van conclusies (par. 7.2). Van daaruit doen we aanbevelingen voor de onderwijspraktijk met betrekking tot de aanpak van huiselijk geweld.

7.1 Samenvatting

Wat hebben leerkrachten nodig om doordrongen te worden van de ernst van huiselijk geweld en daadwerkelijk tot handelen te komen. In dit onderzoek werd antwoord gezocht op deze vraag.

‘Het houdt niet op, niet vanzelf... het houdt niet op, totdat je iets doet’, zo luidt de reclamecampagne van SIRE. Wat is huiselijk geweld? Welke gevolgen kan huiselijk geweld hebben voor de neurologische ontwikkeling, (christelijke) geloofsontwikkeling en de sociaal-emotionele ontwikkeling van het slachtoffer? Door middel van het bestuderen van literatuur werd antwoord gezocht op de bovenstaande vragen. Naast het gebruik van literatuur hebben we interviews afgenomen met twee theologen, vanwege een beperkt aantal onderzoeken omtrent de vraag: ‘Welke gevolgen huiselijk geweld heeft op de (christelijke) geloofsontwikkeling’.

‘In hoeverre zijn leerkrachten doordrongen van de ernst van huiselijk geweld op het werkveld en in welke mate is de aanpak van huiselijk geweld geïmplementeerd in het onderwijs?’ Met deze vraag zijn we, in het werkveld, op zoek gegaan naar een antwoord. Hierbij hebben we gebruik gemaakt van semi gestandaardiseerde interviews en schriftelijke enquêtes. De interviews zijn gehouden met een aandachtsfunctionaris kindermishandeling van een regionaal ziekenhuis, twee afgevaardigden van de zeden politie, een Schoolmaatschappelijk werker en twee intern begeleiders van basisschool A en B. De enquêtes zijn afgenomen onder de groepsleerkrachten van basisschool A en B. Dit onderzoek is voornamelijk kwalitatief, maar we hebben ook gebruik gemaakt van enquêtes waardoor het voor een deel ook een kwantitatief karakter krijgt. Daarnaast hebben we ook gebruik gemaakt van verschillende casussen en wordt het deels een case- studie.

De resultaten uit onderzochte literatuur, gehouden interviews en afgenomen enquêtes hebben geleid tot de volgende resultaten:

- Huiselijk geweld is geweld dat zich voordoet in huiselijke kring en kan zich voordoen in veel verschillende vormen, namelijk fysieke, psychische, seksuele, emotionele of economische verwaarlozing of mishandeling. In 58% van deze huiselijk geweldincidenten is er sprake van een gezinssituatie met kinderen tot 18 jaar.
- Huiselijk geweld heeft wel degelijk gevolgen op de ontwikkeling van het kinderlijk slachtoffer. Zowel fysiek als psychisch, deze gevolgen zijn ernstig van aard en kunnen levenslange gevolgen hebben.
- In het werkveld is er aandacht voor de aanpak van huiselijk geweld. Het ziekenhuis en de politie zijn hierin voorlopers, het onderwijs blijft hierin achter en kan lering trekken uit de werkwijze binnen bovengenoemde sectoren.

De belangrijkste aanbeveling voor het onderwijs is het vergaren van kennis omtrent de omvang van huiselijk geweld en het professioneel kunnen werken met de Meldcode.

7.2 Conclusie

7.2.1 'Wat is huiselijk geweld?'

Huiselijk geweld is geweld wat binnen huiselijke kring plaatsvindt, dit geweld kan zich in verschillende vormen voordoen. Gezien de jaarcijfers is huiselijk geweld een maatschappelijke zaak. Het treft iedere laag van de samenleving ongeacht afkomst en sociaal- economische omstandigheden. Wel kunnen we spreken van risicogroepen. De gevolgen van huiselijk geweld hangt van velerlei factoren af, zoals de ernst en de duur van het geweld, de mate van intimidatie, de frequentie van het geweld, de mate van macht en dwang van de pleger, de mate van opgelegde geheimhouding, de leeftijd van het slachtoffer, de relatie van het slachtoffer met de dader en de opvang na het geweld.

7.2.2 'Gevolgen voor de neurologische ontwikkeling'

Huiselijk geweld heeft gevolgen voor de neurologische ontwikkeling van het slachtoffer. Uit onderzoek blijkt dat nieuwe verbindingen in de hersenen niet worden gemaakt, omdat de focus ligt op de basale gebieden, zoals overlevingsmechanismen. Dit leidt ertoe dat het gedrag van slachtoffers kan afwijken van een 'normaal' gedragspatroon. Hierdoor kan de omgeving op het verkeerde been worden gezet, door dit als oppositioneel gedrag te bestempelen of door een foutieve diagnose te trekken. Het is daarom van groot belang om de oorzaak van zulk gedrag proberen te achterhalen en geen overhaaste conclusies te trekken.

7.2.3 'Gevolgen voor de (christelijke) geloofsontwikkeling'

Wanneer de vertrouwensrelatie met de ouders beschadigd is, is dat een blokkade voor de geloofsontwikkeling. Dat kan ook gevolgen hebben voor het godsbeeld. Een positieve relatie met ouders heeft een positief godsbeeld tot gevolg. Het omgekeerde geldt in vele gevallen ook. In sommige gevallen heeft een negatieve relatie met ouders juist een 'zoeken naar God' tot gevolg. Daarom betekent het niet dat een kind, door geweld in de huiselijke kring, het geloof in God verlaat, maar wel dat ze vaak een lange weg hebben te gaan om het vertrouwen terug te winnen en het geloof in God als liefde volle Vader terug te winnen.

7.2.4 'Gevolgen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling'

De sociaal-emotionele ontwikkeling is complex en wordt beïnvloed door vele factoren. Deze factoren komen grotendeels uit de omgeving van het kind. Om tot een goede sociaal-emotionele ontwikkeling te komen is het van wezenlijk belang dat kinderen de ruimte krijgen om hun eigen identiteit te ontwikkelen. Ze hebben voorbeelden nodig van rolmodellen, sturing en bevestiging. Wanneer dit gemist wordt en het kind op zichzelf is aangewezen of te maken heeft met verkeerde voorbeelden van de rolmodellen, mist het kind een belangrijke basis. Kinderen hebben bovenal liefde, warmte en aanraking nodig.

7.2.5 'Ernst en implementatie van de aanpak huiselijk geweld'

De implementatie van de Meldcode binnen basisschool A en B is nog niet volledig gerealiseerd. Dit blijkt uit het interview met beide IB'ers, die aangaven dat het document (nog) niet aanwezig

is. Wel ondernemen ze stappen volgens de Meldcode. Dit geldt overigens niet voor alle leerkrachten. Sommigen kennen zelfs het begrip Meldcode niet.

Uit onderzoek onder de leerkrachten komt naar voren dat zij het begrip huiselijk geweld voornamelijk relateren aan fysiek(e) geweld of verwaarlozing. Dit toont aan dat ze het brede scala aan signalen voor huiselijk geweld niet volledig in beeld hebben. Dit kan tot gevolg hebben dat er nog slachtoffers van huiselijk geweld, zonder ooit geholpen te zijn, de basisschool verlaten. De afgevaardigden van de zedenpolitie en de aandachtsfunctionaris kindermishandeling hebben de wens dat er op basisscholen meer gesignaleerd wordt en er durf is om daadwerkelijk door te pakken wanneer het nodig is. Nu zien zij vaak situaties waarbij de ernst van huiselijk geweld is toegekomen.

Leerkrachten geven aan hulp te zoeken bij hun IB'er, wanneer ze een vermoeden hebben van huiselijk geweld. De IB'ers ervaren dit als positief, maar vragen zich hierbij af wat er gebeurt wanneer er geen IB'er aanwezig is.

Daarom is het van groot belang dat leerkrachten zelf kennis hebben van de signalen van huiselijk geweld, weten hoe te handelen en dit ook daadwerkelijk doen. In de enquêtes geven leerkrachten aan dat ze praktische hulpmiddelen nodig hebben, bijvoorbeeld een checklist of signalenlijst, zodat ze inzichtelijk hebben waar ze op moeten letten. Een kanttekening die we hierbij maken is dat sommige leerkrachten vinden dat ze deze kennis pas nodig hebben wanneer er zich een situatie van huiselijk geweld voordoet. Maar wat ziet een leerkracht zonder kennis te hebben van signalen met betrekking tot huiselijk geweld?

Vanuit de literatuur is aangetoond dat de gevolgen ernstig zijn, in diverse interviews hebben professionals aangedrongen op het signaleren door leerkrachten. Zorgvuldig, en het vooral doen! Om dit te kunnen doen heb je kennis nodig en daarnaast durf om door te pakken.

7.2.6 Conclusie centrale vraagstelling

De centrale vraag van dit onderzoek luidt als volgt: 'Wat hebben leerkrachten nodig hebben om doordrongen te worden van de ernst van huiselijk geweld en daadwerkelijk tot handelen te komen?'

Geconcludeerd kan worden dat leerkrachten doordrongen moeten worden van de ernst van de gevolgen van huiselijk geweld. Wanneer je echt doordrongen bent van de ernst, kun je het als leerkracht niet van je afschuiven, maar ga je actie ondernemen op welke manier dan ook. Dan vallen drempels zoals handelingsverlegenheid of angst eerder weg, omdat je weet wat voor gevolgen het heeft voor een kind.

Doormiddel van dit onderzoek hebben we duidelijk aangetoond dat huiselijk geweld wel degelijk gevolgen heeft voor de ontwikkeling van het kind. Wanneer je als leerkracht hier niets mee doet, doe je het kind tekort. Daarom doen wij de leerkrachten en daarmee ook de basisscholen, aanbevelingen welke beschreven staan in par. 7.3. Want: 'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf!'

7.3 Aanbevelingen

Naar aanleiding van dit onderzoek kunnen verschillende aanbevelingen gegeven worden ter optimalisering van de aanpak van huiselijk geweld binnen de basisscholen. Deze aanbevelingen

zijn gebaseerd op datgene wat professionals vanuit hun expertise aan hebben gedragen. Deze dienen als leringen voor het onderwijs.

Ten aanzien van het interview met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling kunnen de volgende aanbevelingen gegeven worden:

- De aandachtsfunctionaris geeft heel sterk aan dat alleen een protocol neerzetten geen zin heeft, maar dat de aanpak van huiselijk geweld moet worden gedragen door het team binnen de school. Een aanbeveling die zij doet is dat leerkrachten bewerkt moeten worden en zo gaan inzien dat het een groot probleem is door hen bijvoorbeeld informatie te verstrekken over de feiten met betrekking tot huiselijk geweld.
- De aandachtsfunctionaris stelt dat wanneer iemand aanwezig is als 'kartrekker', de zorg sneller op gang komt en dat het 'afschuifstelsel' ingedamd wordt. Als een persoon gespecialiseerd is en dus kennis en op den duur ervaring heeft, dan weten de leerkrachten waar ze naartoe kunnen gaan met hun zorg en de aangewezen persoon weet wat te doen bij situaties van huiselijk geweld. Zij geeft hierbij concrete voorbeelden zoals een aandachtsfunctionaris of zorgcoördinator. In het onderwijs is reeds een persoon aangewezen die zich gespecialiseerd heeft op zorg, namelijk de IB'er. De IB'er van school A is een voorbeeld van een persoon die de rol van 'kartrekker' op zich neemt, waardoor er veel gesignaleerd wordt en eventueel verdere stappen ondernomen worden. Een aanbeveling aan scholen is om een persoon aan te wijzen, bijvoorbeeld de IB'er, die zich specialiseert in de aanpak van huiselijk geweld. School A laat zien dat deze aanpak de zorg voor de kinderen waarborgt.

Ten aanzien van het interview met de politie kunnen de volgende aanbevelingen gegeven worden:

- De politie heeft de wens dat de school korte lijnen houdt met het AMK en de politie. Zodat zij informatie verkrijgen van de groepsleerkracht, waarvan zij aangeven dat deze zeer nuttig en bruikbaar is voor een eventueel strafrechtelijk onderzoek. Daarom geven wij scholen de aanbeveling om, indien de politie of het AMK daarom vraagt, de nodige informatie te verstrekken.
- Daarnaast moet de deskundigheid van leerkrachten vergroot worden op het gebied van aanpak huiselijk geweld, aldus de politie. Zij ervaren dat scholen bang zijn voor hun naam en eventuele onrust die veroorzaakt kan worden. De aanbeveling die zij doen is dat leerkrachten signaleren en daarop rustig en kundig moeten reageren.

Ten aanzien van het interview met de Schoolmaatschappelijk Werker kunnen de volgende aanbevelingen gegeven worden:

- De Schoolmaatschappelijk werker geeft aan dat ze haar twijfels heeft of zaken als huiselijk geweld voldoende aandacht krijgen bij het volgen van de ontwikkeling van het kind. Een aanbeveling die hieruit volgt is dat scholen verder moeten kijken dan leerprestaties of gedrag. Door bijvoorbeeld tijdens een leerlingbespreking structureel ook te kijken hoe de situatie thuis is. Zij geeft vanuit haar ervaring aan, dat het niet meteen tot melden hoeft te leiden, maar dat er wel meer kan. Hieruit kunnen we de lering trekken om altijd alert te zijn en te blijven op mogelijkheden van huiselijk geweld.

Ten aanzien van de interviews met de IB'ers kunnen de volgende aanbevelingen gegeven worden:

- Tijdens het interview met de IB'er van school A kwam frustratie naar boven met betrekking tot de terugkoppeling van de hulpverlening aan de school. Zij geeft aan dat de hulpverlening niet altijd snel op gang komt, waardoor er kostbare tijd verloren gaat ten nadele van het slachtoffer. Dit kan bijvoorbeeld veroorzaakt worden door teveel verschillende instanties of een slechte overdracht. De aanbeveling die wij hier vanuit doen is dat de hulpverlening zelf initiatief moet nemen tot terugkoppeling naar de school. Dit om de samenwerking tussen hulpverlening en school te optimaliseren en zo beiden het zelfde doel na te streven, namelijk: de hulp aan het kind!
- De IB'er van school B geeft aan dat situaties van huiselijk geweld soms veel emotie losmaken en dus ook veel energie kosten. Zij heeft de wens dat er mensen, buiten de situatie, zijn die haar sterk kunnen houden, spiegelen en ondersteunen. Als bijvoorbeeld noemt zij de directie. Een aanbeveling aan basisscholen is om oog te hebben voor het werk van de IB'er, waardering naar hen uit te spreken, een luisterend oor te bieden en vanuit een neutrale positie mee te denken.

Ten aanzien van de enquêtes onder leerkrachten kunnen de volgende aanbevelingen gegeven worden:

- Leerkrachten wensen praktische documenten wat hen inzicht geeft in de signalen van huiselijk geweld en wat ze moeten doen wanneer er vermoeden is van huiselijk geweld. Dit wordt door de IB'ers bevestigd.
- Leerkrachten geven aan open te staan voor informatie over de aanpak van huiselijk geweld, maar dat het naar hun inzicht pas echt nodig is wanneer er sprake is van een kind wat te maken heeft met huiselijk geweld. Vanuit dit gegeven kunnen wij een aanbeveling doen tot preventieve voorlichting van leerkrachten zodat zij de expertise in huis hebben voordat zich een ernstige situatie voordoet. Wanneer de kennis aanwezig is, zullen leerkrachten eerder signalen oppakken en komt de aanpak sneller op gang.

Bijlagen

1. Bibliografie
2. Uitwerking interview 1
3. Uitwerking interview 2
4. Uitwerking interview 3
5. Uitwerking interview 4
6. Uitwerking interview 5
7. Uitwerking interview 6
8. Uitwerking (schriftelijk) interview 7
9. Uitwerking (schriftelijk) interview 8
10. Atlas TI
11. Uitwerking enquêtes in Excel
12. Voorbeeld enquête

Bijlage 1 - Bibliografie

Boeken/Artikelen

- Alblas, G., Heinstra, R., & Sande, H. v. (2001). *Sociale psychologie voor het onderwijs*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- ANP. (2010, November 22). Emotionele mishandeling verandert hersenen. *AD*.
- Beemen, L. v. (2010). *Ontwikkelingspsychologie*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Berding, J., & Pols, W. (2009). *Schoolpedagogiek. Opvoeding en onderwijs in de basisschool*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Berger, I. t. (2004). *Samenhangende hulp: interventies voor mishandelde kinderen en hun ouders*. Utrecht: NIZW.
- Bil, M. d., & Bil, P. d. (2007). *Praktijkgerichte ontwikkelings- psychologie*. Soest: Uitgeverij Nelissen.
- Brakenhoff, J. H. (1995). *Ontwikkelingspsychologie voor het onderwijs*. Groningen: Woltersgroep .
- Delfos, M. (2003). *Ontwikkeling in vogelvlucht. Ontwikkeling van kinderen en adolescenten*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Ferwerda, H. (2007). *Met de deur in huis - omvang, aard, achtergrondkenmerken en aanpak van huiselijk geweld in 2006 op basis van landelijke politiecijfers*. Arnhem: Advies en onderzoeksgroep Beke.
- Herziene Statenvertaling, S. (2010). *Bijbel Herziene Statenvertaling*. Heerenveen: Jongbloed.
- Hooijmaaijers, T., Stokhof, T., & Verhulst, F. (2012). *Ontwikkelingspsychologie voor leerkrachten basisonderwijs*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.
- Ijzendoorn, v. M. (2007). *Kindermishandeling in Nederland anno 2005. De nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2005)*. Leiden: Casimir.
- Janssen, H. (2012). *Basisboek Huiselijk geweld*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Kohnstamm, R. (2009). *Kleine Ontwikkelingspsychologie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Landweer, M. B. (2006). *Early Home Visitation in Families at Risk for Child Maltreatment (dissertation)*. Rotterdam: Optima Grafische Communicatie.
- Lieshout, T. v. (2009). *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Peels, H. (2009). *Studiebijbel in perspectief*. Heerenveen: Jongbloed.
- Penny, F. (2000). *Geloofsopvoeding voor kinderwerkers*. Culemborg: Internationale Bijbelbond.
- Swaab, & Bouma. (2011). *Klinische kinderneuropsychologie*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Swetselaar, R. v. (2006). ...God Over Godsbeelden in het basisonderwijs. In R. d. Graaf, *Bijzonder Onderwijs* (p. 156). Zoetermeer: Boekencentrum.
- Timmerman, R. (2005). *Wat huiselijk geweld met je doet*. Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum.
- US Department of Health and Human Services. (2001). Het begrijpen van effecten van mishandeling op de vroege ontwikkeling van hersenen. In *Focus © Administration for Children and Families*.
- Van Dale organisatie. (2012). *Gratis woordenboek*. Opgeroepen op November 13, 2012, van Van Dale: <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=hersenen&lang=nn>
- Van der Ploeg, J. D. (2007). *Gedragsproblemen ontwikkelingen en risico's*. Rotterdam: Lemniscaat.
- Van der Ploeg, J. D. (2011). *De sociaal emotionele ontwikkeling van het schoolkind*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Vreugenhil, C. (2008). *Kinderen leren geloven*. Nunspeet: Centraal Nederland.
- Woltjer, G., & Janssens, H. (2006). *Hoe ga je om met kinderen op school?* Groningen/Houten: Wolters Noordhoff.

Websites

- BTSG. (sd). Opgeroepen op November 13, 2012, van Anatomie van de hersenen: <http://www.btsg.nl/infobulletin/dementie/anatomie-hersenen.html>
- Bureau voor Toegepaste Sociale Gerontologie. (2013, Maart 29). *Anatomie van de hersenen*. Opgeroepen op November 20, 2012, van BTSG: <http://www.btsg.nl/infobulletin/dementie/anatomie-hersenen.html>
- Centraal Bureau voor Statistiek. (2012, Juli 13). *Huwelijksontbinding door echtscheiding en overlijden*. Opgeroepen op April 18, 2013, van Statline Centraal Bureau voor Statistiek: [http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37425ned&D1=3-9&D2=\(l-11\)-l&HD=100526-0713&STB=G1,T](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37425ned&D1=3-9&D2=(l-11)-l&HD=100526-0713&STB=G1,T)
- Duprez, L. (2013). *Traumaverwerking*. Opgeroepen op November 20, 2012, van Mandala: http://www.mandala.be/traumaverwerking/trauma_arousal.html
- Ecker, C. A. (2010). *The Journal of Neuroscience*. Opgeroepen op Januari 9, 2013, van Society for Neuroscience: <http://www.jneurosci.org/content/30/32/10612.abstract?maxtoshow=&hits=10&RESULTFORMAT=1&title=autism&andorexacttitle=and&andorexacttitleabs=and&andorexactfulltext=and&searchid=1&FIRSTINDEX=0&sortspec=relevance&resourcetype=HWCIT>
- Euser, E. (2009). *Nederlandse samenvatting dissertatie Euser*. Opgehaald van Leiden University Repository: <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/1887/14481/9/Nederlandse+samenvatting+dissertatie>
- Factsheet 2011-3. (2011, Maart). Opgeroepen op September 25, 2012, van Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Ministerie van Veiligheid en Justitie: <http://wodc.nl/onderzoeksdatabase/secundaire-analyse-dataset-onderzoek-aard-en-omvang-huiselijk-geweld.aspx?cp=44&cs=6801>
- Hessel. (2009, November 04). *Religieuze ontwikkeling bij kinderen*. Opgehaald van Educatie en School: <http://educatie-en-school.infonu.nl/samenvattingen/45640-religieuze-ontwikkeling-bij-kinderen.html>
- Kennisbank. (2011). Opgeroepen op September 25, 2012, van Jeugdzorg Nederland versterkt de zorg voor jeugd: <http://www.jeugdzorgnederland.nl/contents/documents/jaarcijfers-amk-2011.pdf>
- MOVISIE. (2011). *Huiselijk geweld: aard en omvang, gevolgen, hulpverlening en aanpak*. Opgeroepen op september 18, 2012, van Kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling: http://www.huiselijkgeweld.nl/doc/feiten/factsheet_movisie_mei_2011_website.pdf
- MOVISIE. (sd). *Definitie huiselijk geweld*. Opgeroepen op September 11, 2012, van Huiselijk geweld: http://www.huiselijkgeweld.nl/definitie_huiselijk_geweld
- NER Foundation. (2001-2010). *Shaken baby Syndrome*. Opgeroepen op November 13, 2012, van Neurographics: <http://www.neurographics.org/2/1/1/3.shtml>
- NJ. (2011). *Persberichten*. Opgeroepen op April 29, 2013, van Jeugdzorg Nederland: www.jeugdzorgnederland.nl/contents/.../jaarcijfers-amk-2011.pdf
- NJI. (2008). *Gevolgen kindermishandeling*. Opgeroepen op Oktober 2, 2012, van Nederland Jeugd instituut: http://www.nji.nl/nji/dossierDownloads/Gevolgen_Kindermishandeling.pdf
- NJI. (2010). *Risicofactoren kindermishandeling*. Opgeroepen op September 25, 2012, van Kennis over jeugd en opvoeding: <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/06/188.html>
- Perry, & Marcellus. (sd). *The impact of abuse and neglect on children*. Opgeroepen op November 13, 2012, van Rhiannon3.net: <http://community.rhiannon3.net/archive/55-theimpact.cfm>
- Rijksoverheid. (2012). *Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*. Opgeroepen op April 29, 2013, van Rijksoverheid: http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/hulp-bieden/meldcode?ns_campaign=Thema-familie_jeugd_en_gezin&ro_adgrp=Huiselijk_geweld_hulp_bieden_meldcode&ns_mchann

el=sea&ns_source=google&ns_linkname=meldcode%20kindermishandeling&ns_fee=0.00&gc

Rooijen, K. v. (2010, November). *Dossier kindermishandeling*. Opgeroepen op Oktober 1, 2012, van Nederlands jeugd instituut:
http://www.nji.nl/nji/dossierDownloads/Risicofactoren_kindermishandeling.pdf

Interviews

IW1. (2012, Oktober 17). Welke gevolgen heeft huiselijk geweld op de geloofsontwikkeling? (J. Mans, & K. Lakerveld, Interviewers)

IW3. (2012, December 04). (K. Lakerveld, & J. Mans, Interviewers)

IW4. (2013, Maart 12). Wat hebben scholen nodig, op welke wijze bieden jullie ondersteuning? (J. M. K. Lakerveld, Interviewer)

IW5. (2013, April 08). Wat heeft Basisschool A nodig? (J. Mans, Interviewer)

IW6. (2013, April 16). Wat heeft basisschool B nodig? (K. Lakerveld, Interviewer)

IW7. (2013, April 26). (J. Mans, Interviewer)

IW8. (2013, April 26). (K. Lakerveld, Interviewer)

Uitwerking interview

Interviewnummer	IW.1 ³
Geslacht	Man
Functie	Hoogleraar Geschiedenis, Identiteit en Theologie
Werkzaam in	Vrije Universiteit Amsterdam en Christelijke Hogeschool Ede
Interviewer(s)	J. Mans
Datum van afnemen interview	24-10-2012
Duur van interview	100.13 minuten

Kern interview

Vragen:

Casus: Spreuken 13:24 'Wie zijn stok spaart, haat zijn zoon, maar wie hem liefheeft, streeft naar vermaning voor hem.' Spreuken 23:13-14 'Onthoud een jongeman geen vermaning, als u hem met de stok slaat, zal hij niet sterven. Zelf moet u hem met de stok slaan en zijn leven redden van het graf. Hebr.12:6 'Mijn zoon, acht de bestraffing van de Heere niet gering en bezwijk niet, als u door Hem terecht gewezen wordt. Want de Heere bestraft wie Hij lief heeft en Hij geselt iedere zoon die Hij aanneemt. Als u bestraffing verdraagt, behandelt God u als kinderen. Want welk kind is er dat niet door zijn vader bestraft wordt?'

1. In welk licht (tijd/cultuur/schrijver/literaire vorm) moeten we deze teksten lezen? Mogen we hieruit concluderen dat het toepassen van lijfstraffen op kinderen is toegestaan?
2. Wat is een Bijbelse visie op straffen/corrigeren voor ons vandaag de dag en in welke vorm passen we dat wel of niet toe?

Gevolgen van geweld op het geloof/ de morele ontwikkeling

Casus: Machteld is 18 jaar en wordt al jarenlang geslagen door haar vader. Haar vader is in hun kerkgemeenschap gedurende een aantal jaren ouderling geweest. Thuis preekt hij een strenge moraal, waarbij hij met woorden altijd zegt dat liefde het belangrijkste is. Zodra echter de kinderen, onder wie Machteld, iets te discussie stellen of niet luisteren, wordt vader witheet en slaat er op los. Moeder is niet opgewassen tegen vader en laat het gebeuren. Voor Machteld is dit niet te rijmen met elkaar. (...) Als er over liefde van God als die van een Vader voor zijn kinderen wordt gesproken, begrijpt Machteld daar niets van.

3. Wat wordt er bedoeld met 'ouders als beelddragers van God'?
4. Welke gevolgen kan het hebben voor het geloof/godsbeeld van het slachtoffer wanneer er sprake is van huiselijk geweld?

³ Wegens privacy redenen zijn de geïnterviewden geanonimiseerd en worden codes gebruikt.

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

5. Welke gevolgen nog meer (sociaal, kerk/gemeente).
6. Wat kan het voor gevolgen hebben voor de toekomstige ouderrol van het slachtoffer?
7. Wat is de rol van de kerk als er in een gezin uit de gemeente sprake is van huiselijk geweld?

De dreiging met kerkelijke censuur vanwege een voorgenomen echtscheiding maakte dat een slachtoffer niet bij de dader weg ging, terwijl al geprobeerd was om het geweld te stoppen.

8. Kerkelijke tucht/censuur richting slachtoffers van huiselijk geweld is ernstig af te raden, eens/oneens en waarom?
9. Wat is uw ervaring binnen het kerkelijk werk met slachtoffers van huiselijk geweld en hoe bent u daarmee omgegaan?
10. Wat is uw visie op de aanpak van huiselijk geweld (kerk/gemeente/gezin/familie/school)?

Uitwerking interview

I: Ik heb me verdiept in het onderwerp huiselijk geweld in waarin kinderen direct of indirect slachtoffer zijn en werd in het boek 'Wat huiselijk geweld met je doet' van Roel Timmerman geconfronteerd met het volgende fragment:

Spreuken 13:24 'Wie zijn stok spaart, haat zijn zoon, maar wie hem liefheeft, streeft naar vermaning voor hem.' Spreuken 23:13-14 'Onthoud een jongeman geen vermaning, als u hem met de stok slaat, zal hij niet sterven. Zelf moet u hem met de stok slaan en zijn leven redden van het graf. Hebr.12:6 'Mijn zoon, acht de bestraffing van de Heere niet gering en bezwijk niet, als u door Hem terecht gewezen wordt. Want de Heere bestraft wie Hij lief heeft en Hij geselt iedere zoon die Hij aanneemt. Als u bestraffing verdraagt, behandelt God u als kinderen. Want welk kind is er dat niet door zijn vader bestraft wordt?'

Dit zijn teksten, zo zegt Roel Timmerman die ouders hadden geciteerd om het slaan van hun kinderen te vergoelijken. In welk licht moeten we deze teksten lezen, wat betreft tijd, cultuur, de schrijver of literaire vorm?

R: 'Ik denk inderdaad dat deze teksten tot een misvatting kunnen leiden. Kijk, laat ik gewoon bij het meest voor de hand liggend beginnen. Als je de Bergrede leest dan lees je dat Jezus tegen geweld is, dus het is buitengesloten dat de Heere Jezus die de kinderen zegent, hen tot zich roept en hen de handen op legt. En Paulus die het ook heeft over 'vaders prikkelt uw kinderen niet'. Daar staat letterlijk het woord irriteren, irritatus, wat niet ons irriteren is maar nog veel meer, gewoon ergeren. Vaders die een pure ergernis kunnen zijn voor hun kinderen. Te hard is, ongeïnteresseerd is of altijd weg is. Wat je merkt in het Nieuwe Testament, is dat de Geest van Christus er niet op uit is een kind te gaan slaan en ook niet met een stok en een staf. Goed, dan is nu de vraag wat er met die wijsheid wordt bedoeld hè, in spreuken en Hebreeën.'

I: 'mmk,'

R: 'Ofschoon ik denk in Hebreeën is dat er al vanaf als er staat: 'acht de tuchtiging des Heere niet gering'. Dan is dat ook binnen het verband dat God toestaat dat mensen soms in moeilijke situaties komen zoals de vervolging hebben we toen ook gezegd tijdens het college (college van de verbredingsminor Nieuwe Testament),'

I: 'Ja.'

R: 'Dat God zegt nou oké, leer daar in maar te vertrouwen op Mij. Maar dan merk je juist in de Hebreeën brief dat Gods zegt, maar Ik ben er bij. Ehm, en als je God aanroept dat Hij er met zijn troost is.'

I: 'mmk,'

R: 'In het Oude Testament inderdaad komt het voor, tot de tijd van Jezus, dat in de opvoeding af en toe wel eens een flink woordje werd gewisseld en dat soms ook een klap werd uitgedeeld. En dat hoorde in die tijd, inderdaad binnen die cultuur. Maar ehm, wat ik wel wil zeggen is dit, als je kijkt naar de opvoeding die voorstaat in het Oude Testament dan heeft straf, of een vermaning of zelfs af en toe een oorvijg in die tijd, ehm waarvan ik nogmaals denk dat als je Christus nu volgt dat dat een brug te ver is, maar dat gebeurde toen. Dat het nooit de indruk wekte dat je de liefde van je ouders zou gaan missen, dus ehm, zeg maar de band van het gezin, ook de cultuur en de omgeving, de hele familie in die tijd, was zo diep dat iedereen wist van oké je kunt af en toe een standje krijgen en het kan af en toe ook spannend zijn. Maar je zult de liefde van je ouders nooit verliezen. Terwijl bestraffing in onze tijd heel sterk in het teken staat van 'ik mag jou niet' pas op want bij wijze van spreken: we doen je weg of we zijn niet meer geïnteresseerd in je. Dat heeft meer te maken met het feit dat, ehm, relatiebreuk in onze tijd veel bekender en normaler is. Mijn vader en moeder ook bij wijze van spreken. Kinderen zien het om zich heen en het kan zo maar gebeuren dat ouders uit elkaar gaan. Dat kwam in die tijd eigenlijk veel minder voor.'

I: 'En hoe moet ik dat dan zien, tucht en bestraffing toen in het Oude testament?'

R: 'Ja, dan heeft het toch te maken met het verleggen van, dat zegt Spreuken ook 'verleg de bedding / verleg de grenzen van je ouders niet' Net als in deze tijd had je in die tijd ook hè dat joodse jongens en joodse meisjes de grenzen oprekten en opzochten uh in het omgaan met niet joodse kinderen, bij wijze van spreken. Het meedoen met uhm het spelen in die tijd waarbij er spelletjes zijn geweest waarvan de ouders zullen hebben gezegd, maar dat is heidens. Je ziet het bij Simson die ook een relatie aan gaat met een heidens meisje, dat is altijd al geweest dat jongens en meisjes die toch binnen een bepaalde omgeving waar ze woonden of in de bergen van Galilea. Dat je een leuk meisje zag uit een andere cultuur of een jongen uit een andere cultuur en dat je daar ook een vriendschap mee ontwikkeld. En de ouders zeggen, ja dat kan niet dat is een brug te ver.'

I: 'Ja'

R: 'Als bijvoorbeeld 50 jaar geleden in Nederland ook gangbaar was dat je niet tussen de kerk en in een relatie vormden met gereformeerd of katholiek, ja. Mijn vader ook. Die had het nooit goed gevonden al was ik met een katholiek meisje thuis gekomen.'

I en R lachen

R: 'En ook kon het zijn dat je soms flink op je mieter kreeg, echt hoor, in de zin van het wordt niet gedaan. En als je dan toch blijft dreinen, blijft zeuren, denk ik dat in die tijd wel voorkwam dat vader wel eens ff zo hier bij de schouders pakte, ja, of uh even zoals mijn moeder deed onder mijn oksel met haar nagels zo van 'wat wil je nou.'

I en R lachen

R: 'Ow dat deed zo'n zeer. Of dat je af en toe eens even een oorvijs kreeg. Dat was in die tijd wel normaal, maar ik denk niet dat dat de weg van Christus is. Ik denk dat Christus daarin een correctie aanbrengt, ook ten aanzien van het Joodse volk.'

I: 'Ja ja. Mogen we dan concluderen dat het toepassen van lijfstraffen in christelijk perspectief gewoon niet kan, want er wordt hier gewoon over stokslagen gesproken?'

R: 'Nee ook lijfstraffen in die zin van 'ga jij maar 3 uur onder de trap zitten in de kelder bij wijze van spreken. Ik heb dat meegemaakt dat een vrouw dat zei van 'ik werd gewoon een uur opgesloten, dat is ook een lijfstraf,

I: 'Ja.'

R: 'Het is verschrikkelijk dat je in een donker gat wordt gestopt en dat je daar een uur moet gaan zitten, ja waar hebben we het over.'

I: 'Mmk.'

R: 'Dus ook die lijfstraffen denk ik, kijk, na naja, het is toch vind ik als je de Bijbel leest uhm een ideale weg is dat morele ontwikkeling iets is wat het kind dat in de ruimte die het kind van de ouders krijgt, het zelf ontwikkelt, ja. Dat dat naar boven komt. En nou ja, dat weet je dat straffen uiteindelijk gaat om de innerlijke motivatie, het is de laagste motivatie graad, dus uhm. Want een kind gaat het gewoon maar doen. En wat je dan krijgt is dat ergens, en daar komt Christus denk ik uhm duidelijk ter spraken uhm, waarbij een dubbele moraal wordt gehanteerd. Een dubbele moraal ook in zo'n kind wordt geprojecteerd, omdat de, zeg maar het ja zeggen tegen de waarden van de ouders niet van binnen uit komt, maar zeg ontstaat voor angst uit straf.'

I: 'Ja.'

R: 'Dus de laagste motivatiegraad, omdat het niet natuurlijkerwijs gebeurd, maar feitelijk wordt een beroep gedaan op het geweten van een kind terwijl als dat kind daar niet aan toe is, krijgt het een dubbel geweten, een vals geweten, Het kind intrigeert het geweten van de ouders, je zou het op z'n Koreaans kunnen zeggen dat het een super geweten wordt. Maar het is niet het van harte een innerlijk ja zegt tegen, het is niet van het kind zelf. Uh, het kind is dus niet mede-eigenaar van de waarde.'

I: 'Meer een verplichting dan?'

R: 'Ja precies ja en daar komt dan de vrijheid van de morele wil van het kind zelf in het geding en daar is Christus op tegen. Christus zegt duidelijk van, dat je als het gaat om de spiritualiteit van een kind maar ook van een mens überhaupt dat je dat niet onder dwang of drang moet doen. Ik denk daar gaat het dus ook echt mis. Dus je moet kijken als ouders waar het kind is. Hoe je dan natuurlijkerwijze dat proces kunt begeleiden in de ontwikkeling van de wil, maar het moet niet een opgelegde keuze gaan worden van zo'n kind.'

I: 'Wat is dan kort gezegd een Bijbelse visie van straffen en corrigeren?'

R: 'Ik denk dat je het moet hebben over een begeleidende correctie, dus dat je gewoon tegen een kind zegt van net zoals je zegt, joh luister twee en twee is niet vijf, kijk maar, telraampje erbij, twee plus twee is vier en dat je het op die manier aandacht moet geven. Dat je bij het kind de onderzoeksgeest moet ontwikkelen. Van onderzoek het nou zelf, ga is kijken wat nou twee plus

twee is. Maar ook bij andere dingen dat je een kind moet waarschuwen, joh als jij iedere keer te laat komt, hebben vroeg of laat je vriendjes of vriendinnetjes daar tabak van. Je hebt afspraken en die moet je nakomen. Nou, je kunt waarschuwen en correcties uitbrengen en zeggen van doe het nou zus of doe het nou zo, maar als een kind dat toch feitelijk ervoor tekent om een confrontatie aan te gaan, dan moet het ook op de blaren zitten. Ja, als dat ernstiger is, in de zin van een kind dat bijvoorbeeld de verkeersregels aan haar laars lapt, dat kan een ongeluk worden, dan wordt het een andere zaak, ja. Maar dan zou ik eerder de fiets verbergen of weg nemen of anders sinds waardoor je zo'n kind inderdaad als het waren voor even voor het erge behoed. Ja, maar goed op een bepaald moment moet je ook ingrijpen. Als een kind, dat hebben we zelf meegemaakt toen onze dochter net liep, richting de verwarming gaat, dat was in die tijd nog een gasbrander ja dan probeer je er gewoon alles aan te doen om haar daar vandaan te houden, als ze dan toch eigenwijs is, op een bepaald moment moet je ze dan pakken en zet je ze daar neer. Maar je geeft geen tik, maar ik pak om haar te laten zien daar mag je niet komen. Des noods doe je dat twintig keer. Maar goed het is ook een vorm van arresteren van het lijf natuurlijk. Je geeft geen tik, maar je pakt haar wel en zet haar tegen haar in wil daar neer. Ja, maar het is niet zo van jij mag daar niet komen, tik. Dat gaat te ver.'

I: 'Mmk, Dat is dan ook wat de discussie maakt omdat er verder in spreuken 19:18 'Straf je kinderen, zolang het nog zin heeft, maar ga niet zo ver dat je ze schade doet.' Salomo waarschuwt de ouders dat ze niet zo ver moeten gaan dat het kind schade toebrengt. Was dat echt nodig, was het soms zo erg?'

R: 'Ik denk het wel. Ik denk dat, zeker bij de wetgeving in die tijd, dat ouders wel eens het absolute recht menen te hebben over hun kind. Ik bedoel, vrijheid van geweten in die zin was toen nog niet zo bekend als nu. Dat is doorontwikkeld, dus uhm zeker ten aanzien van jonge dochters hadden ouders heel veel vrijheden. Ook vaders, en de bescherming van het kind was binnen het vizier, maar tegelijkertijd was het kind dus overgeleverd aan de macht van de ouders, dat was in veel gevallen toen zo en dan kon het inderdaad voorkomen dat zo'n zoon of dochter onder zulke barre omstandigheden terecht kwam dat het de dood als gevolg kon hebben.(13.37) Stel dat een kind ziek is en je sluit het een aantal dagen op de kamer. Je bent stout geweest en krijgt daarom amper te eten bij wijze van speken. Dat was in mijn tijd nog zo, van je bent ongehoorzaam geweest, dan krijg je gewoon niet te eten. Dan was ik te laat thuis, maar een half uur later stond toch mijn prakkie voor m'n gezicht. Dan was m'n moeder me toch weer genadig geweest. Maar goed stel je voor dat zo'n kind ziek is en het zou opgesloten worden en sterven. Daar stonden straffen op, dat kan niet. Het is alleen moeilijk te onderzoeken. Moet je voorstellen dat het voor jurisprudentie in die tijd heel lastig was, want hoe kom je er achter wat de waarheid is. Als mensen dat niet weten of niet zien en dan was het belangrijk dat er twee of drie getuigen zijn.'

I: 'Ja anders kunnen ze elkaar natuurlijk ook de hand boven het hoofd houden.'

R: 'Precies.'

I: 'En meer richting de gevolgen. Ik heb een casus over een christelijke meid die te maken heeft met huiselijk geweld nu en zal deze voorlezen: *Machteld is 18 jaar en wordt al jarenlang geslagen door haar vader. Haar vader is in hun kerkgemeenschap gedurende een aantal jaren ouderling geweest. Thuis preekt hij een strenge moraal, waarbij hij met woorden altijd zegt dat liefde het belangrijkste is. Zodra echter de kinderen, onder wie Machteld, iets te discussie stellen of niet luisteren, wordt vader witheet en slaat er op los. Moeder is niet opgewassen tegen vader en laat het*

gebeuren. Voor Machteld is dit niet te rijmen met elkaar. (...) Als er over liefde van God als die van een Vader voor zijn kinderen wordt gesproken, begrijpt Machteld daar niets van In de Bijbel wordt er gesproken over 'ouders als beelddragers van God', ja, wat wordt daar mee bedoeld?

R: 'Wat er vooral mee wordt bedoeld, is dat in de relatie vader moeder, een kind zich zo geborgen weet. Dat als het gaat om gezag en autoriteit de ouders dat belichamen en dus ook naar God. Dat betekend dat zo'n kind kijkend naar de ouders tegelijkertijd ook een gezagsbeeld krijgt van degene die daarachter staat, van God. Althans zo is het natuurlijk bedoelt. Ik noem maar was, het woord 'vader' alleen al betekend dat als je een kind leert bidden 'Onze Vader die in de hemelen is', dat zo'n kind eerst naar de eigen vader kijkt van ja, dat is dus een vader. Als het over God de Vader gaat, dan moet ik naar m'n eigen vader kijken, want God is ook een beetje zo. Dus ongemerkt zie je dus dat de touwtjes met elkaar verbonden zijn.'

I: 'Hmk.'

R: 'Dat kan niet anders. Dus dat betekent als zo'n het kind de liefde van de vader interpreteert als de boe- man, want daar komt het op neer. Hij slaat je, maar hij houdt van je. Dat is een gekke manier van communiceren. Hij houdt van je, terwijl zo'n kind de drift van z'n vader ook ziet. Wat je krijgt is dubbele communicatie, die heel eng is. Namelijk een indirecte communicatie. En in die indirecte communicatie ontwikkelt een kind een verkeerde antenne. Een antenne van wat bedoelt die vader nou, houdt hij van me, houdt hij onvoorwaardelijk van me, kan ik me veilig bij hem voelen of betekend het dat hij zijn liefde weer op deze manier gaat uiten dat hij me een draai om de oren geeft, boos wordt of me misbruikt. Dat komt dus ook voor,'

I: 'Ja.'

R: 'En dan denk ik, het gaat in die antenne ontwikkeling; als het gaat om wat het Vaderschap van God inhoud, heel vaak verkeerd. Dus een dergelijk kind kan een beeld van God de Vader ontwikkelen van oké als hij van me houdt, kan het zijn dat hij allerlei narigheid op mijn weg brengt. Dat is dan ook zijn liefde. Als mijn fiets wordt gestolen, als ik in het ziekenhuis terecht kom of andere dingen, O wat houdt God toch van mij. Dan denk ik wow, dat is dan echt eenzijdig en dat is fout. Want ik denk dat liefde betekend dat je je er A veilig voelt, dat er wijsheid is bij een vader en dat er ook troost is. En daar zijn allerlei beelden in het Oude- en Nieuwe Testament voor aan te wijzen. Bijvoorbeeld uit Hosea is een prachtig beeld, waarin God zegt ik leerde Efraïm lopen als een vader, ik neem hem in m'n armen en geef hem te eten. Dus wat je krijgt is aandacht en directheid van communicatie. Een vader die zeg hij zegt: 'ik hou van jou' tegen zijn dochter en z'n zoon. Dat z'n dochter of zoon zich er veilig bij voelt en het niet als een dubbele manier van spreken gaat interpreteren.'

I: 'Ja'.

R: 'Van nou ja, hou dan maar niet zoveel van me, want hoe meer je van me houdt, hoe meer ik straks op m'n donder krijg. Dat is toch vreemd.

I 'Ja, inderdaad.'

R: 'Dat hoort toch niet zo te zijn.'

I: 'Nee zeker niet. Dat dubbel gevoel zie je ook terug in de casus. Van hoe kan het dan dat God een vader is als mijn vader, dan begriip ik van de liefde van God de Vader helemaal niets, want als hij me zo als mijn vader..'

R: 'Ja, dat kan zo verstoord zijn dat een kind weinig tot geen beleving heeft bij het woord dat God een Vader is. Het kind eigenlijk stuurloos is. Het geen oriëntatie heeft ontwikkeld om bij het ervaren. Er zijn wel associaties bijvoorbeeld platheid, boersheid en dat soort dingen. Maar als het dan een preek hoort in een dienst of zingt over God de Vader, dan kan ik me voorstellen dat een kind zegt: 'Ik heb daar helemaal geen beleving bij.' En het niet overkomt dat het mooi en veilig is.'

I: 'Ja, en kan het nog meer gevolgen hebben wat betreft het beeld naar de kerk of gemeente. In deze casus lees je namelijk ook dat de vader ouderling is in de gemeente.'

R: 'Ja dat denk ik wel. Het wil niet zeggen dat het altijd zo is, maar ik denk wel dat er een gevaar is. Die dubbele manier van communiceren een soort van gewoonte wordt. Je kunt hetzelfde krijgen naar het werk, zowel professioneel dat iemand op een dubbele manier communiceert als in de kerk. Maar ook omgekeerd dus dubbel. Het kan zijn dat iemand zegt ik heb een gebrekkige manier van zeggen 'ik hou van je' dus ik zeg dat op een omgekeerde wijze. Bijvoorbeeld een vader die het heel moeilijk vindt om tegen zijn dochter te zeggen 'ik hou van je.' Dat dus feitelijk nooit zegt en op een verjaardag uitpakt door een duur cadeau ofzo. Het omgekeerde kan dus ook bijvoorbeeld iemand komt z'n afspraken niet na en je bent als kerkenraadslid er aan gehouden iets er van te zeggen, maar dat heel lastig vindt. Het op een hele omslachtige manier aanpakt i.p.v. gewoon zegt 'je bent te laat' en daarmee ook de confrontatie aan gaat. Maar zo als het waren ook op een indirecte manier probeert te communiceren. Je bent dus voortdurend bezig met een rookgordijn rondom communicatie van gevoelens op te trekken en dat is lastig, moeilijk om daar doorheen te komen. Zowel in het positieve als in het negatieve merk je dat het Ja, dan is dus directie communicatie erg belangrijk. Ja, en iemand kan erbij geholpen worden dat het op een veilige manier kan. Zowel in de goede zin; in de vorm van complimentjes als in de negatieve zin van 'hier ben ik gewoon boos over' En nu komt het; die twee kanten, die moeten bij elkaar blijven zonder dat daar de angst bij bestaat van 'nu heb ik gezegd waar mijn grenzen liggen, ik ben ook boos en nu is die liefde verdwenen'. Je moet boos kunnen zijn op een directe manier, zonder te denken nou houdt hij niet meer van me. Ja. En dat is de moeilijkheid; kun je, dat is voor iedereen natuurlijk moeilijk, want iedereen heeft wel eens te maken met een manier van dubbele communicatie, maar kun je liefde zo verwoorden dat je ook denkt van ja om de liefde te beschermen moet ik af en toe ook wel eens aangeven waar mijn grenzen liggen. En kun je die grenzen aangeven zonder dat jij of andere in jou buurt de indruk hebben 'nou is het gedaan met die liefde'. Weet je wel, ja. Die liefde moet je weten te combineren. (23.17) Als dat goed gecombineerd is op een open, directe manier, denk ik dat ouders heel veel kunnen doen om een goed beeld van God weer te geven. We kunnen ze nooit, nooit, nooit de liefde van God af kunnen scheuren. Dat is voor mij Bijbels een hele belangrijke zaak. Israël is Gods zoon en ook al heeft het ballingschap ervaren, narigheid, iedere orthodoxe of niet orthodoxe jood die met de Bijbel bezig is en het leest die zegt, ook vandaag de dag zelfs na Auschwitz, 'God geeft ons nooit op'. Hij heeft een eeuwig verbond. Christus is daar fundamenteel in. Hij geeft geen mens op en dat moet bovenaan staan. En ik denk dat moet zeggen man en vrouw zijn beeld van God, dan betekend dat dat ouders in alles wat ze zijn in directe communicatie moeten aangeven aan kinderen en dat moet je niet te vaak zeggen maar dat moeten ze proeven 'Wat er ook gebeurt mijn ouders geven me nooit op.' Al zou ik bij wijze van spreken op de rand van m'n vaders bord pissen, hij zal nog altijd van me houden. En ik heb altijd de mogelijkheid om terug te komen, al zou ik weglopen, ze wachten op mij en de wereld kan instorten, maar mijn ouders staan. Dat is uiteindelijk waar het om gaat.'

I: 'Ja, dat is ook een beeld wat dichtbij God komt.'

R: 'Ja heel dichtbij. Dat betekent dat je als ouders duizend doden soms sterft. Dat je kind zegt, zeker als het volwassen is, bekijk het maar. Je als ouders zegt, 'joh, ik hou van je', hoho Maar dat moet je ook niet te vaak zeggen want dan denkt zo'n kind weer 'ik wordt gemanipuleerd'. Ze zeggen dat ze zoveel van me houden, nu moet ik dat zeker beantwoorden. Dus dat moet je ook niet te vaak zeggen. Zo af en toe eens even, maar het vooral laten merken. En op een bepaald moment kan het zijn dat zo'n kind terug komt. Dus ja, het is de spanning tussen enerzijds dat je van een kind houdt en anderzijds dat het aan het kind zelf is om die liefde wel of niet te beantwoorden. Dat kun je niet dwingen.'

I: 'En dat is ook zoals God het zegt.'

R: 'Ja, Gods liefde is enerzijds overal en het is mogelijk om daar altijd op in te gaan en daar op terug te komen. Tegelijkertijd is het ook iets wat je zelf moet willen en wordt het ook niet afgedwongen. Ja, dat zijn touwtjes die direct met elkaar moeten verbonden zijn. Wat een grote taak om als ouders een juist beeld van God weer te geven, moeilijk ook. Ja, ja, ja, weet je de doorverwijzing is in de zin van, je gaat als vader en moeder niet zeggen zou zoon of dochter, wat je hier hebt ervaren veertien jaar, nou wat wij zijn is eigenlijk ook zoals God is. Hahaha, zo'n kind gaat dat niet begrijpen, maar op een gegeven moment bij het ouder worden is er een natuurlijk filter. Het wordt niet benoemd, maar zo'n kind heeft het intuïtief door dat het filter van de ouders je ook helpt bij de noties van God en de gedachten over God.'

I: 'Wat bedoelt u met de filter van de ouder?'

R: 'Zeker bij de ontwikkeling van een kind zijn ouders een filter in de zin van daar moeten ze doorheen om uiteindelijk ook iets van God te begrijpen. En natuurlijk op een bepaald moment lezen ze de Bijbel en dan is daar directheid. Zo'n kind gaat zelf de Bijbel lezen, op een verstandige manier natuurlijk laten we zeggen dat ze 17, 18, 19 jaar is, en dan merkt zo'n kind van hé wat ik hier lees over God, ik heb daar goede antenne voor en dan is daar direct de verbinding en dan kan zo'n kind ook zelf met God gaan leven. In die opvoeding tot aan de pubertijd zijn ouders toch echt wel een filter en dat betekend dus dat of het filter open is of het is een sta-in-de-weg, het zit verstopt op allerlei mogelijke manieren. Door nogmaals die indirectheid of door huichelarij, eigenlijk is indirectheid ook een vorm van huichelarij. En dan? Hoe kan zo'n kind dan toch nog en juist beeld krijgen van God? Ik denk dat daar dan toch een herstel moet plaatvinden. Een herstel dat kan op een natuurlijke manier gaan, dat zo'n kind begrijpt wat de ouders verkeerd hebben gedaan. Misschien dat het op den duur in een andere gezinssituatie komt, dat is ook vaak het geval als een jongen bij een vriendin thuis komt en denkt: 'How, dat zijn toch hele andere ouders dan mijn ouders', dat kan dan ook weer een stuk herstel betekenen. Of op een andere manier, dat het bij vrienden over de vloer komt. Maar goed, als er op een bepaald moment een ontwikkeling is over denken over God, dat op een bepaalde manier beschadigd is, dan denk ik dat een leven met Christus daarin heel belangrijk is. Dat ook mogelijk is, dat in een leven met Christus, die het hart van de Vader omsluit, dat hebben we ook een keer in het college over Johannes 1 gehad hè. De Zoon die aan de boezem van de Vader is. Dan denk ik dat daarin heel veel herstel geboden kan worden.'

I: 'Wat is de rol van de kerk als er in een gezin uit de gemeente sprake is van huiselijk geweld?'

R: 'De rol van de kerk is dat het een vangnet bied van waarden, warmte, aanvaarding en veiligheid vooral. Waarbij mensen die zo beschadigt zijn bemerken dat ze op adem kunnen

komen, gewaardeerd zijn, tot rust kunnen komen en langzaam gaan bemerken wat het is gaan ontduubelen in hun hoofd. Die ontduubeling is belangrijk, dat ze merken 'wat mij is overkomen is niet mijn schuld of omdat ik waardeloos ben'. Dat ze op een natuurlijke manier gaan bemerken: 'Ik mag er zijn!'. Ze horen op zondag bij het zingen dat ze gewaardeerd zijn en God van ze houdt. Daar begint het dan en hopelijk vallen op een bepaald moment de schellen van de ogen. Dat je jezelf weer gaat waarderen: ik ben niet een nul of een drie, maar een zes of misschien wel een negen. De ruimte die je is afgenomen, omdat iemand je boven op je huid zat, is ruimte die je weer opnieuw gaat innemen doordat je voor God staat en zegt: 'God hier sta ik, ik sta in de gemeente ik ken Christus en ik mag er zijn.' Ja, dat is geweldig als dat binnen de context van de kerk kan.'

I: 'Concrete handelingen of middelen uit de gemeente zelf?'

R: 'Dat zou echt mooi zijn. Dat de gemeente mensen heeft die uit de ervaring en wijsheid een luisterend oor kan bieden. Judith Lewis Herman zegt in haar boek 'Trauma en herstel' dat het belangrijk is dat de pijn en het verlies benoemd gaat worden. Dat iemand het verlies van een ouder of het gemis van een goede ouder zo benoemt, dat zo iemand reconstrueert wat er gebeurde. Die reconstructie is soms een onveilige situatie, omdat je dingen herbeleeft en dat kan alleen onder begeleiding van iemand die dat goed doorneemt en daarbij de pijn, de angst en daarna de woede benoemt. Er is vooral tijd nodig, je moet als kerk niet te snel naar een oplossing willen werken. Dat komt in kerken wel eens voor 'We hebben het bij God gebracht en nu moet het weg zijn.' Zo werkt het niet, mensen mogen jaren over het herstel doen daarbij vallen en weer opstaan.'

I: 'De dreiging met kerkelijke censuur vanwege een voorgenomen echtscheiding maakte dat een slachtoffer niet bij de dader weg ging, terwijl al geprobeerd was om het geweld te stoppen. Een stelling: kerkelijke tucht/censuur richting slachtoffers van huiselijk geweld is ernstig af te raden, eens/oneens en waarom?'

R: 'Ik denk dat de bescherming van het kind altijd voorop staat. Ik weet dat de overheid ook zo redeneert en daar kan ik wel inkomen, ofschoon er voor de kerk meer is. Ik heb wel eens mee gemaakt dat een moeder zei: 'Ik moet uit twee kwade kiezen, als ik bij m'n man blijf gaat mijn gezin er aan onderdoor, maar scheiden is ook geen optie. Ze koos om bij haar man weg te gaan en zei dat de gevolgen daarvan voor haar waren.' Daar kan ik in alle gebrokenheid alleen maar waardering voor hebben. Ik vind het moedig dat iemand dan de knoop door kan hakken, in zo'n moeilijke beslissing. Ofschoon, het is allebei kwaad. Ik vind het treurig om te horen dat de mogelijkheid bestaat dat een kerk zo'n echtscheiding verbiedt. Dat er geen begrip voor de situatie is en ouders aan hun lot worden over gelaten. Je zou kunnen zeggen 'probeer het nog, laten we nog een jaar nemen, we zetten er alles op ook met hulp en therapie om zo'n gezin te normaliseren dat de communicatie op een normale manier gebeurt. En zegt er zijn meetpunten en als het bij die meetpunten nog niet gaat, dat we concluderen dat het onherstelbaar is.' Maar dat je als kerk zegt, nee dat kan niet en moeder en kind opsluit in een situatie van huiselijk geweld, dan slaan bij mij de stoppen door. Dat vind ik onbegrijpelijk! Je stuurt die mensen op deze manier terug de hel in.'

I: 'U heeft al wat verteld over uw ervaring binnen het kerkelijk werk met slachtoffers van huiselijk geweld waarbij kinderen betrokken zijn, kunt u daar wat meer over vertellen en hoe bent u daarmee omgegaan?'

R: 'Ik heb wel eens een situatie meegemaakt in een eenoudergezin, waarbij een moeder haar dochter molesteerde. Ze zei: 'Henk, ik heb zelf toen ik acht was geweld thuis meegemaakt. M'n vader die te veel dronk en dan z'n kinderen sloeg. Ik weet hoe het is, maar als m'n dochter iets doet wat niet mag dan krijg ik een waas voor m'n ogen en sla haar alle hoeken van de kamer in.' Zo zie je dat patronen zich herhalen. In al dat soort situaties vind ik dat er onmiddellijk voor veiligheid gekozen moet worden, dat geldt ook voor een voorganger. Wat ik dan in zo'n situatie deed is onmiddellijk adviezen geven, aanwijzingen en als het nodig is zelf justitie erbij halen. Om de vorm van molestatie of iets dergelijks te doorbreken en voor een veilige situatie te zorgen. Dat moet eerst gebeuren en dan moet je verder kijken, naar begeleiding etc. en dan moet je als kerk niet de psycholoog, psychiater of hulpverlener uit willen hangen. Je moet instanties daarvoor benaderen, maar wel ondersteunend aanwezig zijn.'

I: 'In welke zin ondersteunend?'

R: 'Als kerk contact houden met de personen. Dus als iemand naar elders verplaatst wordt om veiligheid te creëren, dat je dan die persoon niet uit het oog verliest. Met het praten over hoe het gaat, maar ook met hen bidden en ze uitnodigen voor de gebedsdienst. Ik heb zat meegemaakt dat tijdens gebedsdiensten ouders en kinderen hun schuld naar elkaar en God beleden. Of men vroeg of God erbij wilde zijn, in de periode van herstel. Dat is mooi!'

I: 'U bent voorganger, maar ook docent. Hoe zou een school met situaties van huiselijk geweld om moeten gaan? Wat is daarin een rol van een docent/ leerkracht?'

R: 'Hier op school wordt er aan hulpverlening geboden, maar deze is beperkt. Dit komt doordat het niet leidt tot professionalisering en daarom de overheid er geen geld voor geeft. Want als zou ja als school een hulpverlener aanstellen en de overheid bemerkt dat bij de visitatie, dan wordt dat bedoeld, omdat het niet leidt tot verdere professionaliteit. Dat mag dus niet betaald worden van het geld van de overheid. Wat je krijgt is dus dat het op een andere manier binnen de opleiding geplooid moet zijn. Soms op vrijwillige basis of door stagebegeleiders of mentoren. Ik denk wel dat docenten equipped moeten zijn om binnen hun vakgebied studenten die vast komen te zitten, bijvoorbeeld omdat ze huiselijk geweld hebben meegemaakt, om daarover in gesprek te gaan. Ik vind dat dat wel moet. Je kunt dit structureel maken door de mogelijkheid te openen tot een vertrouwenspersoon, wat hier op school wel kan. Maar ik denk dat het ook in de opleiding moet gebeuren. Advies van mijn kant, zeker tot GPW (Opleiding Godsdienst Pastoraat Werk). Wanneer een student bij een docent binnen wappert, je kunt zeggen: 'Joh, ga lekker zitten'. Dan moet je toch als docent met hen kunnen praten over de diepe dingen van het leven.' Bijvoorbeeld bij een verlies ervaring, dan denk ik dan moet je bij zo'n moment daar moet je ook bij stil kunnen staan als opleiding en als dat bij GPW niet kan dan kan het nergens. Dat geldt ook voor andere opleidingen dat je over de diepere zijnsvragen van een student op een christelijke hogeschool moet kunnen reflecteren. Ik ben er niet negatief over, maar wil benadrukken dat het belangrijk is.'

I: 'En voor een basisschool?'

R: 'Als er een vermoeden is en zeker als er een weten is van een kind dat wordt gemolesteerd of misbruikt, vind ik dat je dat goed moet oppakken. Ook als dat proces geweest dat je ogen op steeltjes moet hebben om het proces goed kunnen volgen. Ook op een middelbare school, de vijftien, zestien of zeventienjarige, waar de ellende soms zo naar binnen kan slaan. Als die woede zo naar binnen slaat en de verwerking gaat vooral naar binnen toe, dan kan dat ook tot

zelfmutilatie lijden en dat komt vandaag de dag helaas te veel voor. Om de pijn maar niet te voelen, zichzelf geweld aandoen. Dat alles heeft te maken met wat ik de 'morele ruimte' noem. Zo'n school als deze heeft een morele ruimte om zich heen. Morele ruimte betekent dat een student zegt: 'Ik voel me hier om m'n gemak, ik voel me hier aanvaard.' Zo'n docent heeft ook ruimte om zich heen, dus ik kan even tegen hem/haar aan praten. Dat is prachtig!

Uitwerking interview

Interviewnummer	IW.2 ⁴
Geslacht	Man
Functie	Docent educatie, Predikant
Werkzaam in	Christelijke Hogeschool Ede
Interviewer(s)	K. Lakerveld en J. Mans
Datum van afnemen interview	26-11-2012
Duur van interview	44.46 min.

Kern interview

Vragen:

Godsbeelden

Casus: Machteld is 18 jaar en wordt al jarenlang geslagen door haar vader. Haar vader is in hun kerkgemeenschap gedurende een aantal jaren ouderling geweest. Thuis preekt hij een strenge moraal, waarbij hij met woorden altijd zegt dat liefde het belangrijkste is. Zodra echter de kinderen, onder wie Machteld, iets te discussie stellen of niet luisteren, wordt vader witheet en slaat er op los. Moeder is niet opgewassen tegen vader en laat het gebeuren. Voor Machteld is dit niet te rijmen met elkaar. (...) Als er over liefde van God als die van een Vader voor zijn kinderen wordt gesproken, begrijpt Machteld daar niets van.

1: U heeft onderzoek gedaan naar de pastorale zorg voor incestdaders. Dit komt zowel onder kerkelijke als niet-kerkelijke mannen voor. Wat voor gevolgen heeft dit voor het godsbeeld van het kinderlijke slachtoffer?

Vergeving

Vergeven is Bijbels. De Heere Jezus bidt: 'En vergeef ons onze zonden, want ook wijzelf vergeven een ieder, die ons iets schuldig is' (Lukas 11:4). Meer teksten die over vergeving spreken: 'Alzo zal ook mijn hemelse Vader u doen, indien gij niet, een ieder zijn broeder, van harte vergeeft.' (Mattheüs 18:35) en 'Maar weest jegens elkander vriendelijk, barmhartig, elkander vergevend, zoals God in Christus u vergeving geschonken heeft.' (Efeze 4:32).

2: Hoe gaan slachtoffers met vergeving om?

3: Kunnen ze de dader(s) vergeven, en wat voor gevolgen heeft het voor hun levensbeschouwelijke ontwikkeling wanneer ze dit niet kunnen?

⁴ Wegens privacy redenen zijn de geïnterviewden geanonimiseerd en worden codes gebruikt.

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

Uitwerking interview

I: 'Een gedeelte van ons onderzoek is gericht op; de invloed van huiselijk geweld op de levensbeschouwelijke ontwikkeling van het kind. Onder huiselijk geweld verstaan we alle vormen van geweld binnen huiselijke kring, waar een kind direct of indirect bij betrokken is. In het boek 'Wat huiselijk geweld met je doet' van R. Timmerman staat een casus die we met u willen delen. *Machteld is 18 jaar en wordt al jarenlang geslagen door haar vader. Haar vader is in hun kerkgemeenschap gedurende een aantal jaren ouderling geweest. Thuis preekt hij een strenge moraal, waarbij hij met woorden altijd zegt dat liefde het belangrijkste is. Zodra echter de kinderen, onder wie Machteld, iets te discussie stellen of niet luisteren, wordt vader witheet en slaat er op los. Moeder is niet opgewassen tegen vader en laat het gebeuren. Voor Machteld is dit niet te rijmen met elkaar. (...) Als er over liefde van God als die van een Vader voor zijn kinderen wordt gesproken, begrijpt Machteld daar niets van.*

U heeft onderzoek gedaan naar pastorale zorg voor incestdaders. Dit was meer gericht op de daders dan op de slachtoffers. Maar wat zijn uw bevindingen m.b.t. de gevolgen van huiselijk geweld op het godsbeeld van kinderlijke slachtoffers?

R: 'In veel gevallen gaan slachtoffers splitsen om te kunnen overleven. Dit met de bedoeling dat ze in feiten denken: 'Mijn vader is toch een lieve vader.' Het stuk dat hij slaat of mij misbruikt bestaat dan even niet.' Als je splitst dan wordt je daar vaak onzeker van, in medische term dissociëren. Soms leidt dat dat ze wat wonderlijke relaties krijgen of zelfs in de prostitutie terecht komen. Er gebeurt echt wat met zo'n meisje of jongen. Dat het kon gebeuren is een ander deel dat ze wel graag willen, dat splitsen ze af, het komt niet meer goed bij elkaar. Dat doet een dader trouwens ook. Een slachtoffer en dader zijn daarin hetzelfde. Een dader die zegt: 'God is belangrijk, je moet naar het vijfde gebod leven', of in de kerkenraad zit, die kan niet verdragen dat hij ook de man is die zijn broek uit trekt voor mijn dochter. Dat kan niet. Dat splitst tie en hoe doet tie dat nou. Hij doet eigenlijk één deurtje dicht; het vaderschap om één deurtje open te zetten om zijn dochter te misbruiken. Daarom is het ook zo moeilijk om als leerkracht, dat is een vak hè dat kun je als leerkracht haast niet doen, om deze meisjes of jongens te begeleiden. Want je wordt constant door de dader op het verkeerde been gezet. Dus als je met zo'n dader praat, wat een aardige vent, gelovige man. Hoe is het mogelijk, zo'n opa, vader op broer. Dat zou je nooit denken. Maar dat komt, omdat ze zich aan de ene kant heel erg kunnen aanpassen. Ik heb ook daders gehad die zeggen: 'Nou dominee u walst wel erg makkelijk over zondag 41 'dat alle ontucht van God vervloekt is' heen. Dat was dezelfde man die ik later in de gevangenis bezocht, omdat hij twee dochters had verkracht. Dus dat kan. Het is onbegrijpelijk, maar het kan. Ook met een meisje hé. Ik ken ook slachtoffers die aan de ene kant heel toegewijd en wel trouw zijn en aan de andere kant een relatie met een andere man hebben. Dus die splitsen, die dissociëren.

Dit heeft ook zeker invloed op het godsbeeld. Zeker als die man of die vader of wie het dan ook is, iedere keer God erbij haalt. Dat kan een kind haast niet onderscheiden. Er zijn dus slachtoffers die daarna God de Vader, haast niet kunnen verdragen. De feministische theologie zei, dat Psalm 139 haast niet is te zingen voor incestslachtoffers. Daar staat: 'Gij kent mij, Gij doorgrondt mij, Gij kent alles van mij.' Doordat raakvlakken kan hebben met vaders die zeggen: 'Ik weet alles van je'. In vers vijf van deze psalm staat: 'Gij legt uw hand op mij'. Ze kunnen die hand niet verdragen. Het zegt ook iets over de exegese van deze psalm. In het Hebreeuws staat namelijk 'Gij zorgt voor mij'. Ze kunnen dit niet bij elkaar brengen. In mijn boek Naomi, dat ik voor de pabo heb geschreven, daarin vraagt een meisje (in de eerste casus) aan de juffrouw 'Slaapt God op donderdag?'. De juffrouw dacht 'wat bedoelt dit meisje nou?' In het liedje wat ze zongen stond

dat God alles ziet en voor ons zorgt. Maar op donderdag dan komt ome Henk en als moeder weg is, dan vergrijpt ome Henk zich aan dat meisje. We zongen dat God tijd voor je heeft, maar dan misschien niet op donderdag. Slaapt God dan? Dan zit ze zondags in de kerk en dan ziet ze ome Henk en dan droomt ze: 'die grote handen die nu zo zijn, die zitten zo onder mijn truitjes.'

Hoe kan die man zo vroom in dat zwarte pak zitten, terwijl hij ook op donderdag onder dat truitje van dat meisje zit? Dus ik denk eigenlijk, ze leren eigenlijk 'Hans is natuurlijk pedagoog, dus die weet het veel beter dan ik', alle gedrag is aangeleerd. Dus de kinderen leren dat aan. Ze worden niet geboren met wantrouwen. Wanneer je een kind veel slaat, dan gaat het vanzelf huilen en die hand wantrouwen. Vanwege het feit dat die hand slaat en niet streelt. Dus een kind leert wantrouwen en ook met dat Godsbeeld dealen. Er is een groep slachtoffers die zegt, God heeft er niets mee te maken, God is trouw: een betrouwbare Vader. En er is een groep slachtoffers die denkt, als God een betrouwbare Vader is, dan moet ik er niets meer van hebben. Dan zie je wel eens dat die vrouwen soms niet meer met mannen willen. Of juist als ze in de positie komen dat ze mannen kunnen verleiden, dat je die los- vast contacten ziet. Iedere man pak ik of in de prostitutie ze er voor laten betalen. Het is een tragiek: verhoudingsgewijs zijn er heel vele prostituees incest slachtoffers geweest of slachtoffer van mishandeling. Ik heb een tijd in een vrouwengevangenis gewerkt als dominee. Ik weet nog dat ik op een gang een stel prostituees had die allemaal waren misbruikt. Dat is de tragiek. Daarom moet je ook zo oppassen om zomaar iets te zeggen. Je weet namelijk niet hoe iemand tot een bepaald gedrag komt. Hoe het komt dat iemand homoseksueel wordt of lesbisch. Er is een groep die het leuk vindt en gaan experimenteren, maar er is ook een groep die niet anders kunnen. Een incestslachtoffer is zo vaak teleurgesteld in trouw. Een kind waar een vader tegen zei: 'Jij bent mijn lieve meisje, jij bent de mooiste van het gezin, met jou kan ik meer delen dan met mama, maar als je er over praat dan breek ik je benen.' Dat kan niet, dat kan een kind, een slachtoffer niet verwerken. Dus aan de ene kant worden incestslachtoffers opgeblazen en een enkele keer zie je nog wel eens dat het blijft. In mijn onderzoek zit een verhaal van een student in Leiden. Een student van 20 jaar, mooie meid, leuke vader (type BMW) en die zei met droge ogen 'Ik ga af en toe met mijn dochter naar bed. Is dat incest of niet, omdat ze allebei dit gewoon zeiden. Het vreemde was dat beide in de kerk kwamen. Die dominee kwam naar mij en zei: het' is zo gek, ik heb dit geval in de gemeente.' Het is ondenkbaar, als je uit een normaal gezin komt en je een relatie hebt en dit ook. Je maakt zoveel kapot, van wat mensen helemaal niet in de gaten hebben. Helemaal met jongens, als jongens mishandelt of misbruikt worden door een man. Als een jongen opgewonden wordt als hij misbruikt wordt, is hij later vaak helemaal in de war als hij opgewonden wordt bij het eerste kusje met een meisje. In de war over zijn seksuele geaardheid.

Nou ja, je had het ook nog over dat het (kindermishandeling in alle mogelijke vormen) meer voorkomt dat je verwacht had. Uit onderzoek blijkt dat de percentages één op tien kinderen zijn. Dus ik zeg altijd in de groep als ik er over heb dat er in iedere klas een minstens één slachtoffer zit. Je komt dus op iedere ouderavond daders tegen.

Dus als ik een jeugddienst heb, en ik zeg in mijn gebed 'Wij bidden u voor kinderen die bang zijn voor de nacht, bang zijn voor de ouders of wat dan ook.' Dan weet ik zeker dat er een aantal kinderen zitten die dit zeggen en een aantal die later zeggen 'Waar slaat dat nou weer op, wat een rare preek.' Ik heb het op de Driestar meegemaakt, daar gaf ik gastcolleges over incest en godsdienst, dat ik tijdens de pauze een groot blad kreeg waarop stond 'Bedankt, ik ben incestslachtoffer' en weg was dat meisje. Of een papiertje waarop stond: 'In het echt is het nog veel erger.'

Het komt overal voor, ook in de kerk. Niet meer of minder, maar het komt ook voor. Heel veel kun je onderzoeken, maar dit kun je gewoon niet weten. Je weet het pas als mensen gaan praten en de meeste mensen praten er niet over. Dus al die onderzoeken, het zijn signalen, maar je kunt nooit zeggen in kerkelijke kringen komt het meer voor of wat dan ook. Kijk dan is er vaak een soort mythe. Het zal in die zware kringen wel meer voorkomen. Daar zijn ook theorieën over: ze mogen niet naar de prostituees dus pakken ze hun dochter. Dat is maar de vraag, het is makkelijk om er naar te wijzen, maar cijfers zijn er niet. Kijk, als er een dader is uit reformatorische kringen, dan staat het in het RD.'

I: 'U zei, slachtoffers splitsen. Ook m.b.t. het godsbeeld, splitsen ze dan ook God de Vader in een ander hokje als hun eigen vader?'

R: 'Dat beide, soms splitsen ze en soms zeggen ze God is voor mij gestorven. Dat zie je ook, als ik God niet had, m'n geloof niet had, dan had ik mezelf van kant gemaakt.'

I: 'En dat zijn dan dingen die het ene slachtoffer dichterbij God brengt en het andere slachtoffer juist van God weg haalt?'

R: 'Dat is afhankelijk wat voor draagkracht of veerkracht een slachtoffer heeft. De één die kruipt helemaal in haar schulp en gaat zich gek kleden, zodat ze niet meer aantrekkelijk is. Dat zijn die meisjes van twaalf die ineens wijde truien gaan dragen. Je moet je nooit omdraaien als je zo'n meisje ziet, want dat zien ze. Ze willen namelijk hun vrouwelijkheid bedekken en gedragen zich soms ook juist mannelijk. Meisjes kunnen zich ook juist uitdagend gedragen en kleden. Ook zijn er meisjes van wie je het juist helemaal niet verwacht. Zoals een meisje die ik ontmoet had. Naast het gevangeniswerk, gaf ik ook één dag godsdienstles op een scholengemeenschap. Ik had daar havo 4, dat was een stel echte meiden die soms al volwassen vrouwen leken. Daar had ik een vrouwenpraatgroep over stappen, waar let je op, wat neem je mee etc. In die groep zat een leuk en sportief meisje; kort haar, witte gympen, spijkerbroek. Nou ja, als iemand geen slachtoffer zou zijn, dan was zij het. Die kwam dus naar me toe, heel aardig en aangepast en vertelde dat ze jaren vreselijk is misbruikt door haar vader. Ook een meisje die hier is gaan studeren, dochter van een bekende Nederlander, waarvan je het nooit had verwacht. Ik heb natuurlijk ambtsgeheim, maar als ik haar vader op televisie zie, nou dan greep me dat erg aan. Of dochters van dominees hier. Ik werk hier al 50 jaar en heb het veel gehoord. Nou dan kan ik niet goed begrijpen hoor. Natuurlijk, een dominee is ook maar een mens. Maar als ik een dominee zie waarvan ik weet: je bent alcoholist en je hebt aan je dochters gezeten en moet je 'm is horen op de preekstoel. Dan denk ik 'Nou dat hoort dan ook niet.' (14.56)

I: 'Hoe reageren slachtoffers dan als het gaat over hun geloof?'

R: 'Een slachtoffer heeft een dubbele loyaliteit. Het blijft altijd hun vader. De meeste slachtoffers denken, liever een slechte vader, dan geen vader. Er staan enorme prijzen op, want vaak zijn het grote gezinnen. Dus als ze het dan aanklaagt, dan is die vader z'n baan kwijt en alles. Kijk, ook in de kerk gaan ze er niet zacht zinnig mee om. Dus dan ben je echt alles kwijt. Nou en dat willen ze ook niet op hun geweten hebben. Of je hebt een heel geduld. Dat die vader gewoon zegt, (dat heb ik ook wel eens meegemaakt) dat u dat nou niet ziet. U met uw ervaring, mijn dochter is schizofreen, moet naar een psychiater en ik zal over u een brief naar de rector schrijven, dat u ondeskundig handelt. Kijk, dat zie je heel vaak; die omkering. Dat je dan zelf in de klachtbank wordt gezet. Een insectdader is er op bedacht dat het uitkomt. Ik heb daders gekend die hadden hun koffertje klaar staan met hun broek en onderbroek. Die zeiden, als de politie komt dan

hoeven ze niet te wachten, maar kan ik zo mee en dan ziet niemand het uit de buurt. T' is ook ziek hè. Ziek en ook onbegrijpelijk gedrag. Kijk om nu als man, het zijn namelijk vaak mannen, naar een psychiater te lopen. Die zegt: 'Ik zie een peutertje lopen en ik wordt onrustig. t'is ook gestoord.' Ik heb ook vrouwelijke daders meegemaakt, die met hun zoontje naar bed gingen. Van zo'n kind komt nooit meer wat terecht haast, van een normale relatie. Als je mij vraagt: 'Hoeveel normale relaties ken je ook van studenten, die dat hebben meegemaakt', dan moet ik heel diep nadenken, wil ik tot de tien komen. En ik heb al honderden verhalen gehoord, hier, in het pastoraat en in de gevangenis. Dus daarom staat er ook eigenlijk per wet zes jaar op en het zou net zo goed kunnen komen tot doodstraf.'

I: 'Zo'

R: 'Het wordt vaak gebagatelliseerd.' Spielerei, noemen ze het dan. Broer en zus insect, ach die kinderen. Ja, als je een broertje heb van zestien en een zusje hebt van vier. In het Duits noemen ze het 'Spielerei'. Jullie taak is, volgens mij, om door zo'n scriptie de taboe te doorbreken. Je benoemt iets waar mensen niet graag over praten, dat vind ik heel goed en knap. Twintig jaar geleden, toen ik promoveerde, toen kwam er veel reactie vanuit het Reformatorisch Dagblad, het Nederlands Dagblad etc. Dat was 80% lof en 20% shit die ik over me heen kreeg. Ook van collega's: 'Moet je daar over schrijven', 'Dat dat een proefschrift kan zijn'. Vele lelijke dingen heb ik toen over me heen gekregen.

Dat is één, het taboe doorbreken en twee dat je iets neer zet, gefundeerd op literatuur en onderzoek. Dat het niet zomaar 'theespraak' is in zo'n team. Er zijn zoveel beelden vaak die helemaal niet kloppen.'

I: 'Als leerkracht doe je elke dag een dagopening. Hoe kun je daarin rekening houden met kinderen waarvan je weet dat het een slachtoffer is van huiselijk geweld?'

R: 'Nou, bij een dagopening zou je (dat doe ik ook gewoon in een kerkdienst) in het gebed voor deze kinderen kunnen bidden. 'God u weet wat we meedragen aan geluk aan stemming, aan rust. Zoals u ook weet van onze slapeloze nachten, ons tobben. U kent ons beter dan wij onszelf kennen... In zo'n soort zin kun je altijd iemand opnemen. Met Moeder- of Vaderdag dan houd ik altijd een praatje voor de kinderen en dan zeg ik ook altijd dat het voor sommige kinderen ene moeilijke dag is, omdat hun papa er niet meer is. Hij is weggefallen of weggelopen of er is geen lieve papa. Daarin moet je natuurlijk heen voorzichtig zijn, want iedereen kent elkaar. Ik was in Elburg op zo'n Moederdag, waar honderden kinderen zaten. Ik heb het daar ook gewoon gezegd. Toen zat er een directeur, van de school in Elburg, die zei: 'Bedankt dat je dat hebt gezegd!' Dus niet benadrukken, je moet het feestje niet weghalen, maar het wel benoemen.'

I: 'Dus in het algemeen rekening mee houden.'

R: 'Ja, vooral in je woordkeuze. Niet vanzelfsprekend zeggen 'overleg het maar met je vader of je moeder', maar 'kijk thuis met wie je daarover kunt spreken, misschien je vader of je moeder, je oudste broer of zus of je opa of oma'. Dat er altijd voor die kinderen een escape is. Niet gelijk over 'we zijn allemaal trots op onze papa'. Er zijn ook kinderen die niet trots zijn op hun papa.

I: 'Met betrekking op Godsbeelden, als je verhalen moet vertellen over God de Vader, hoe moet je daar mee om gaan?'

R: 'Aan welk verhaal denk je dan bijvoorbeeld?'

I: 'Bijvoorbeeld de gelijkenis van de verloren zoon, daar komt de vaderrol van God echt in naar voren.'

R: 'Ik zou me op het laatste focussen. 'Er is een God de Vader die te vertrouwen is, bij wie je altijd kunt komen, die vergeving gezind is.' Een vader die, als je thuis komt, je niet slaat of aan je zit, maar z'n hand op je schouder legt. Een vader en een moeder hand: vaderlijke en moederlijke zorg. Dan zou ik er zo'n soort verhaal bij houden. Kijk, je moet je spontaniteit ook niet verliezen. Als er maar momenten zijn dat je zegt van (In mijn boek schrijf ik over mijn eigen vader. Mijn vader was alcoholist en ik kon daarom nooit vriendjes mee naar huis nemen. Vooral als hij dronken was, dan wist ik niet waar ik aan toe was. Dus dat heeft mijn leven getekend.) Toen ik gevangenisdominee was en mensen iets zeiden over verslavingen, dan zei ik 'Maar niemand drinkt voor zijn plezier.' Mijn vader was oorlogsslachtoffer, dus die is gewoon half gek gemaakt door de Duitsers. Die is later gaan drinken en die dronk om het allemaal weg te drinken. Kijk, het is niet goed, maar het tekent wel het leven van een kind. Mijn vader zei altijd: 'Die mensen uit de kerk zijn allemaal huichelaars.' Dat kreeg ik mee. Toen ik met mijn eerste vrouw naar de kerk ging, toen dacht ik: 'allemaal huichelaars'. Toen we later aan de koffie zaten, waren ze allemaal aan het roddelen over de dominee enzo. Ik dacht toen: 'Zie je nou, dat zijn allemaal huichelaars. Want niemand sprak over de preek, maar alleen maar over elkaar en dat is nog zo. Mijn zoon is van jullie leeftijd en die gaat niet meer naar de kerk. Hij werkte, in het dorp waar ik toen stond, in een eetcafé en daar kwamen veel mensen van de kerkenraad en die lulde ook veel. Toen zei mijn zoon: 'Als dat de kerk is, mij zie je niet meer pap.' Dus dan zie wat het kan doen met de kerk. Mijn hoogleraar vroeger zei: 'Ik kan duizenden dingen noemen, waarom ik uit de kerk zou gaan en ik kan ook duizenden dingen noemen waarom ik blijf en daarom blijf ik.' Maar we moeten het niet mooier voordoen dan het is.

Toen ik op de lagere school zat, had ik een enorme neus voor rechtvaardigheid. Ik heb een goed verstand van God gekregen, zo'n psalmversje dat leerde ik uit m'n hoofd en zei ik foutloos op, maar ik kreeg altijd een zeven. Toen vroeg ik een keer, ik durfde het eindelijk te vragen aan de meester, waarom krijg ik altijd een zeven. Toen zei de meester, dat komt omdat jij niet naar de kerk gaat. Kinderen die naar de kerk gaan, die krijgen een tien. Dus ik kreeg altijd een zeven terwijl ik net zo goed m'n best deed als mijn vriendje en die kreeg een tien en ik een zeven. Daar kan ik nog boos over worden.'

I: 'Dit gekoppeld aan vergeving. Vergeven is Bijbels, zo wil ik enkele Bijbelteksten citeren: De Heere Jezus bidt: 'En vergeef ons onze zonden, want ook wijzelf vergeven een ieder, die ons iets schuldig is '(Lukas 11:4). Een andere tekst die over vergeving spreekt: 'Alzo zal ook mijn hemelse Vader u doen, indien gij niet, een ieder zijn broeder, van harte vergeeft.' (Mattheüs 18:35) of 'Maar weest jegens elkander vriendelijk, barmhartig, elkander vergevend, zoals God in Christus u vergeving geschonken heeft.'(Efeze 4:32). Hoe gaan slachtoffers met christelijke overtuiging, met vergeving om?'

R: 'Het ligt er een klein beetje aan waar je naar de kerk gaat en hoe je over vergeving denkt. Iedere stroming heeft daar toch een eigen visie op. Je hebt een meer gereformeerde stroming, die vanuit de gereformeerde theologie zeggen: 'Er moet eerst schuld beleden worden.' Schuld moet een adres hebben. Als een dader schuld zou bekennen en belijden, dan kun je zeggen 'daar past vergeving bij'. Helemaal aan de ander kant, in de evangelische kringen, daar is vergeving zonder dat je je zonden belijdt. 'Als je vergeeft, dan wordt je vrij.' 'Breek de muren van je hart af'. Je zult begrijpen dat ik met dat laatst niet veel heb. Het is wel heel makkelijk voor dader. Het gaat niet om een rol pepermunt die je hebt gejat, maar je hebt het leven van het slachtoffers

verwoest. Als er dan van de dader niets komt van 'Meid, ik heb je jeugd of je leven afgenomen', dan kan ik me haast niet voorstellen dat het slachtoffer zegt: 'Dan vergeef ik je.' Daar heb ik zelf niet zoveel mee. Ik weet ook niet of het werkt, omdat ik het niet gezien heb. Maar ik denk dat de klassieke...Zo werkt ook het principe van psychotherapie of dader- therapie. Bij dader- therapie, moet je eerst goed voelen wat je hebt aangericht. Dadergroepen moeten elkaar brieven schrijven over wat ze hebben gedaan, hoe ze hun kinderen hebben verleid en geslagen. Eerst worden ze helemaal gefixeerd op 'wat heb je gedaan' en pas daarna wordt er gekeken naar wat er nog te herstellen is. Dus begin je ineens te herstellen, dat vind ik een beetje makkelijk.

Ik ga in het verleden heel veel lezingen daarover. Ik zei altijd 'ik ben een halve refo, ik ben predikant, ik sloot erg aan in de gereformeerde theologie en ik weet heel goed dat er andere zienswijze zijn. Maar als het om dit soort dingen gaat, denk ik dat het slachtoffer er alleen bij gebaad is dat een dader zegt dat hij fout is geweest. Een slachtoffer wil echt niet persé dat een dader moet zitten, maar die willen erkenning dat die ander fout is geweest. Als die erkenning er niet is en je zegt 'ik vergeef je', dan blijf het zo hangen. Daarom heb ik er weinig mee en zou het daarom andere niet zomaar adviseren. Maar ik weet niet of het werkt, misschien als mensen heel evangelisch zijn, heel erg blij, dan weet ik ook niet precies hoe dat zit. Ja, ik zeg het ook maar eerlijk.'

I: 'Ik kan me zo voorstellen, dat wanneer een dader nooit bereid is om dat te zeggen en dat je het dan niet kunt vergeven, maar wat heeft dat voor gevolgen? Dat blijft dan toch aan je vreten, je leven lang?'

R: 'Therapeutisch gezien zou je kunnen zeggen: 'Wat zou helpend voor jou zijn?'a 'Wat heeft dit trauma voor invloed op je relatie of hoe je omgaat met kinderen?', 'Hoe zou je dat een plekje kunnen geven?' k heb heel wat dingen meegemaakt in m'n leven, waar een ander nooit schuld voor heeft beleden. Bijvoorbeeld mijn vader, maar ik heb hem toch zelf begraven. Dat wilde ik niet zomaar aan iemand anders overlaten. Dat is ook iets van verzoening en ik heb ook zijn machteloosheid leren zien. Met zo'n leven achter je, gemarteld door de Duitsers. Dus het heeft ook een oorzaak gehad en als je daar met compassie naar leert kijken... Ik heb ook zeven jaar met zedendelictenten gewerkt in Scheveningen. Dat zijn allemaal mannen die kinderen hebben verkracht of vermoord. Ik had met ze te doen en al hadden ze dat niet gemerkt, dan hadden ze me doodgeslagen. Dan had ik daar niet kunnen werken, had ik daar gaan kerkdiensten kunnen houden. Ik kon zeggen als dominee: 'Wat je hebt gedaan dat is heel slecht en ik heb heel erg met je te doen.' Want het is ook die ander kant. Zo'n insectdader is heel eenzaam. Die is daar de hele week mee bezig. Donderdagavond is mijn vrouw naar het koor, doe ik de gordijnen dicht, telefoon van de haak, weet ik veel wat en dan sluipt hij naar boven voor zo'n kind. Wat is dat dan voor leven. Dus het is ook een tragiek. Als je die tragiek niet ziet en je ziet alleen dat het slecht is, dan moet je geen daders gaan behandelen. Dan ben je daar niet geschikt voor. Daarom zijn er veel mensen niet geschikt voor. Net zo goed dat ik niet geschikt ben voor bejaarde mensen. Ik had gisteren een dienst in het verpleeghuis, ik had erg mijn best gedaan op de preek. Ik zeg amen en dan zegt een vrouwtje voor me: 'Doe nou m'n pantoffel maar aan.' (gelach)'

I: 'Zouden die slachtoffers een dader zelf kunnen vergeven als die vergeving tegenover die vader moeilijk is?'

R: 'In alle eerlijkheid kan ik haast geen voorbeelden noemen. De meeste slachtoffers komen wel weer op een verjaardag, die sociaal wenselijke ontmoetingen. Eigenlijk kan ik geen een voorbeeld noemen.'

I: 'Hoe komt dat?'

R: 'Er is zoveel kapot gemaakt. Ik ken wel slachtoffers, die zijn al lang en breed getrouwd, maar die blijven toch nog steeds op hun hoede en die zullen hun kinderen nooit bij opa laten logeren. Dus die spontaniteit, die band die er is, die is toch heel erg kapot.'

I: 'Hoe zit het dan met, hier staat duidelijk dat God vergeeft ook en dat hoor jij dan ook te doen, dat knelt dan toch ook als wij dat niet doen?'

R: 'Nou ja, wij zijn God niet zeg ik dan. Wij hebben gewoon onze beperkingen. Zo'n David in Psalm 41 enz., dat zijn allemaal tekenen van berouw, ook naar Bathseba. Iets van berouw en dan komt God je weer tegemoet. Maar als je helemaal niets laat blijken van... in de Catechismus staat, als er niets uit je handel en wandel blijkt dat je iets verandert. Ik zou niet goed weten dat je dan met vergeving aan moet komen, ook niet op Bijbelse gronden. Kijk, vergeving is een mooie waarde als je dat zou kunnen. Maar ik zeg altijd, er hoort iets bij, het kan niet zo blijven, wil het ook werkzaam zijn. Dat is mijn visie hoor. Er zit een gesprek tussen en ik denk dat dat vaak de wens is van kinderen. Ik denk dat je als leerkracht, intermediaire bent, om het woord van God zo te vertellen dat het samenvalt met het beeld wat ze van hun Vader hebben. Want als ze ook God gaan haten, dan valt dat beeld samen, conjugeert. Ik heb ook wel dingen mee gemaakt dat ik.. Gister een jongen overleden, ik heb ook tegen die ouders gezegd dat God daarover verdriet heeft. God zend niet uit de hemel een overdosis aan drugs... Dat is ook een visie hè, want er zijn ook advertenties waarin iets anders staat, dat het bijvoorbeeld een teken is om je leven te veranderen. Maar ik geloof niet dat God daar kinderlevens voor gebruikt. Zoals nu, hoorde ik op het nieuws dat er allemaal kindertjes gebombardeerd zijn, ik geloof dat God daar ook verdriet van heeft. Dat kun je, je hebt namelijk heel veel impact, ik weet namelijk nog heel veel verhalen van de basisschool. In zo'n kinderziel kun je heel veel doen, je kunt een nuance aanbrengen, dat minder hoekige. Ik schrok namelijk, toen ik nog op de SPH werkte, van de eerste jaar studenten die zo hoekig denken. Over abortus, homofilie enzo, dat waren soms bijna kopieën van preken of catechisaties enzo. Dan zei ik wel eens, hoe gaan jullie straks je stage in. Je komt straks niet anders tegen dan kinderen van gescheiden ouders, homofilie etc. Alles wat je ik je kerk heb geleerd dat zondig is en waar je niets van moet hebben, dat wordt je werk. Anders moet je bij de Hema gaan werken. En dat vond ik altijd wel mooi, om daar inzicht aan te geven. Straks ook met Kerst, die moslims hebben er voor getekend, dus moeten ze ook maar meedoen. Nee, het gaat er om dat een kind zich veilig voelt in die klas. Dat het kind, als ze kerst vieren die ouders, ze voelen ik mag hier zitten, want het is ook van mij. Daar durf ik ook van te houden. Je hebt een schakelpositie, een intermediaire, een brug. Ik vind dat heel erg belangrijk, ook voor mezelf dat ik ergens lekker op m'n gemak zit. Ik heb wel eens dat ik me ergens niet op m'n gemak voel. Bijvoorbeeld een bijeenkomst met al die dominees, die lopen meestal in een zwart pak. Ik ben ook dominee, maar loop niet in een zwart pak. Dan voel ik of ik dan niet voor vol wordt aangezien ofzo. Dus dat is belangrijk, dat een sfeer veilig is. Ook op een verjaardagsfeestje of bij de schoonouders ofzo. Dat je het gevoel hebt: 'Ik mag hier zijn' en niet 'Ik wordt bekeken, want ik heb geen opleiding of kom uit de verkeerde kerk.' Die veiligheid voel je gelijk.'

I: 'En dat is dan ook het belangrijkste voor slachtoffers.'

R: 'Ja, zeker voor slachtoffers. Dus als ik met een slachtoffer praat.. op een gegeven moment ben je ervaren.. dan vertellen ze veel en soms te veel. Na een kwartier als mensen heel erg aan het vertellen zijn, dan ga ik altijd een tweede kop koffie halen en zeg ik: 'Joh, je vertelt heel veel, maar realiseer je, als het een meisje is, ik ben een man, wil je dit allemaal vertellen, is dit goed

voor jou?' Kijk even, ik ga nog even een kop koffie halen. Zodat ik iedere keer een soort 'yes' inbouw/ groen licht, dan is het oké.'

I: 'Is dit ook wat voor een gesprek met kinderen, als kinderen met hun verhaal komen?'

R: 'Ja, ook als ze zeggen 'ik wil u vertellen in vertrouwen', dan je ook zegt 'het kan zijn dat ik iets hoor wat ik niet helemaal bij mezelf kan houden. Dan wil ik het met jou overleggen, maar formeel ben ik verantwoordelijk dat als een kind iets tegen jou vertelt over mishandeling, dan mag je het helemaal niet voor jezelf houden. Dat zijn protocollen. Het is de kunst om de relatie te behouden en toch effectief te werken. Dat een kind ook bij jou terug kan komen. Het vertrouwen komt in stukjes en beetjes. Maar iedere dag dat een kind mishandeld wordt is er één te veel.'

I: 'Tot slot, kunt u kort u visie geven op de gevolgen van huiselijk geweld, voor het slachtoffer.'

R: 'Vervreemding is het eerst wat bij me op komt. Voor veel slachtoffers, zeker met deze achterban, die kijken toch vervreemd. Vervreemding: is dit nou liefde, is dit nou God. Dit tot gevolg dat ze breken... Ik heb een vriend die Hervormd was, maar die is Boeddhist is geworden. Die heeft rond het overlijden van de ouders, zoveel.. ik noem het buiksprekerij.. gehoord, dat hij zei ik pak mijn Boeddha- beelden wel. Heel vervreemdend, daar wil ik niet meer bij horen. Ik denk juist dat je bruggen moet slaan, dat de wereld niet vreemd is. Ook in de preek: een woord als genade snapt een kind niet, die weet niet waar het over gaat. Dat je goed steeds Gods Woord zo vertaald dat kinderen er mee uit de voeten kunnen. Met een spiegelverhaal of een spelletje. Dat is het, maar ja er zitten er ook bij die van die kerkscholen komen. Die kennen dat helemaal niet, daar mag helemaal niets.. nog geen kerstboom... niets. Als je ook met kerst psalmen zingt, dan komt het evangelie niet zo duidelijk uit, vind ik. Dus dat is moeilijk, maar wel een realiteit. Je kunt daar bij horen, 'dit is mijn kerk', tegelijkertijd toont het toch op andere manier.'

I: 'Dus door bruggen te bouwen..'

R: 'Ja, ook je eigen houding: ben je toegankelijk..?'

Uitwerking interview

Interviewnummer	IW.3 ⁵
Geslacht	Vrouw
Functie	Kinderfysiotherapeut en Aandacht functionaris kindermishandeling
Werkzaam in	Het Jeroen Bosch Ziekenhuis
Interviewer(s)	K. Lakerveld, J. Mans
Datum van afnemen interview	04-12-2012
Duur van interview	46.13 minuten

Kern interview

Vragen:

Casus (Artikel brandwonden)

1. Wat zijn de stappen die jullie ondernemen? Wat mag er ondernomen worden? Hoe ver reikt de invloed van het ziekenhuis?
 - Anoniem melden
 - Wetten regels
 - Wie meldt wat?
 - Alleen signaleren of meer?
2. Ketenaanpak (Samenwerking politie, AMK)
3. Wat voor 'gevallen' komen binnen? (Acuut)
4. Welke instrumenten worden ingezet?
5. Gesprek aangaan (gebruik van vast gespreksmodel, wie voert het gesprek?), hoe kenbaar maken aan ouders?
6. Welk protocol wordt gebruikt? Tevreden? Wat zijn eventuele verbeterpunten?
7. Wie stelt de protocollen op?
8. Hoe vaak komt het voor? Verhouding jongens/meisjes?
9. Uw drijfveer, visie en taken?
10. Welke rol speelt de basisschool bij aanpak kindermishandeling volgens u?

Uitwerking interview

R: 'Ik ben IW.3 en ik ben kinderfysiotherapeut, hier in het J. regioziekenhuis. Ik ben sinds drie jaar aandachtsfunctionaris kindermishandeling. Dat wil zeggen dat ik de aanpak van kindermishandeling hier geïntensiveerd heb. Uuh.. dat was ook met name vanuit de inspectie dé eis.

Dat elk ziekenhuis een aandachtsfunctionaris ging aanstellen, die zich daar behoorlijk wat uren mee bezig houdt en echt zorgt dat alle neuzen de goede kant op gaan staan en dat er beter gesignaleerd wordt, beter gehandeld wordt en beter gecommuniceerd wordt. Dus dat is eigenlijk

⁵ Wegens privacy redenen zijn de geïnterviewden geanonimiseerd en worden codes gebruikt.

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

nu mijn taak. En ik ben natuurlijk een vraagbaak hier in huis voor, ja, alles op het gebied van kindermishandeling.

Dus dat is heel even in vogelvlucht waar ik mee bezig ben.'

I: 'In dit artikel over brandwonden, staat dat dat heel veel gezien wordt op de Spoed Eisende Hulp en waar dan ook mishandeling aan wordt gekoppeld. Wij waren benieuwd, wat de stappen zijn die jullie ondernemen als jullie kinderen zien met verwondingen, waar twijfel over is.'

R: 'Nou, de bedoeling is altijd dat je begint met de feiten in het dossier te vermelden. Wat zijn nou de feiten waardoor je de twijfels hebt, wat klopt er niet, wat of waar bestaat het niet-pluis-gevoel uit? Dat moet je eerst in kaart brengen. Heh, is dat een ouder die zich misdraagt op de spoedeisende hulp, tegen het kind of tegen jou zelf... is dat een verhaal wat niet klopt bij het letsel wat je ziet. Dat je denkt van nou er klopt iets niet, dat kan gewoon niet zo gebeurd zijn, dan kun je niet dat filmpje voorstellen in je hoofd. Nou dat kan diverse oorzaken hebben dat je een niet- pluis- gevoel krijgt; kind ziet er verwaarloost uit, stinkt uuh, heeft geen adequate kleren aan, dus er kunnen heel veel redenen zijn waarom je dat niet-pluis-gevoel hebt. Belangrijk is dat je dat eerst gaat documenteren. Dus je schrijft de feiten op in het dossier! En daarna ga je in overleg. Met mij bijvoorbeeld, heh want ik ben makkelijk te telefonisch te bereiken. Dan kun je even kortsluiten met mij van wat vind je ervan? Is dit verdacht, is dit niet verdacht?! Of met een naaste collega, dat kan natuurlijk ook. En vervolgens als je, dan denkt van nou, het is inderdaad... het wordt bevestigd, het hoeft niet altijd zo te zijn... maar je loopt nog steeds met het niet- pluis-gevoel rond. Dan ga je in gesprek met ouders. En in gesprek met ouders, dat doe je om je vermoeden te versterken of te verzwakken. Als ouders dan in één keer wel een heel duidelijk verhaal hebben of als je denkt van nee, oké... nee dat kan niet. Dus dan kan het zijn dat het gewoon klaar is. Maar als je blijft twijfelen dan ga je het AMK bellen, dan ga je eerst advies vragen. Van dit speelt er nu, wat kan ik hier het beste mee doen? En dan krijg je een advies, bijvoorbeeld van nou dit zou ik gaan melden. En dan wordt het een melding en dan ga je een formulier invullen en daar beschrijf je zo goed mogelijk waaruit je zorgen bestaan en dan pikt het AMK het advies en meldpunt Kindermishandeling, dit weer op en gaat een onderzoek instellen. Dat wil zeggen dat ze de huisarts gaan bellen, de school gaan bellen, als het kind op school zit..., in gesprek gaan met ouders natuurlijk in eerste instantie. Op huisbezoek gaan en kijken van hoe heeft het precies plaatsgevonden, de situatie naspelen, uuh, dat soort dingen...'

I: 'Ja'

R: '... en dan komt daar een conclusie uit.'

I: 'En dat gesprek aangaan, doet dat dan degene die al die twijfels had of wordt iemand anders daarvoor gevraagd?'

R: 'Nee, dat is een hele goeie vraag. Wij hebben in het J. regioziekenhuis de stelregel dat degene die zorgen heeft, dat die met ouders in gesprek gaat. Want je gaat niet voorlezen uit andermans werk. Dat komt niet over, dan ga je voor een ander zitten bedenken en praten. Dat werkt niet. Als je zorgen hebt, dat moet je dan bespreken met ouders. Dat is de eerste stap die je zet. En het is heel belangrijk dat je ouders meekrijgt in de zorgen om hun kind. Want ze hebben een hulpvraag, als ze op de Spoedeisende Hulp binnenkomen. Dan is er, dat noemen wij dan de 'Golden window of Opportunity', dan zijn de luiken even open. De gordijnen zijn open... ouders

staan open voor hulp, want ze hebben iets nodig van jou althans op dat moment. Het kind moet dan behandeld worden. En dan heb je de beste ingang om daarover met ouders in gesprek te gaan. Van, Gaat het wel goed thuis? Is er niet iets anders gebeurd? Dan heb je die ouders veel makkelijker mee als dat je dat achteraf gaat doen. En zeker al door iemand anders, want dan wordt het een heel theoretisch gesprek.'

I: 'Ja, je zei net van dat het AMK ermee verder gaat, die gaan uiteindelijk het onderzoek instellen. Horen jullie daar dan verder nog wat van?'

R: 'Ja, altijd! De melder krijgt altijd een kopie van de afsluitbrief aan ouders. Dus wat de bevindingen zijn geweest en hoe het AMK verder gaat of daar een vervolgactie op komt of hulp ingezet is, of dat het kind onder toezicht gesteld wordt of dat het kind uit huis geplaatst wordt. Nou, wat er dan ook uiteindelijk besloten is. Dat is binnen drie maanden. Dus krijgt de melder bericht. En ik krijg altijd een mailtje van 'dit dossier is gesloten', 'dit dossier is niet gegrond verklaard' of 'dit dossier is...' nou weet je gewoon dat het klaar is. Dat ik mijn administratie ook gewoon verder kan opbergen, dat het afgerond is. En de melder krijgt de inhoudelijke informatie. En ik krijg ook nog wel van de melder vaak te horen van hoe het gelopen is.'

I: 'Waar moeten we aan denken, wat komt er binnen?'

R: 'Nou, heb je je een beetje verdiept in de theorie rondom kindermishandeling? Ik zal je anders het protocol van ons toesturen. Daar heb je alle informatie op een rijtje; de signalen, de risicofactoren, de vormen van kindermishandeling, het percentage, hoe vaak het voorkomt. Nou alles wat je maar ... de definitie bijvoorbeeld. Dat zijn allemaal theoriedingen die je gewoon van papier kunt halen. Maar er komt er van alles binnen, van jonge kinderen met brandwonden, waarvan je denkt nou dit kan gewoon niet kloppen. Een kind trekt altijd terug, zeg maar. En als een kind de handjes echt derdegraads verbrand heeft, bijvoorbeeld de handpalmen, dan weet je al dat er iets niet goed zit. En bijvoorbeeld scherp begrensde brandwonden, door onderdompeling in heet water. Nou, dat soort dingen, dat nou als je bijvoorbeeld een heet water verbranding hebt door bijvoorbeeld koffie dat je over je heen krijgt, dan zie je altijd spat brandwonden, zeg maar, dus altijd nog stipjes en gewoon een heel onregelmatig patroon. En dan weet je van ja dat is echt een ongelukje geweest. Maar zodra het scherp begrensd is, of symmetrisch is, dan ja; dat is gewoon heel verdacht! Bijvoorbeeld jonge kinderen met fracturen, alle kinderen onder het jaar met een fractuur dat is ook in principe verdacht, omdat het bijna allemaal kraakbeen is... een kind onder het jaar breekt bijna nooit iets, of er moet echt heel veel kracht uitgeoefend zijn. En een kind moet al vanaf bijna meer dan anderhalve meter hoogte vallen, wil die überhaupt iets breken. Het kind dat van veertig centimeter van een uuh, stretcher afvalt of van een ander bedje ofzo en hij breekt iets, dat is al bijzonder. Dus we hebben de afspraak binnen het Jeroen Bosch Ziekenhuis dat alle kinderen onder het jaar met een fractuur gemeld worden bij het AMK. Dat levert valse positieven op, maarja beter dan vals negatief. Want anders ga je dingen missen. Omdat 70% van de kinderen, onder het jaar, met een fractuur, het gevolg zijn van kindermishandeling.'

I: '70%?'

R: 'Ja, 70%. Dat is nogal een fors getal! Dus je kunt het niet maken om daar kinderen van te missen, dus, wij hebben.. en dan krijg je het als je het aan de arts overlaat iedere keer... dan krijg

je voortdurend discussie. Is het nou wel of is het nou niet verdacht. Kan het nou wel... kijk het geboortetrauma dat sluiten we uit. Het kind dat geboren wordt en een clavicula fractuur, een sleutelbeenfractuur oploopt, een fractuur is een breuk dat weet je denk ik heh. Dat is natuurlijk uitgesloten. Dus die, dat staat allemaal in de exclusiecriteria, zeg maar dat staat allemaal vastgelegd op papier. Maar daarnaast, die andere groep, die wordt gewoon standaard gemeld. Tenzij je zeker weet dat er geen sprake is van kindermishandeling. Nou dat weet je bijna nooit zeker. Je weet het sowieso nooit zeker. Dat is het punt. Kijk, wij hoeven het ook niet zeker te weten, maar wij hebben wel zorgen. En dan zijn we signaleerder, en dan leggen we die zorgen neer bij het AMK. Dat vertel je altijd aan ouders. Je vraagt nooit om toestemming, dat hoeft niet, maar je moet het altijd vertellen! Dat je dat gaat doen, dat je dat van plan bent. Ouders hebben daar recht op, om te weten dat jij iets gaat beslissen voor hen, dat jij ergens aan de bel gaat trekken, over de zorgen die je hebt.'

I: 'En kunnen ouders daar iets tegen inbrengen?'

R: 'Dat kan. Als ze het er niet mee eens zijn, dan kunnen ze dat zeggen, ze kunnen je zelfs voor de tuchtrechter slepen, als ze een gegrond feit hebben. Stel dat je niks tegen ouders gezegd hebt en je hebt een melding gedaan. Dan kunnen ouders je aanklagen wegens het niet informeren en het verstrekken van gegevens zonder medeweten. Het is eigenlijk een verplichte stap binnen de Meldcode. Die bestaat er voor artsen, ook voor verpleegkundigen trouwens en ook voor fysiotherapeuten. En als je een stap overslaat dan moet je daar een hele goede reden voor hebben. Dan moet je dat absoluut in je dossier vermelden. Bijvoorbeeld het kan zijn dat je het niet ter sprake brengt bij ouders, omdat je bang bent voor je eigen veiligheid en die van het kind. Dat je denkt van ja, maar als ik het... als ik dit ga bespreken dan barst de hel los. Want die vader is vuurwapengevaarlijk, ik noem maar even wat. Dan ga je dat dus niet bespreken, maar dan zet je dat wel zo in het dossier. Dat je het daarom dat niet besproken hebt en dan heb je een hele goede verklaring! Kijk en als professional is het eigenlijk 'not done' om anoniem te melden, dat doe je bijna nooit, want je moet natuurlijk wel een beetje 'guts' hebben als je in een ziekenhuis werkt. Zeker op een spoedeisende hulp, dan wordt wel van je verwacht dat je die stappen kunt zetten. Maar goed, als je echt bang bent, dan denk je wel drie keer na en om te voorkomen dat niemand dan dus gaat melden, dat het verzand in niks doen, hebben ze de mogelijkheid geschapen om dus anoniem te melden.'

I: 'Je zegt dus je samenwerkt met het AMK. Komen jullie ook weleens tegen dat kinderen met de politie worden binnengebracht, en dat er dan verder wordt gehandeld?'

R: 'Ja, ja dat ligt aan de situatie. Bijvoorbeeld als er een gevecht is geweest op straat of er wordt aangifte gedaan. In crisissituaties treedt de politie op. Als er echt direct sprake is van geweld of bijvoorbeeld ook weleens huiselijk geweld. Als een slachtoffer van huiselijk geweld, ja door de politie gebracht wordt op de spoedeisende hulp. En.. net had ik het over het standaard melden van casuïstieken, dus wat meldt je altijd bij het AMK? Dat is bij ons ook. Uhm, huiselijk geweld en kinderen. Dus ouders die slachtoffer zijn of dader zijn van huiselijk geweld. Tentamen suïcide noemen we dat. Dat is een zelfmoordpoging. Als één van de ouders een zelfmoordpoging doet en zij hebben kinderen thuis en een auto-intoxicatie, dus vergiftiging, dat kan zijn door alcohol, door drugs als ze uit gaan en ze komen binnen bij de SEH (spoedeisende hulp). Dan praten we over auto-intoxicatie. Dat kan dan ook een zelfmoordactie zijn. Maar dan doen we altijd een melding bij het AMK, als er kinderen in het spel zijn. Want dat is namelijk zo bedreigend voor

kinderen dat is een vorm van kindermishandeling, zo ook huiselijk geweld. Was vroeger niet zo, dat was niet gedefinieerd als kindermishandeling, maar sinds een aantal jaar, ik geloof sinds vier jaar, is dat absoluut wel het geval. Dus dan schaaft men dat ook onder kindermishandeling.'

I: 'En dan gaat dat in principe hetzelfde in werking? Het AMK gaat dan...'

R: 'Ja absoluut, ja. Je kunt dan ook nog advies vragen aan het advies- steunpunt huiselijk geweld, maar in principe, wij hebben de afspraak hier dat we altijd melden bij het AMK. Want er moet iets voor die kinderen komen! Er moet hulp komen, die kinderen moeten veilig zijn.'

I: 'En die regels, want je zegt van hier is de regel dat ... is dat in alle ziekenhuizen, kan dat heel anders zijn of ...'

R: 'Nou heel anders vaak niet, we zitten aardig op één lijn. We hebben ook een regionale aanpak kindermishandeling, dat is in de regio J. en N.. daar zijn wij onderdeel van en dan zitten we met die ziekenhuizen allemaal op één lijn. Daarnaast hebben we een structureel overleg vier keer per jaar met alle aandachtsfunctionarissen kindermishandeling in Brabant. Dus daar zitten we ook op één lijn. We hebben ook veel afstemming met het westen, van goh wat doen jullie daar? Zij vragen dingen aan ons, wij vragen dingen aan hen. Zij hebben... tenminste wij hebben, tenminste heb ik in elkaar gezet een procedure rondom onder toezichtstelling, voorlopig onder toezichtstelling. Dat heeft nogal wat voeten in aarde, want het kind moet door bureau Jeugdzorg opgehaald worden, ouders moeten geïnformeerd worden. Ja er moet afscheid genomen kunnen worden. Nou het is een heel gedoe binnen een ziekenhuis. Nou het kind wordt dus uiteindelijk uit huis geplaatst. Uhm, en daar is een procedure voor geschreven. En daar waren wij vrij snel mee. Want er was aan de hand van casuïstiek, dan besef je soms dat dingen strak geregeld moeten worden. Wie doet wat? Wie heeft de verantwoording? En wanneer? En uhm, nou goed vanuit den Haag komt dan de vraag, van goh hebben jullie dat al ontwikkeld. Ja dat hebben wij. Nou mogen wij dat eens even inkijken? Nou dan nemen ze een aantal dingen over en zo gaat dat dan over en weer. Dan deel je de informatie. En op het gebied van de aanpak van kindermishandeling doet niemand moeilijk over het delen van informatie. Dat is heel bijzonder. Als het gaat om commerciële acties, bijvoorbeeld het opzetten van één of andere poli, waarbij klanten gewonnen moeten worden, dan is iedereen altijd heel erg op zichzelf. Dan denken ze van: 'Ja het is goed bedenk het zelf maar, ik heb er een hoop werk aan besteed, dus ik ga dat niet zomaar weggeven.' En dat valt me echt op, dat soort dingen heb ik ook gedaan, maar op het gebied van aanpak kindermishandeling is iedereen heel erg bereid om informatie te delen omdat iedereen gewoon vindt dat het gewoon goed moet gebeuren.'

I: 'Maar de inspectie heeft waarschijnlijk ook wel standaard dingen waar die...

R: 'Jaaa, die heeft een lijstje eisen opgesteld, voor het ziekenhuis, nu ook voor de huisarts en huisartsenposten, die hobbelen een beetje achter de ziekenhuizen aan. Bijvoorbeeld dat er een signaleringsformulier moet zijn voor alle kinderen op de SEH. Alle kinderen op de SEH worden gescreend op kindermishandeling, allemaal! Ook met niet-letsel. Ook de kinderen met buikpijn, die worden toch even bekeken van hé, zou het kunnen zijn dat..?! Er worden toch een aantal vragen ingevuld... zijn de ouders voldoende betrokken bij de zorg rondom hun kind? Is er adequaat gereageerd op de klachten of op het letsel? Is het gedrag, is de interactie normaal? Het gedrag naar jou, naar het kind toe normaal? Nou dat soort dingen, vraag je altijd jezelf af! En dat

vul je ook in op het formulier. En die formulieren, die komen allemaal bij mij... daar liggen er een aantal... ik screen ze weer, ik selecteer ze en ik haal de verdachte formulieren eruit.'

I: 'En die kinderen blijven dan zolang in het ziekenhuis totdat dit is bekeken of...?'

R: 'Nee, die zijn altijd weer weg ja, want SEH dat gaat allemaal zo snel. Die kinderen zijn weer behandeld en die zijn weer naar huis. Als het goed gaat, als er zorgen zijn heh, of een vermoeden bestaat is het besproken op de SEH met ouders. Er wordt er wel of geen melding gedaan. ja? Aan de hand van de uitkomst van het gesprek met de ouders, hoe dat loopt... uhm, het SPUTOVAMO formulier, zo noem je dat screeningslijst Kindermishandeling, ja dat is een landelijke term. Dat is allemaal... de eerste letters van de vraag die erop staan. Soort letsel, Plaat van Letsel, Uiterlijke Kenmerken, nou zo heb je het woord SPUTOVAMO. Dat is ook heel... niemand weet ook wat het precies betekend. En dat is ook wel goed zeg maar, want als je het over SPUTAVOMA hebt, dan heb je het over iets wat je niet meteen uit hoeft te leggen, zeg maar. Heh, als je het hebt over het screeningsformulier kindermishandeling, dan heb je gelijk ouders die kijken van 'Hèh?!'. Maar van de andere kant ouders krijgen wel een folder op de SEH, dus ze worden wel geïnformeerd over het feit dat hun kind gescreend wordt op kindermishandeling. Dat is wel weer nodig! Want je doet wel iets, je kijkt wel verder dan je neus lang is. Maar dan kunnen ouders dan even op hun gemak doorlezen. En worden niet gelijk getriggerd van hé hoho, snap je? Dus de bedoeling is dat je daar dan zorgvuldig mee om gaat.'

I: 'Uhm, we waren eigenlijk ook wel benieuwd naar wat nu uw -zeg maar jij - drijfveer is om dit werk te doen?'

R: 'Ja nou ik werk sowieso heel erg graag met kinderen en ik heb uhm, ik wil ook graag dat het kinderen goed gaat, omdat ze toch nog in fase van hun leven zitten waarop van alles nog mogelijk is. Dat dat is fijn als dat dan goed gebeurt. En ik ben ervoor gevraagd. Ik moest wel ff achter m'n oren krabben, van wil ik dat, wil ik hier zoveel uren mee bezig zijn? Want het is best een pittige job. Je krijgt ontzettend veel langs je zeg maar, dat je echt wel even van moet slikken. Dus ik had er even over nagedacht en toen dacht ik van ja, ik vind het wel een enorme uitdaging! En er moest hier van alles opgezet worden.. want er was natuurlijk een protocol dat al sterk verouderd was en weetje er was wel wat, maar ook niet echt structureel en ook niet echt dichtgetimmerd en ook niet binnen alle vakgroepen. De kindergeneeskunde was altijd zo'n beetje de klos. Iedereen belde de kinderarts maar, als er iets aan de hand was, of dacht dat er iets aan de hand was. En terwijl nu de chirurg zelf meldt. Snap je? Dus iedereen pakt zijn eigen verantwoordelijkheid en dat is heel belangrijk. Want een afschuifstelsel is nooit goed, er gaat informatie verloren. Kinderartsen hadden het gevoel van, pff moeten wij het weer opknappen. Want er gaat gewoon veel tijd in zitten en als je een melding doet bij het AMK, dat vraagt iets van je. Qua tijd, maar ook qua emotie. Dus in die zin is die olievlek heel erg uitgesmeerd over alle medewerkers van het ziekenhuis die met kinderen werken. En ik vond dat een enorme uitdaging om dat op me te nemen, dus er zit veel beleidsmatig werk in, maar ook wel praktisch. Bijvoorbeeld als het heel moeilijk wordt met het gesprek aangaan met de ouders. Dan vragen ze mij daar vaak bij. Van nou, ik ben een soort buffer, want ik praat namens het gehele ziekenhuis en zij zijn de melder, zij zijn de kwaaië piet natuurlijk. Want zij hebben aan de bel getrokken. Maar ik kan dat dan een beetje zo plooi en zo sussen. Uuhm, tja wat is je drijfveer? Gewoon dat je echt iets wezenlijks kunt betekenen voor een kind. En dat je, vanuit mijn positie wel indirect, maar ik zorg wel dat zoveel mogelijk mensen iets wezenlijks kunnen betekenen voor een kind.'

Dat je het verschil kunt maken, want kindermishandeling stopt nooit vanzelf. Dus er moet iets gebeuren, als het echt aan de orde is. En hoe doe je dat dan? Dat is niet makkelijk! Dus, je coacht mensen in een proces, waarbij ze zich veilig voelen en gesteund voelen in de moeilijke beslissingen die ze moeten nemen en dat is ontzettend boeiend werk, vind ik. Ja, ook wel eens lastig hoor. Soms denk je van ooh, snap je dat dan niet ofzo heh, dat kun je weleens hebben. En soms denk je wat goed, fijn dat het zo gelopen is. Dus, dat laatste gevoel overheerst nu veel vaker want omdat het nu echt goed loopt. Aan het begin loop je natuurlijk echt tegen dingen aan, die nu nog niet lopen, maar als de bereidheid er is, en het gaat steeds beter. Dat wil niet zeggen dat veel meldingen altijd beter is, maar er wordt wel beter gesignaleerd en als er vervolgens goed gehandeld wordt dan levert het ook echt iets op!

I: 'Ja! Wat het is eigenlijk dus zo dat het drie à vier jaar lang nu zo gedaan wordt... echt..'

R: 'Drie jaar, ja.'

I: 'Drie jaar. En daarvoor, waren er toen ook minder gevallen, die jullie zagen?'

R: 'Uhm toen voordat ik begon zeg maar, als aandacht functionaris, waren er 20 meldingen per jaar en nu zijn dat er meer dan 80. Per jaar! Dus ja, dat is verviervoudigd. Maar ja dat is ook logisch he, als je structureel gaat signaleren. Heh, dus je gaat een heel signaleringsprotocol volgen. Dus onder andere het formulier bij elk kind invullen. Je weet makkelijk mensen te vinden, waar je bij aan de bel kunt trekken. Ja dan neemt dat gewoon een vlucht natuurlijk!'

I: 'Ja.'

R: 'Ja en het samenwerken met het AMK is gewoon heel erg geïntensiveerd. Het AMK komt gewoon één keer in de maand bij ons. Dan houden we casuïstiek bespreking. Dat wil zeggen dat we alle verdachte formulieren daarin besproken worden, maar ook de kinderen die op de poli's komen met mogelijk 'iets' wat niet klopt of een vermoeden van... Dus die worden door mij verzameld en die gaan we bespreken. Daar zit de radioloog bij, daar zit de spoedeisende hulp arts bij, 2 kinderartsen, spoedeisende hulp verpleegkundigen, kinderverpleegkundigen, maatschappelijk werk, psycholoog, uhm, chirurg. Er zitten eigenlijk uit alle hoeken en gaten, hier in het ziekenhuis, een vertegenwoordiger. En dan hebben we het over dat kind. Wat moeten we daarmee doen? Ga je de huisarts bellen? Gaan we melden? Gaan we hulp inzetten? Nou what ever. En zo'n radioloog weet bijvoorbeeld heel goed of zo'n breuk verdacht is of niet. Dat weet ik niet bijvoorbeeld. Als ik die foto zie, dan weet ik niet of die breuk... ik kan wel wat standaard dingen bedenken, maar niet als ik daarnaar kijk, naar die foto, dan... dat zegt me niks. Dus je hebt eigenlijk alle expertise nodig in huis die er is, om daar een goed plan voor te kunnen maken en dat loopt echt ontzettend goed. En daarnaast hebben we ook nog een commissie, he dus commissie kindermishandeling. Daar zitten ook weer een aantal afgevaardigden in. Revalidatie is er ook bij betrokken. Trouwens ook bij de casuïstiekbespreking. Dus, uuh, dat is met name voor het bepalen van beleid. Van hoe gaan we het hier in huis vormgeven, van wat doen we wel en wat doen we niet? Hoe gaan we om met bijvoorbeeld het maken van uhm, skeletstatus, dat wil zeggen dat het hele skelet op de foto zetten. Als we moeten kijken of er nog andere verdachte dingen zijn. Bijvoorbeeld andere fractures die we zo niet kunnen zien of die we niet weten. Nou, dan moet je echt afspraken over maken. Wanneer doe je dat wel en wanneer doe je dat niet? Want het heeft ook nadelen... stralingsbelasting voor het kind, dat is niet fijn. Aan de andere wil

je wel weten van is er nog meer aan de hand? Dus daar moet je heel zorgvuldig mee omgaan. Dan moet je onderzoeken na gaan zoeken, van hoe gaan ze daar in andere ziekenhuizen mee om. Van hoe gaan ze daar in het buitenland mee om bijvoorbeeld? Nou en dat soort dingen dat ga je allemaal uitzoeken. Aan de hand daarvan ga je beleid maken. En dan ga je het implementeren en dan hoop je dat iedereen het uit gaat voeren. Dus ook dat vraagt allemaal tijd en energie. Heh, van iedere keer weer onder de aandacht brengen, van zo jongens... dit is de afspraak. Ja, dat moet allemaal goedgekeurd worden door de vereniging medische staff enzo. Dat gaat allemaal niet zomaar hoor als je iets van de grond wil trekken.'

I: 'Ja, ja. En je had het net over protocollen. Worden die hier binnen het ziekenhuis opgericht, zo ja door wie?'

R: 'Het protocol kindermishandeling, die heb ik geschreven. Natuurlijk in samenwerking met ... zoiets doe je natuurlijk nooit alleen. Ik heb de eerste opzet gemaakt en dan laat je het binnen de commissie lezen en iedereen die, die vuurt daar zijn commentaar op. En dan ga je dat verwerken en dan ga je nog een keer rondsturen. Nou zo heb je aantal versies. En tot uiteindelijk de definitieve versie daar is. En dan staat het op het documentatie systeem van het ziekenhuis. Daar kan iedereen bij! Dat is een digitaal documentatiesysteem. Dat staat er allemaal.. er staan allemaal protocollen die binnen het ziekenhuis zijn, die staan er allemaal op. Onder de zoekterm kindermishandeling. Zo heb je ook de procedure rondom voorlopige ondertoezichtstelling. Of uit huisplaatsing. Dat soort, protocollen die liggen er bijvoorbeeld, procedure rondom zwangeren en eengerelateerd geweld. Dat zijn allemaal, vormen van... die vastgelegd zijn, van zo gaan we er hier in huis mee om!'

I: 'Dus dat is echt een protocol die hier binnen dit ziekenhuis wordt gebruikt? Dat kan dus landelijk wel verschillen?'

R: 'Ja! Als je het naast een ander protocol legt, uit een ander ziekenhuis, dan zie je gewoon heel veel overlap. Natuurlijk het is op details natuurlijk wel wat anders, maar in feite is het vertrekpunt is de meldcode kindermishandeling. Kijk en als dat je vertrekpunt is, dan zijn die basisdingen gewoon hetzelfde. Alleen ieder ziekenhuis zit net wat anders in elkaar. Heeft net een andere functie... binnen de regio. -ja- Heh, het kan zijn dat de één heel goed spoedeisende hulp heeft, met heel veel medewerkers, ja dan maak je misschien andere afspraken. Kijk dat bijvoorbeeld de verpleegkundige het SPUTOVAMO- formulier invult. En de arts, die doet een korte screening in de huisartsenbrief. Zo is hier de afspraak. Maar goed het kan zijn dat ze dat in een ander ziekenhuis net wat anders doen. Dat de arts bijvoorbeeld het SPUTOVAMO formulier invult. Snap je? Dus dat soort details .. wie doet het nu eigenlijk, maar als het afgesproken is, dan is het goed.'

I: 'En zijn er bijvoorbeeld hier ook, aandacht functionarissen voor ouderenmishandeling, of andere vormen van huiselijk geweld?'

R: 'Ja, er is een aandachtsfunctionaris ouderenmishandeling, maar nog niet formeel! Het is nog informeel. Maar die persoon is er en die is met mij natuurlijk ook al een paar keer om de tafel gezeten. En zij kan bijvoorbeeld zo heel veel dingen overnemen. Het is natuurlijk een andere doelgroep, maar de werkwijze is natuurlijk enorm hetzelfde. Ook veel op de spoedeisende hulp, ja.'

I: 'Ja, omdat je natuurlijk ook het , omdat je natuurlijk ook met volwassenen te maken kunt hebben.'

R: 'Ja, zij hebben natuurlijk veel meer met het steunpunt huiselijk geweld te maken, als met het AMK. Het AMK komt natuurlijk bij hen niet in beeld. Dat is mijn partner, zeg maar, om het zo te zeggen. Dus op zich zijn de lijntjes net iets anders, maar de werkwijze is grotendeels hetzelfde.'

I: 'Je had het net over het protocol dat u het onder andere zelf hebt geschreven, wat zijn voor u tips voor het basisonderwijs, hoe die om moeten gaan met kindermishandeling. Als zij daar signalen van.....?'

R: 'In gesprek gaan met ouders. Ja! Zorgen bespreekbaar maken, misschien is dat in eerste instantie met een collega, om even te verifiëren, van zou dat kunnen kloppen? Of zit ik er zo naast? Zie ik spoken? Weet je wel, even gewoon sparren. Maar in principe kun je dan ook gewoon de meldcode hanteren en als dan de meldcode hanteren.. wij hanteren dan de meldcode van het KNMG en dat is de beroepsvereniging van artsen. Maar in feite kun je gewoon dezelfde stappen nemen, dan ben je gewoon zorgvuldig. Daar gaat het om, dat je niet zomaar aan de grote klok gaat hangen dat een kind mishandeld wordt. Je moet wel heel zorgvuldig handelen! Maar je moet wel handelen! Als je een vermoeden hebt, moet je wel handelen! Je kunt het niet zomaar laten, want je moet het kind als het later terug komt, wel recht in de ogen kunnen aankijken. Dat je wel de dingen goed gedaan hebt! Kijk, vroeger bleef het nog weleens een keer hangen van ach, ik zal het wel mis hebben. Zijn zoveel persoonlijke belemmeringen om niks te doen. Heb ik het wel goed, twijfel aan jezelf. Wat ik net al zei, emotie spelen natuurlijk een rol he, van dat kan niet waar zijn... ja weet je beroepsgeheim is bij ons heel belangrijk. Daar kunnen artsen zich heel makkelijk achter verschuilen, van ja ik ga geen informatie delen, want dat kan niet. Maar in feite is het belangrijk dat ... in feite is het verdrag inzake de rechten van het kind, staat altijd boven wetten. Want een verdrag is internationaal. En een wet is nationaal. En een verdrag staat dus boven een wet. De wet van privacy is een Nederlandse wet, maar het verdrag van de rechten van het kind is een internationaal verdrag, dus die gaat altijd boven die wet. Dus juridisch gezien heb je altijd, kun je spreken tenzij.. In plaats van zwijgen tenzij. Vroeger was het zwijgen tenzij. Maar nu is het van, in feite moet je je vermoeden bespreekbaar maken. Maar dat doe je wel op een hele zorgvuldige manier. In overleg met die ouders! Dat geldt voor het onderwijs absoluut niet anders. Als je de mogelijkheid hebt, goed dan spreek het kind apart. Zorg voor een veilig klimaat en probeer het kind zover te krijgen en dat zal je eerst heel vaak niet lukken... maar uhm, het is wel belangrijk dat je ook probeert te weten te komen van wat speelt hier nu eigenlijk? –ja- je moet niet zomaar conclusies trekken he, dat is ook belangrijk he, dat je ook echt goed feiten naar boven kunt halen. Feiten die je echt... feiten die je als aanknopingspunt kunt gebruiken om een melding te doen, want anders kan het AMK ook niks. Dan is het een soort luchtkasteel, waarop jij je vermoedens baseert... dat werkt niet?'

I: 'Ja, want daar zaten wij eigenlijk ook al naar te kijken... voor de basisschool, dat er een soort drempelverlaging moet komen om... dat eigenlijk geluiden zijn dat er te weinig wat mee wordt gedaan.'

R: 'In feite is het ook belangrijk dat je mensen informeert hoe vaak het voorkomt. Nu zijn cijfers natuurlijk niet zaligmakend, maar het geeft wel beeld, want mensen weten eigenlijk niet hoe

vaak het voorkomt. Dat het gewoon nog steeds ongeveer 50 kinderen per jaar in Nederland overlijden aan de gevolgen van kindermishandeling, minimaal... Dus dat zijn echt keiharde cijfers. En ook bijvoorbeeld verwaarlozing, dat is een hele moeilijke groep, dat is de grootste groep. Maar je krijgt daar heel moeilijk de vinger achter, want waar ligt de grens nou? Mag een kind stinken of niet? Wat ... cultuur heb je, ik bedoel.. ja als je alles zou moeten melden, ja dan zouden wij hier ook helemaal horendol worden. Want er zijn heel veel kinderen die gewoon vies zijn. Maar ja is dat kind als gevolg van het spelen in de zandbak, of stinkt het echt naar de urine en heeft een luier aan van 2 dagen oud en is het gebit enorm verwaarloost. Kijk dan heb je echt , kijk dan gaat het echt ten koste van het kind. En dan heb je echt iets om over te praten. En dan wordt er dus ook echt bij ons gemeld. Een heel slecht verzorgd gebit, dan wordt wel eerst met de ouders gesproken, van gaan jullie wel naar de tandarts? Of kinderen die de medicatie niet krijgen. Kinderen die heel nodig behandeling behoeven te worden, maar die niet krijgen, waarbij de ouders niet op komen dagen. Ja dat wordt echt gemeld. Want je onthoud een kind van wat die nodig heeft. Dat valt allemaal onder de grote term verwaarlozing, maar dat is natuurlijk een enorme grote diverse groep.'

I: 'Vaak zijn dat juist de lastigste.'

R: 'Daar krijg je het lastigste de vinger achter van, om dat je.... Kijk fysieke mishandeling, een breuk die er niet hoort, dat is duidelijk. Nou pats kindermishandeling, dan hup. Dan heb je in principe duidelijkheid. Maar bij verwaarlozing heb je ook heel erg met je persoonlijk vertrekpunt te maken. Met je perspectief, van hoe ben jij het dan thuis gewend? Als het bij jou thuis ook vaak een rommeltje was, dan zul je minder kritisch zijn, dan als je perfect gestructureerd opgevoegd bent. Cultuur speelt een rol zei ik al, dus dat is lastiger. Ook om het goed op één lijn te krijgen.'

I: 'Mag ik nog een vraag stellen? – ja – Je vertelt net dat, als er iemand een vermoeden heeft dat dan gelijk besproken wordt en dat dan ook gelijk met ouders besproken wordt. Doe je dat binnen één dag? En hoe houden jullie dan de snelheid erin, want er moeten best nogal wat stappen ondernomen worden voordat je het kan bespreken met ouders.'

R: 'Ja, op de spoedeisende hulp gaat dat altijd razend snel. Dan hebben ze vaak geen tijd om mij te bellen. Het kind komt dan binnen, wordt behandeld en is weer weg. Nou daar gaan een paar uur overheen, ligt er een beetje aan wat er aan de hand is, maar meestal een paar uurtjes. Heel vaak is het zo als de arts denkt dat nou hier klopt iets niet dan... die gaat METEEN met ouders in gesprek. Want anders heb je je kans gemist! En dat gebeurt weleens, dat de kans gemist wordt. Daar ben ik dan weer voor, want ik zie dat SPUTOVAMO formulier binnenkomen, en dan denk ik van dat klopt niet! Dus dan ga ik bellen, dan ga ik die arts bellen en vraag wat is er precies is gebeurd? Jaja... ik vond het ook al zo raar. Ik zeg nou, heb je het al besproken met de ouders? Nee dat heb ik nog niet besproken. Ik zeg, ik zou in ieder geval even het AMK bellen, voor advies en als daar het advies melden uit voort komt, wat ik WEL denk! Dan moet je ouders gaan bellen. En zo gaat dat dan. Maar dat is niet de mooie weg. Dan heb je echt.. dat is allemaal achteraf praten he, want die ouders zijn naar huis gegaan... hebben niks gehoord en dan krijg je achteraf nog eens een keer een telefoontje van ja het was toch wel verdacht toen jullie op de spoedeisende hulp waren, dat is niet netjes, maar beter, dan niks! Maar liever niet! En het liefst zo snel mogelijk dan erachteraan! Dus dat gebeurt dus weleens, en het verdient geen schoonheidsprijs kan ik je vertellen! Kijk in feite is het zo, je pakt de koe bij de horens, wat ik net al zei, op de

spoedeisende hulp, gordijnen open, hulpvraag van ouders, crisissituatie, meteen doorpakken! Kijk en dan achteraf word ik vaak gebeld. Van wat zal ik nog hiermee doen nog? Oudere artsen, die ervaren artsen, weten dan heel goed wat ze moeten doen. Die kinderartsen ook. Die hebben mij niet meer nodig voor advies. Maar er zijn heel vaak uhm, bijvoorbeeld een medewerker van de pre- operatieve screening, ik noem maar wat, die dan iets ziet en denkt van goh wat moet ik hiermee? Nou die belt mij. Heh, dan geef ik vervolgens advies. En het kind komt vaak nog een keer terug op de poli he. Dus als de kans gemist is, dan ga ik de arts inspreken die dan het kind terugziet op de poli. Van vraag hier nog eens naar of daar nog eens na. Ik maak me daar zorgen over. Nou dan kun je het uit handen geven. Soms gebeurt het ook dat ik het met de huisarts kortsluit. Als hier echt een volledig gemist kans is. Kind is volledig uit beeld, komt niet meer terug op de poli en het is een vrij complex verhaal, dan vraag ik aan de huisarts of die in gesprek wil gaan met die ouders. En dat doen zij altijd! Want vaak delen ze die zorg.'

I: 'Worden die artsen daar, en anderen, daar in getraind? Want het lijkt me best lastig, want je moet dat gesprek aangaan?'

R: 'Ja, dat is een hele goeie vraag. Ja, daar worden ze in getraind! We hebben hier digitale scholingsmodules, en dat is de eerste module is signaleren, de tweede module is handelen. En de derde module is communiceren. En dan hebben we ook nog een dag en dat is dan met acteurs, en dan het leren communiceren over kindermishandeling. Ja, dat is hartstikke waardevol. Want dan leer je dus echt in gesprek gaan met ouders. Heel praktisch! Daar hebben de kinderartsen, spoedeisende hulp artsen, spoed eisende hulp verpleegkundigen aan mee gedaan, een heel aantal daarvan hebben ook die praktische cursus gedaan, dus dan hoop je maar ook dat een beetje gaat settelen en ja weer wat uitbreiding krijgt. Maar die scholingsmodules, die digitale scholingsmodules hebben we hier 275 mensen geschoold. Dus alle mensen die met kinderen werken en dus in aanraking kunnen komen met... en dat is een heel georganiseer om iedereen te scholen.'

I: 'Maar wel goed inderdaad, want anders kan er handelingsverlegenheid optreden, lijkt mij dan.'

R: 'Precies, ja ! Kennis is heel erg belangrijk! Kennis van zaken, klopt.'

I: 'Dat is ook wel wat voor de basisschool.'

I: 'Want daar is dat gewoon echt niet...'

R: 'Ja, scholen lopen heel erg achteraan te hobbelen. Want het is ook weleens frustrerend hoor voor een AMK en ook voor... Dat in feite echt medisch iets mis moet gaan, zeg maar, terwijl het kind allang en breed een probleemgezin, er gebeurt alsmaar niks en uiteindelijk echt fysiek gaat het mis en dan komen ze in een ziekenhuis en dan pas gaat men tot actie overgaan. Dat is eigenlijk heel jammer. Er wordt gewoon slecht gesignaleerd. En als er al gesignaleerd wordt, wie gaat dat gesprek aan? Dat is best wel lastig.'

I: 'Is dat persoonlijke melden ook een belemmering?'

R: 'Dat komt nog wel. Bij scholen wordt er gewoon echt bijna NIET gemeld. De politie meldt heel veel. De naaste omgeving meldt ook vaak. In het ziekenhuis zijn we gestegen, de laatste jaren,

door die eis van de inspectie. Toen waren we 4% van alle meldingen, nu zijn we 10 % van alle meldingen. Dus politie zit op ruim 20%, daar komt echt alle ellende binnen, aan geweld enzo. Die komen daar bijvoorbeeld ook thuis en die zien dan één grote chaos. Een omgeving waar een kind echt niet kan opgroeien. Die melden gewoon heel makkelijk.'

I: 'Wat zou voor u dan de eerste stap zijn voor het basisonderwijs?'

R: 'Dat is mensen beter te laten signaleren. In feite moet je ze een houvast bieden. Dat wil zeggen dat, als ze iets zien of denken te zien, ze weten waar ze ermee naar toe kunnen. Dat is het allerbelangrijkste, dat je een soort telefoonnummer of weet- ik- wat biedt, zeg maar. Of een soortement back- up geeft, van als je ook maar enigszins denkt aan... BEL DIE EN DIE. Of bel mij, of weet ik wat. En je zorgt dat je zelf goed geschoold bent, dan kun je meedenken. Want dat is echt de eerste stap. En een protocol ergens neerzetten, dat heeft helemaal geen zin. Dat moet gedragen worden dat protocol, mensen moeten bewerkt worden, die moeten voelen van, het is echt een groot probleem. Straks sta ik hier op de spoedeisende hulp en dan wil ik wel weten wat ik moet doen. Bijvoorbeeld, ik ben vast ingeroosterd in de introductiedagen voor de nieuwe assistenten. Dan vertel ik mijn verhaaltje over de aanpak van kindermishandeling. en wat er van hen verwacht wordt. Dat is houvast voor mensen. Daar hebben zij belang bij! Ze hebben geen belang bij, als je zegt van dit en dit en dit en dit moet je melden. Zo werkt het niet, je moet echt, als je vermoeden hebt, ga er ergens mee naar toe! Praat erover. Deel het gewoon, daar begint het mee. Dan gaat het balletje wel aan het rollen. Maar je moet er ook voor zorgen dat er niet alleen over gepraat wordt, want dat werkt ook niet. Je moet wel zorgen dat er ook eens een keertje doorgepakt wordt. Dat de drempel omlaag gaat, van die persoonlijke belemmeringen.'

I: 'Dus eigenlijk zouden de basisscholen ook gewoon een functionaris moeten hebben?'

R: 'Absoluut ! Dat is de spin in het web, die daarvoor kan zorgen. Die daar tijd voor heeft, want anders blijft het absoluut hangen en dan krijg je een soort afschuifstelsel waar we ...heh, en iemand moet die kar trekken en iemand moet zeggen nee jongens, zo gaan we het doen! Heh, want dat en dat zijn de cijfers, dat zijn de feiten. Hier kunnen we terecht. Die moet dat zaakje in gang zetten. Dat is echt super belangrijk. Anders blijft het gewoon echt liggen. -ja- voor een groot deel! En dan moet je gewoon iemand hebben die kartrekker kan en wil zijn. Die dat op zich wel nemen en dan ja ook een keer zijn neus stoot en ook presentaties wil verzorgen heh, zo'n twee uur gewoon bij elkaar gaan zitten en informatie geven! Ja.'

R: 'Het is een leuke taak. Een pittige, maar echt een leuke taak.'

I: 'Dan is het echt goed, als er mensen zijn die dat kunnen en ook willen doen! Misschien binnen de gezondheidszorg, maar ik denk dat zoals in het onderwijs of ook andere sectoren...'

R: 'Maar je hebt toch ook een aantal scholen, daar heb je zorgcoördinatoren voor zorgleerlingen. Dat zou in overlap kunnen zijn met... kinderen die extra aandacht nodig hebben, om wat voor reden dan ook. Kijk kinderen met gedragsproblemen, gehandicapte kinderen bijvoorbeeld, die worden gewoon vaak mishandeld, daar zit al een soort overlap. Dat wil niet zeggen dat dat je vertrekpunt is, maar het zou maar gewoon zo kunnen dat je dat als taak erbij pakt. Omdat daar ook kindermishandeling onder valt, onder zo'n zorgcoördinator. Dat is dan ook de spreekbuis,

voor bijvoorbeeld een AMK. Als ze daar een paar keer te maken mee hebben gehad, dan weten ze ook van wanten he, dan weten ze ook van dit wordt er van mij verwacht.'

I: 'Dat is zeker iets om mee te nemen.'

Uitwerking interview

Interviewnummer	IW. 4 ⁶
Geslacht	Vrouw
Functie	Schoolmaatschappelijk werker
Werkzaam bij	Rivas Zorggroep Vianen
Interviewer(s)	K. Lakerveld, J. Mans
Datum van afnemen interview	12-03-2013
Duur van interview	33.02 minuten

Kern interview

Vragen:

1. Wat verstaat u onder het begrip 'huiselijk geweld'?
2. Waar steken jullie op in bij het geven van de nascholing over de aanpak van huiselijk geweld?
3. Wat is voor jullie de reden geweest om dit vanuit schoolmaatschappelijk werk op te zetten?
4. Hoe vaak krijgen jullie te maken met kinderen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld?
5. Welke stappen gaan jullie dan ondernemen?
6. Wat is jullie relatie m.b.t. het AMK? Doen jullie weleens melding?
7. In hoeverre ondersteunen jullie leerkrachten bij vermoedens van huiselijk geweld?
8. Hebben jullie zicht op de resultaten van de training die jullie geven? Wat geeft dit voor beeld?
9. Wat is naar jullie inziens de taak van de leerkracht in situaties van huiselijk geweld?

Uitwerking interview

I: 'Kunt u een definitie geven van het begrip 'huiselijk geweld'?

R: 'Huiselijk geweld zie ik als alle vormen van fysiek en psychisch geweld: slaan, schoppen, kleineren, uitschelden. Getuige zijn van huiselijk geweld of ruzie tussen ouders.'

I: 'Waar steken jullie op in bij het geven van de nascholing over de aanpak van huiselijk geweld?'

R: 'Wij geven niet heel vaak nascholing. Ik heb nu een ronde gedaan met voorlichting kindermishandeling, dus de algemene aanpak: wat is kindermishandeling, wat versta je onder kindermishandeling, welke vormen van zijn er, hoe kun je het herkennen en wat ga je doen? Aan de hand van de Meldcode van de school. De scholen hebben een Meldcode. Scholen zijn verplicht

⁶ Wegens privacy redenen zijn de geïnterviewden geanonimiseerd en worden codes gebruikt.

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

om een Meldcode te hebben. Ik denk dat de landelijke Meldcode voor scholen een beetje hetzelfde is, maar ze moeten er eentje hebben.'

R: 'Waar ik ben geweest was de Meldcode bijna compleet dus heb ik die gebruikt. Scholen kunnen hem wat toepassen op identiteit. Er is een landelijke Meldcode gemaakt door Expertise van onderwijs.'

I: 'Wat is voor jullie de reden geweest om dit vanuit schoolmaatschappelijk werk op te zetten?'

R: 'Ik werd er nu voor gevraagd. De scholen van die vereniging werden verplicht vanuit het bestuur alle personeel weer een training te geven. Dus hebben ze mij gevraagd of ik hem kon gaan geven. De vraag kwam dus echt vanuit de scholen. Omdat zij opdracht kregen vanuit het overkoepelend bestuur.'

I: 'Heeft dit ook te maken met de verplichtstelling van de Meldcode?'

R: 'Ik denk het wel, dat dit samengaat. Deze scholen moeten eens per drie jaar weer geschoold worden. Dit was nu de eerste keer, daarvoor was het al lang niet meer gebeurt.'

I: 'Reageerden de leerkrachten bij deze voorlichting verrast?'

R: 'Nee, nou ja het zijn geen nieuwe dingen natuurlijk. De meeste dingen weten mensen wel, maar je bent er niet zo alert meer op. In allerlei opleidingen, ook op de Pabo komt het natuurlijk voor en ook in allerlei cursussen.'

I: 'En wat betreft cijfers?'

R: 'Nou cijfers, niet iedereen is zich daar zo van bewust. Ik heb wel wat cijfers laten zien. Een aantal weten het wel, maar de meesten verbaast het dan wel weer hoeveel het nog is. Het maakt wel bewust dat het een reëel probleem is.'

I: 'Wat houdt de voorlichting precies in?'

R: 'Ik geef een presentatie en een opdracht. Alles bij elkaar duurt het ongeveer anderhalf uur.'

I: 'Hoe bereid jij je voor op een voorlichting als deze? Krijg jij hier ook begeleiding in?'

R: 'Ik heb ook wel trainingen gehad over het signaleren van huiselijk geweld. Daar heb ik dingen uitgehaald. En we hebben een aandachtsfunctionaris kindermishandeling op kantoor. Die heeft ook even meegekeken.'

I: 'Hoeveel meldingen doe jij als schoolmaatschappelijk werker?'

R: 'Dat is niet heel vaak. Lastig om even de cijfers te geven.. Het is soms heel lastig he. Het kan zijn dat er gesprekken zijn met leerkrachten. Gisteren heb ik ook nog een gesprek gehad met een leerkracht over een geval waarin sprake is van verwaarlozing. Van wat doe je dan? Dan doe ik er niet echt wat mee, maar is het meer advies geven. Dat gebeurt ook. Het aantal meldingen wat ik zelf heb gedaan is 4 of 5. Ook nog niet echt heel veel.'

I: 'Wat gebeurt er na zo'n melding?'

R: 'Soms kan ik gewoon doorgaan als ouders dat goed vinden. Als ze het er niet mee eens zijn stopt dat. Dan ligt het bij het AMK. Ik wordt gebeld door AMK, zij doen een onderzoek ik krijg daar de uitslag van. Het AMK geeft dan advies.'

I: 'Wordt de school waar het kind op zit hier ook bij betrokken?'

R: 'De school wordt altijd benaderd door AMK. Ze moeten informatie verstrekken, in die zin worden zij er in betrokken.'

I: 'Maar jouw begeleiding stopt wanneer ouders het niet met de melding eens zijn?'

R: 'Ja, wanneer ze het niet willen, wel.'

I: 'Hoe gaat dit melden precies in z'n werk?'

R: 'Wij hebben ook een Meldcode die we volgen. We doen dan soms ook een advies of aanbod. Als de situatie niet verandert dan kunnen we er een melding van maken. Tenzij er aan het begin al dingen zo heftig zijn dat je geen tijd hebt om al die stappen uit te voeren. Ik hoef geen toestemming te hebben van de ouders om te melden.'

I: 'Doe jij ook melding namens leerkrachten?'

R: 'Nee, dan was ik er zelf ook wel bij betrokken. Ik kan niet namens de leerkrachten melding doen. Als ik het gezin niet ken kan ik niet namens derden gaan melden. Als ouders en kinderen een hulpvraag hebben en ik dan in het gezin kom, kan ik een melding doen. Maar als een leerkracht naar me toe komt met van dit en dit zie ik, kan ik dit niet melden. Dat moet de school echt zelf doen.'

I: 'Wat vinden leerkrachten ervan als ze een melding moeten doen?'

R: 'Veel leerkrachten vinden het wel lastig. Zijn bang om contact met de ouders te verliezen. Sommige leerkrachten hebben ook zoiets van: is dit onze taak? We zijn voor het lesgeven en wat daarnaast gebeurt is voor ouders en hulpverlening. Ook komt er het stukje bij dat leerkrachten ouders heel vaak nog het voordeel van de twijfel geven. Ik was gisteren ook nog ergens, voor een gesprek over een gezin. Sinds ik op deze school kom wordt er al over dit gezin gesproken. Het zijn steeds kleine dingen. Hygiëne, eten en drinken wel of niet mee, kleding, diagnose maar geen behandeling. Dat speelt al ruim vier jaar. En nu nog steeds is er niets concreets gedaan. School heeft wel geprobeerd om hulp in te zetten maar dat weigeren ouders. Nu zijn ze wel zover dat ze misschien andere stappen overwegen, want dit verandert niet. Dat is wel vaak op scholen zo dat sommige dingen heel lang kunnen lopen. Dan verandert het weer iets, gaat het wat beter... Het is soms ook heel lastig, je weet lang niet alles.'

I: 'Voor deze school ben jij dus degene waar ze op terug kunnen vallen. Hoe zit dit op scholen waar geen schoolmaatschappelijk werker is?'

R: 'Je kan het AMK altijd bellen, er zijn misschien scholen die dat doen. Of in het ZAT overleggen. Die heeft elke school. Zit vaak wel een orthopedagoog bij of iemand anders. Ik weet het eigenlijk niet met wie ze dan overleggen.'

I: 'Hoe begeleid jij de leerkrachten die een melding gaan doen?'

R: 'Ik kan advies geven, kan meedenken van over hoe je dit in een melding gaat zetten. Ik zeg ook vaak: bel het AMK, leg het voor. Is dit voldoende voor een melding of niet? Kunnen zij nog veel beter inschatten.'

I: 'Op mijn stageschool hebben ze nu te maken met een situatie waarin ze een melding hebben gedaan van huiselijk geweld maar waarbij de leerling op een wachtlijst is gezet. De reden hiervoor is dat de leerling al bij Jeugdzorg bekend is en het AMK daardoor niets doet. Heb jij hier ook weleens te maken gehad?'

R: 'Nee, dat moet niet kunnen. Bureau Jeugdzorg valt wel onder AMK. Maar als er een melding komt wordt het altijd opgepakt. Het AMK laat dingen niet 12 weken liggen over het algemeen. Ook al heeft iemand al hulp, dan nog gaat het AMK wel een onderzoek starten, maar in mindere mate. Dan zeggen ze wel gewoon van: bureau Jeugdzorg zit er in dus er zit al hulp. Ze bellen wel de huisarts en de school of er nog andere dingen zijn en dan zeggen ze: bureau Jeugdzorg heeft de regie en verantwoording. Het verschilt wel heel erg per regio en kantoor. Kijk er gaan ook dingen fout bij AMK. Dat horen wij van scholen ook weleens van: ja melden wij een keer en dan wordt het niet goed opgepakt. Dat gebeurt ook.'

I: 'Wat is volgens jou de taak van de leerkracht bij de aanpak van huiselijk geweld?'

R: 'Ik denk dat je als leerkracht, als je dingen ziet die je opvallen je daar wel iets mee doet. Je bent verantwoordelijk. Als je er van afweet ben je gewoon medeplichtig. Kijk als je zelf niet wilt of niet durft te melden, dat kan, maar zoek dan hulp om het wel te gaan doen. Niets doen is geen optie. Je hoeft niet alles zelf te doen als leerkracht, je bent geen hulpverlener. Dus ik snap wel dat er dan beperkingen zijn. Maar zoek dan iemand die het wel kan doen.'

I: 'Wat heeft een leerkracht hier voor nodig volgens jou?'

R: 'Vaak is natuurlijk het herkennen al belangrijk. Hoe kun je de signalen zien? Dat probeer ik vaak in trainingen door casussen te geven. Je kunt dingen op verschillende manieren opvatten. Een kind dat stil en teruggetrokken is, een kind dat onverzorgd is. De een kijkt daar heel anders tegenaan dan de ander. Dat is natuurlijk al een verschil. Maar je moet denk ik wel het plaatje compleet zien steeds. Dan gaan kijken van: klopt dit en wat doen we hiermee?'

I: 'En kennis?'

R: 'Ook kennis ja. Ook een stukje inzicht, verder kunnen kijken, verder dan wat de eerste aanblik laat zien. Ik denk dat trainingen daarvoor wel belangrijk zijn, ook goede begeleiding vanuit ZAT. Dan het wel bespreekbaar is.'

I: 'Zien leerkrachten die jij ontmoet het ook als hun taak?'

R: 'De meesten wel. Ze zien wel de noodzaak ervan in. En dat het belangrijk is en dat het ook bij hun werk hoort. Maar ook dat het wel lastig is.'

I: 'Wat is lastig voor hen hierin?'

R: 'Ze doen dat wel goed, zien ook wel in dat het nodig is. Al merk ik weleens, ja dat het ook wel lastig is om te signaleren en dan door te pakken. De gesprekken met de ouders aangaan, om het dan echt te gaan benoemen. Dat is voor mij om makkelijk te vertellen als ik een presentatie geef. Maar om het te doen is dan wel een tweede. Ja dat ze dat soms toch lastig vinden, om daar

gesprekken over aan te gaan. Ze hebben vaak toch het idee van je gaat een slecht nieuwsboodschap brengen. Je hebt een bepaald oordeel over ouders. Dat is natuurlijk lastig daarin. Je gaat wel iets aankaarten over hen terwijl je niet altijd weet of het juist is. Daar merk ik wel bepaalde reserve. Er zijn leerkrachten die dit makkelijker doen, maar ook die dat heel lastig vinden. Er blijft altijd een bepaalde angst om gewoon dingen bespreekbaar te maken bij ouders. Ze hebben toch een bepaalde band met de ouders en als je dan gaat vertellen, he van ik vermoed dat er meer aan de hand is.. Dat kan ik me ook wel voorstellen hoor. Als je natuurlijk een relatie hebt met de ouders is het veel lastiger. Ik ken ouders soms ook al wat langer, maar als ze bij mij weglopen is dat nog niet zo heel erg. Ik heb er verder niet zoveel last van. Maar op een school wel en ze zien het toch als een oordeel. Terwijl dat het niet is. Dat noem ik ook wel vaak. Je hebt vermoedens, je zegt niet dat het zo is. Zo wordt het wel vaak gezien. Er zijn nu ook steeds meer trainingen om dat op een goede manier te gaan vertellen. Er zijn leerkrachten die het kunnen, maar ook die het lastig vinden. Dat heeft inderdaad wel echt te maken met de manier waarop je dit doet.'

I: 'Kun jij als schoolmaatschappelijk werker optreden als 'back-up' bij deze gesprekken?'

R: 'Dat zou wel kunnen, als ze dat willen dan kan dat altijd.'

I: 'Vind jij dat er voldoende gemeld wordt in het onderwijs?'

R: 'Er wordt in het onderwijs weinig gemeld. Nou hoeft het ook niet altijd tot melden te komen. Dat is natuurlijk de laatste stap. Ik denk dat er meer kan.'

I: 'Zijn er weleens gevallen waarvan jij zegt: hier had eerder iets mee gedaan moeten worden?'

R: 'Ja, die zijn er wel, maar goed, soms moeten dingen ook uit de hand gaan lopen voordat je iets kan dus dat is altijd lastig. Er zijn situaties waarbij het beter was als het eerder was gebeurd. Soms kun je ook niet alles omdat er steeds te weinig aanleiding is. Dan moet het heel groot worden voordat het duidelijk is. Dat is lastig.'

I: 'Merk jij verschil met voorheen op de scholen waar jij de voorlichting hebt gegeven?'

R: 'Nee, dat is nog niet heel lang geleden. Daar kom ik er te weinig voor om dat te kunnen zien. Ik weet wel dat op een school ,maar die is sowieso wel actief in dat soort dingen, ze met het AMK bezig zijn. Ik heb daar ook benaderd van: als dingen niet lopen zeg het ook en koppel dingen terug. Blijft terugkoppelen en die doen dat nu wel. Dat ze gaan bellen van: wat is dit, en ook over het advies. Maar dat is ook een school die daar de weg wel in weet.'

I: 'Sommige scholen doen dus al meer aan de aanpak van huiselijk geweld?'

R: 'Sommige scholen wel ja. Het ligt er natuurlijk ook aan wat een school in huis heeft. Of een directeur zelf veel weet en de weg daarin ook weet. Dan gaat het vaak via de directeur. Maar weet hij/zij het ook niet, dan wordt het al lastiger. Want vaak gaat het wel via directeurs, dan is hij/zij verantwoordelijk. Hij/zij meldt bij het AMK in naam van school.'

I: 'Hoor je leerkrachten weleens zeggen: 'moeten we dit er ook nog bijdoen?'

R: 'Ja er zijn er wel die dat soms noemen. Van: we hebben al zoveel en we moeten al zoveel handelingsplannen schrijven en dan heb je dit er ook nog bij. Dat is ook zo, het is ook veel. Ik

hoor het niet heel vaak, maar het komt weleens terug. Soms wordt dat wel zo ervaren. Van we zijn natuurlijk voornamelijk voor het lesgeven en dit maakt alles nog wel lastiger.'

I: 'Ga je de komende tijd nog meer voorlichtingen geven i.v.m. de Meldcode die verplicht gaat worden?'

R: 'Ik heb er nu geen staan, maar ik weet dat alle scholen allemaal moeten worden en of ze dat bij ons of bij een ander gaan doen weet ik niet.'

I: 'Jullie trainen een team of ook kleinere groepen leerkrachten?'

R: 'We trainen nu steeds een heel team. Of trainen.. meer voorlichten.'

I: 'Wat vind jij van het idee om een aandachtsfunctionaris binnen het onderwijs aan te stellen?'

R: 'Het zou wel goed zijn als er in ieder geval binnen scholen/organisaties iemand is die meer van dit onderwerp afweet. Die de juiste stappen weet, die op de hoogte is van actuele dingen. Al vraag ik me wel af, omdat sommige organisaties zo groot zijn, of iedereen er dan gebruik van zal gaan maken. We gaan toch vaak eerst naar de IB' er, die zou dan de lijntjes kunnen leggen. Dat de IB' er contact opneemt met een aanspreekpunt. Maar dan ben je al weer een aantal stappen verder.'

I: 'En iemand intern?'

R: 'Dat zou het mooiste zijn, intern. Het zou goed zijn als de scholen goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen, daar wel alert op zijn. Kijk, elke leerkracht moet dingen kunnen zien en herkennen, maar ik denk dat er nog te weinig rekening mee gehouden wordt. Ook in leerling besprekingen bijvoorbeeld. Dan wordt er vaak al een bepaalde selectie gemaakt, wie er besproken worden en wie niet. Vooral zorgleerlingen. Dan vraag ik me af of het dan benoemd wordt. Of er sprake van mishandeling of huiselijk geweld kan zijn. Er wordt nog heel veel vooral naar andere dingen gekeken. Echt de leerprestaties of puur op gedrag. Ik vraag me af of er ook weleens wordt gekeken naar zaken zoals huiselijk geweld. Hoe die besprekingen gaan weet ik ook niet goed. Maar soms zou het goed zijn als er ook gesproken wordt over hoe de situatie thuis is. En dan nog kun je niet alles weten. Je ziet als school maar een klein stukje en ouders kunnen heel mooi weer spelen. Sommige dingen zijn ook gewoon niet te zien. Je kan niet alles weten, alles voor zijn. Dat je dan op school een veilig klimaat kunt bieden is dat dan het enige. Ook al zie je soms dingen is het soms nog te weinig. En als ouders zoiets hebben als: alles is goed... ja dan kun je niet veel meer.'

I: 'Het komt voor dat er foutieve diagnoses worden gesteld, bijvoorbeeld PDD-NOS, terwijl de achterliggende oorzaak met kindermishandeling of huiselijk geweld in verbinding staat. Heb jij hier ook ervaring mee?'

R: 'We hebben wel ervaringen met kinderen die inderdaad vaak ook een diagnose hadden. Maar of deze terecht of onterecht was weet ik niet goed. Of vaak, in ieder geval wel een aantal. Ik weet niet of je het kan uitsluiten. Het is vaak ook een en - en verhaal. Maar het is wel iets wat misschien nog wat onderbelicht is. Dat er vaak alleen naar het kind wordt gekeken voor een diagnose of achterstand terwijl er veel meer meespeelt.'

I: 'Wat is jouw advies aan leerkrachten en de aanpak huiselijk geweld?'

R: 'Alert blijven, dingen zien, niet zomaar aannemen. Kijken van, hoe zit het precies, maar ook wel het complete plaatje proberen te zien. Hoe scoort een kind op alle gebieden? En dan kijken of je daar als leerkracht of school iets mee kan of dat je daar hulp bij nodig hebt en die dan ook invoeren. Maar wel iets doen! Echt bespreekbaar maken.'

Uitwerking interview

Interviewnummer	IW.5 ⁷
Geslacht	Vrouw
Functie	Intern begeleider en leerkracht
Werkzaam in	Basisschool A
Interviewer(s)	J. Mans
Datum van afnemen interview	08-04-2013
Duur van interview	38.00 minuten

Kern interview

Wat heeft jullie schoolteam nodig?

Vragen:

1. Wat verstaat u onder 'huiselijk geweld'?
2. Heeft u te maken gehad met (vermoedens) huiselijk geweld waarbij kinderen betrokken waren?
3. Op welke manier heeft u toen gehandeld?
4. Vanuit de enquêtes onder leerkrachten blijkt dat veel van hen naar de IB' er zullen gaan voor ondersteuning bij vermoedens. Ziet u dit ook terug in de praktijk?
5. *'Ik zou er wel mee naar de IB' er gaan, die weet wel hoe te handelen.'* Wat vindt u van deze uitspraak?
6. Kunt u omschrijven wat volgens u, als IB'er, uw taak is m.b.t. aanpak huiselijk geweld?
7. Wat heeft u nodig wanneer u te maken krijgt met een situatie waarin vermoedens zijn van huiselijk geweld?
8. Wat heeft dit schoolteam volgens u nodig m.b.t. aanpak huiselijk geweld?

Uitwerking interview

I: 'Wat versta je onder huiselijk geweld.'

R: 'Poeh, dat is erg veel. Alles wat een kind in zijn ontwikkeling belemmerd, denk ik. Dat is natuurlijk zowel lichamelijk als psychisch. Niet alleen als het kind geslagen of mishandeld wordt, maar ook hoe er met een kind omgegaan wordt. Ik heb wel eens gesprekken met ouders als hun kind een negatief zelfbeeld heeft. Ook dat vind ik huiselijk geweld.'

I: 'Omdat..?'

⁷ Wegens privacy redenen zijn de geïnterviewden geanonimiseerd en worden codes gebruikt.

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

R: 'Omdat dat het kind ook niet ten goede komt en het de ontwikkeling van het kind belemmerd. Dus dan zijn ze niet gelukkig, omdat ze niet snel het idee hebben dat ze iets goed doen en dat kan ook niet. Maar aan de andere kant is het ook als iemand weigert om zijn kind medicijnen te geven. Dat vind ik ook huiselijk geweld. Het is dus heel breed.'

I: 'Dus eigenlijk ook verwaarlozing?'

R: 'Ja, ook verwaarlozing.'

I: 'Bedankt voor deze uiteenzetting. Dit is om na te gaan of onder het begrip 'huiselijk geweld' hetzelfde verstaan. Om zo verwarring te voorkomen.'

I: 'In je enquête heb je geschreven dat je meerdere malen te maken hebt gehad met huiselijk geweld. Dit wilde je ook toelichten. Kun je hier wat meer over vertellen.'

R: 'Ja, verschillende situaties rondom huiselijk geweld. Een jongetje (kleuter) dat nooit at voordat hij naar school kwam. Dezelfde kleren aanhad als de dagen ervoor. Zijn haar niet gewassen had. Hij was altijd te laat, werd door zijn eigen broertje naar school gebracht. Het bleek dat hij met zijn kleren aan sliep, omdat hij veel te laat kwam. Hij at niet, als hij iets at dan was het z'n broertje die iets had gesmeerd. En zijn moeder lag in bed. Toen hebben we met de ouders meerdere keren contact gehad. Na de tweede keer hebben we gezegd dat, als het niet zou verbeteren, we het zouden melden bij het AMK of bij de Jeugdzorg. Toen was het beter. Ze ging hem zelf brengen, kwam ze uit bed en zorgde ze voor hem. Het is toen heel lang goed gegaan. Tot eind groep 5. Toen was er weer een periode dat het minder ging. Toen hebben we weer met de ouders gesproken. Toen is het een hele poos wel weer goed gegaan. Het kind werd ook ouder, kon zichzelf aankleden en zijn eigen brood smeren. Dus dat was allemaal anders. Hij ging zelf naar school. Vorige jaar begon het weer, hij begon in zijn broek te poepen. We weten nog steeds niet hoe dat gekomen is. Toen heb ik weer met de schoolarts gesproken en weer met de moeder gesproken en is er een medisch traject gestart. Het bleek toen niets te zijn. Nu is het ook weer een beetje beter. Maar het blijft een ding wat we heel erg in de smiezen houden. Maar dat is bijvoorbeeld iets kleins. Een ander geval van huiselijk geweld was van een Birmees jongetje die geslagen werd als vader weer dronken was en die sloeg ook moeder. Dat is via de politie bij mij terecht gekomen, maar ook via mij bij de politie en die is toen ook opgepakt. Ik heb dat toen opgegeven bij Meldpunt Bijzondere Zorg van de GGD en bij Bureau Jeugdzorg. Dat loopt nu. Of ook een vechtscheiding, zo noem ik dat maar.'

I: 'Wat bedoel je precies met een vechtscheiding?'

R: 'Ouders die in scheiding liggen, ze hadden veel ruzie. De kinderen werden van hot naar her gesleept. Vader bijv. bij de ene kant van het hek te wachten en moeder bij de andere kant. Dan hadden ze gewoon heel veel ruzie.'

I: 'Wat voor signalen zie je dan hier op school, dat er bij u een lampje gaat branden?'

R: 'Bijvoorbeeld een jongetje in groep zes, geen lichamelijke mishandeling of verwaarlozing, maar meer psychisch. Die vader had een angststoornis en drankstoornis. Dat wist ik nooit, maar na elke zomervakantie, herfstvakantie of na het weekend elke maandag moest hij huilen op school. Elke keer hilde hij als hij naar school kwam. Dat zag ik en toen heb ik hem eruit gepikt. Ik heb hem gevraagd: 'Kun je mij vertellen hoe het komt dat je huilt?' Toen zei hij: 'Dan ga ik papa zo missen, want die rijdt op een vrachtwagen.' Ik heb dit met de schoolmaatschappelijk werker besproken. Nu, achteraf, blijkt dat hij altijd bij vader in bed slaapt. Als zijn vader dan

naar z'n werk is dan mist hij papa fysiek, maar ook helemaal. Als hij dan de hele week weg is. Toen bleek ook dat het tussen vader en moeder niet goed zat, maar dat het jongetje ook heel veel last heeft van het dwangstoornis van zijn vader. Dat loopt nu. Nu is vader inmiddels bij moeder weg. Nu is hij, in samenwerking met de maatschappelijk werk, ook verhuist. En ook dat ik zei dat het niet goed voor het jongetje was dat hij samen in één bed sliep. Nu ben ik benieuwd, want ik heb aanstaande donderdag een gesprek met het jongetje, of hij al apart slaapt. Maar ja, zijn dat allemaal dingen die ik alleen op moet lossen? Nee, want maatschappelijk werk kijkt ook over mijn schouder mee.'

I: 'Kun je concrete stappen noemen die je onderneemt bij het zien van signalen?'

R: 'Ik ga eerst in gesprek met de groepsleerkracht. Toen bleek dat hij zijn tranen in de klas altijd wegpoetst. Toen heb ik hem een keer uit de rij gehaald. Ik heb toen met hem gepraat. Toen kwam er uit dat het helemaal niet goed ging. Thuis zijn vader en moeder veel ruzie hadden en in scheiding lagen. Ik heb daarna een gesprek met moeder gehad. Vader was niet te bereiken, want die zat in het buitenland. Daarna heb ik een gesprek met vader gehad. Toen bleek ook dat ze gingen scheiden. Dat vader een ander huis had, dat zijn vader weer voor hem gekocht had. Dat was dus onze derde stap.'

I: 'Die gesprekken voer je alleen?'

R: 'Nee met de groepsleerkracht en als het niet uit komt, dan doe ik het wel eens gewoon alleen.'

I: 'O, ja.'

R: 'Toen heb ik schoolmaatschappelijk werk ingeschakeld, met toestemming van vader en moeder. Die hebben toen eigenlijk de dingen in beeld gebracht. Toen ben ik met de oudste jongens een boekje 'Boos, bang en blij' gaan doen, dat gaat over gescheiden ouders. Gewoon heel basaal. Dus dat heb ik met hem gedaan. Nu is het zo dat de maatschappelijk werker gekeken heeft voor hulp voor haar, maar ook voor hem. Maar er is nog geen melding gedaan, want daar is het niet ernstig genoeg voor, vind ik. Of het moet ernstig worden, maar dan is het een ander verhaal. Bij dat andere kind, met dat eten, dat is ook nog niet echt een zaak bij Bureau Jeugdzorg, wel met dat alcohol gebruik en dan til ik het ook gelijk hoog op.'

I: 'Want waar leg je dan die grens?'

R: 'Als ze niets willen, als maatschappelijk werk ook geen optie is. Als ze dat niet willen, dan ga ik melden. Zelfs als ik denk, dit duurt te lang, ik tot maandag moet wachten op de maatschappelijk werker. Dat gebeurde met dat gezin, waarvan de moeder naar Engeland wilde en haar kinderen mee nam. Dan wacht ik niet op de maatschappelijk werk, maar pak ik gewoon zelf door. Toen heb ik ook naar de politie gebeld, de leerplicht gebeld en Bureau Jeugdzorg en het algemeen adviespunt. Toen heb ik gebeld van 'Wat moet ik nu?' en dan helpen zij je wel verder van eerst dat en dan dat.'

I: 'Ondervind je meer hinder van de verschillende instellingen, zoals je net aangeeft dat je soms lang moet wachten op de maatschappelijk werk, in de stappen die je onderneemt?'

R: 'Schoolmaatschappelijk werk kan nu wel snel handelen, omdat ze nu zelf op school zit. Voorheen was dat niet zo en moest je soms wachten. Nu wordt het sneller gedaan en dan komt de hulp ook sneller op gang. Maar ook dan heb je te maken met bureaucratie, want dat moet het eerst via Bureau Jeugdzorg en dan moet je weer wachten en kun je niets anders inschakelen. Ik

vind het heel lastig, op het moment heb met schoolmaatschappelijk werk, Centrum voor Jeugd en Gezin, schoolarts en een schoolverpleegkundige. Soms moet je heel goed kijken waar het hoort. Soms bel ik de GGD, dan heb ik de verpleegkundige nodig. Soms bel ik Bureau Jeugdzorg, soms bel ik de schoolarts en soms bel ik schoolmaatschappelijk werk.'

I: 'Wat bepaald dat welke instantie je belt?'

R: 'Als het over iets medisch gaat, dan bel ik eerst de schoolverpleegkundige of schoolarts. Of GGD of Meldpunt Bijzondere Zorg als het over alcohol problemen gaat of huiselijk geweld. Bureau Jeugdzorg bel ik vaak en dan vraag ik 'Wat moet ik nu?', want het gaat helemaal niet goed.'

I: 'En het AMK?'

R: 'Die kunnen nog niet. Die kunnen niets als het nog niet bij Bureau Jeugdzorg ligt.'

I: 'Ok, maar in de Meldcode staat dat er toch niet als voorwaarde bij?'

R: 'Nee, klopt. Je kunt hen om advies vragen en bij hen melden, maar heel vaak doen ze niets als het nog niet bij Bureau Jeugdzorg ligt. Dat is het vervelende, waar ik tegenaan loop. Je kunt wel bij het AMK melden, ook als school. Maar als er een melding gedaan is door bijvoorbeeld de politie, dan ligt het al bij Bureau Jeugdzorg en dan kunnen zij niets. Dus zij wachten tot Bureau Jeugdzorg gaat handelen. Ze kunnen alleen, dat heb ik toen gedaan bij die zaak van die mensen die naar Engeland gingen, dan maak je er een beschermzaak van en dan kun je via een andere groep zo inbrengen, als Bureau Jeugdzorg een te lange wachtlijst heeft.'

I: 'Als ik het goed begrijp zitten er dus teveel schakels tussen?'

R: 'Ja, en dat is jammer.'

I: 'Dat haalt de vaart er uit en maakt het ingewikkeld.'

R: 'Klopt, dat maakt het zeer ingewikkeld. Bijvoorbeeld als je een dossier opstuurt en je belt om er op terug te komen, dat ze aan je vragen: 'wat was ook al weer je zorg?' Nou, dan kook ik. Snap je?'

I: 'Ja'

R: 'Kijk en wij maken dagelijks situaties mee van een kind. Hun thuissituaties, wat ze in het dorp doen en we horen/ zien heel veel. Kijk, zij moeten het van een papiertje zien. Maar zij nemen geen extra contact met ons op. Wij moeten vaak zelf contact opnemen over hoe de zaak staat anders weten we heel veel niet.'

I: 'Hoe komt dat?'

R: 'De hulpverlening is niet verplicht om terug te koppelen aan school. Ik denk dat dat het is. Dat is jammer en moet eigenlijk een verplichting worden. Het is te hopen dat dat ooit komt. Het is toch belachelijk dat ik melding gedaan heb en dan hoor ik vervolgens zes weken niets.'

I: 'En wat doe je dan?'

R: 'Dan ga ik er achteraan. Ik ga soms zelfs naar de politie toe. Misschien is het goed, naar aanleiding van een voorbeeld. Die vader van het jongetje was opgepakt. De moeder was gevlucht

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

met het kind. Politie belt mij, vrije dag, ik sta hier met een man. Ik kan hem niet verstaan, wat moet ik nu met hem? Ik zei: 'Wat moeten jullie met hem, wat kunnen jullie voor hem doen? We kunnen hem misschien bij een daklozen opvang brengen. Meer kunnen we niet, want het is niet ernstig genoeg. Dus we kunnen hem naar de daklozen opvang brengen, zodat hij z'n roes uit kan slapen. Ik zeg: 'Misschien moet je dat dan maar doen.' Oké, dan doen we dat. Dus ik wist dat de moeder gevlucht was met het kind naar Ede. Toen is ze terug gekomen en later hoorde ik dat ze weer gevlucht waren naar de vluchtmedewerker. Nou, ik bel dus maandag naar de politie en ik zeg: 'hebben jullie een melding gedaan, bij Bureau Jeugdzorg, voor huiselijk geweld.' Nee, nee, want daar was nog niet genoeg aanleiding voor. Ik zei: 'Pardon, ik wil jullie toch vragen om dat te doen, want als wij die melding doen, dat was advies van het AMK, dan zijn we ons vertrouwen kwijt bij de ouders. Dus dan moeten we het gewoon zo doen, want als jullie het doen, dan zijn wij gewoon contactpersoon en informant.' 'O, dat zullen we dan maar doen mevrouw.' Ik word even later gebeld door de politie van Geldermalsen en die zeggen: 'Even over die zaak van... wij willen een melding gaan doen. Maar hoe kunnen wij er op vertrouwen dat jullie er nog wat mee gaan doen dan?' Tss!! Toen zei ik: 'Waarom vraag ik dit? Ik wil dat jullie gewoon die melding doen.' 'Dat is toen ook gebeurt. Ik heb toen Bureau Jeugdzorg gebeld en die zeiden: 'Er is een wachtlijst van acht weken mevrouw voordat we de zaak oppakken. Ik zeg: 't'is wel een zaak van huiselijk geweld.' Daar konden ze eigenlijk niet veel mee. Toen heb ik Meldpunt Bijzondere Zorg, van de GGD, gebeld, want die zijn betrokken bij huiselijk geweld. En die moeten eigenlijk gelijk handelen. Maar die hebben weer naar Bureau Jeugdzorg gebeld en de zeggen 'Die zaak ligt daar, dus daar moeten we weer op wachten.'

I: 'Mag Meldpunt Bijzondere Zorg niet handelen als die zaak ook al bekend is bij de Jeugdzorg?'

R: 'Ik heb geen idee. Dat heb ik hun ook gevraagd. Toen zeiden ze dat ze contact hadden met Bureau Jeugdzorg.'

I: 'Wat kun je dan nog doen, wachten?'

R: 'Ja, ik heb de School Maatschappelijk Werkster gebeld en toen heb ik heel snel een afspraak gemaakt, in samenwerking met haar, met Maatschappelijk werk en daar is moeder heen gegaan daar heeft ze haar verhaal verteld. Die is toen ondersteund door Maatschappelijk Werk. Het ligt dus bij Bureau Jeugdzorg en die hebben nu gehandeld.'

I: 'Hoelang is daar overheen gegaan?'

R: 'Het is nu ruim twee maanden geleden. Het is ook een buitenlands gezin, dus er moest ook nog een tolk gezocht worden en dat lukte steeds niet en zo zijn we tien weken verder.'

I: 'Was er in die tijd hulp?'

R: 'Nee, er was in die tijd geen hulp en zo kan ik nog wel een paar situaties opnoemen. Dit jaar is wel extreem hoor. Vier zaken nu, waarin ik toch contact heb gehad met Bureau Jeugdzorg en het AMK. Er lopen nu twee rechtszaken, waarover de rechter uitspraak moet doen en daar moet je ook op wachten. Het ene gezin is er ondertussen toch vandoor, die zitten in Engeland. Het andere gezin is die vechtscheiding. Maar op het moment koppelt de Raad wel goed door hoor. Nu heb ik bijvoorbeeld een mailtje gehad, want nu komt het raadsbesluit dichterbij en dan denken ze 'O ja, o grut, even vragen hoe het op school gaat.' Sorry hoor, maar zo denk ik niet dat het moet. Want dan vragen ze natuurlijk weer wat we er op school van vernomen hebben. Zo gaat dat. Maar de Raad houdt me op de hoogte van de uitspraak enzo. Maar dit gaat gewoon

lukken en dat vind ik heel fijn. Want als school zijn we niet alleen informant, maar ook verantwoordelijk.'

I: 'Verantwoordelijk, in wat voor mate?'

R: 'Je bent verantwoordelijk voor het kind, het kind zit hier. Als je ziet dat het met het kind niet goed gaat, ja dan ben je verantwoordelijk. Officieel misschien niet, maar het voelt wel zo.'

I: 'Ik wil nu even ingaan op de enquêtes, waarin veel leerkrachten aangeven naar de IB' er te zullen gaan voor ondersteuning bij vermoedens. Ziet u dit ook terug in de praktijk?'

R: 'Ja.'

I: *'Ik zou er wel mee naar de IB' er gaan, die weet wel hoe te handelen.'* Wat vindt u van deze uitspraak?'

R: 'Dat vind ik ook wel een beetje eng. Als ik er een keertje niet ben, dan moeten ze zelf ook direct kunnen handelen. Maar ja, aan de andere kant ben ik verantwoordelijk voor de zorg, dus moet ik er veel van weten.'

I: 'In hoeverre is de leerkracht, bij het proces, betrokken?'

R: 'Daar maak ik de terugkoppeling elke keer mee. Waarin ik vraag hoe het gaat of er iets verandert is. Ze moeten ook een logboek bijhouden over hoe het met het kind gaat. Daarnaast moeten ze het in Parnassys noteren. Net als met een jongetje in groep 3. Die vader drinkt ook heel veel. Daar heb ik heel veel contact over gehad met Bureau Jeugdzorg. Dat was gelukkig wel iemand die alles goed terug koppelde. Maar die zei ook van: 'Het gaat nu weer goed.' Maar dan zagen wij wel wat anders en dan melden we dat. Dan reageerden ze dat we meer vertrouwen moesten hebben. Daarom zei ik ook tegen de leerkracht: 'Hou bij, welke dag is het vandaag en schrijf op wat je aan hem ziet, is hij moe, vertelt hij wat?'

I: 'Wat doe je met deze notities?'

R: 'Dit is bewijs en daar ga ik weer mee naar Bureau Jeugdzorg. Zo van 'dit is het'. Die moeder heeft ook heel lang in de ontkenningfase gezeten. Dat was heel lastig. Die zei dat we hen het vertrouwen moesten geven. Totdat hij (de vader) bij mij dronken in het kamertje stond. Dan ben ik misschien heel direct en heb ik ook tegen de moeder gezegd: 'Ik ruik anders en zie anders.' En omdat hij zo boos bij mij in mijn kamertje heeft gestaan is hij face- to- face nog niet open naar mij, dat zie ik gewoon. Er is iets aan de hand en dat is alleen maar gevoel en ik heb dan helemaal geen bewijs. Helemaal niet.'

I: 'Wat doet dat dan met het vertrouwen tussen jou en de ouder?'

R: 'Nou toen zei ze (moeder) ook dat ze het jammer vond. Ik heb gezegd dat ik echt m'n best wil doen. Ook best met hem wil gaan praten als hij (vader) dat wilde, maar dat wilde hij helemaal niet. Ik heb ook schade opgelopen, dat hij dronken bij mij op mijn kamertje stond. Niet dat ik daar van over de kook ben, helemaal niet. Ik weet nog dat D. en J. (collega's) zeiden: 'We hebben een half uur gebeden, we waren zo bang voor jou.' Haha, heerlijk hè. Ik zat daar in dat kamertje zo van, ik ben helemaal niet bang, echt niet. Maar ik zeg tegen haar ook, als ik helemaal geen verandering zie, hoe wil je dat ik hem vertrouw als ik geen verandering zie. Ja, toen zat ze drie weken later bij me en toen zei ze: 'Het gaat helemaal mis, je had gelijk.' Dat is helemaal niet,

omdat ik mijn gelijk wil hebben. Maar ja, dat is wel lastig, maar dan ga ik ook wel voor. Aan de andere kant, ik zei tegen die ouder van het kind dat altijd te laat kwam. Als dit niet verandert, dan moeten wij melden. Ik bedoel, we hebben een pleegkind op school en die zit bij de pleegzorg. Ik had meerdere signalen dat moeder dronk, dat heb ik ook geroken en meerdere signalen opgepikt. Dan vind ik ook dat ik moet melden naar de pleegzorg. Ik ben toen met moeder om de tafel gaan zitten en heb dit gezegd. Nou moeder was helemaal over haar toeren. Want ja ik drink echt niet te veel, ik zei: 'dan geloof ik jou ook'. Toen vroeg ze waarom ik toch gemeld had, ik zei: 'omdat het mijn verantwoording is. Het moet echt, want wij hebben zorg voor het kind. Dus ik moet melden, dat is heel jammer en heel beroerd voor jou. Ik hoop niet dat het met het contact tussen jou en mij verkeerd gaat, maar ik weet dat jij het andersom ook zou doen.' Ze heeft me later ook nog gebeld of ik de melding terug kon draaien, maar toen heb ik ook gezegd dat ik die signalen had gezien en daar moet ik toch wat mee. Stel dat ik het kind later, als ze achttien is, tegen zou komen en ze zei: 'Je wist er van, maar je hebt nooit wat gedaan.' Dat kan echt niet! Dus ja, maar dat is heel lastig. Dat is heel lastig, want wat kost het als je het openbreekt. Dat vind ik altijd lastig. Raak ik die moeder dan kwijt of raken wij (als leerkrachten) die moeder dan kwijt.'

I: 'Je had het over 'openbreken' hoe breek je zoiets open, hoe je dat?'

R: 'In een gesprek begin ik altijd om de zorg van het kind. Ik vertel altijd dat er dingen zijn die niet zo lekker lopen, dat er zorgen zijn. Dan zeg ik dat we allebei het beste willen voor... (noem ik de naam). Dan benoem ik wat ik zie, wat ik denk en waar ik bang voor ben. In het gesprek met die vader (vrachtwagenchauffeur) zei ik 'En nou nog iets, ik weet dat jou kind bij jou in bed slaapt. Daar maak ik me toch een beetje zorgen over, want daarom huilt hij ook zo erg. Want dan mist hij jou niet alleen als vader, maar ook fysiek. Nou ja, hij slaapt al jaren bij jou in bed, maar dat moet eigenlijk klaar zijn, want dat is niet goed voor hem en zijn ontwikkeling. Hij zei ook: 'Jaja, dat mot ik dan eigenlijk nie doen, want voor hum ist nie goed.' Ik zeg: 'Nee en voor jou eigenlijk ook niet. Ik zeg, ik snap het wel want je hebt nou toch iemand die bij je is en je voelt je ook niet alleen. Maar het is niet goed voor hem en als het niet goed voor hem is, dan moet je er mee kappen. Als je straks verhuist bent, dan heb je ieder je eigen bed. Je zegt: 'joh een nieuwe start een nieuw begin en vanaf nu gaat iedereen naar zijn eigen bed.' Dit alles zeg ik niet als een oordeel, maar zeg ik dat het niet goed is voor de ontwikkeling van het kind. Dat staat bij mij voorop. Ik weet ook wel dat ik daar misschien wel heel ver in ga, de maatschappelijk werker zegt ook vaak: 'Je moet nou terug.' Ik moet het dan overgeven en bij haar laten. Nu loopt er ook iets met een moeder waar zij dan contact me heeft. Ze is waarschijnlijk overspannen, heeft een man die zwaar autistisch is, waar ze eigenlijk geen steun aan heeft, en een heel moeilijk kind. Het gaat helemaal niet goed, ze is geopereerd aan haar arm. Daar heeft ze heel veel pijn aan en is overspannen. Ze kan het ook niet meer op de rit krijgen. Dan stuurt ze mij een mailtje dat ze wilde praten, want op de contactavond kon ze niet zijn. Ik heb gemaild of we een afspraak konden maken en hoe het met haar ging en of ik iets voor haar betekenen kon. Dan stuurt ze een mailtje terug: ik wil graag een afspraak maken en het gaat met mij slecht, maar je kunt niets voor mij betekenen. Dank je wel. Nou, daar zit ik dan heel erg mee. Dan zou ik het liefst nu de fiets pakken en naar haar toe gaan. Bij haar aan bellen en vragen wat er aan de hand is. Nee, dat moet ik eigenlijk niet doen. Vanmiddag was de schoolmaatschappelijk werker er en ik heb tegen haar gezegd van het mailtje, ik maak me heel veel zorgen. Jij hebt contact met haar, zou je dit alsjeblieft op willen pakken en niet wachten tot volgende week maandag, want ik maak me heel veel zorgen. Ik denk dat het niet goed gaat. Ze was het met me eens, ze zou vanmiddag bellen en ik hoop straks een mailtje van haar te hebben over hoe het gegaan was. Het liefst zou ik haar nu mailen, maar dat moet ik niet doen en daar moet ik heel erg mijn best voor doen.'

I: 'Is dat ook het gevaar, dat je in hetzelfde drop werkt als woont?'

R: 'In Kerkwijk (verder van huis) deed ik het ook. Daar was een vader met een tumor in zijn hoofd. Ik ging daar na schooltijd ook elke week even langs. Volgens mij maakt dat niet uit. Of ik zou echt in Rotterdam moeten werken en 's avonds denken: 'Het is nu wel een heel erg stuk om te rijden.. Nee, anders maakt dat niet uit. Maar weet je, misschien is het ook niet goed. Maar daarom is het wel zo dat ik alles heel snel op pak van leerkrachten. Dan deel ik het wel, maar dan moet ik altijd opletten dat ik het ook echt doe. Want dan zit het zo in mijn hoofd, dat ik gewoon doorga.'

I: 'En de melding, die kun je niet anoniem doen, doe jij die dan of doet de leerkracht die?'

R: ' Doe ik altijd zelf.'

I: 'Maar ben jij dat niet weer extra een schakel tussen de leerkrachten en de zorg?'

R: 'Als IB'er heb je als taak de externe contacten. Als het loopt, dan gaat het wel terug naar de leerkrachten, want dan loopt er een traject. Dan zijn er bijvoorbeeld ook vragen over hoe het in de klas loopt. Een pleegzorgwerkers is ook wel eens met J. (leerkracht) alleen. Soms ben ik er bij, bijvoorbeeld bij alcoholgebruik, dat moet ook. Dan is J. er soms ook niet bij. Dan is het meer mijn ding om te melden als vertrouwenspersoon, want dat ben ik ook nog.'

I: 'Dat valt dan onder jou als vertrouwenspersoon?'

R: 'Ja, er zijn ook heel veel dingen die ik als vertrouwenspersoon te horen krijg, dingen die ik niet altijd met leerkrachten mag delen. Dit terwijl het wel het kind aan gaat en dat is heel rot hoor. Dat zijn hele rotte dingen.'

I: 'Hoezo?'

R: 'Bijvoorbeeld het pleegzorg meisje. Ik heb een paar meldingen gehad van ouders over het alcohol gebruik van haar moeder. Ik had het zelf geroken en ik heb één signaal gewoon moeten melden. Het was ook nagevraagd bij haar en konden ze benoemen. Maar er zijn ook andere signalen bij mij binnen gekomen als vertrouwenspersoon. Aan de ene kant moet ik open kaart spelen. Maar ik zeg ook altijd tegen die mensen (ouders die het melden), je moet naar haar zelf gaan. Als ze dat niet doen, dan is het ook niet meer bij mij, snap je? Het is dan hun verantwoording, maar ik weet het wel. Dat is heel lastig.'

I: 'Want met die informatie mag je eigenlijk niets doen?'

R: 'Nee en eigenlijk moet je open zijn. Dat is met huiselijk geweld ook zo. Als je in het dorp van de school woont, dan weet je dingen gewoon.'

I: 'Ja, van de dingen die in het dorp en de gezinnen spelen.'

R: 'Ja, die weet je gewoon. Op één of andere manier kom je nog achter dingen, bijvoorbeeld door de thuiszorg die bij mijn moeder werkt, die zegt dat ze iets even kwijt moet, omdat ze iets gekst heeft gehoord. Dat slaat zich dan op en blijft ergens zitten, tot er zich iets voordoet en ik denk 'Oké'. Dan wordt het alleen maar versterkt. Dan meldt ik dat weer. Dat kan in een stadsschool niet en ook niet als je in een ander dorp werkt als woont. Dus ja, wat moet er veranderen als school...'

I: 'Wat heb je nodig? Jij als IB'er?'

R: 'Die terugkoppeling, in de zorg. Die is slecht en dat zou moeten veranderen. En natuurlijk, werkt het één niet, dan probeer ik het wel via een andere weg. Liever dubbel dan helemaal niet, maar dat is gewoon snert.'

I: 'Frustraties?'

R: 'Ja, dan is het hier een vergadering, en dat kan ook, en dan weer daar. Of dan bel ik die en dan wordt er gezegd dat het overgedragen is, dan bel ik die op en dat hoor ik dat het nog helemaal niet overgedragen is. Oooh, dan denk ik hè?! Dan wordt ik bijna boos op degene naar wie het overgedragen moest worden. Maar dat heeft helemaal geen zin, die kan er ook niets aan doen. Dan moet ik weer terug naar die ander.'

I: 'Al die schakels?'

R: 'Ja en soms weten mensen ook niet eens waar het hoort. Dan bel ik Bijzondere Zorg en dan zeggen ze: 'Dat moet ik even navragen aan mijn teamleider.' En ja, die teamleider weet het ook niet en neemt contact op met Jeugdzorg en die zeggen dat ze ook niet helemaal weten hoe het zit en zeggen dat ze morgen terugbellen, omdat er dan iemand is die er wel wat van af weet. Dan denk ik: 'Zo moeilijk is mijn vraag nog niet. Ik bel voor huiselijk geweld. Er moet direct ingegrepen worden. Zo moeilijk is het toch niet.' Denk ik dan. Dat schijnt moeilijk te zijn. Dat is lastig.'

I: 'En wat hebben de leerkracht/ heeft de school nodig?'

R: 'Wat jij ook zei, ze hebben een signalenlijst nodig, omdat ze nog niet allemaal in de gaten hadden wat nou huiselijk geweld allemaal was. Dat huiselijk geweld ook verwaarlozing is, bijvoorbeeld een kind dat de hele week dezelfde kleren draagt. Pas had ik er met D. (leerkracht) nog over, een jongetje moet echt naar logopedie, maar dat gebeurt gewoon niet. Dat is eigenlijk ook al een stukje verwaarlozing.'

I: 'Wat zouden ze dan concreet nodig hebben, een signaleringslijst bijvoorbeeld?'

R: 'Ja, misschien is dat best wel wat. Zo van, turf maar eens even. Wat herken je.'

I: 'En kennis, is dat er onder de leerkrachten m.b.t. dit onderwerp?'

R: 'Ik denk als je een signaleringslijst hebt, dan ga je dingen weten en als je iets niet weet dan zoek je het even op. Dat zou ik doen. Zo'n lijst is een houvast natuurlijk. Zo had je dat vroeger met ADHD. Wat is dat ADHD? Je doet die lijst, die ALV- lijst en je vult die in, dat je gaat zien 'dat doet tie en dat ook'. Als je twijfels hebt, zou je die lijst erbij moeten pakken.'

I: 'En de stappen van de Meldcode, zijn die duidelijk onder de leerkrachten, want ze verwijzen naar de IB'er?'

R: 'Ik zei al dat ik het best eng vind, dat ze daarin mij zo vertrouwen. Eng voor een situatie als ik er niet ben. Maar goed dan weten ze me alsnog te vinden. Ik snap ook wel dat het daar (bij mij als IB'er) ligt, want het moet ergens centraal liggen. Als je een klas hebt, dan ga je niet even tussendoor naar Bureau Jeugdzorg of de politie bellen. Dat kan ook gewoon niet, dus ik denk dat het logisch is dat het naar mij door verwezen wordt. Ik moet er erg in houden dat ik het telkens terug koppel naar de leerkracht.'

I: 'De Meldcode, die in juli wordt verplicht gesteld, hebben jullie die al op papier staan?'

R: 'Nee, nog niet. Wel wat L. (interim directeur die cursus Aanpak Huiselijk geweld heeft gevolgd) heeft, dat wordt aangepast en definitief gesteld. Dat heeft ze nu omgezet met de naam van de school erin en dat wordt ons papier.'

I: 'Hoe ga je dat implementeren?'

R: 'Ik denk dat we tijdens een zorgvergadering ophalen wat we van L. hebben gehoord (heeft presentatie aan het team gehouden over haar cursus) en waar we door jouw vragenlijst over hebben nagedacht. Daar evalueren we op en presenteren we het plan en dat misschien gelijk met een signaleringslijst erbij. En daar komen we dan één keer per jaar op terug. Moet er iets bij of af? Zo had ik dat een beetje bedacht.'

I: 'Mooi!'

R: 'Dat is weer een puntje wat bij mij op de agenda staat.'

I: 'Jullie zijn daarin al best ver.'

R: 'Ja, dat is zo gegroeid. Wij gaan soms best ver en dat weten de ouders ook. Ik heb laatst een boekje gekocht en dat heette 'Waar bemoeit u zich mee?' We hebben de ontwikkeling van het kind voorop staan en daar gaan we voor. Aanstaaende donderdag heb ik een gesprek met de vader van het jongetje die niet naar logopedie mag. Nou, daar heb ik het nog wel even met de vader over, dat de vader hem zo wel tekort doet en dat is niet goed.'

Uitwerking interview

Interviewnummer	IW.6 ⁸
Geslacht	Vrouw
Functie	Intern Begeleider, leerkracht
Werkzaam bij	Basisschool B
Interviewer(s)	K. Lakerveld
Datum van afnemen interview	16-4-2013
Duur van interview	16.34 minuten

Kern interview

Wat heeft jullie schoolteam nodig?

Vragen:

1. Wat verstaat u onder 'huiselijk geweld'?
2. Heeft u te maken gehad met (vermoedens) huiselijk geweld waarbij kinderen betrokken waren?
3. Op welke manier heeft u toen gehandeld?
4. Vanuit de enquêtes onder leerkrachten blijkt dat veel van hen naar de IB' er zullen gaan voor ondersteuning bij vermoedens. Ziet u dit ook terug in de praktijk?
5. *'Ik zou er wel mee naar de IB' er gaan, die weet wel hoe te handelen.'* Wat vindt u van deze uitspraak?
6. Kunt u omschrijven wat volgens u, als IB'er, uw taak is m.b.t. aanpak huiselijk geweld?
7. Wat heeft u nodig wanneer u te maken krijgt met een situatie waarin vermoedens zijn van huiselijk geweld?
8. Wat heeft dit schoolteam volgens u nodig m.b.t. aanpak huiselijk geweld?

Uitwerking interview

I: 'Wat verstaat u onder de term 'huiselijk geweld'?'

R: 'Bij huiselijk geweld denk ik sowieso aan iets wat een ander lichamelijk bij een ander toebrengt. Dat niet alleen. Ik vind ook huiselijk geweld... de geestelijke benadering. Het negeren..., de verzorging vind ik ook een stukje huiselijk geweld wanneer dit niet goed gaat en schade toebrengt.'

I: 'Eigenlijk heel breed...'

⁸ Wegens privacy redenen zijn de geïnterviewden geanonimiseerd en worden codes gebruikt.

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

R: 'Ja eigenlijk heel breed wat er binnenshuis kan gebeuren.'

I: 'U bent leerkracht en IB' er. Heeft u weleens te maken gehad met vermoedens van of echt huiselijk geweld?'

R: 'Ik heb te maken gehad als IB' er, niet als leerkracht, maar als IB' er met vermoedens van huiselijk geweld. Een vermoeden. Dit vermoeden was van buitenaf binnengekomen waarop ik geattendeerd werd. En dan puur gewoon op lichamelijk terrein, de verzorging maar ook een stukje... op het geestelijke terrein meer. Ik vond het heel erg lastig omdat wij op school dit niet zagen. Dus je wordt alert. Je gaat letten op... ik praat nu over een kind, een kleuter. Dus je gaat letten op zie jij dingen van huiselijk geweld. Met name dan dingen zoals blauwe plekken, zijn er rare plekken van vallen noem maar op. Daar let je heel erg op, ben je alert op als IB' er maar ook in gesprekken met leerkrachten. Nou ja dan ga je verder kijken van merk je iets van verwaarlozing, iets van de verzorging... Dat was ook niet aan de hand bij ons. Wat ons wel opviel was dat als je gewoon met het kind sprak, je wordt toch wat alerter naar het kind toe. Je probeert via toch wel kleine prikkelingen naar het kind toe van hoe is je weekend geweest, uit de tent te lokken. Wat wij toen wel hebben ervaren is dat het kind nooit wilde praten over hoe het weekend bij papa was. Dat hebben wij... onze weg, hoe wij verder gegaan zijn is dat wij SMW ingeschakeld hebben En dat is een traject wat nu nog loopt en wat heel fijn is dat er een stukje begeleiding is gekomen. Vanuit het Schoolmaatschappelijk Werk.'

I: 'Dus jullie hebben het eigenlijk.'

R: '...het uit handen gegeven. Het is wel zo dat ik regelmatig contact heb met het Schoolmaatschappelijk werkster en dat we dat kortsluiten. Wij zijn ook open geweest naar het gezin, naar beide kanten. Want het was dus een gezin waarbij papa en mama niet meer samenwoonden waarvan de onderlinge communicatie gewoon heel erg slecht was. We zijn open geweest, we hebben dat ook gezegd dat het kind zich gewoon niet kon uiten. Wat is dat? Is dat een stukje...? Toch... wat is er gebeurd in dat weekend? Is er boosheid geweest, huiselijk geweld? En dat koppelen we terug. Daar zijn we wel mee in gesprek. Het is fijn dat er hulp is en dat er hulp geboden wordt en dat ze dat ook aanvaarden.'

I: 'Want het gezin aanvaardt de hulp wel?'

R: 'Ja, maar ik ben zelf nooit als leerkracht daarmee in aanraking gekomen.'

I: 'U heeft nooit vermoedens gehad?'

R: 'Nee, nee. Ik ben als leerkracht ook wel alert van hé, wat zie ik, of als ik wat merk, wat hoor. Maar nee. Maar goed het kan zomaar gebeuren natuurlijk.'

I: 'Wij hebben enquêtes gehouden onder leerkrachten en daar geven heel veel aan van: ik ga naar de IB' er. Voor ondersteuning. Bij vermoedens komen ze naar de IB' er. Merkt u dit ook in de praktijk dat leerkrachten komen met dat soort vragen?'

R: 'Als ik voor mijn eigen school mag praten... Ja, dan is daar een open communicatie voor. En ook wel een vraag van joh... Bijvoorbeeld die leerkracht van groep 2 die naar me komt en aangeeft van: joh ik merk gewoon dit en dat en dan gaan we even in gesprek over hoe te handelen. Maar ik wil eerst voordat het tot handelen komt, wil ik eerst weten van waarom kom je bij me. Wat heb je gemerkt, je gezien, wat heb je gehoord, heeft het kind zich bij jou ook

uitgelaten. Dat vind ik wel heel belangrijk voordat wij gaan handelen want je kunt veel kapot maken. Eerst goed luisteren, eerst toch wel goed observeren en horen.'

I: 'Maar u ziet wel dat de leerkrachten de weg weten?'

R: 'De leerkrachten weten zeker de weg en naarmate ik hier ben merk ik ook dat leerkracht hier ook mij weten te vinden en op dezelfde wijze gebeurt dit ook hier. Daarom vind ik het ook heel belangrijk dat een IB' er, maargoed dat is niet altijd haalbaar denk ik, niet alleen komt om dit soort dingen ff te regelen, maar ook in de school is, in het werkveld, hoort en proeft en ja toch wel er is.'

I: 'Ik zou er wel mee naar de IB' er gaan, die weet wel hoe te handelen.' Wat vindt u van deze uitspraak?'

R: '...Oké..., wij weten dit ook, maar ik vind het wel heel belangrijk dat een leerkracht toch ook wel weet hoe je moet handelen. En. 'nou ja ik zou er mee naar de IB' er gaan'. Ja prima, heel goed, dat moet ook, maar wat is daaraan vooraf gegaan? Hoe ben je daar zelf in geweest, Hoe te handelen? Wat denk jij, wat doe jij, wat kun jij het kind bieden? Maar inderdaad, wel heel graag, dat ze er mee naar de IB' er gaan.'

I: 'Maar niet dat het zo wordt afgegeven...'

R: 'Nee, nee, je bent echt partner. In het gesprek, en ook in het handelen, in het observeren. Ja zeer zeker. En in de gesprekken ben ik samen met de leerkrachten, wanneer dit verder gaat, in de gesprekken met ouders en maatschappelijk werk. Dan ben ik natuurlijk ook een poot in, een overkoepelend iemand die de boel samentrekt, die samenpakt, samenvat en dan stappen vooruit gaat en dat bewaakt, dat wel ja.'

I: 'U heeft contact met het Schoolmaatschappelijk Werk. Het AMK, hebben jullie daar ook contact mee?'

R: 'Ja, daar heb ik regelmatig contact mee. Sowieso, als er een melding gedaan wordt dan wordt er in vertrouwen naar school gebeld. Zelf leg ik ook weleens bepaalde zorg neer die ik heb rondom een kind. Dan doe ik een anonieme melding en kan ik gewoon sparren met die gasten, met die mensen daar. Wat ook heel fijn is en dan wordt ik ook gestuurd en in een bepaalde richting gebracht. Ik vind het AMK, wat ik tot nu toe merk, in dit jaar is dat dan denk ik zeker, ja, ik denk dat ik al wel vier keer contact heb gehad.'

I: 'Dit cursusjaar?'

R: 'Ja in dit cursusjaar. Sowieso ook het informatieve wat je daar gewoon al kunt krijgen, het luisteren. Wat je weg daarin is... Het oplettende, het prikkelende wat ze hebben vind ik heel fijn.'

I: 'Dus echt om informatie te verkrijgen? Heeft u ook echt een melding gedaan?'

R: 'Ik heb zelf niet echt een melding gedaan rondom een kind m.b.t. huiselijk geweld op of seksueel gebied noem maar op.'

I: 'Maar wel echt voor informatie.'

R: 'Ja en zij ook dat ze van, rondom een kind wat wegging naar een andere regio wat nog steeds wat liep bij het AMK, wat ze wilde checken om een goede overdracht te hebben naar een ander kantoor van het AMK. Ja, ik ben er wel echt positief over.'

I: 'Kunt u omschrijven wat volgens u, als IB' er, uw taak is m.b.t. aanpak huiselijk geweld?'

R: 'Ten eerste denk ik heel goed luisteren. Luisteren naar alles wat binnen komt rondom dat, rondom het huiselijk geweld, rondom het kind wat daar dan eventueel de dupe van kan zijn. Het goed samenvatten, het goed kijken op school of ik dingen ook zie, het signaleren, het communiceren. Dat vind ik heel belangrijk. Ja, hulp zoeken en eventueel wanneer het echt zo is een melding doen.'

I: 'Dus uiteindelijk het voortouw daar wel innemen...'

R: 'Ja, ja en echt de ernst ervan inzien. En daarbij betrek ik ook de directie, de directeur. Omdat ik het heel belangrijk vind dat het echt breed gedragen moet worden en dat hij daar ook vanaf weet en daarin meegaat.'

I: 'U als IB' er bent dus eigenlijk de spil binnen het proces die coördineert verantwoording voor neemt.'

R: 'Ja en ook gewoon en borgt dat het goed loopt en goed blijft gaan. Zorgen voor de terugkoppeling. Niet altijd makkelijk hoor...'

I: 'Wat heeft u dan daar voor nodig om dat te kunnen doen?'

R: 'Wat heb ik daar voor nodig...? Nou, zulk soort dingen kosten altijd heel veel energie. Zulk soort dingen, zulk soort zaken moet ik los van de emotie die ik ook gewoon ken en los van de zorg die ik ook gewoon ken, en een hart wat ook best heel hard klopt bij mij moet ik gewoon wel het echte bovenhouden en goed aan de gang gaan en de wegen zoeken. Ja, wat heb ik daar voor nodig? Ja, ook wel een stukje luisterend oor van iemand die hier buiten staat dus mijn directie die mij daar sterk in houdt en mij spiegelt. Maar ook wel een stukje... doorgang, drive om door te blijven gaan.'

I: 'En het gegeven dat je er niet alleen voor staat.'

R: 'Nee zeker niet alleen, en het is weleens lastig maar dat vind ik wel in mijn directie dat extra, die steun die ik nodig heb.'

I: 'Dit schoolteam is misschien iets minder bekend voor u dan uw eigen school. Maar wat hebben zij volgens u nodig m.b.t. de aanpak van huiselijk geweld?'

R: 'Wat heeft dit schoolteam nodig...? Ik denk dat dit schoolteam al best goed op de weg is van signaleren. Ik heb daar zelf de weg naar mij weten, dat er gecommuniceerd wordt. Het communiceren mag nog wel wat uitgebreid worden, dat vind ik gewoon wel. Wat ik nu ervaar, ik

vind het lastig want huiselijk geweld heb ik niet zo meegemaakt hier. Ik denk wel dat sommige hier nog wat meer kunnen doorpakken. Snap je wat ik bedoel? Dat heb ik gewoon wel. Dat vind ik gewoon heel reëel. Ik moet wel eerlijk zijn dat ik ook hier een stukje bewogenheid zie want in die drie keer dat ik hier ben geweest zie ik dat steeds meer groeien.

Wat heeft mijn andere school/team nodig...?

Dat is hier ook wel zo, een stukje professionaliteit. Weten de signalen te herkennen. Zowel hier als bij ons. De kennis. Wat zijn de signalen, dat je daar alert op bent. Een stukje verdieping. Pure kennis.'

Uitwerking schriftelijk interview

Interviewnummer	IW. 7 ⁹
Geslacht	Man
Functie	Rechercheur zedenzaken
Werkzaam bij	Politie
Datum van afnemen interview	26-04-2013

Kern interview

Vragen:

1. Wat verstaat u onder het begrip 'huiselijk geweld'?
2. Bent u persoonlijk bekend met de Meldcode? - Ja/Nee + toelichting
3. Wat zijn de stappen die jullie binnen de politie ondernemen wanneer er vermoedens zijn van huiselijk geweld?
4. In hoeverre bent u betrokken met huiselijk geweld rondom minderjarigen (kinderen basisschoolleeftijd)?
5. Wat heeft de basisschool, uws inziens, nodig met betrekking tot aanpak huiselijk geweld?
6. Op welke manier zijn jullie binnen de politie bezig met de preventie van huiselijk geweld?
7. Kunt u een praktijkvoorbeeld geven met betrekking tot huiselijk geweld waarbij zowel kinderen als een school betrokken waren?
8. Wat zou u graag zien veranderen binnen het onderwijs wanneer het gaat over de aanpak van huiselijk geweld en preventie hiervan.

Uitwerking schriftelijk interview

Algemene opmerking:

Met name de uniformdienst heeft vaak met HG te maken en er zijn hele protocollen op geschreven. Ondermeer kan de veroorzaker (vaak de man) voor 10 dagen verplicht uit huis gezet worden. Dat gebeurt echt tientallen keren per jaar. Vroeger was het zo dat moeder en kind de woning verlieten. Dat is dus een stuk beter geworden. Vooral minister Donner heeft hier veel goeds gedaan. Er zijn bij ons speciale Hulpofficieren van Justitie (politie officieren) die de inschattingen maken. Vroeger, toen ik nog op straat zat, was het vaak zo dat je een vent meenam naar het bureau en in een cel zette. Vervolgens trok de vrouw de aangifte in en de vent liep weer buiten te lachen. Erg frustrerend. In mijn zedenwerk maak ik het ook regelmatig mee, maar dan in de vorm van seksueel geweld. Overigens is er dan vaak ook sprake van mishandeling.

⁹ Wegens privacy redenen zijn de geïnterviewden geanonimiseerd en worden codes gebruikt.

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

1. *Wat verstaat u onder het begrip 'huiselijk geweld'?*

Elke vorm van fysiek en psychisch geweld in een huiselijke situatie. Dus van ouders naar elkaar, ouders naar kinderen, kinderen onderling of kinderen naar ouders. En dus ook seksueel misbruik is een vorm van geweld.

2. *Bent u persoonlijk bekend met de Meldcode? - Ja/Nee + toelichting*

De meldcode zegt me zo niks. Wel is het zo dat als ik een melding maak in het computersysteem, dat ik automatisch iets in moet vullen m.b.t. HG.

3. *Wat zijn de stappen die jullie, binnen de politie, ondernemen wanneer er vermoedens zijn van huiselijk geweld?*

In de acute situatie wordt de verdachte opgepakt. In een wat sluimerende situatie schakelen we AMK/jeugdzorg in. Soms maken we ook gebruik van de 10 dagen huisuitzetting. Altijd om de coördinator HG (de hierboven genoemde HovJ).

4. *In hoeverre bent u betrokken met huiselijk geweld rondom minderjarigen (kinderen basisschoolleeftijd)?*

Regelmatig. Als een moeder of school iets bij de politie meld en het heeft te seksuele aspecten, krijg ik de melding en onderneem de benodigde actie.

5. *Wat heeft de basisschool uws inziens nodig met betrekking tot aanpak huiselijk geweld?*

Korte lijnen met het AMK en de politie. En deskundigheid om signalen van HG/seksueel misbruik te herkennen. En het zou goed zijn als scholen rustig reageren op dergelijke situaties. Het gebeurt regelmatig dat de school bang is voor haar naam en voor onrust op school, met als gevolg een hele heisa, die niemand helpt. Vertrouwenspersonen op scholen weten vaak wel hoe om te gaan met kinderen. Hierbij is het zeker van belang dat de leerkracht er is voor het kind en/of de ouder, maar er mag niet te diep doorgevraagd worden. Dit om foutieve/valse aangiften te voorkomen. Als je kritiekloos het verhaal van bijvoorbeeld een moeder volgt en ze is bijvoorbeeld bezig met een scheiding, kan er veel onnodig leed veroorzaakt worden.

6. *Op welke manier zijn jullie binnen de politie bezig met de preventie van huiselijk geweld?*

Vanuit de politie is er, volgens mij, geen preventie beleid. Zou ook niet weten hoe. Vanuit de overheid zijn er de SIRE spotjes waarin de meldingsbereidheid bevorderd wordt. Wel is het zo dat een wijkagent gezinnen waar HG plaats heeft gevonden in de gaten houdt d.m.v. bezoeken ed.

7. *Kunt u een praktijkvoorbeeld geven met betrekking tot huiselijk geweld waarbij zowel kinderen als een school betrokken waren?*

Een kind zegt tegen de leerkracht dat ze door haar vader misbruikt word. Leerkracht bespreekt dit met vertrouwenspersoon. Die overlegt met AMK en politie. Moeder wordt ingelicht en doet aangifte. Kind wordt in kindvriendelijke verhoorstudio door specialisten van zedenrecherche gehoord. Verklaringen van leerkrachten worden opgenomen door zedenrecherche. School stelt, t.b.v. het studioverhoor, rapportage ter beschikking wat gebruikt kan worden bij voorbereidingen studio verhoor kind. Officier van justitie beslist dat vader opgepakt mag worden, want de signalen zijn duidelijk. Vader komt vast te zitten en word verhoord en bekent dat hij inderdaad zijn dochtertje misbruikt heeft. Vader komt voor rechter en krijgt veroordeling en ziet zijn kinderen niet meer.

Dit is niet een concreet voorbeeld, maar zo gaat het tientallen keren per jaar. Altijd opletten dat kind niet voor karretje van moeder gespannen wordt om de omgangsregeling te stoppen

8. *Wat zou u graag zien veranderen binnen het onderwijs wanneer het gaat over de aanpak van huiselijk geweld en preventie hiervan.*

Nog meer doen aan signalenherkenning. Dus deskundigheid vergroten. En vaak merken wij, de politie, dat leerkrachten huiverig zijn om een verklaring af te leggen. Dat is jammer, want vaak is een uitlating van een kind t.o.v. de leerkracht het begin van het strafrechtelijke onderzoek. Als dat niet gebruikt kan worden bij het vervolg, doe je het kind tekort.

Uitwerking schriftelijk interview

Interviewnummer	IW. 8 ¹⁰
Geslacht	Man
Functie	Hulpofficier van justitie (hOvJ)
Werkzaam bij	Politie
Datum van afnemen interview	26-04-2013

Kern interview

Vragen:

1. Wat verstaat u onder het begrip 'huiselijk geweld'?
2. Bent u persoonlijk bekend met de Meldcode? - Ja/Nee + toelichting
3. Wat zijn de stappen die jullie binnen de politie ondernemen wanneer er vermoedens zijn van huiselijk geweld?
4. In hoeverre bent u betrokken met huiselijk geweld rondom minderjarigen (kinderen basisschoolleeftijd)?
5. Wat heeft de basisschool, uws inziens, nodig met betrekking tot aanpak huiselijk geweld?
6. Op welke manier zijn jullie binnen de politie bezig met de preventie van huiselijk geweld?
7. Kunt u een praktijkvoorbeeld geven met betrekking tot huiselijk geweld waarbij zowel kinderen als een school betrokken waren?
8. Wat zou u graag zien veranderen binnen het onderwijs wanneer het gaat over de aanpak van huiselijk geweld en preventie hiervan.

Uitwerking schriftelijk interview

Algemene opmerking:

Als leidinggevende politieman is mijn rol in dit proces die van hulpofficier van justitie (hOvJ). Indien zich een zaak van huiselijk geweld zich bij ons aandient is het mijn taak een onderzoek te doen. Niet naar het strafrechtelijke gedeelte maar naar het bestuursrechtelijke gedeelte. In onze regio is de bevoegdheid tot het opleggen van een tijdelijk huisverbod belegd bij de burgemeester. Namens de burgemeester doet de hulpofficier het onderzoek. Als met alle partijen gesproken is wordt de burgemeester gebeld en hem een advies gegeven: wel of niet huisverbod opleggen. Als de burgemeester daartoe beslist wordt de beschikking door de hOvJ uitgereikt aan de betrokkenen

1. Wat verstaat u onder het begrip 'huiselijk geweld'?

¹⁰ Wegens privacy redenen zijn de geïnterviewden geanonimiseerd en worden codes gebruikt.

Huiselijk geweld is relationeel geweld. Het gaat niet alleen om mensen die onder één dak wonen maar ook om ex-partners. Ook als men al uit elkaar is kan er nog sprake zijn van huiselijk geweld. Dit geweld kan gericht zijn op de persoon (lichamelijk), maar op goederen van een persoon. Bijvoorbeeld het vernielen van een auto of woning.

2. *Bent u persoonlijk bekend met de Meldcode? - Ja/Nee + toelichting*

Ja, ik weet dat er een meldcode is. Inhoudelijk weet ik er niet zoveel van. De politie komt meestal vanuit een melding van de direct betrokkenen (of de burens) ter plaatse.

3. *Wat zijn de stappen die jullie binnen de politie ondernemen wanneer er vermoedens zijn van huiselijk geweld?*

Zoals ik in de inleiding al zei doet de politie twee dingen: het strafrechtelijk onderzoek en het bestuursrechtelijk onderzoek. Het strafrechtelijk onderzoek richt zich op het vaststellen of er strafbare feiten hebben plaatsgevonden die leiden tot een strafrechtelijke vervolging. Aangever, getuigen en verdachten worden gehoord. Zijn er minderjarige kinderen in het gezin dan wordt er altijd een zorgmelding gemaakt naar BJZ (bureau Jeugdzorg). De politie heeft de verplichting altijd onderzoek te doen naar huiselijk geweld. Het behoort bij de prioriteiten. Er moet altijd overlegd worden met de Officier van Justitie voordat de politie besluit een zaak eventueel niet verder te onderzoeken.

Het bestuursrechtelijke deel heeft een overlapping maar richt zich op de te nemen beslissing: wel of niet een huisverbod opleggen. De burgemeester beslist dit (en dus niet politie of justitie). De politie doet alleen het (oneigenlijke?) onderzoek, omdat die nu eenmaal dag en nacht beschikbaar zijn. Bij dit onderzoek sluit in onze regio een maatschappelijk werkster aan van het Steunpunt Huiselijk geweld. Zij verzorgen de follow-up als het gaat om het opstellen van een behandelplan voor de pleger en evt. het slachtoffer.

In beide gevallen worden de politiestructuren geraadpleegd om te zien of er al eerder soortgelijke meldingen zijn geweest. Wordt er een huisverbod opgelegd dat worden er zogenaamde 'afspraken op locatie' opgemaakt zodat bij een volgende melding er direct een link gelegd wordt met het huisverbod.

4. *In hoeverre bent u betrokken met huiselijk geweld rondom minderjarigen (kinderen basisschoolleeftijd)?*

Het middel 'tijdelijk huisverbod' wordt naar mijn ervaring hiervoor niet vaak ingezet. Ik heb het zelf nog niet meegemaakt. Meestal worden de kinderen, als er zorgen zijn rond de opvoeding, onder toezicht gesteld van Bureau Jeugdzorg. Vanuit mijn rol als hoofd zedenpolitie hebben we wel veel te maken met incestsituaties en dergelijke. In dat geval wordt BJZ ingeschakeld om een veilig plek voor het kind te creëren. Dat kan zijn dat de pleger het huis verlaat of dat het kind elders wordt ondergebracht.

5. *Wat heeft de basisschool uws inziens nodig met betrekking tot aanpak huiselijk geweld?*

Het signaleren van sporen van geweld en vooral de durf om op je intuïtie af te gaan dat er iets niet goed zit. Niet te lang wachten totdat het onomstotelijk is. Vroegtijdig melden. Die durf (en de ruggensteun die dat vraagt) kan m.i. verder ontwikkeld worden bij leerkrachten en directie.

6. *Op welke manier zijn jullie binnen de politie bezig met de preventie van huiselijk geweld?*

De politie doet hier niet veel aan.

7. *Kunt u een praktijkvoorbeeld geven met betrekking tot huiselijk geweld waarbij zowel kinderen als een school betrokken waren?*

Ik heb dit zelf niet meegemaakt, los van de seksueel misbruikzaken. In dat laatste geval meldt de school het aan BJZ of AMK (Advies en Meldpunt Kindermishandeling) en die doen bij de politie aangifte.

8. *Wat zou u graag zien veranderen binnen het onderwijs wanneer het gaat over de aanpak van huiselijk geweld en preventie hiervan.*

Zie vraag 5.

Bijlage 10: Verwerking interviews Atlas TI

10.1 Label 'definitie'

Query Report

HU: Codering interviews
File: [C:\Users\090701\Desktop\Codering interviews.hpr6]
Edited by: Super
Date/Time: 2013-05-01 16:31:11

Global selection criteria:
All

6 Primary Docs in query:

8 quotation(s) found for Query (Infix-Notation):
"Definitie"

P 2: IW4.rtf - 2:1 [Huiselijk geweld zie ik als al..] (3:3) (Super)

Codes: [Definitie]
No memos

Huiselijk geweld zie ik als alle vormen van fysiek en psychisch geweld: slaan, schoppen, kleineren, uitschelden. Getuige zijn van huiselijk geweld of ruzie tussen ouders.

P 3: IW5.rtf - 3:1 [Poeh, dat is erg veel. Alles w..] (3:3) (Super)

Codes: [Definitie]
No memos

Poeh, dat is erg veel. Alles wat een kind in zijn ontwikkeling belemmerd, denk ik. Dat is natuurlijk zowel lichamelijk als psychisch. Niet alleen als het kind geslagen of mishandeld wordt, maar ook hoe er met een kind omgegaan wordt. Ik heb wel eens gesprekken met ouders als hun kind een negatief zelfbeeld heeft. Ook dat vind ik huiselijk geweld.

P 3: IW5.rtf - 3:2 [Omdat dat het kind ook niet te..] (5:5) (Super)

Codes: [Definitie]
No memos

Omdat dat het kind ook niet ten goede komt en het de ontwikkeling van het kind belemmerd. Dus dan zijn ze niet gelukkig, omdat ze niet snel het idee hebben dat ze iets goed doen en dat kan ook niet. Maar aan de andere kant is het ook als iemand weigert om zijn kind medicijnen te geven. Dat vind ik ook huiselijk geweld. Het is dus heel breed.

P 3: IW5.rtf - 3:3 [ook verwaarlozing.] (7:7) (Super)

Codes: [Definitie]
No memos

ook verwaarlozing.

P 4: IW6.rtf - 4:1 [Bij huiselijk geweld denk ik s..] (3:3) (Super)

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

Codes: [Definitie]
No memos

Bij huiselijk geweld denk ik sowieso aan iets wat een ander lichamelijk bij een ander toebrengt. Dat niet alleen. Ik vind ook huiselijk geweld... de geestelijke benadering. Het negeren..., de verzorging vind ik ook een stukje huiselijk geweld wanneer dit niet goed gaat en schade toebrengt.

P 4: IW6.rtf - 4:2 [eigenlijk heel breed wat er bi..] (5:5) (Super)

Codes: [Definitie]
No memos

eigenlijk heel breed wat er binnenshuis kan gebeuren.

P 5: IW7.rtf - 5:1 [Elke vorm van fysiek en psychi..] (6:6) (Super)

Codes: [Definitie]
No memos

Elke vorm van fysiek en psychisch geweld in een huiselijke situatie. Dus van ouders naar elkaar, ouders naar kinderen, kinderen onderling of kinderen naar ouders. En dus ook seksueel misbruik is een vorm van geweld.

P 6: IW8.rtf - 6:1 [Huiselijk geweld is relationee..] (5:5) (Super)

Codes: [Definitie]
No memos

Huiselijk geweld is relationeel geweld. Het gaat niet alleen om mensen die onder één dak wonen maar ook om ex-partners. Ook als men al uit elkaar is kan er nog sprake zijn van huiselijk geweld. Dit geweld kan gericht zijn op de persoon (lichamelijk), maar op goederen van een persoon. Bijvoorbeeld het vernielen van een auto of woning.

10.2 Label 'casuïstiek'

Query Report

HU: Codering interviews
File: [C:\Users\090701\Desktop\Codering interviews.hpr6]
Edited by: Super
Date/Time: 2013-05-01 16:29:04

Global selection criteria:
All

6 Primary Docs in query:

20 quotation(s) found for Query (Infix-Notation):
"Casuïstiek"

P 1: IW3.rtf - 1:1 [de bedoeling is altijd dat je ..] (9:9) (Super)

Codes: [Casuïstiek]
No memos

de bedoeling is altijd dat je begint met de feiten in het dossier te vermelden. Wat zijn nou de feiten waardoor je de twijfels hebt, wat klopt er niet, wat of waar bestaat het niet-pluis-gevoel uit? Dat moet je eerst in kaart brengen.

P 1: IW3.rtf - 1:2 [Belangrijk is dat je dat eerst..] (9:9) (Super)

Codes: [Casuïstiek]
No memos

Belangrijk is dat je dat eerst gaat documenteren. Dus je schrijft de feiten op in het dossier! En daarna ga je in overleg. Met mij bijvoorbeeld, heh want ik ben makkelijk te telefonisch te bereiken. Dan kun je even kortsluiten met mij van wat vind je ervan? Is dit verdacht, is dit niet verdacht?! Of met een naaste collega, dat kan natuurlijk ook. En vervolgens als je, dan denkt van nou, het is inderdaad... het wordt bevestigd, het hoeft niet altijd zo te zijn... maar je loopt nog steeds met het niet- pluis- gevoel rond. Dan ga je in gesprek met ouders. En in gesprek met ouders, dat doe je om je vermoeden te versterken of te verzwakken. Als ouders dan in één keer wel een heel duidelijk verhaal hebben of als je denkt van nee, oké... nee dat kan niet. Dus dan kan het zijn dat het gewoon klaar is. Maar als je blijft twijfelen dan ga je het AMK bellen, dan ga je eerst advies vragen. Van dit speelt er nu, wat kan ik hier het beste mee doen? En dan krijg je een advies, bijvoorbeeld van nou dit zou ik gaan melden. En dan wordt het een melding en dan ga je een formulier invullen en daar beschrijf je zo goed mogelijk waaruit je zorgen bestaan en dan pikt het AMK het advies en meldpunt Kindermishandeling, dit weer op en gaat een onderzoek instellen. Dat wil zeggen dat ze de huisarts gaan bellen, de school gaan bellen, als het kind op school zit..., in gesprek gaan met ouders natuurlijk in eerste instantie. Op huisbezoek gaan en kijken van hoe heeft het precies plaatsgevonden, de situatie naspelen, uuh, dat soort dingen...'

P 1: IW3.rtf - 1:3 [Wij hebben in het J. regioziekenhuis] (17:17) (Super)

Codes: [Casuïstiek]
No memos

Wij hebben in het J. regioziekenhuis de stelregel dat degene die zorgen heeft, dat die met ouders in gesprek gaat. Want je gaat niet voorlezen uit andermans werk. Dat komt niet over, dan ga je voor een ander zitten bedenken en praten. Dat werkt niet.

P 1: IW3.rtf - 1:4 [Als je zorgen hebt, dat moet j..] (17:17) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Als je zorgen hebt, dat moet je dan bespreken met ouders. Dat is de eerste stap die je zet. En het is heel belangrijk dat je ouders meekrijgt in de zorgen om hun kind. Want ze hebben een hulpvraag, als ze op de Spoedeisende Hulp binnenkomen. Dan is er, dat noemen wij dan de 'Golden window of Opportunity', dan zijn de luiken even open. De gordijnen zijn open... ouders staan open voor hulp, want ze hebben iets nodig van jou althans op dat moment. Het kind moet dan behandeld worden. En dan heb je de beste ingang om daarover met ouders in gesprek te gaan. Van, Gaat het wel goed thuis? Is er niet iets anders gebeurd? Dan heb je die ouders veel makkelijker mee als dat je dat achteraf gaat doen. En zeker al door iemand anders, want dan wordt het een heel theoretisch gesprek.'

P 1: IW3.rtf - 1:5 [De melder krijgt altijd een ko..] (21:21) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

De melder krijgt altijd een kopie van de afsluitbrief aan ouders. Dus wat de bevindingen zijn geweest en hoe het AMK verder gaat of daar een vervolgactie op komt of hulp ingezet is, of dat het kind onder toezicht gesteld wordt of dat het kind uit huis geplaatst wordt. Nou, wat er dan ook uiteindelijk besloten is. Dat is binnen drie maanden. Dus krijgt de melder bericht. En ik krijg altijd een mailtje van 'dit dossier is gesloten', 'dit dossier is niet gegrond verklaard' of 'dit dossier is...' nou weet je gewoon dat het klaar is. Dat ik mijn administratie ook gewoon verder kan opbergen, dat het afgerond is. En de melder krijgt de inhoudelijke informatie. En ik krijg ook nog wel van de melder vaak te horen van hoe het gelopen is.'

P 1: IW3.rtf - 1:6 [Tenzij je zeker weet dat er ge..] (29:29) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Tenzij je zeker weet dat er geen sprake is van kindermishandeling. Nou dat weet je bijna nooit zeker. Je weet het sowieso nooit zeker. Dat is het punt. Kijk, wij hoeven het ook niet zeker te weten, maar wij hebben wel zorgen. En dan zijn we signaleerder, en dan leggen we die zorgen neer bij het AMK. Dat vertel je altijd aan ouders. Je vraagt nooit om toestemming, dat hoeft niet, maar je moet het altijd vertellen! Dat je dat gaat doen, dat je dat van plan bent. Ouders hebben daar recht op, om te weten dat jij iets gaat beslissen voor hen, dat jij ergens aan de bel gaat trekken, over de zorgen die je hebt.'

P 1: IW3.rtf - 1:7 [Maar er komt er van alles binn..] (25:25) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Maar er komt er van alles binnen, van jonge kinderen met brandwonden, waarvan je denkt nou dit kan gewoon niet kloppen. Een kind trekt altijd terug, zeg maar. En als een kind de handjes echt derdegraads verbrand heeft, bijvoorbeeld de handpalmen, dan weet je al dat er iets niet goed zit. En bijvoorbeeld scherp begrensde brandwonden, door onderdompeling in heet water. Nou, dat soort dingen, dat nou als je bijvoorbeeld een heet water verbranding hebt door bijvoorbeeld koffie dat je over je heen krijgt, dan zie je altijd spat brandwonden, zeg maar, dus altijd nog stipjes en gewoon een heel onregelmatig patroon. En dan weet je van ja dat is echt een ongelukje geweest. Maar zodra het scherp begrensd is, of symmetrisch is, dan ja; dat is gewoon heel verdacht!

P 1: IW3.rtf - 1:8 [Bijvoorbeeld jonge kinderen me..] (25:25) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Bijvoorbeeld jonge kinderen met fractures, alle kinderen onder het jaar met een fractuur dat is ook in principe verdacht, omdat het bijna allemaal kraakbeen is... een kind onder het jaar breekt bijna nooit iets, of er moet echt heel veel kracht uitgeoefend zijn. En een kind moet al vanaf bijna meer dan anderhalve meter hoogte vallen, wil die überhaupt iets breken. Het kind dat van veertig centimeter van een uuh, stretcher afvalt of van een ander bedje ofzo en hij breekt iets, dat is al bijzonder. Dus we hebben de afspraak binnen het Jeroen Bosch Ziekenhuis dat alle kinderen onder het jaar met een fractuur gemeld worden bij het AMK. Dat levert valse positieven op, maarja beter dan vals negatief. Want anders ga je dingen missen. Omdat 70% van de kinderen, onder het jaar, met een fractuur, het gevolg zijn van kindermishandeling.'

P 1: IW3.rtf - 1:13 [Bijvoorbeeld als er een gevech..] (37:37) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Bijvoorbeeld als er een gevecht is geweest op straat of er wordt aangifte gedaan. In crisissituaties treedt de politie op. Als er echt direct sprake is van geweld of bijvoorbeeld ook weleens huiselijk geweld. Als een slachtoffer van huiselijk geweld, ja door de politie gebracht wordt op de spoedeisende hulp.

P 3: IW5.rtf - 3:8 [Ja, verschillende situaties ro..] (11:11) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Ja, verschillende situaties rondom huiselijk geweld. Een jongetje (kleuter) dat nooit at voordat hij naar school kwam. Dezelfde kleren aanhad als de dagen ervoor. Zijn haar niet gewassen had. Hij was altijd te laat, werd door zijn eigen broertje naar school gebracht. Het bleek dat hij met zijn kleren aan sliep, omdat hij veel te laat kwam. Hij at niet, als hij iets at dan was het z'n broertje die iets had gesmeerd. En zijn moeder lag in bed. Toen hebben we met de ouders meerdere keren contact gehad. Na de tweede keer hebben we gezegd dat, als het niet zou verbeteren, we het zouden melden bij het AMK of bij de Jeugdzorg. Toen was het beter. Ze ging hem zelf brengen, kwam ze uit bed en zorgde ze voor hem. Het is toen heel lang goed gegaan. Tot eind groep 5. Toen was er weer een periode dat het minder ging. Toen hebben we weer met de ouders gesproken. Toen is het een hele poos wel weer goed gegaan. Het kind werd ook ouder, kon zichzelf aankleden en zijn eigen brood smeren. Dus dat was allemaal anders. Hij ging zelf naar school. Vorige jaar begon het weer, hij begon in zijn broek te poepen. We weten nog steeds niet hoe dat gekomen is. Toen heb ik weer met de schoolarts gesproken en weer met de moeder gesproken en is er een medisch traject gestart. Het bleek toen niets te zijn. Nu is het ook weer een beetje beter. Maar het blijft een ding wat we heel erg in de smiezen houden. Maar dat is bijvoorbeeld iets kleins.

P 3: IW5.rtf - 3:9 [Een ander geval van huiselijk ..] (11:11) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Een ander geval van huiselijk geweld was van een Birmees jongetje die geslagen werd als vader weer dronken was en die sloeg ook moeder. Dat is via de politie bij mij terecht gekomen, maar ook via mij bij de politie en die is toen ook opgepakt. Ik heb dat toen opgegeven bij Meldpunt Bijzondere Zorg van de GGD en bij Bureau Jeugdzorg. Dat loopt nu.

P 3: IW5.rtf - 3:10 [Bijvoorbeeld een jongetje in g..] (15:15) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Bijvoorbeeld een jongetje in groep zes, geen lichamelijke mishandeling of verwaarlozing, maar meer psychisch. Die vader had een angststoornis en drankstoornis. Dat wist ik nooit, maar na elke zomervakantie, herfstvakantie of na het weekend elke maandag moest hij huilen op school. Elke keer hilde hij als hij naar school kwam. Dat zag ik en toen heb ik hem eruit gepikt. Ik heb hem gevraagd: 'Kun je mij vertellen hoe het komt dat je huilt?' Toen zei hij: 'Dan ga ik papa zo missen, want die rijdt op een vrachtwagen.' Ik heb dit met de schoolmaatschappelijk werker besproken. Nu, achteraf, blijkt dat hij altijd bij vader in bed slaapt. Als zijn vader dan naar z'n werk is dan mist hij papa fysiek, maar ook helemaal. Als hij dan de hele week weg is. Toen bleek ook dat het tussen vader en moeder niet goed zat, maar dat het jongetje ook heel veel last heeft van het dwangstoornis van zijn vader. Dat loopt nu. Nu is vader inmiddels bij moeder weg. Nu is hij, in samenwerking met de maatschappelijk werk, ook verhuist.

P 3: IW5.rtf - 3:11 [Die vader van het jongetje was..] (41:41) (Super)

Codes: [Casuïstiek] [Meldcode]

No memos

Die vader van het jongetje was opgepakt. De moeder was gevlucht met het kind. Politie belt mij, vrije dag, ik sta hier met een man. Ik kan hem niet verstaan, wat moet ik nu met hem? Ik zei: 'Wat moeten jullie met hem, wat kunnen jullie voor hem doen? We kunnen hem misschien bij een daklozen opvang brengen. Meer kunnen we niet, want het is niet ernstig genoeg. Dus we kunnen hem naar de daklozen opvang brengen, zodat hij z'n roes uit kan slapen. Ik zeg: 'Misschien moet je dat dan maar doen.' Oké, dan doen we dat. Dus ik wist dat de moeder gevlucht was met het kind naar Ede. Toen is ze terug gekomen en later hoorde ik dat ze weer gevlucht waren naar de vluchtmedewerker. Nou, ik bel dus maandag naar de politie en ik zeg: 'hebben jullie een melding gedaan, bij Bureau Jeugdzorg, voor huiselijk geweld.' Nee, nee, want daar was nog niet genoeg aanleiding voor. Ik zei: 'Pardon, ik wil jullie toch vragen om dat te doen, want als wij die melding doen, dat was advies van het AMK, dan zijn we ons vertrouwen kwijt bij de ouders. Dus dan moeten we het gewoon zo doen, want als jullie het doen, dan zijn wij gewoon contactpersoon en informant.' 'O, dat zullen we dan maar doen mevrouw.' Ik word even later gebeld door de politie van Geldermalsen en die zeggen: 'Even over die zaak van... wij willen een melding gaan doen. Maar hoe kunnen wij er op vertrouwen dat jullie er nog wat mee gaan doen dan?' Tss!! Toen zei ik: 'Waarom vraag ik dit? Ik wil dat jullie gewoon die melding doen.' Dat is toen ook gebeurt. Ik heb toen Bureau Jeugdzorg gebeld en die zeiden: 'Er is een wachtlijst van acht weken mevrouw voordat we de zaak oppakken. Ik zeg: 't's wel een zaak van huiselijk geweld.' Daar konden ze eigenlijk niet veel mee. Toen heb ik Meldpunt Bijzondere Zorg, van de GGD, gebeld, want die zijn betrokken bij huiselijk geweld. En die moeten eigenlijk gelijk handelen. Maar die hebben weer naar Bureau Jeugdzorg gebeld en de zeggen 'Die zaak ligt daar, dus daar moeten we weer op wachten.

P 3: IW5.rtf - 3:12 [Ouders die in scheiding liggen..] (13:13) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Ouders die in scheiding liggen, ze hadden veel ruzie. De kinderen werden van hot naar her gesleept. Vader bijv. bij de ene kant van het hek te wachten en moeder bij de andere kant. Dan hadden ze gewoon heel veel ruzie.

P 3: IW5.rtf - 3:13 [Dit jaar is wel extreem hoor. ..] (49:49) (Super)

Codes: [Casuïstiek]
No memos

Dit jaar is wel extreem hoor. Vier zaken nu, waarin ik toch contact heb gehad met Bureau Jeugdzorg en het AMK. Er lopen nu twee rechtszaken, waarover de rechter uitspraak moet doen en daar moet je ook op wachten. Het ene gezin is er ondertussen toch vandoor, die zitten in Engeland. Het andere gezin is die vechtscheiding.

P 3: IW5.rtf - 3:14 [Die moeder heeft ook heel lang..] (59:59) (Super)

Codes: [Casuïstiek]
No memos

Die moeder heeft ook heel lang in de ontkenningfase gezeten. Dat was heel lastig. Die zei dat we hen het vertrouwen moesten geven. Totdat hij (de vader) bij mij dronken in het kamertje stond. Dan ben ik misschien heel direct en heb ik ook tegen de moeder gezegd: 'Ik ruik anders en zie anders.' En omdat hij zo boos bij mij in mijn kamertje heeft gestaan is hij face- to- face nog niet open naar mij, dat zie ik gewoon. Er is iets aan de hand en dat is alleen maar gevoel en ik heb dan helemaal geen bewijs. Helemaal niet.

P 3: IW5.rtf - 3:15 [we hebben een pleegkind op sch..] (61:61) (Super)

Codes: [Casuïstiek]
No memos

we hebben een pleegkind op school en die zit bij de pleegzorg. Ik had meerdere signalen dat moeder dronk, dat heb ik ook geroken en meerdere signalen opgepikt. Dan vind ik ook dat ik moet melden naar de pleegzorg. Ik ben toen met moeder om de tafel gaan zitten en heb dit gezegd. Nou moeder was helemaal over haar toeren. Want ja ik drink echt niet te veel, ik zei: 'dan geloof ik jou ook'. Toen vroeg ze waarom ik toch gemeld had, ik zei: 'omdat het mijn verantwoording is. Het moet echt, want wij hebben zorg voor het kind. Dus ik moet melden, dat is heel jammer en heel beroerd voor jou. Ik hoop niet dat het met het contact tussen jou en mij verkeerd gaat, maar ik weet dat jij het andersom ook zou doen.' Ze heeft me later ook nog gebeld of ik de melding terug kon draaien, maar toen heb ik ook gezegd dat ik die signalen had gezien en daar moet ik toch wat mee.

P 4: IW6.rtf - 4:9 [Ik heb te maken gehad als IB' ..] (7:7) (Super)

Codes: [Casuïstiek]
No memos

Ik heb te maken gehad als IB' er, niet als leerkracht, maar als IB' er met vermoedens van huiselijk geweld. Een vermoeden. Dit vermoeden was van buitenaf binnengekomen waarop ik geattendeerd werd. En dan puur gewoon op lichamelijk terrein, de verzorging maar ook een stukje... op het geestelijke terrein meer. Ik vond het heel erg lastig omdat wij op school dit niet zagen.

P 5: IW7.rtf - 5:6 [Een kind zegt tegen de leerkra..] (18:18) (Super)

Codes: [Casuïstiek]
No memos

Een kind zegt tegen de leerkracht dat ze door haar vader misbruikt word. Leerkracht bespreekt dit met vertrouwenspersoon. Die overlegt met AMK en politie. Moeder wordt ingelicht en doet aangifte. Kind wordt in kindvriendelijke verhoorstudio door specialisten van zedenrecherche gehoord. Verklaringen van leerkrachten worden opgenomen door zedenrecherche. School stelt, t.b.v. het studioverhoor, rapportage ter beschikking wat gebruikt kan worden bij

voorbereidingen studio verhoor kind. Officier van justitie beslist dat vader opgepakt mag worden, want de signalen zijn duidelijk. Vader komt vast te zitten en word verhoord en bekent dat hij inderdaad zijn dochtertje misbruikt heeft. Vader komt voor rechter en krijgt veroordeling en ziet zijn kinderen niet meer.

P 6: IW8.rtf - 6:9 [Ik heb dit zelf niet meegemaak..] (19:19) (Super)

Codes: [Casuïstiek]

No memos

Ik heb dit zelf niet meegemaakt, los van de seksueel misbruikzaken.

10.3 Label 'preventie'

Query Report

HU: Codering interviews
File: [C:\Users\090701\Desktop\Codering interviews.hpr6]
Edited by: Super
Date/Time: 2013-05-01 16:32:49

Global selection criteria:
All

6 Primary Docs in query:

43 quotation(s) found for Query (Infix-Notation):
"Preventie"

P 1: IW3.rtf - 1:14 [Je kunt dan ook nog advies vra..] (41:41) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Je kunt dan ook nog advies vragen aan het advies- steunpunt huiselijk geweld, maar in principe, wij hebben de afspraak hier dat we altijd melden bij het AMK. Want er moet iets voor die kinderen komen! Er moet hulp komen, die kinderen moeten veilig zijn.

P 1: IW3.rtf - 1:15 [We hebben ook een regionale aa..] (45:45) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

We hebben ook een regionale aanpak kindermishandeling, dat is in de regio J. en N.. daar zijn wij onderdeel van en dan zitten we met die ziekenhuizen allemaal op één lijn. Daarnaast hebben we een structureel overleg vier keer per jaar met alle aandachtsfunctionarissen kindermishandeling in Brabant. Dus daar zitten we ook op één lijn. We hebben ook veel afstemming met het westen, van goh wat doen jullie daar? Zij vragen dingen aan ons, wij vragen dingen aan hen.

P 1: IW3.rtf - 1:16 [En uhm, nou goed vanuit den Ha..] (45:45) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

En uhm, nou goed vanuit den Haag komt dan de vraag, van goh hebben jullie dat al ontwikkeld. Ja dat hebben wij. Nou mogen wij dat eens even inkijken? Nou dan nemen ze een aantal dingen over en zo gaat dat dan over en weer. Dan deel je de informatie. En op het gebied van de aanpak van kindermishandeling doet niemand moeilijk over het delen van informatie. Dat is heel bijzonder. Als het gaat om commerciële acties, bijvoorbeeld het opzetten van één of andere poli, waarbij klanten gewonnen moeten worden, dan is iedereen altijd heel erg op zichzelf. Dan denken ze van: 'Ja het is goed bedenk het zelf maar, ik heb er een hoop werk aan besteed, dus ik ga dat niet zomaar weggeven.' En dat valt me echt op, dat soort dingen heb ik ook gedaan, maar op het gebied van aanpak kindermishandeling is iedereen heel erg bereid om informatie te delen omdat iedereen gewoon vindt dat het gewoon goed moet gebeuren.

P 1: IW3.rtf - 1:17 [die heeft een lijstje eisen op..] (49:49) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

die heeft een lijstje eisen opgesteld, voor het ziekenhuis, nu ook voor de huisarts en huisartsenposten, die hobbelen een beetje achter de ziekenhuizen aan. Bijvoorbeeld dat er een signaleringsformulier moet zijn voor alle kinderen op de SEH.

P 1: IW3.rtf - 1:20 [het SPUTOVAMO formulier, zo no..] (53:53) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

het SPUTOVAMO formulier, zo noem je dat screeningslijst Kindermishandeling, ja dat is een landelijke term. Dat is allemaal... de eerste letters van de vraag die erop staan. Soort letsel, Plaat van Letsel, Uiterlijke Kenmerken, nou zo heb je het woord SPUTOVAMO.

P 1: IW3.rtf - 1:41 [Ja, daar worden ze in getraind..] (105:105) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Ja, daar worden ze in getraind! We hebben hier digitale scholingsmodules, en dat is de eerste module is signaleren, de tweede module is handelen. En de derde module is communiceren. En dan hebben we ook nog een dag en dat is dan met acteurs, en dan het leren communiceren over kindermishandeling. Ja, dat is hartstikke waardevol. Want dan leer je dus echt in gesprek gaan met ouders. Heel praktisch!

P 1: IW3.rtf - 1:42 [een heel aantal daarvan hebben..] (105:105) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

een heel aantal daarvan hebben ook die praktische cursus gedaan, dus dan hoop je maar ook dat een beetje gaat settelen en ja weer wat uitbreiding krijgt.

P 1: IW3.rtf - 1:43 [Maar die scholingsmodules, die..] (105:105) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Maar die scholingsmodules, die digitale scholingsmodules hebben we hier 275 mensen geschoold. Dus alle mensen die met kinderen werken en dus in aanraking kunnen komen met... en dat is een heel georganiseer om iedereen te scholen.

P 1: IW3.rtf - 1:44 [Kennis is heel erg belangrijk!...] (109:109) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Kennis is heel erg belangrijk! Kennis van zaken

P 1: IW3.rtf - 1:48 [In feite moet je ze een houvast..] (123:123) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

In feite moet je ze een houvast bieden. Dat wil zeggen dat, als ze iets zien of denken te zien, ze weten waar ze ermee naar toe kunnen. Dat is het allerbelangrijkste, dat je een soort telefoonnummer of weet- ik- wat biedt, zeg maar. Of een soortement back- up geeft, van als je ook maar enigszins denkt aan... BEL DIE EN DIE. Of bel mij, of weet ik wat. En je zorgt dat je zelf goed geschoold bent, dan kun je meedenken. Want dat is echt de eerste stap. En een protocol

ergens neerzetten, dat heeft helemaal geen zin. Dat moet gedragen worden dat protocol, mensen moeten bewerkt worden, die moeten voelen van, het is echt een groot probleem. Straks sta ik hier op de spoedeisende hulp en dan wil ik wel weten wat ik moet doen.

P 1: IW3.rtf - 1:49 [Bijvoorbeeld, ik ben vast inge..] (123:123) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Bijvoorbeeld, ik ben vast ingeroosterd in de introductiedagen voor de nieuwe assistenten. Dan vertel ik mijn verhaaltje over de aanpak van kindermishandeling. en wat er van hen verwacht wordt. Dat is houvast voor mensen. Daar hebben zij belang bij!

P 2: IW4.rtf - 2:18 [Waar ik ben geweest was de Mel..] (6:6) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Waar ik ben geweest was de Meldcode bijna compleet dus heb ik die gebruikt. Scholen kunnen hem wat toepassen op identiteit. Er is een landelijke Meldcode gemaakt door Expertise van onderwijs

P 2: IW4.rtf - 2:19 [De scholen van die vereniging ..] (9:9) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

De scholen van die vereniging werden verplicht vanuit het bestuur alle personeel weer een training te geven. Dus hebben ze mij gevraagd of ik hem kon gaan geven. De vraag kwam dus echt vanuit de scholen. Omdat zij opdracht kregen vanuit het overkoepelend bestuur.

P 2: IW4.rtf - 2:20 [Deze scholen moeten eens per d..] (13:13) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Deze scholen moeten eens per drie jaar weer geschoold worden. Dit was nu de eerste keer, daarvoor was het al lang niet meer gebeurt.

P 2: IW4.rtf - 2:21 [De meeste dingen weten mensen ..] (17:17) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

De meeste dingen weten mensen wel, maar je bent er niet zo alert meer op. In allerlei opleidingen , ook op de Pabo komt het natuurlijk voor en ook in allerlei cursussen.

P 2: IW4.rtf - 2:22 [Nou cijfers, niet iedereen is ..] (21:22) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Nou cijfers, niet iedereen is zich daar zo van bewust. Ik heb wel wat cijfers laten zien. Een aantal weten het wel, maar de meesten verbaast het dan wel weer hoeveel het nog is. Het maakt wel bewust dat het een reëel probleem is.

P 2: IW4.rtf - 2:23 [Ik geef een presentatie en een..] (24:24) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Ik geef een presentatie en een opdracht. Alles bij elkaar duurt het ongeveer anderhalf uur.

P 2: IW4.rtf - 2:24 [Veel leerkrachten vinden het w..] (40:40) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Veel leerkrachten vinden het wel lastig. Zijn bang om contact met de ouders te verliezen. Sommige leerkrachten hebben ook zoiets van: is dit onze taak? We zijn voor het lesgeven en wat daarnaast gebeurt is voor ouders en hulpverlening. Ook komt er het stukje bij dat leerkrachten ouders heel vaak nog het voordeel van de twijfel geven.

P 2: IW4.rtf - 2:25 [Dat is wel vaak op scholen zo ..] (40:40) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Dat is wel vaak op scholen zo dat sommige dingen heel lang kunnen lopen. Dan verandert het weer iets, gaat het wat beter... Het is soms ook heel lastig, je weet lang niet alles.

P 2: IW4.rtf - 2:26 [Je kan het AMK altijd bellen, ..] (42:42) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Je kan het AMK altijd bellen, er zijn misschien scholen die dat doen. Of in het ZAT overleggen. Die heeft elke school. Zit vaak wel een orthopedagoog bij of iemand anders.

P 2: IW4.rtf - 2:27 [Ik denk dat je als leerkracht,..] (48:48) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Ik denk dat je als leerkracht, als je dingen ziet die je opvallen je daar wel iets mee doet. Je bent verantwoordelijk. Als je er van afweet ben je gewoon medeplichtig. Kijk als je zelf niet wilt of niet durft te melden, dat kan, maar zoek dan hulp om het wel te gaan doen. Niets doen is geen optie. Je hoeft niet alles zelf te doen als leerkracht, je bent geen hulpverlener. Dus ik snap wel dat er dan beperkingen zijn. Maar zoek dan iemand die het wel kan doen.

P 2: IW4.rtf - 2:28 [I: 'Kun jij als schoolmaatscha..] (57:58) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

I: 'Kun jij als schoolmaatschappelijk werker optreden als 'back-up' bij deze gesprekken?'

R: 'Dat zou wel kunnen, als ze dat willen dan kan dat altijd.'

P 2: IW4.rtf - 2:29 [Ze doen dat wel goed, zien ook..] (56:56) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Ze doen dat wel goed, zien ook wel in dat het nodig is. Al merk ik weleens, ja dat het ook wel lastig is om te signaleren en dan door te pakken. De gesprekken met de ouders aangaan, om het

dan echt te gaan benoemen. Dat is voor mij om makkelijk te vertellen als ik een presentatie geef. Maar om het te doen is dan wel een tweede. Ja dat ze dat soms toch lastig vinden, om daar gesprekken over aan te gaan. Ze hebben vaak toch het idee van je gaat een slecht nieuwsboodschap brengen. Je hebt een bepaald oordeel over ouders. Dat is natuurlijk lastig daarin. Je gaat wel iets aanklaarten over hen terwijl je niet altijd weet of het juist is. Daar merk ik wel bepaalde reserve. Er zijn leerkrachten die dit makkelijker doen, maar ook die dat heel lastig vinden. Er blijft altijd een bepaalde angst om gewoon dingen bespreekbaar te maken bij ouders. Ze hebben toch een bepaalde band met de ouders en als je dan gaat vertellen, he van ik vermoed dat er meer aan de hand is.. Dat kan ik me ook wel voorstellen hoor. Als je natuurlijk een relatie hebt met de ouders is het veel lastiger. Ik ken ouders soms ook al wat langer, maar als ze bij mij weglopen is dat nog niet zo heel erg. Ik heb er verder niet zoveel last van. Maar op een school wel en ze zien het toch als een oordeel. Terwijl dat het niet is. Dat noem ik ook wel vaak. Je hebt vermoedens, je zegt niet dat het zo is. Zo wordt het wel vaak gezien. Er zijn nu ook steeds meer trainingen om dat op een goede manier te gaan vertellen. Er zijn leerkrachten die het kunnen, maar ook die het lastig vinden. Dat heeft inderdaad wel echt te maken met de manier waarop je dit doet.

P 2: IW4.rtf - 2:30 [De meesten wel. Ze zien wel de..] (54:54) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

De meesten wel. Ze zien wel de noodzaak ervan in. En dat het belangrijk is en dat het ook bij hun werk hoort. Maar ook dat het wel lastig is.

P 2: IW4.rtf - 2:31 [Ook kennis ja. Ook een stukje ..] (52:52) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Ook kennis ja. Ook een stukje inzicht, verder kunnen kijken, verder dan wat de eerste aanblik laat zien. Ik denk dat trainingen daarvoor wel belangrijk zijn, ook goede begeleiding vanuit ZAT. Dan het wel bespreekbaar is.

P 2: IW4.rtf - 2:32 [Ik weet wel dat op een school ..] (65:65) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Ik weet wel dat op een school ,maar die is sowieso wel actief in dat soort dingen, ze met het AMK bezig zijn. Ik heb daar ook benaderd van: als dingen niet lopen zeg het ook en koppel dingen terug. Blijft terugkoppelen en die doen dat nu wel. Dat ze gaan bellen van: wat is dit, en ook over het advies. Maar dat is ook een school die daar de weg wel in weet.

P 2: IW4.rtf - 2:33 [Ja, die zijn er wel, maar goed..] (62:62) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Ja, die zijn er wel, maar goed, soms moeten dingen ook uit de hand gaan lopen voordat je iets kan dus dat is altijd lastig. Er zijn situaties waarbij het beter was als het eerder was gebeurd. Soms kun je ook niet alles omdat er steeds te weinig aanleiding is. Dan moet het heel groot worden voordat het duidelijk is. Dat is lastig.

P 2: IW4.rtf - 2:34 [Het zou wel goed zijn als er i..] (78:78) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Het zou wel goed zijn als er in ieder geval binnen scholen/organisaties iemand is die meer van dit onderwerp afweet. Die de juiste stappen weet, die op de hoogte is van actuele dingen. Al vraag ik me wel af, omdat sommige organisaties zo groot zijn, of iedereen er dan gebruik van zal gaan maken. We gaan toch vaak eerst naar de IB'er, die zou dan de lijntjes kunnen leggen. Dat de IB'er contact opneemt met een aanspreekpunt. Maar dan ben je al weer een aantal stappen verder.

P 2: IW4.rtf - 2:35 [We trainen nu steeds een heel ..] (76:76) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

We trainen nu steeds een heel team. Of trainen.. meer voorlichten.

P 2: IW4.rtf - 2:36 [Ja er zijn er wel die dat soms..] (72:72) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Ja er zijn er wel die dat soms noemen. Van: we hebben al zoveel en we moeten al zoveel handelingsplannen schrijven en dan heb je dit er ook nog bij. Dat is ook zo, het is ook veel. Ik hoor het niet heel vaak, maar het komt weleens terug. Soms wordt dat wel zo ervaren. Van we zijn natuurlijk voornamelijk voor het lesgeven en dit maakt alles nog wel lastiger.

P 2: IW4.rtf - 2:37 [Het ligt er natuurlijk ook aan..] (69:69) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Het ligt er natuurlijk ook aan wat een school in huis heeft. Of een directeur zelf veel weet en de weg daarin ook weet. Dan gaat het vaak via de directeur. Maar weet hij/zij het ook niet, dan wordt het al lastiger. Want vaak gaat het wel via directeurs, dan is hij/zij verantwoordelijk. Hij/zij meldt bij het AMK in naam van school.

P 2: IW4.rtf - 2:38 [Je ziet als school maar een kl..] (80:80) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Je ziet als school maar een klein stukje en ouders kunnen heel mooi weer spelen. Sommige dingen zijn ook gewoon niet te zien. Je kan niet alles weten, alles voor zijn. Dat je dan op school een veilig klimaat kunt bieden is dat dan het enige. Ook al zie je soms dingen is het soms nog te weinig. En als ouders zoiets hebben als: alles is goed... ja dan kun je niet veel meer.

P 2: IW4.rtf - 2:39 [Alert blijven, dingen zien, ni..] (87:87) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Alert blijven, dingen zien, niet zomaar aannemen. Kijken van, hoe zit het precies, maar ook wel het complete plaatje proberen te zien. Hoe scoort een kind op alle gebieden? En dan kijken of je daar als leerkracht of school iets mee kan of dat je daar hulp bij nodig hebt en die dan ook inroepen. Maar wel iets doen! Echt bespreekbaar maken.

P 3: IW5.rtf - 3:49 [Je bent verantwoordelijk voor ..] (51:51) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Je bent verantwoordelijk voor het kind, het kind zit hier. Als je ziet dat het met het kind niet goed gaat, ja dan ben je verantwoordelijk. Officieel misschien niet, maar het voelt wel zo.

P 3: IW5.rtf - 3:50 [Ik denk dat we tijdens een zor..] (95:95) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Ik denk dat we tijdens een zorgvergadering ophalen wat we van L. hebben gehoord (heeft presentatie aan het team gehouden over haar cursus) en waar we door jouw vragenlijst over hebben nagedacht. Daar evalueren we op en presenteren we het plan en dat misschien gelijk met een signaleringslijst erbij. En daar komen we dan één keer per jaar op terug. Moet er iets bij of af?

P 3: IW5.rtf - 3:51 [Nee, nog niet. Wel wat L. (int..) (93:93) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Nee, nog niet. Wel wat L. (interim directeur die cursus Aanpak Huiselijk geweld heeft gevolgd) heeft, dat wordt aangepast en definitief gesteld. Dat heeft ze nu omgezet met de naam van de school erin en dat wordt ons papier.

P 3: IW5.rtf - 3:52 [Ik denk als je een signalering..] (89:89) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Ik denk als je een signaleringslijst hebt, dan ga je dingen weten en als je iets niet weet dan zoek je het even op. Dat zou ik doen. Zo'n lijst is een houvast natuurlijk.

P 3: IW5.rtf - 3:53 [ze hebben een signalenlijst no..] (85:85) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

ze hebben een signalenlijst nodig, omdat ze nog niet allemaal in de gaten hadden wat nou huiselijk geweld allemaal was. Dat huiselijk geweld ook verwaarlozing is, bijvoorbeeld een kind dat de hele week dezelfde kleren draagt.

P 3: IW5.rtf - 3:54 [Stel dat ik het kind later, al..] (61:61) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

Stel dat ik het kind later, als ze achttien is, tegen zou komen en ze zei: 'Je wist er van, maar je hebt nooit wat gedaan.' Dat kan echt niet!

P 4: IW6.rtf - 4:16 [De leerkrachten weten zeker de..] (19:19) (Super)

Codes: [Preventie]
No memos

De leerkrachten weten zeker de weg en naarmate ik hier ben merk ik ook dat leerkracht hier ook mij weten te vinden en op dezelfde wijze gebeurt dit ook hier. Daarom vind ik het ook heel

belangrijk dat een IB'er, maargoed dat is niet altijd haalbaar denk ik, niet alleen komt om dit soort dingen ff te regelen, maar ook in de school is, in het werkveld, hoort en proeft en ja toch wel er is.

P 4: IW6.rtf - 4:17 [echt de ernst ervan inzien. En..] (50:50) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

echt de ernst ervan inzien. En daarbij betrek ik ook de directie, de directeur. Omdat ik het heel belangrijk vind dat het echt breed gedragen moet worden en dat hij daar ook vanaf weet en daarin meegaat.

P 4: IW6.rtf - 4:18 [Zorgen voor de terugkoppeling...] (54:54) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

Zorgen voor de terugkoppeling.

P 6: IW8.rtf - 6:8 [De politie doet hier niet veel..] (17:17) (Super)

Codes: [Preventie]

No memos

De politie doet hier niet veel aan.

10.4 Label 'Meldcode'

Query Report

HU: Codering interviews
File: [C:\Users\090701\Desktop\Codering interviews.hpr6]
Edited by: Super
Date/Time: 2013-05-01 16:31:51

Global selection criteria:
All

6 Primary Docs in query:

75 quotation(s) found for Query (Infix-Notation):
"Meldcode"

P 1: IW3.rtf - 1:9 [Als ze het er niet mee eens zi..] (33:33) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Als ze het er niet mee eens zijn, dan kunnen ze dat zeggen, ze kunnen je zelfs voor de tuchtrechter slepen, als ze een gegrond feit hebben. Stel dat je niks tegen ouders gezegd hebt en je hebt een melding gedaan. Dan kunnen ouders je aanklagen wegens het niet informeren en het verstrekken van gegevens zonder medeweten.

P 1: IW3.rtf - 1:10 [als je een stap overslaat dan ..] (33:33) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

als je een stap overslaat dan moet je daar een hele goede reden voor hebben. Dan moet je dat absoluut in je dossier vermelden. Bijvoorbeeld het kan zijn dat je het niet ter sprake brengt bij ouders, omdat je bang bent voor je eigen veiligheid en die van het kind. Dat je denkt van ja, maar als ik het... als ik dit ga bespreken dan barst de hel los. Want die vader is vuurwapengevaarlijk, ik noem maar even wat. Dan ga je dat dus niet bespreken, maar dan zet je dat wel zo in het dossier. Dat je het daarom dat niet besproken hebt en dan heb je een hele goede verklaring!

P 1: IW3.rtf - 1:11 [Kijk en als professional is he..] (33:33) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Kijk en als professional is het eigenlijk 'not done' om anoniem te melden, dat doe je bijna nooit, want je moet natuurlijk wel een beetje 'guts' hebben als je in een ziekenhuis werkt. Zeker op een spoedeisende hulp, dan wordt wel van je verwacht dat je die stappen kunt zetten.

P 1: IW3.rtf - 1:12 [Maar goed, als je echt bang be..] (33:33) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Maar goed, als je echt bang bent, dan denk je wel drie keer na en om te voorkomen dat niemand dan dus gaat melden, dat het verzand in niks doen, hebben ze de mogelijkheid geschapen om dus anoniem te melden.'

P 1: IW3.rtf - 1:18 [Alle kinderen op de SEH worden..] (49:49) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Alle kinderen op de SEH worden gescreend op kindermishandeling, allemaal! Ook met niet-letsel. Ook de kinderen met buikpijn, die worden toch even bekeken van hé, zou het kunnen zijn dat..?! Er worden toch een aantal vragen ingevuld... zijn de ouders voldoende betrokken bij de zorg rondom hun kind? Is er adequaat gereageerd op de klachten of op het letsel? Is het gedrag, is de interactie normaal? Het gedrag naar jou, naar het kind toe normaal? Nou dat soort dingen, vraag je altijd jezelf af! En dat vul je ook in op het formulier. En die formulieren, die komen allemaal bij mij... daar liggen er een aantal... ik screen ze weer, ik selecteer ze en ik haal de verdachte formulieren eruit.'

P 1: IW3.rtf - 1:19 [het SPUTOVAMO formulier, zo no..] (53:53) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

het SPUTOVAMO formulier, zo noem je dat screeningslijst Kindermishandeling, ja dat is een landelijke term. Dat is allemaal... de eerste letters van de vraag die erop staan. Soort letsel, Plaat van Letsel, Uiterlijke Kenmerken, nou zo heb je het woord SPUTOVAMO.

P 1: IW3.rtf - 1:21 [Maar van de andere kant ouders..] (53:53) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Maar van de andere kant ouders krijgen wel een folder op de SEH, dus ze worden wel geïnformeerd over het feit dat hun kind gescreend wordt op kindermishandeling. Dat is wel weer nodig! Want je doet wel iets, je kijkt wel verder dan je neus lang is. Maar dan kunnen ouders dan even op hun gemak doorlezen. En worden niet gelijk getriggerd van hé hoho, snap je? Dus de bedoeling is dat je daar dan zorgvuldig mee om gaat.'

P 1: IW3.rtf - 1:22 [er was natuurlijk een protocol..] (57:57) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

er was natuurlijk een protocol dat al sterk verouderd was en weetje er was wel wat, maar ook niet echt structureel en ook niet echt dichtgetimmerd en ook niet binnen alle vakgroepen. De kindergeneeskunde was altijd zo'n beetje de klos. Iedereen belde de kinderarts maar, als er iets aan de hand was, of dacht dat er iets aan de hand was. En terwijl nu de chirurg zelf meldt. Snap je? Dus iedereen pakt zijn eigen verantwoordelijkheid en dat is heel belangrijk. Want een afschuifstelsel is nooit goed, er gaat informatie verloren. Kinderartsen hadden het gevoel van, pff moeten wij het weer opknappen. Want er gaat gewoon veel tijd in zitten en als je een melding doet bij het AMK, dat vraagt iets van je. Qua tijd, maar ook qua emotie. Dus in die zin is die olievlek heel erg uitgesmeerd over alle medewerkers van het ziekenhuis die met kinderen werken.

P 1: IW3.rtf - 1:23 [Bijvoorbeeld als het heel moei..] (57:57) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Bijvoorbeeld als het heel moeilijk wordt met het gesprek aangaan met de ouders. Dan vragen ze mij daar vaak bij. Van nou, ik ben een soort buffer, want ik praat namens het gehele ziekenhuis en zij zijn de melder, zij zijn de kwaaië piet natuurlijk. Want zij hebben aan de bel getrokken.

Maar ik kan dat dan een beetje zo plooi en zo sussen.

P 1: IW3.rtf - 1:24 [Soms denk je van ooh, snap je ..] (57:57) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Soms denk je van ooh, snap je dat dan niet ofzo heh, dat kun je weleens hebben. En soms denk je wat goed, fijn dat het zo gelopen is. Dus, dat laatste gevoel overheerst nu veel vaker want omdat het nu echt goed loopt. Aan het begin loop je natuurlijk echt tegen dingen aan, die nu nog niet lopen, maar als de bereidheid er is, en het gaat steeds beter. Dat wil niet zeggen dat veel meldingen altijd beter is, maar er wordt wel beter gesignaleerd en als er vervolgens goed gehandeld wordt dan levert het ook echt iets op!

P 1: IW3.rtf - 1:25 [Uhm toen voordat ik begon zeg ..] (65:65) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Uhm toen voordat ik begon zeg maar, als aandacht functionaris, waren er 20 meldingen per jaar en nu zijn dat er meer dan 80. Per jaar! Dus ja, dat is verviervoudigd. Maar ja dat is ook logisch he, als je structureel gaat signaleren. Heh, dus je gaat een heel signaleringsprotocol volgen. Dus onder andere het formulier bij elk kind invullen. Je weet makkelijk mensen te vinden, waar je bij aan de bel kunt trekken. Ja dan neemt dat gewoon een vlucht natuurlijk!

P 1: IW3.rtf - 1:26 [het samenwerken met het AMK is..] (69:69) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

het samenwerken met het AMK is gewoon heel erg geïntensiveerd. Het AMK komt gewoon één keer in de maand bij ons. Dan houden we casuïstiek bespreking. Dat wil zeggen dat we alle verdachte formulieren daarin besproken worden, maar ook de kinderen die op de poli's komen met mogelijk 'iets' wat niet klopt of een vermoeden van... Dus die worden door mij verzameld en die gaan we bespreken. Daar zit de radioloog bij, daar zit de spoedeisende hulp arts bij, 2 kinderartsen, spoedeisende hulp verpleegkundigen, kinderverpleegkundigen, maatschappelijk werk, psycholoog, uhm, chirurg. Er zitten eigenlijk uit alle hoeken en gaten, hier in het ziekenhuis, een vertegenwoordiger. En dan hebben we het over dat kind. Wat moeten we daarmee doen? Ga je de huisarts bellen? Gaan we melden? Gaan we hulp inzetten? Nou what ever. En zo'n radioloog weet bijvoorbeeld heel goed of zo'n breuk verdacht is of niet. Dat weet ik niet bijvoorbeeld. Als ik die foto zie, dan weet ik niet of die breuk... ik kan wel wat standaard dingen bedenken, maar niet als ik daarnaar kijk, naar die foto, dan... dat zegt me niks. Dus je hebt eigenlijk alle expertise nodig in huis die er is, om daar een goed plan voor te kunnen maken en dat loopt echt ontzettend goed.

P 1: IW3.rtf - 1:27 [daarnaast hebben we ook nog ee..] (69:69) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

daarnaast hebben we ook nog een commissie, he dus commissie kindermishandeling. Daar zitten ook weer een aantal afgevaardigden in. Revalidatie is er ook bij betrokken. Trouwens ook bij de casuïstiekbespreking. Dus, uuh, dat is met name voor het bepalen van beleid. Van hoe gaan we het hier in huis vormgeven, van wat doen we wel en wat doen we niet?

P 1: IW3.rtf - 1:28 [Aan de hand daarvan ga je bele..] (69:69) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Aan de hand daarvan ga je beleid maken. En dan ga je het implementeren en dan hoop je dat iedereen het uit gaat voeren. Dus ook dat vraagt allemaal tijd en energie. Heh, van iedere keer weer onder de aandacht brengen, van zo jongens... dit is de afspraak. Ja, dat moet allemaal goedgekeurd worden door de vereniging medische staff enzo. Dat gaat allemaal niet zomaar hoor als je iets van de grond wil trekken.

P 1: IW3.rtf - 1:30 [Het protocol kindermishandelin..] (73:73) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Het protocol kindermishandeling, die heb ik geschreven. Natuurlijk in samenwerking met ... zoiets doe je natuurlijk nooit alleen. Ik heb de eerste opzet gemaakt en dan laat je het binnen de commissie lezen en iedereen die, die vuurt daar zijn commentaar op. En dan ga je dat verwerken en dan ga je nog een keer rondsturen. Nou zo heb je aantal versies. En tot uiteindelijk de definitieve versie daar is. En dan staat het op het documentatie systeem van het ziekenhuis. Daar kan iedereen bij! Dat is een digitaal documentatiesysteem. Dat staat er allemaal.. er staan allemaal protocollen die binnen het ziekenhuis zijn, die staan er allemaal op. Onder de zoekterm kindermishandeling. Zo heb je ook de procedure rondom voorlopige ondertoezichtstelling. Of uit huisplaatsing. Dat soort, protocollen die liggen er bijvoorbeeld, procedure rondom zwangeren en eengerelateerd geweld. Dat zijn allemaal, vormen van... die vastgelegd zijn, van zo gaan we er hier in huis mee om!

P 1: IW3.rtf - 1:38 [Heel vaak is het zo als de art..] (101:101) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Heel vaak is het zo als de arts denkt dat nou hier klopt iets niet dan... die gaat METEEN met ouders in gesprek. Want anders heb je je kans gemist! En dat gebeurt weleens, dat de kans gemist wordt. Daar ben ik dan weer voor, want ik zie dat SPUTOVAMO formulier binnenkomen, en dan denk ik van dat klopt niet! Dus dan ga ik bellen, dan ga ik die arts bellen en vraag wat is er precies is gebeurd? Jaja... ik vond het ook al zo raar. Ik zeg nou, heb je het al besproken met de ouders? Nee dat heb ik nog niet besproken. Ik zeg, ik zou in ieder geval even het AMK bellen, voor advies en als daar het advies melden uit voort komt, wat ik WEL denk! Dan moet je ouders gaan bellen. En zo gaat dat dan. Maar dat is niet de mooie weg. Dan heb je echt.. dat is allemaal achteraf praten he, want die ouders zijn naar huis gegaan... hebben niks gehoord en dan krijg je achteraf nog eens een keer een telefoontje van ja het was toch wel verdacht toen jullie op de spoedeisende hulp waren, dat is niet netjes, maar beter, dan niks! Maar liever niet! En het liefst zo snel mogelijk dan erachteraan!

P 1: IW3.rtf - 1:39 [Kijk in feite is het zo, je pa..] (101:101) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Kijk in feite is het zo, je pakt de koe bij de horens, wat ik net al zei, op de spoedeisende hulp, gordijnen open, hulpvraag van ouders, crisissituatie, meteen doorpakken!

P 1: IW3.rtf - 1:40 [Maar er zijn heel vaak uhm, bi..] (101:101) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Maar er zijn heel vaak uhm, bijvoorbeeld een medewerker van de pre- operatieve screening, ik noem maar wat, die dan iets ziet en denkt van goh wat moet ik hiermee? Nou die belt mij. Heh, dan geef ik vervolgens advies. En het kind komt vaak nog een keer terug op de poli he. Dus als de kans gemist is, dan ga ik de arts inspreken die dan het kind terugziet op de poli. Van vraag hier nog eens naar of daar nog eens na. Ik maak me daar zorgen over. Nou dan kun je het uit handen geven. Soms gebeurt het ook dat ik het met de huisarts kortsluit. Als hier echt een volledig gemist kans is. Kind is volledig uit beeld, komt niet meer terug op de poli en het is een vrij complex verhaal, dan vraag ik aan de huisarts of die in gesprek wil gaan met die ouders. En dat doen zij altijd! Want vaak delen ze die zorg.

P 1: IW3.rtf - 1:45 [Ja, scholen lopen heel erg ach..] (115:115) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Ja, scholen lopen heel erg achteraan te hobbelen. Want het is ook weleens frustrerend hoor voor een AMK en ook voor... Dat in feite echt medisch iets mis moet gaan, zeg maar, terwijl het kind allang en breed een probleemgezin, er gebeurt alsmaar niks en uiteindelijk echt fysiek gaat het mis en dan komen ze in een ziekenhuis en dan pas gaat men tot actie overgaan. Dat is eigenlijk heel jammer. Er wordt gewoon slecht gesignaleerd. En als er al gesignaleerd wordt, wie gaat dat gesprek aan? Dat is best wel lastig.

P 1: IW3.rtf - 1:46 [Bij scholen wordt er gewoon ec..] (119:119) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Bij scholen wordt er gewoon echt bijna NIET gemeld. De politie meldt heel veel. De naaste omgeving meldt ook vaak. In het ziekenhuis zijn we gestegen, de laatste jaren, door die eis van de inspectie. Toen waren we 4% van alle meldingen, nu zijn we 10 % van alle meldingen. Dus politie zit op ruim 20%, daar komt echt alle ellende binnen, aan geweld enzo. Die komen daar bijvoorbeeld ook thuis en die zien dan één grote chaos. Een omgeving waar een kind echt niet kan opgroeien. Die melden gewoon heel makkelijk.

P 1: IW3.rtf - 1:50 [Ze hebben geen belang bij, als..] (123:123) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Ze hebben geen belang bij, als je zegt van dit en dit en dit en dit moet je melden. Zo werkt het niet, je moet echt, als je vermoeden hebt, ga er ergens mee naar toe! Praat erover. Deel het gewoon, daar begint het mee. Dan gaat het balletje wel aan het rollen. Maar je moet er ook voor zorgen dat er niet alleen over gepraat wordt, want dat werkt ook niet. Je moet wel zorgen dat er ook eens een keertje doorgepakt wordt. Dat de drempel omlaag gaat, van die persoonlijke belemmeringen.

P 2: IW4.rtf - 2:6 [Ik kan advies geven, kan meede..] (44:44) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Ik kan advies geven, kan meedenken van over hoe je dit in een melding gaat zetten. Ik zeg ook vaak: bel het AMK, leg het voor. Is dit voldoende voor een melding of niet? Kunnen zij nog veel beter inschatten.

P 2: IW4.rtf - 2:7 [Wij hebben ook een Meldcode di..] (36:36) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Wij hebben ook een Meldcode die we volgen. We doen dan soms ook een advies of aanbod. Als de situatie niet verandert dan kunnen we er een melding van maken. Tenzij er aan het begin al dingen zo heftig zijn dat je geen tijd hebt om al die stappen uit te voeren. Ik hoef geen toestemming te hebben van de ouders om te melden.

P 2: IW4.rtf - 2:8 [De school wordt altijd benader..] (32:32) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

De school wordt altijd benaderd door AMK. Ze moeten informatie verstrekken, in die zin worden zij er in betrokken.

P 2: IW4.rtf - 2:9 [Soms kan ik gewoon doorgaan al..] (30:30) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Soms kan ik gewoon doorgaan als ouders dat goed vinden. Als ze het er niet mee eens zijn stopt dat. Dan ligt het bij het AMK. Ik wordt gebeld door AMK, zij doen een onderzoek ik krijg daar de uitslag van. Het AMK geeft dan advies.

P 2: IW4.rtf - 2:10 [Gisteren heb ik ook nog een ge..] (28:28) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Gisteren heb ik ook nog een gesprek gehad met een leerkracht over een geval waarin sprake is van verwaarlozing. Van wat doe je dan? Dan doe ik er niet echt wat mee, maar is het meer advies geven.

P 2: IW4.rtf - 2:11 [Scholen kunnen hem wat toepass..] (6:6) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Scholen kunnen hem wat toepassen op identiteit. Er is een landelijke Meldcode gemaakt door Expertise van onderwijs.

P 2: IW4.rtf - 2:12 [Ik kan niet namens de leerkrac..] (38:38) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Ik kan niet namens de leerkrachten melding doen. Als ik het gezin niet ken kan ik niet namens derden gaan melden. Als ouders en kinderen een hulpvraag hebben en ik dan in het gezin kom, kan ik een melding doen. Maar als een leerkracht naar me toe komt met van dit en dit zie ik, kan ik dit niet melden. Dat moet de school echt zelf doen.

P 2: IW4.rtf - 2:13 [School heeft wel geprobeerd om..] (40:40) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

School heeft wel geprobeerd om hulp in te zetten maar dat weigeren ouders. Nu zijn ze wel

zover dat ze misschien andere stappen overwegen, want dit verandert niet.

P 3: IW5.rtf - 3:11 [Die vader van het jongetje was..] (41:41) (Super)

Codes: [Casuïstiek] [Meldcode]

No memos

Die vader van het jongetje was opgepakt. De moeder was gevlucht met het kind. Politie belt mij, vrije dag, ik sta hier met een man. Ik kan hem niet verstaan, wat moet ik nu met hem? Ik zei: 'Wat moeten jullie met hem, wat kunnen jullie voor hem doen? We kunnen hem misschien bij een daklozen opvang brengen. Meer kunnen we niet, want het is niet ernstig genoeg. Dus we kunnen hem naar de daklozen opvang brengen, zodat hij z'n roes uit kan slapen. Ik zeg: 'Misschien moet je dat dan maar doen.' Oké, dan doen we dat. Dus ik wist dat de moeder gevlucht was met het kind naar Ede. Toen is ze terug gekomen en later hoorde ik dat ze weer gevlucht waren naar de vluchtmedewerker. Nou, ik bel dus maandag naar de politie en ik zeg: 'hebben jullie een melding gedaan, bij Bureau Jeugdzorg, voor huiselijk geweld.' Nee, nee, want daar was nog niet genoeg aanleiding voor. Ik zei: 'Pardon, ik wil jullie toch vragen om dat te doen, want als wij die melding doen, dat was advies van het AMK, dan zijn we ons vertrouwen kwijt bij de ouders. Dus dan moeten we het gewoon zo doen, want als jullie het doen, dan zijn wij gewoon contactpersoon en informant.' 'O, dat zullen we dan maar doen mevrouw.' Ik word even later gebeld door de politie van Geldermalsen en die zeggen: 'Even over die zaak van... wij willen een melding gaan doen. Maar hoe kunnen wij er op vertrouwen dat jullie er nog wat mee gaan doen dan?' Tss!! Toen zei ik: 'Waarom vraag ik dit? Ik wil dat jullie gewoon die melding doen.' Dat is toen ook gebeurt. Ik heb toen Bureau Jeugdzorg gebeld en die zeiden: 'Er is een wachtlijst van acht weken mevrouw voordat we de zaak oppakken. Ik zeg: 't'is wel een zaak van huiselijk geweld.' Daar konden ze eigenlijk niet veel mee. Toen heb ik Meldpunt Bijzondere Zorg, van de GGD, gebeld, want die zijn betrokken bij huiselijk geweld. En die moeten eigenlijk gelijk handelen. Maar die hebben weer naar Bureau Jeugdzorg gebeld en de zeggen 'Die zaak ligt daar, dus daar moeten we weer op wachten.

P 3: IW5.rtf - 3:16 [Ik ga eerst in gesprek met de ..] (17:17) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Ik ga eerst in gesprek met de groepsleerkracht. Toen bleek dat hij zijn tranen in de klas altijd wegpoetst. Toen heb ik hem een keer uit de rij gehaald. Ik heb toen met hem gepraat. Toen kwam er uit dat het helemaal niet goed ging. Thuis zijn vader en moeder veel ruzie hadden en in scheiding lagen. Ik heb daarna een gesprek met moeder gehad. Vader was niet te bereiken, want die zat in het buitenland. Daarna heb ik een gesprek met vader gehad. Toen bleek ook dat ze gingen scheiden. Dat vader een ander huis had, dat zijn vader weer voor hem gekocht had. Dat was dus onze derde stap.

P 3: IW5.rtf - 3:17 [Nee met de groepsleerkracht en..] (19:19) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Nee met de groepsleerkracht en als het niet uit komt, dan doe ik het wel eens gewoon alleen.

P 3: IW5.rtf - 3:19 [Toen heb ik schoolmaatschappelijk..] (21:21) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Toen heb ik schoolmaatschappelijk werk ingeschakeld, met toestemming van vader en moeder. Die hebben toen eigenlijk de dingen in beeld gebracht. Toen ben ik met de oudste jongens een

boekje 'Boos, bang en blij' gaan doen, dat gaat over gescheiden ouders. Gewoon heel basaal. Dus dat heb ik met hem gedaan. Nu is het zo dat de maatschappelijk werker gekeken heeft voor hulp voor haar, maar ook voor hem. Maar er is nog geen melding gedaan, want daar is het niet ernstig genoeg voor, vind ik. Of het moet ernstig worden, maar dan is het een ander verhaal.

P 3: IW5.rtf - 3:20 [Bij dat andere kind, met dat e..] (21:21) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Bij dat andere kind, met dat eten, dat is ook nog niet echt een zaak bij Bureau Jeugdzorg, wel met dat alcohol gebruik en dan til ik het ook gelijk hoog op.

P 3: IW5.rtf - 3:21 [Als ze niets willen, als maats..] (23:23) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Als ze niets willen, als maatschappelijk werk ook geen optie is. Als ze dat niet willen, dan ga ik melden. Zelfs als ik denk, dit duurt te lang, ik tot maandag moet wachten op de maatschappelijk werker. Dat gebeurde met dat gezin, waarvan de moeder naar Engeland wilde en haar kinderen mee nam. Dan wacht ik niet op de maatschappelijk werk, maar pak ik gewoon zelf door. Toen heb ik ook naar de politie gebeld, de leerplicht gebeld en Bureau Jeugdzorg en het algemeen adviespunt. Toen heb ik gebeld van 'Wat moet ik nu?' en dan helpen zij je wel verder van eerst dat en dan dat.

P 3: IW5.rtf - 3:22 [Als het over iets medisch gaat..] (27:27) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Als het over iets medisch gaat, dan bel ik eerst de schoolverpleegkundige of schoolarts. Of GGD of Meldpunt Bijzondere Zorg als het over alcohol problemen gaat of huiselijk geweld. Bureau Jeugdzorg bel ik vaak en dan vraag ik 'Wat moet ik nu?', want het gaat helemaal niet goed.

P 3: IW5.rtf - 3:26 [Toen heb ik weer met de school..] (11:11) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Toen heb ik weer met de schoolarts gesproken en weer met de moeder gesproken en is er een medisch traject gestart. Het bleek toen niets te zijn. Nu is het ook weer een beetje beter. Maar het blijft een ding wat we heel erg in de smiezen houden.

P 3: IW5.rtf - 3:27 [Dezelfde kleren aanhad als de ..] (11:11) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Dezelfde kleren aanhad als de dagen ervoor. Zijn haar niet gewassen had. Hij was altijd te laat, werd door zijn eigen broertje naar school gebracht. Het bleek dat hij met zijn kleren aan sliep, omdat hij veel te laat kwam. Hij at niet, als hij iets at dan was het z'n broertje die iets had gesmeerd. En zijn moeder lag in bed. Toen hebben we met de ouders meerdere keren contact gehad. Na de tweede keer hebben we gezegd dat, als het niet zou verbeteren, we het zouden melden bij het AMK of bij de Jeugdzorg. Toen was het beter. Ze ging hem zelf brengen, kwam ze uit bed en zorgde ze voor hem. Het is toen heel lang goed gegaan. Tot eind groep 5. Toen was er weer een periode dat het minder ging. Toen hebben we weer met de ouders gesproken. Toen is

het een hele poos wel weer goed gegaan.

P 3: IW5.rtf - 3:28 [Een ander geval van huiselijk ..] (11:11) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Een ander geval van huiselijk geweld was van een Birmees jongetje die geslagen werd als vader weer dronken was en die sloeg ook moeder. Dat is via de politie bij mij terecht gekomen, maar ook via mij bij de politie en die is toen ook opgepakt. Ik heb dat toen opgegeven bij Meldpunt Bijzondere Zorg van de GGD en bij Bureau Jeugdzorg. Dat loopt nu.

P 3: IW5.rtf - 3:29 [Elke keer huilde hij als hij n..] (15:15) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Elke keer huilde hij als hij naar school kwam. Dat zag ik en toen heb ik hem eruit gepikt. Ik heb hem gevraagd: 'Kun je mij vertellen hoe het komt dat je huilt?' Toen zei hij: 'Dan ga ik papa zo missen, want die rijdt op een vrachtwagen.' Ik heb dit met de schoolmaatschappelijk werker besproken.

P 3: IW5.rtf - 3:30 [Nu ben ik benieuwd, want ik he..] (15:15) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Nu ben ik benieuwd, want ik heb aanstaande donderdag een gesprek met het jongetje, of hij al apart slaapt. Maar ja, zijn dat allemaal dingen die ik alleen op moet lossen? Nee, want maatschappelijk werk kijkt ook over mijn schouder mee.

P 3: IW5.rtf - 3:31 [Soms bel ik de GGD, dan heb ik..] (25:25) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Soms bel ik de GGD, dan heb ik de verpleegkundige nodig. Soms bel ik Bureau Jeugdzorg, soms bel ik de schoolarts en soms bel ik schoolmaatschappelijk werk.

P 3: IW5.rtf - 3:32 [Je kunt hen om advies vragen e..] (31:31) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Je kunt hen om advies vragen en bij hen melden, maar heel vaak doen ze niets als het nog niet bij Bureau Jeugdzorg ligt. Dat is het vervelende, waar ik tegenaan loop. Je kunt wel bij het AMK melden, ook als school. Maar als er een melding gedaan is door bijvoorbeeld de politie, dan ligt het al bij Bureau Jeugdzorg en dan kunnen zij niets. Dus zij wachten tot Bureau Jeugdzorg gaat handelen. Ze kunnen alleen, dat heb ik toen gedaan bij die zaak van die mensen die naar Engeland gingen, dan maak je er een beschermzaak van en dan kun je via een andere groep zo inbrengen, als Bureau Jeugdzorg een te lange wachttijd heeft.

P 3: IW5.rtf - 3:33 [Bijvoorbeeld als je een dossier..] (35:35) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Bijvoorbeeld als je een dossier opstuurt en je belt om er op terug te komen, dat ze aan je vragen:

‘wat was ook al weer je zorg?’ Nou, dan kook ik. Snap je?

P 3: IW5.rtf - 3:34 [Wij moeten vaak zelf contact o..] (37:37) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Wij moeten vaak zelf contact opnemen over hoe de zaak staat anders weten we heel veel niet.

P 3: IW5.rtf - 3:35 [ik heb de School Maatschappeli..] (45:45) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

ik heb de School Maatschappelijk Werkster gebeld en toen heb ik heel snel een afspraak gemaakt, in samenwerking met haar, met Maatschappelijk werk en daar is moeder heen gegaan daar heeft ze haar verhaal verteld. Die is toen ondersteund door Maatschappelijk Werk. Het ligt dus bij Bureau Jeugdzorg en die hebben nu gehandeld.

P 3: IW5.rtf - 3:36 [Maar zij nemen geen extra cont..] (37:37) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Maar zij nemen geen extra contact met ons op. Wij moeten vaak zelf contact opnemen over hoe de zaak staat anders weten we heel veel niet.

P 3: IW5.rtf - 3:37 [Dan ga ik er achteraan. Ik ga ..] (41:41) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Dan ga ik er achteraan. Ik ga soms zelfs naar de politie toe.

P 3: IW5.rtf - 3:38 [Maar de Raad houdt me op de ho..] (49:49) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Maar de Raad houdt me op de hoogte van de uitspraak enzo.

P 3: IW5.rtf - 3:39 [Daar maak ik de terugkoppeling..] (57:57) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Daar maak ik de terugkoppeling elke keer mee. Waarin ik vraag hoe het gaat of er iets verandert is. Ze moeten ook een logboek bijhouden over hoe het met het kind gaat. Daarnaast moeten ze het in Parnassys noteren.

P 3: IW5.rtf - 3:40 [Hou bij, welke dag is het vand..] (57:57) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Hou bij, welke dag is het vandaag en schrijf op wat je aan hem ziet, is hij moe, vertelt hij wat?

P 3: IW5.rtf - 3:41 [Ik weet nog dat D. en J. (coll..] (61:61) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Ik weet nog dat D. en J. (collega's) zeiden: 'We hebben een half uur gebeden, we waren zo bang voor jou.'

P 3: IW5.rtf - 3:42 [toen zat ze drie weken later b..] (61:61) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

toen zat ze drie weken later bij me en toen zei ze: 'Het gaat helemaal mis, je had gelijk.'

P 3: IW5.rtf - 3:43 [Dat is heel lastig, want wat k..] (61:61) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Dat is heel lastig, want wat kost het als je het openbreekt. Dat vind ik altijd lastig. Raak ik die moeder dan kwijt of raken wij (als leerkrachten) die moeder dan kwijt.

P 3: IW5.rtf - 3:44 [In een gesprek begin ik altijd..] (63:63) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

In een gesprek begin ik altijd om de zorg van het kind. Ik vertel altijd dat er dingen zijn die niet zo lekker lopen, dat er zorgen zijn. Dan zeg ik dat we allebei het beste willen voor... (noem ik de naam). Dan benoem ik wat ik zie, wat ik denk en waar ik bang voor ben.

P 3: IW5.rtf - 3:45 [Ik weet ook wel dat ik daar mi..] (63:63) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Ik weet ook wel dat ik daar misschien wel heel ver in ga, de maatschappelijk werker zegt ook vaak: 'Je moet nou terug.' Ik moet het dan overgeven en bij haar laten.

P 3: IW5.rtf - 3:46 [Ik heb gemaaild of we een afspr..] (63:63) (Super)

Codes: [Meldcode]
No memos

Ik heb gemaaild of we een afspraak konden maken en hoe het met haar ging en of ik iets voor haar betekenen kon. Dan stuurt ze een mailtje terug: ik wil graag een afspraak maken en het gaat met mij slecht, maar je kunt niets voor mij betekenen. Dank je wel. Nou, daar zit ik dan heel erg mee. Dan zou ik het liefst nu de fiets pakken en naar haar toe gaan. Bij haar aan bellen en vragen wat er aan de hand is. Nee, dat moet ik eigenlijk niet doen. Vanmiddag was de schoolmaatschappelijk werker er en ik heb tegen haar gezegd van het mailtje, ik maak me heel veel zorgen. Jij hebt contact met haar, zou je dit alsjeblieft op willen pakken en niet wachten tot volgende week maandag, want ik maak me heel veel zorgen. Ik denk dat het niet goed gaat. Ze was het met me eens, ze zou vanmiddag bellen en ik hoop straks een mailtje van haar te hebben over hoe het gegaan was. Het liefst zou ik haar nu mailen, maar dat moet ik niet doen en daar moet ik heel erg mijn best voor doen.

P 3: IW5.rtf - 3:47 [I: 'En de melding, die kun je ..] (66:67) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

I: 'En de melding, die kun je niet anoniem doen, doe jij die dan of doet de leerkracht die?'

R: 'Doe ik altijd zelf.'

P 3: IW5.rtf - 3:48 [Als IB'er heb je als taak de e..] (69:69) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Als IB'er heb je als taak de externe contacten. Als het loopt, dan gaat het wel terug naar de leerkrachten, want dan loopt er een traject. Dan zijn er bijvoorbeeld ook vragen over hoe het in de klas loopt. Een pleegzorgwerkers is ook wel eens met J. (leerkracht) alleen. Soms ben ik er bij, bijvoorbeeld bij alcoholgebruik, dat moet ook. Dan is J. er soms ook niet bij. Dan is het meer mijn ding om te melden als vertrouwenspersoon, want dat ben ik ook nog.

P 3: IW5.rtf - 3:55 [Als je twijfels hebt, zou je d..] (89:89) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Als je twijfels hebt, zou je die lijst erbij moeten pakken.

P 4: IW6.rtf - 4:10 [Bijvoorbeeld die leerkracht va..] (15:15) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Bijvoorbeeld die leerkracht van groep 2 die naar me komt en aangeeft van: joh ik merk gewoon dit en dat en dan gaan we even in gesprek over hoe te handelen. Maar ik wil eerst voordat het tot handelen komt, wil ik eerst weten van waarom kom je bij me. Wat heb je gemerkt, je gezien, wat heb je gehoord, heeft het kind zich bij jou ook uitgelaten. Dat vind ik wel heel belangrijk voordat wij gaan handelen want je kunt veel kapot maken. Eerst goed luisteren, eerst toch wel goed observeren en horen.

P 4: IW6.rtf - 4:11 [Het is wel zo dat ik regelmati..] (9:9) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Het is wel zo dat ik regelmatig contact heb met het Schoolmaatschappelijk werkster en dat we dat kortsluiten. Wij zijn ook open geweest naar het gezin, naar beide kanten. Want het was dus een gezin waarbij papa en mama niet meer samenwoonden waarvan de onderlinge communicatie gewoon heel erg slecht was. We zijn open geweest, we hebben dat ook gezegd dat het kind zich gewoon niet kon uiten. Wat is dat? Is dat een stukje...? Toch... wat is er gebeurd in dat weekend? Is er boosheid geweest, huiselijk geweld? En dat koppelen we terug.

P 4: IW6.rtf - 4:12 [Ik vond het heel erg lastig om..] (7:7) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Ik vond het heel erg lastig omdat wij op school dit niet zagen. Dus je wordt alert. Je gaat letten op... ik praat nu over een kind, een kleuter. Dus je gaat letten op zie jij dingen van huiselijk geweld. Met name dan dingen zoals blauwe plekken, zijn er rare plekken van vallen noem maar op. Daar let je heel erg op, ben je alert op als IB' er maar ook in gesprekken met leerkrachten. Nou ja dan ga je verder kijken van merk je iets van verwaarlozing, iets van de verzorging... Dat

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

was ook niet aan de hand bij ons. Wat ons wel opviel was dat als je gewoon met het kind sprak, je wordt toch wat alerter naar het kind toe. Je probeert via toch wel kleine prikkelingen naar het kind toe van hoe is je weekend geweest, uit de tent te lokken. Wat wij toen wel hebben ervaren is dat het kind nooit wilde praten over hoe het weekend bij papa was. Dat hebben wij... onze weg, hoe wij verder gegaan zijn is dat wij SMW ingeschakeld hebben En dat is een traject wat nu nog loopt en wat heel fijn is dat er een stukje begeleiding is gekomen. Vanuit het Schoolmaatschappelijk Werk.

P 4: IW6.rtf - 4:13 [je bent echt partner. In het g..] (27:27) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

je bent echt partner. In het gesprek, en ook in het handelen, in het observeren. Ja zeer zeker. En in de gesprekken ben ik samen met de leerkrachten, wanneer dit verder gaat, in de gesprekken met ouders en maatschappelijk werk. Dan ben ik natuurlijk ook een poot in, een overkoepelend iemand die de boel samentrekt, die samenpakt, samenvat en dan stappen vooruit gaat en dat bewaakt

P 4: IW6.rtf - 4:14 [Zelf leg ik ook weleens bepaal..] (31:31) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Zelf leg ik ook weleens bepaalde zorg neer die ik heb rondom een kind. Dan doe ik een anonieme melding en kan ik gewoon sparren met die gasten, met die mensen daar. Wat ook heel fijn is en dan wordt ik ook gestuurd en in een bepaalde richting gebracht.

P 4: IW6.rtf - 4:15 [Ik heb zelf niet echt een meld..] (39:39) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Ik heb zelf niet echt een melding gedaan rondom een kind m.b.t. huiselijk geweld op of seksueel gebied noem maar op.

P 4: IW6.rtf - 4:19 [Ten eerste denk ik heel goed l..] (46:46) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Ten eerste denk ik heel goed luisteren. Luisteren naar alles wat binnen komt rondom dat, rondom het huiselijk geweld, rondom het kind wat daar dan eventueel de dupe van kan zijn. Het goed samenvatten, het goed kijken op school of ik dingen ook zie, het signaleren, het communiceren. Dat vind ik heel belangrijk. Ja, hulp zoeken en eventueel wanneer het echt zo is een melding doen.

P 5: IW7.rtf - 5:2 [De meldcode zegt me zo niks. W..] (8:8) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

De meldcode zegt me zo niks. Wel is het zo dat als ik een melding maak in het computersysteem, dat ik automatisch iets in moet vullen m.b.t. HG.

P 5: IW7.rtf - 5:3 [In de acute situatie wordt de ..] (10:10) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

In de acute situatie wordt de verdachte opgepakt. In een wat sluimerende situatie schakelen we AMK/jeugdzorg in. Soms maken we ook gebruik van de 10 dagen huisuitzetting. Altijd om de coördinator HG (de hierboven genoemde HovJ).

P 5: IW7.rtf - 5:4 [Regelmatig. Als een moeder of ..] (12:12) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Regelmatig. Als een moeder of school iets bij de politie meld en het heeft te seksuele aspecten, krijg ik de melding en onderneem de benodigde actie.

P 6: IW8.rtf - 6:2 [In onze regio is de bevoegdhei..] (3:3) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

In onze regio is de bevoegdheid tot het opleggen van een tijdelijk huisverbod belegd bij de burgemeester. Namens de burgemeester doet de hulpofficier het onderzoek. Als met alle partijen gesproken is wordt de burgemeester gebeld en hem een advies gegeven: wel of niet huisverbod opleggen. Als de burgemeester daartoe beslist wordt de beschikking door de hOvJ uitgereikt aan de betrokkenen

P 6: IW8.rtf - 6:3 [Ja, ik weet dat er een meldcod..] (7:7) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Ja, ik weet dat er een meldcode is. Inhoudelijk weet ik er niet zoveel van. De politie komt meestal vanuit een melding van de direct betrokkenen (of de burens) ter plaatse.

P 6: IW8.rtf - 6:5 [Zoals ik in de inleiding al ze..] (9:10) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Zoals ik in de inleiding al zei doet de politie twee dingen: het strafrechtelijk onderzoek en het bestuursrechtelijk onderzoek. Het strafrechtelijk onderzoek richt zich op het vaststellen of er strafbare feiten hebben plaatsgevonden die leiden tot een strafrechtelijke vervolging. Aangever, getuigen en verdachten worden gehoord. Zijn er minderjarige kinderen in het gezin dan wordt er altijd een zorgmelding gemaakt naar BJZ (bureau Jeugdzorg). De politie heeft de verplichting altijd onderzoek te doen naar huiselijk geweld. Het behoort bij de prioriteiten. Er moet altijd overlegd worden met de Officier van Justitie voordat de politie besluit een zaak eventueel niet verder te onderzoeken.

Het bestuursrechtelijke deel heeft een overlapping maar richt zich op de te nemen beslissing: wel of niet een huisverbod opleggen. De burgemeester beslist dit (en dus niet politie of justitie). De politie doet alleen het (oneigenlijke?) onderzoek, omdat die nu eenmaal dag en nacht beschikbaar zijn. Bij dit onderzoek sluit in onze regio een maatschappelijk werkster aan van het Steunpunt Huiselijk geweld. Zij verzorgen de follow-up als het gaat om het opstellen van een behandelplan voor de pleger en evt. het slachtoffer.

P 6: IW8.rtf - 6:6 [Het middel 'tijdelijk huisverb..] (13:13) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

Het middel 'tijdelijk huisverbod' wordt naar mijn ervaring hiervoor niet vaak ingezet. Ik heb het zelf nog niet meegemaakt. Meestal worden de kinderen, als er zorgen zijn rond de opvoeding, onder toezicht gesteld van Bureau Jeugdzorg. Vanuit mijn rol als hoofd zedenpolitie hebben we wel veel te maken met incestsituaties en dergelijke. In dat geval wordt BJZ ingeschakeld om een veilig plek voor het kind te creëren. Dat kan zijn dat de pleger het huis verlaat of dat het kind elders wordt ondergebracht.

P 6: IW8.rtf - 6:10 [In dat laatste geval meldt de ..] (19:19) (Super)

Codes: [Meldcode]

No memos

In dat laatste geval meldt de school het aan BJZ of AMK (Advies en Meldpunt Kindermishandeling) en die doen bij de politie aangifte.

Query Report

HU: Codering interviews
File: [C:\Users\090701\Desktop\Codering interviews.hpr6]
Edited by: Super
Date/Time: 2013-05-01 16:33:19

Global selection criteria:
All

6 Primary Docs in query:

24 quotation(s) found for Query (Infix-Notation):
"Wens"

P 1: IW3.rtf - 1:31 [In gesprek gaan met ouders. Ja..] (89:89) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

In gesprek gaan met ouders. Ja! Zorgen bespreekbaar maken, misschien is dat in eerste instantie met een collega, om even te verifiëren, van zou dat kunnen kloppen? Of zit ik er zo naast? Zie ik spoken? Weet je wel, even gewoon sparren. Maar in principe kun je dan ook gewoon de meldcode hanteren en als dan de meldcode hanteren.. wij hanteren dan de meldcode van het KNMG en dat is de beroepsvereniging van artsen. Maar in feite kun je gewoon dezelfde stappen nemen, dan ben je gewoon zorgvuldig. Daar gaat het om, dat je niet zomaar aan de grote klok gaat hangen dat een kind mishandelt wordt. Je moet wel heel zorgvuldig handelen!

P 1: IW3.rtf - 1:32 [Je moet wel heel zorgvuldig ha..] (89:89) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Je moet wel heel zorgvuldig handelen! Maar je moet wel handelen! Als je een vermoeden hebt, moet je wel handelen! Je kunt het niet zomaar laten, want je moet het kind als het later terug komt, wel recht in de ogen kunnen aankijken. Dat je wel de dingen goed gedaan hebt!

P 1: IW3.rtf - 1:33 [Vroeger was het zwijgen tenzij..] (89:89) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Vroeger was het zwijgen tenzij. Maar nu is het van, in feite moet je je vermoeden bespreekbaar maken. Maar dat doe je wel op een hele zorgvuldige manier. In overleg met die ouders! Dat geldt voor het onderwijs absoluut niet anders.

P 1: IW3.rtf - 1:34 [Als je de mogelijkheid hebt, g..] (89:89) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Als je de mogelijkheid hebt, goed dan spreek het kind apart. Zorg voor een veilig klimaat en probeer het kind zover te krijgen en dat zal je eerst heel vaak niet lukken...

P 1: IW3.rtf - 1:35 [het is wel belangrijk dat je o..] (89:89) (Super)

Codes: [Wens]

'Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf...'

No memos

het is wel belangrijk dat je ook probeert te weten te komen van wat speelt hier nu eigenlijk? -ja- je moet niet zomaar conclusies trekken he, dat is ook belangrijk he, dat je ook echt goed feiten naar boven kunt halen. Feiten die je echt... feiten die je als aanknopingspunt kunt gebruiken om een melding te doen, want anders kan het AMK ook niks. Dan is het een soort luchtkasteel, waarop jij je vermoedens baseert... dat werkt niet?

P 1: IW3.rtf - 1:36 [In feite is het ook belangrijk..] (93:93) (Super)

Codes: [Wens]

No memos

In feite is het ook belangrijk dat je mensen informeert hoe vaak het voorkomt. Nu zijn cijfers natuurlijk niet zaligmakend, maar het geeft wel beeld, want mensen weten eigenlijk niet hoe vaak het voorkomt. Dat het gewoon nog steeds ongeveer 50 kinderen per jaar in Nederland overlijden aan de gevolgen van kindermishandeling, minimaal... Dus dat zijn echt keiharde cijfers.

P 1: IW3.rtf - 1:47 [Dat is mensen beter te laten s..] (123:123) (Super)

Codes: [Wens]

No memos

Dat is mensen beter te laten signaleren. In feite moet je ze een houvast bieden. Dat wil zeggen dat, als ze iets zien of denken te zien, ze weten waar ze ermee naar toe kunnen. Dat is het allerbelangrijkste, dat je een soort telefoonnummer of weet- ik- wat biedt, zeg maar. Of een soortement back- up geeft, van als je ook maar enigszins denkt aan... BEL DIE EN DIE. Of bel mij, of weet ik wat. En je zorgt dat je zelf goed geschoold bent, dan kun je meedenken. Want dat is echt de eerste stap. En een protocol ergens neerzetten, dat heeft helemaal geen zin. Dat moet gedragen worden dat protocol, mensen moeten bewerkt worden, die moeten voelen van, het is echt een groot probleem.

P 1: IW3.rtf - 1:51 [Absoluut ! Dat is de spin in h..] (127:127) (Super)

Codes: [Wens]

No memos

Absoluut ! Dat is de spin in het web, die daarvoor kan zorgen. Die daar tijd voor heeft, want anders blijft het absoluut hangen en dan krijg je een soort afschuifstelsel waar we ...heh, en iemand moet die kar trekken en iemand moet zeggen nee jongens, zo gaan we het doen! Heh, want dat en dat zijn de cijfers, dat zijn de feiten. Hier kunnen we terecht. Die moet dat zaakje in gang zetten. Dat is echt super belangrijk. Anders blijft het gewoon echt liggen. -ja- voor een groot deel! En dan moet je gewoon iemand hebben die kartrekker kan en wil zijn. Die dat op zich wel nemen en dan ja ook een keer zijn neus stoot en ook presentaties wil verzorgen heh, zo'n twee uur gewoon bij elkaar gaan zitten en informatie geven!

P 1: IW3.rtf - 1:52 [Maar je hebt toch ook een aant..] (133:133) (Super)

Codes: [Wens]

No memos

Maar je hebt toch ook een aantal scholen, daar heb je zorgcoördinatoren voor zorgleerlingen. Dat zou in overlap kunnen zijn met... kinderen die extra aandacht nodig hebben, om wat voor reden dan ook. Kijk kinderen met gedragsproblemen, gehandicapte kinderen bijvoorbeeld, die worden gewoon vaak mishandeld, daar zit al een soort overlap. Dat wil niet zeggen dat dat je vertrekpunt is, maar het zou gewoon zo kunnen dat je dat als taak erbij pakt. Omdat daar

ook kindermishandeling onder valt, onder zo'n zorgcoördinator. Dat is dan ook de spreekbuis, voor bijvoorbeeld een AMK. Als ze daar een paar keer te maken mee hebben gehad, dan weten ze ook van wanten he, dan weten ze ook van dit wordt er van mij verwacht.

P 2: IW4.rtf - 2:2 [Dat zou het mooiste zijn, inte..] (80:80) (Super)

Codes: [Wens]

No memos

Dat zou het mooiste zijn, intern. Het zou goed zijn als de scholen goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen, daar wel alert op zijn. Kijk, elke leerkracht moet dingen kunnen zien en herkennen, maar ik denk dat er nog te weinig rekening mee gehouden wordt. Ook in leerling besprekingen bijvoorbeeld. Dan wordt er vaak al een bepaalde selectie gemaakt, wie er besproken worden en wie niet. Vooral zorgleerlingen. Dan vraag ik me af of het dan benoemd wordt. Of er sprake van mishandeling of huiselijk geweld kan zijn. Er wordt nog heel veel vooral naar andere dingen gekeken. Echt de leerprestaties of puur op gedrag. Ik vraag me af of er ook weleens wordt gekeken naar zaken zoals huiselijk geweld. Hoe die besprekingen gaan weet ik ook niet goed. Maar soms zou het goed zijn als er ook gesproken wordt over hoe de situatie thuis is.

P 2: IW4.rtf - 2:3 [Alert blijven, dingen zien, ni..] (87:87) (Super)

Codes: [Wens]

No memos

Alert blijven, dingen zien, niet zomaar aannemen. Kijken van, hoe zit het precies, maar ook wel het complete plaatje proberen te zien. Hoe scoort een kind op alle gebieden? En dan kijken of je daar als leerkracht of school iets mee kan of dat je daar hulp bij nodig hebt en die dan ook inroepen. Maar wel iets doen! Echt bespreekbaar maken.'

P 2: IW4.rtf - 2:4 [Het zou wel goed zijn als er i..] (78:78) (Super)

Codes: [Wens]

No memos

Het zou wel goed zijn als er in ieder geval binnen scholen/organisaties iemand is die meer van dit onderwerp afweet. Die de juiste stappen weet, die op de hoogte is van actuele dingen.

P 2: IW4.rtf - 2:5 [Er wordt in het onderwijs wein..] (60:60) (Super)

Codes: [Wens]

No memos

Er wordt in het onderwijs weinig gemeld. Nou hoeft het ook niet altijd tot melden te komen. Dat is natuurlijk de laatste stap. Ik denk dat er meer kan.

P 3: IW5.rtf - 3:4 [ze hebben een signalenlijst no..] (85:85) (Super)

Codes: [Wens]

No memos

ze hebben een signalenlijst nodig, omdat ze nog niet allemaal in de gaten hadden wat nou huiselijk geweld allemaal was. Dat huiselijk geweld ook verwaarlozing is, bijvoorbeeld een kind dat de hele week dezelfde kleren draagt.

P 3: IW5.rtf - 3:5 [Die terugkoppeling, in de zorg..] (79:79) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Die terugkoppeling, in de zorg. Die is slecht en dat zou moeten veranderen. En natuurlijk, werkt het één niet, dan probeer ik het wel via een andere weg. Liever dubbel dan helemaal niet, maar dat is gewoon snert.

P 3: IW5.rtf - 3:6 [De hulpverlening is niet verpl..] (39:39) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

De hulpverlening is niet verplicht om terug te koppelen aan school. Ik denk dat dat het is. Dat is jammer en moet eigenlijk een verplichting worden. Het is te hopen dat dat ooit komt. Het is toch belachelijk dat ik melding gedaan heb en dan hoor ik vervolgens zes weken niets.

P 3: IW5.rtf - 3:7 [wat we van L. hebben gehoord(h..)] (95:95) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

wat we van L. hebben gehoord(heeft presentatie aan het team gehouden over haar cursus) en waar we door jouw vragenlijst over hebben nagedacht. Daar evalueren we op en presenteren we het plan en dat misschien gelijk met een signaleringslijst erbij. En daar komen we dan één keer per jaar op terug. Moet er iets bij of af? Zo had ik dat een beetje bedacht.

P 4: IW6.rtf - 4:3 [een stukje professionaliteit. ..] (68:68) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

een stukje professionaliteit. Weten de signalen te herkennen. Zowel hier als bij ons. De kennis. Wat zijn de signaleren, dat je daar alert op bent. Een stukje verdieping. Pure kennis.

P 4: IW6.rtf - 4:4 [Nou, zulk soort dingen kosten ..] (58:58) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Nou, zulk soort dingen kosten altijd heel veel energie. Zulk soort dingen, zulk soort zaken moet ik los van de emotie die ik ook gewoon ken en los van de zorg die ik ook gewoon ken, en een hart wat ook best heel hard klopt bij mij moet ik gewoon wel het echte bovenhouden en goed aan de gang gaan en de wegen zoeken. Ja, wat heb ik daar voor nodig? Ja, ook wel een stukje luisterend oor van iemand die hier buiten staat dus mijn directie die mij daar sterk in houdt en mij spiegelt. Maar ook wel een stukje... doorgang, drive om door te blijven gaan.

P 4: IW6.rtf - 4:6 [Ik denk dat dit schoolteam al ..] (66:66) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Ik denk dat dit schoolteam al best goed op de weg is van signaleren. Ik heb daar zelf de weg naar mij weten, dat er gecommuniceerd wordt. Het communiceren mag nog wel wat uitgebreid worden, dat vind ik gewoon wel. Wat ik nu ervaar, ik vind het lastig want huiselijk geweld he bik niet zo meegemaakt hier.

P 4: IW6.rtf - 4:8 [Wat ik nu ervaar, ik vind het ..] (66:66) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Wat ik nu ervaar, ik vind het lastig want huiselijk geweld heb ik niet zo meegemaakt hier. Ik denk wel dat sommige hier nog wat meer kunnen doorpakken.

P 5: IW7.rtf - 5:5 [Korte lijnen met het AMK en de..] (14:14) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Korte lijnen met het AMK en de politie. En deskundigheid om signalen van HG/seksueel misbruik te herkennen. En het zou goed zijn als scholen rustig reageren op dergelijke situaties. Het gebeurt regelmatig dat de school bang is voor haar naam en voor onrust op school, met als gevolg een hele heisa, die niemand helpt. Vertrouwenspersonen op scholen weten vaak wel hoe om te gaan met kinderen. Hierbij is het zeker van belang dat de leerkracht er is voor het kind en/of de ouder, maar er mag niet te diep doorgevraagd worden. Dit om foutieve/valse aangiften te voorkomen. Als je kritiekloos het verhaal van bijvoorbeeld een moeder volgt en ze is bijvoorbeeld bezig met een scheiding, kan er veel onnodig leed veroorzaakt worden.

P 5: IW7.rtf - 5:7 [Nog meer doen aan signalenherk..] (21:21) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Nog meer doen aan signalenherkenning. Dus deskundigheid vergroten. En vaak merken wij, de politie, dat leerkrachten huiverig zijn om een verklaring af te leggen. Dat is jammer, want vaak is een uitspraak van een kind t.o.v. de leerkracht het begin van het strafrechtelijke onderzoek. Als dat niet gebruikt kan worden bij het vervolg, doet je het kind tekort.

P 6: IW8.rtf - 6:7 [Het signaleren van sporen van ..] (15:15) (Super)

Codes: [Wens]
No memos

Het signaleren van sporen van geweld en vooral de durf om op je intuïtie af te gaan dat er iets niet goed zit. Niet te lang wachten totdat het onomstotelijk is. Vroegtijdig melden. Die durf (en de ruggeleuning die dat vraagt) kan m.i. verder ontwikkeld worden bij leerkrachten en directie.

Bijlage 11: Uitwerking enquêtes in Excel

Basisschool	Leerkracht nr.	Groep	Vraag 1: Heeft u binnen de basisschool te maken (gehad) met een situatie waarbij u vermoedens heeft (/had) van huiselijk geweld?	Casus	Vraag 2: Heeft u toen actie ondernomen	Vraag 3: Was is /was de oorzaak dat u geen actie ondernomen heeft (/had)?	Vraag 4: Was is /was de oorzaak dat u geen actie ondernomen heeft (/had)?	Vraag 5: Hoe is het proces verlopen, waar liep u tegenaan?	Vraag 6: Wat heeft u nodig om op een 'juiste' wijze te handelen bij vermoedens van huiselijk geweld?	Stelling 1. Aanpak huiselijk geweld is (naast de ouder/ verzorger) eveneens een taak van de school.	Toelichting	Stelling 2. Ik heb, als groepsleerkracht, de taak om vermoedens van huiselijk geweld bespreekbaar te maken en actie te ondernemen.
A	1	7	Ja	Tweeling in groep 3 met regelmatig blauwe plekken, slechte verzorging. Thuis: geruchten van drankmisbruik, slechte relatie.	Ja	Overleg met IB'er en directeur. Gesprekken met schoolarts → ouders. Gesprek met huisarts/ vertrouwenspersoon school		Huisarts en directeur hebben bezochten gehad met ouders. Extra alert zijn op signalen weer aan de bel!	Checklist en stappenplan	Deels mee eens	School signaleert, instanties onderzoeken + behandelen	Volledig mee eens
A	2	6	Ja	Vader alcohol probleem. Kind te laat op school... Vader niet wakker te krijgen. Agressie vader richting mij.	ja	Zorg besproken met college → later met IB'er → extra aandacht voor kind → huisbezoeken → gesprekken op school → melding (IB'er)		Eerst: klopt mij vermoeden wel? Afspraken werden niet nageleefd. Wat is goed voor het kind.		Volledig mee eens		Volledig mee eens
A	3	5	Ja	Alcoholmisbruik door vader, verwaarlozing	Ja	Gesprek met IB'er, bezorgd met ouders. verdere instanties via IB'er		Niet altijd evenveel actie	Concrete stappen	Deels mee eens		Volledig mee eens
A	4	5	Ja	Kind wat steeds onverzorgd op school komt. Midden in de winter een shirt aan. Aangegeven dat er geen ontbijt op is gegeten. Vertellen dat er niemand uit bed is. Onrustig kind. Vader rook bij ophalen naar Alcohol. Kind vertelde verhalen dat vader boos was (als hij drankjes gedronken had) en hem + moeder pijn deed.	Ja	Concreet met ouders. Vertellen wat kind aangeeft/ vertelt. Een luisterend oor blijven bieden voor dit kind, wanneer het teruggekeerd op school komt, treurig eruit ziet.		Fijn contact met ouders. Onenheidige zorg ervoor dat je ook kritisch naar ouders kunt zijn.	Wijsheid, iedere situatie is verschillend	Deels mee eens		Deels mee eens
A	5	2	Ja	Verwaarlozing: slordige en vieze kleding, vaak te laat, verhalen over voor zichzelf zorgen.	Ja	Informeren/ doorgeven via IB'er. Melding in team om alert te zijn. Gesprek met moeder, later met beide ouders. Melding AMK/ schoolarts		Duurde super lang voor AMK iets deed. Ouders krabbelde steeds terug bij hulp, zeiden dat het nu 'over was'. Schoolverpleegkundige geloofde te snel in moeders 'mooie praatjes'. Andere leerkrachten en IB'er herkenden de situatie. Gesprekken gehad met moeder. Moeder beloofde verandering, maar of dit echt gelukt is?	Steun van team en kennis van IB'er	Deels mee eens	Tot op zekere hoogte. Melden prima, maar dan moeten de instanties' ook wel iets doen.	Deels mee eens
A	6	4	Ja		Ja	Contact met IB'er en leerkracht van groepen waar de lln. eerder bij heeft gezeten.		Goed contactpersoon/ IB'er		Deels mee eens	Signalering is belangrijk, aanpak valt buiten ons gebied.	Volledig mee eens

A	7	3/4	Ja	Verwaarlozing, kind wordt geslagen, te laat op school.	Nee	Bekende school: IB school. Er lopen al allerlei relaties met externen	Checklist wat wordt verstaan onder huiselijk geweld. Stappenplan voor vervolgstappen.	Deels mee eens	Ook anderen spelen daarin een rol (omgeving van het kind).	Volledig mee eens	
A	8	8	Nee			n.v.t.	Indicatoren, duidelijk protocol, collega's	Volledig mee eens	Als leerkracht zie je een kind heel veel en vang je ook snel signalen op.	Volledig mee eens	
A	9	6	Ja	Verwaarlozing, gezin met huisruil uit stad. Moeder, stiefvader, zoon -> tweeling geboren	Ja	IB inlichten, samen kijken hoe nu verder, vermoedens kenbaar willen maken. -> gezin plotseling verhuist.	Ouders verhuisden, nieuwe school nam contact met ons op. Een goede zorgstructuur, jeugdzorg die snel actie kan ondernemen.	Volledig mee eens	Hier kan je signalen opvangen, maar soms heb je ook een machteloos gevoel.	Volledig mee eens	
A	10	7 en IB'er	Ja (meerdere malen)	Birmees jongetje van 10 jaar. Vader alcohol probleem. Politie gewaarschuwd door buren wegens huiselijk geweld.	Ja	Contact met politie -> gevraagd om zorgmelding te doen bij BJJ (wachttijst), contact Meldpunt Bijzondere Zorg (GGD), contact BJJ, contact STMR voor gezinsbegeleiding.	Wachttijst bij BJJ?! -> Huiselijk geweld stopt niet na melding! Meldpunt bijzondere zorg doet niets als BJJ betrokken is, waarom dan meldpunt?! Politie had niet gemeld, pas na verzoek school! Slechte terugkoppeling BJJ.	Volledig mee eens	Routekaart (niet van kastje naar de muur), serieus genomen worden, "samenwerking"	Volledig mee eens	
B	11	5/6	Ja	1)Meisje in groep 8: geen licht geweld, maar psychisch, sociale verwaarlozing, onder druk zetten, meisje afzonderen. 2) Meisje in groep 1: blauwe plekken van slaan van moeder.	Ja (samen met duo-collega en IB'er!)	1)Is meer dan zes jaar geleden.. Weet ik niet zo goed meer! Volgens mij: diverse gesprekken met ouders, overleg met IB'er en directie. Melding bij AMK. 2)Alles noteren! Overleg met IB'er Confrontatie met ouders -> melden dat we het gezien hebben + in de gaten houden	1) AMK was geen anonieme melding, is gebleken. Gezin is met noorderzon vertrokken (naal eerder vaak al gebeurd!) 2) /	Volledig mee eens	Risicokennis van diverse soorten geweld, goede signalering + vermoeden om te signaleren veel overleg binnen school (IB met name), serieus nemen van melding.	Brede signalering!	Volledig mee eens
B	12	1	Ja	Een aantal keren heb ik een kind in de klas gehad, waarbij dingen gebeurde waarvan ik dacht 'hier moet ik een poosje extra op letten'. Vb een aantal ongelukken achter elkaar/ in een paar maanden tijd. Of een kind met blauwe plekken.	Nee	Omdat ik uiteindelijk toch dacht dat er geen sprake was van huiselijk geweld. Ongelukken gebeuren, soms heeft een gezin gewoon pech 2x kort achter elkaar, daarna lang geen bijzonderheden. Blauwe plekken alleen op de scheenbenen waar ook karren tegenaan stoten, niet op vreemde plaatsen.	Ik denk dat het goed is dat de IB'er goed weet welke signalen serieus genomen moeten worden en welke stappen dan ondernomen kunnen worden. De leerkrachten bespreken de leerlijnen met de IB'er.	Volledig mee eens	Het moet wel heel zorgvuldig gebeuren. Het is een zware beschuldiging: dan wil je wel zeker zijn van je zaak.	Volledig mee eens	
									Het moet wel heel zorgvuldig gebeuren. Alleen als het gaat om		

B	13	5/6	Nee			tegenaan stoten, niet op vreemde plaatsen.	IB'er.		Volledig mee eens	Alleen als het gaat om melden en ouders aanspreken op...	Volledig mee eens
B	14	2/3	Nee				Een protocol waarin staat wat je moet doen bij zo'n situatie.		Deels mee eens	Invloed van school op ouders is mijns inziens klein op dit gebied. Zijn wij hiervoor opgeleid?	Deels mee eens
B	15	7/8	Ja	Kind angstig, afwezig. Sociaal emotioneel teruggetrokken.	Ja	Signaleren, observeren, IB'er, gesprek met leerkracht, kind, ouder. Ouders voedde ouderwets op. Corrigerende tik vonden ze goed/ noodzakelijk. School-maatschappelijk werk gaf gezinsbegeleiding.	Proces goed verlopen. Ouders zagen probleem niet -> stonden wel open voor hulp.	Een protocol, goede IB'er (-> een passende hulp op achtergrond, schoolmaatschappelijk werk o.i.d.	Volledig mee eens		Deels mee eens

Toelichting	Stelling 3. Ik weet hoe ik moet handelen wanneer ik vermoedens heb van huiselijk geweld.	Toelichting	Stelling 4. Ik weet waar ik naar toe moet/ kan met deze vermoedens	Toelichting	Stelling 5. Ik ben bekend met de stappen van de Meldcode.	Toelichting	Stelling 6. Ik zou graag meer kennis en vaardigheden willen hebben m.b.t. de aanpak huiselijk geweld.	Toelichting
w.b. signaleren en inlichten v instanties	Volledig mee eens		Volledig mee eens	Via IB'er	Volledig mee eens		Geen mening	
	Deels mee eens		Volledig mee eens		Deels mee eens		Deels mee oneens	Als ik er alleen voor stond wel, maar nu kunnen we beroep doen op IB'er.
	Deels mee eens		Deels mee oneens		Deels mee oneens		Deels mee eens	
afhankelijk van schoolb	Deels mee eens	Ileen, hulp bijv. IB'er of	Volledig oneens		Deels mee oneens	Globaal	Geen mening	Als het speelt lijkt me dit erg belangrijk.
Ook de taak van IB'er en schoolarts	Deels mee eens		Volledig mee eens	Loopt bij ons via IB	Deels mee eens	Niet precies. Kan het wel navragen/ opzoeken	Deels mee eens	Helemaal ideaal zou het zijn als ik het uit mijn hoofd zou weten.
	Deels mee eens		Volledig mee eens		Geen mening		Deels mee eens	

Je wilt toch het beste voor het kind wat in je klas zit...	Deels mee eens	In eerste instantie zal het altijd iets zijn wat je met IB'er overlegt.	Deels mee eens		Deels mee eens	Redelijk	Deels mee eens	
	Volledig mee eens		Volledig mee eens	Collega's, IB'er	Volledig mee eens		Deels mee eens	
i.o.m. IB/ zorgcoördinator	Deels mee eens	met hulp van IB'er	Volledig mee eens		Volledig mee eens		Deels mee oneens	
	Volledig mee eens/ deels mee eens	Ik denk het wel, maar de route is bij de medespelers ook niet duidelijk.	Volledig mee eens		Volledig mee eens		Deels mee eens	
In het belang van de ontwikkeling van ieder kind.	Volledig mee eens	Als je een goede IB'er hebt, dan kun je altijd als eerste bij die persoon terecht.	Volledig mee eens		Volledig mee oneens	Ik ken de term 'Meldode' niet.	Deels mee eens	
idem	Deels mee eens	Omdat het gelukkig niet vaak is voorgekomen dat ik iets gesignaleerd heb en omdat de stappen van de Meldode wel eens wijzigen door de jaren heen kan ik niet altijd precies zeggen dit eerst, dan dit. Ik zou er wel mee naar de IB'er gaan en die weet wel hoe te handelen	Volledig mee eens	Binnen school wel	Deels mee eens	Zie toelichting 3	Geen mening	Het is goed als de kennis omtrent het oppakken van signalen af en toe opgefrist wordt, maar dat is voor meerdere thema's het geval. Prioriteiten.
	Deels mee eens	De grote lijnen van handelen weet ik wel, maar als het speelt zal ik me er meer in moeten verdiepen.	Volledig mee eens		Deels mee eens		Deels mee eens	Pas als het speelt.

Zie toelichting 1	Deels mee eens	De grote lijnen van handelen weet ik wel, maar als het speelt zal ik me er meer in moeten verdiepen.	Volledig mee eens	IB	Deels mee eens	Niet bekend	Deels mee eens	Pas als het speelt.
	Deels mee eens	Zou een gesprek met IB'er plannen en het er samen over hebben!	Volledig mee eens		Volledig mee oneens		Deels mee eens	We zouden het eens kunnen bespreken op teamvergadering!
	Deels mee eens		Volledig mee eens		Deels mee eens		Volledig mee eens	

Bijlage 12 Voorbeeld-enquête

①

Enquête Praktijkonderzoek 'Aanpak Huiselijk Geweld'		2013
Gegevens geënquêteerde		
Naam:	Jans	School:
Leeftijd:	52	Groep(en):
Geslacht:	V.	Aantal leerlingen:
Jaren werkervaring als leerkracht:	28	
Algemene (open) vragen		
1. Heeft u binnen de basisschool te maken (gehad) met een situatie waarbij u vermoedens heeft (/had) van huiselijk geweld? ☒ Ja / ☐ Nee		
<i>Casusbeschrijving:</i> - tweeling in gr.3 met regelmatig blauwe plekken, slechte verzorging - geruchten van drankmisbruik, slechte relatie. (2000) Ja → ga verder met vraag 2, Nee → ga verder met vraag 5		
2. Heeft u (toen) actie ondernomen? ☒ Ja / ☐ Nee		
Ja → ga verder met vraag 3, Nee → ga verder met vraag 4		
3. Beschrijf de stappen die u (toen) heeft ondernomen:		
- overleg met JB en Dir. - gesprekken met schoolarts → ouders - gesprek met huisarts / vertrouwenspersoon school → ga verder met vraag 5		
4. Was is (/was) de oorzaak dat u geen actie ondernomen heeft (/had)?		
→ ga verder met vraag 6		
5. Hoe is het proces verlopen, waar liep u tegenaan?		
- huisarts + dir. hebben gesprekken gehad met ouders - extra alert zijn op signalen weer aan de bel!		

→ ga verder met vraag 6					
6. Wat heeft u nodig om op een 'juiste' wijze te handelen bij vermoedens van huiselijk geweld?					
- checklist - stappenplan					
Stellingen					
Hieronder volgen een aantal stellingen met betrekking tot aanpak huiselijk geweld. U kunt uw mening geven, door het antwoord aan te vinken welke voor u van toepassing is.	Volledig mee eens	Deels mee eens	Geen mening	Deels mee oneens	Volledig oneens
1. Aanpak huiselijk geweld is (naast de ouder/ verzorger) eveneens een taak van de school.		X			
Toelichting: school signaleert instanties onderzoeken + behandelen					
2. Ik heb, als groepsleerkracht, de taak om vermoedens van huiselijk geweld bespreekbaar te maken en actie te ondernemen.	X				
Toelichting: w.b. signaleren en inlichten u instanties.					
3. Ik weet hoe ik moet handelen wanneer ik vermoedens heb van huiselijk geweld.	X				
Toelichting:					
4. Ik weet waar ik naar toe moet/ kan met deze vermoedens	X				
Toelichting: via JBer					
5. Ik ben bekend met de stappen van de Meldcode.	X				
Toelichting:					
6. Ik zou graag meer kennis en vaardigheden willen hebben m.b.t. de aanpak huiselijk geweld.			X		
Toelichting:					

K. Lakerveld, J. Mans
Versie 7 maart 2013